HANNA OŻOGOWSKA

STRECHE ÎNTR-O URECHE!

HANNA OŻOGOWSKA - STRECHE ÎNTR-O URECHE!

1

CHIAR ACI, PE CULME, SE ÎNĂLŢA O CASĂ mare și frumoasă. Aceasta a fost însă de mult, înainte de război. Tăvălugul războiului a lăsat în urmă doar niște dărâmături, adevărate ruine, și trecătorilor de pe Aleea Gdańsk nici nu le-ar fi trecut prin minte că această dărăpănătură mai e locuită, dacă n-ar fi existat la primul etaj, singurul neatins, cele câteva ferestre cu geamuri. Oricine le observa, și mai zărea într-una din ele mușcatele roz, înflorite, dădea mirat din umeri:

— Mare curaj trebuie să ai ca să locuiești aici!

Într-adevăr, ceea ce rămăsese din casa cândva impunătoare îţi inspira teamă. Etajele de deasupra, zdruncinate de explozie, cu planșeurile într-o rână, păreau gata în orice clipă să se prăbușească, iar parterul ars și afumat, cu intrarea distrusă, cu deschizăturile negre ce se căscau în locul ferestrelor de odinioară, împrăștiau o atmosferă lugubră.

Înainte de război, locatarii duceau aici o viaţă confortabilă.

Apartamentul de la etajul întâi, compus din patru camere, bucătărie și odaie de serviciu, era în întregime ocupat de proprietarii casei, familia Szafrańiec. Și ce nu se găsea în această locuinţă! Până azi, doamna Leontina îşi amintește cu cea mai mare plăcere de mobila, de tablourile și de numeroasele obiecte de valoare a căror stăpână era…

Atât îi mai rămăsese, să povestească, întrucât din splendorile de altă dată nu s-a păstrat nimic, dacă nu punem la socoteală puţinele mobile uzate și imensa oglindă din vestibul.

Nu e greu de presupus că, după război, în această locuinţă încăpătoare și-au găsit adăpost un număr mare de locatari.

Cu tot aspectul ei jalnic, locuinţa era supraaglomerată lucru obișnuit în Varșovia acelor ani.

Și numai pe măsură ce trecea timpul, după cinci, zece cincisprezece ani, când în cartierele Brzozowa și Bugaj se desfășura vertiginos construcţia de locuinţe, când sus, pe colinele Vistulei creșteau din ruine clădirile vechiului oraș, iar pe malul opus al fluviului începuseră să se înalţe blocurile turn ale cartierului Praga II — această casă cu înfăţișare sinistră părea că a fost pur și simplu dată uitării.

— Aud că vor reconstrui Castelul — spuse într-o zi Piotrowski, privind prin fereastra bucătăriei spre zidurile vechiului castel.

— Ei, bravo! îi răspunse cu năduf bătrâna Szafrańcowa. În loc să se gândească la oameni, lor de Castel le arde! Cui îi trebuie așa ceva astăzi? Vai, vai, ce timpuri trăim! Tu, omule, poţi să crăpi! în schimb, poftim de admiră Castelul ! Mie asta nu-mi place de loc, dar de loc…

— Nu-i chiar așa cum spuneţi dumneavoastră — îi replică temperat Piotrowski,

căruia nu-i prea venea la îndemână s-o contrazică pe doamna Leontina. Cum adică nu s-au gândit la oameni? Păi tocmai că, înainte de toate, la oameni s-au gândit. Unde privești, vezi case noi, frumoase…

— Da' a noastră? Până la moarte o să locuim în dărâmătura și în înghesuiala asta? nu se lăsa Szafrańcowa.

— Știţi doar foarte bine că suntem prevăzuţi pentru demolare. Vom primi locuinţe înainte de a vedea reconstruit Castelul. Asta-i o muncă colosală, a fost proiectată pentru mai mulţi ani.

— Vom primi locuinţe! îl îngână cu amărăciune în glas Szafrańcowa. Dar unde? Mie asta nu-mi place de loc! Niciodată n-o să am o locuinţă atât de frumoasă ca aceea pe care am avut-o aici înainte de război…

Într-o duminică, înainte de amiază, doamna Aniela cea durdulie, mulţumită că în acea zi nu era de gardă la spital, curăţind zarzavatul în bucătăria comună, se adresă Szafrancowei, care aștepta să-i fiarbă apa din ibricul pus pe foc:

— Pentru sănătate, liniștea-i lucrul cel mai de preţ! Iar aici nu prea avem noi parte de liniște, deși, vă aduceţi aminte, la început…

— Ce să mai vorbim! La început!… răspunse ironic doamna Szafrańcowa. Nu mi-ar fi trecut prin minte că în casa mea, *proprietatea mea* — nu pierdea prilejul să sublinieze acest lucru — am să mă simt ca un chiriaș care deranjează, stă în drum, și de care ceilalţi ar fi bucuroși să scape cât mai curând…

— Aici numai aveţi dreptate, dragă doamnă Leontina.

Nimeni nu uită că în acele clipe grele a găsit adăpost în casa dumneavoastră.

— Nu uită? Ehei, ba uită! Profesoara, de exemplu, a uitat Cum a venit. Câţi ani să fie de atunci? Vreo șaisprezece. Piotrowski a adus-o mai mult moartă decât vie. Rebegită de frig. Am lăsat-o să se încălzească, am hrănit-o, i-am orânduit un colţișor al ei, iar acum…

— De ce vorbiţi cu păcat? Doamna Janina până azi vă este recunoscătoare pentru acest lucru.

— Până azi? Tocmai azi, trecând prin camera noastră, a început deodată să tușească, și pe urmă ce crezi că spune? „Vai, ce fum!" Auzi! Și ce-i, mă rog, cu asta? Oare soţul meu, în casa lui, n-are voie să aprindă o pipă? Iar tutun de lux nu-i dă mâna să cumpere. Desigur, înainte de război numai aromat fuma, dar pe atunci, ehei, erau alte timpuri! *Pe-atunci chiriașii plăteau!* Nimeni nu stătea *de pomană!* Ei, spune, să nu-ţi vină rău?!

Simţindu-se lezată de ultimele cuvinte, doamna Aniela vru să spună ceva, dar chiar atunci în ușa coridorului; ce lega bucătăria de camera familiei Szafrańiec apăru un cap cărunt, ușor tremurând.

— Leontina, sufleţelule, de ce zăbovești atâta? Soarele strălucește de parc-ar fi sfârșitul lui martie. N-ai vrea să ieșim puţin la plimbare după micul dejun?

— Vin, Franio, vin! Ceaiul e gata. Îndată pun masa.

Infirmiera reflectă o clipă la cele spuse de doamna Leontina. De fapt, nimeni nu locuia aici de pomană. Fiecare plătea chiria fixată de Spaţiul locativ, atâta doar că

n-o plătea familiei Szafrańiec…

Apariţia profesoarei o întrerupse pe doamna Aniela din meditaţie.

— Bună ziua. Dacă nu deranjez, aș călca ceva aici, în bucătărie. Nu mai scap de tușea asta și la noi, aici… ce să mai spun!… ţi-e și frică să respiri mai în voie, darămite să tușești!

— Draga mea, nu-ţi face atâtea probleme; liniștea e lucrul cel mai de preţ pentru sănătatea omului.

— Vă dă mâna să vorbiţi de liniște… cred și eu… nu sunteţi nevoită să treceţi prin camera familiei Szafrańiec.

— Ei, și? Nu ești la dumneata acasă? Nu ești chiriașă ca toţi chiriașii?

— Așa credeam și eu. Câţi bani a băgat fiecare din noi în uși, în dușumele, în sobe, de când stăm aici!… Dar Szafrańcowa îi tot dă zor că-i *proprietăreasă.* Ce s-ar fi ales de *proprietatea* asta a lor, dacă n-ar fi fost Piotrowski și domnul Michal? în prima iarnă… dumneavoastră nu știţi, că nu locuiaţi încă aici… căram apă din Vistula, iar lemnele le dezgropam de prin dărâmături… bătrânii Szafrańiec erau rău bolnavi… Găteam și spălam atunci pentru toţi, fără să mai ţin seamă, iar acum…

— Să știţi că n-au uitat acest lucru, pani Janinal De câte ori nu mi-a povestit doamna Leontina cât de îngrozitor a fost anul acela. Dar ar trebui să-i înţelegeţi, sunt oameni bătrâni, războiul le-a răpit unicul fiu, iar acum nu mai au pe nimeni.

— Nora ei trăiește. Și nepotul.

— E adevărat, dar unde? Peste mări și ţări!… Szafrańcowa este bolnavă de ficat, asta o face să fie atât de acră. La bătrâneţe, să stai într-o cameră de trecere…

— *Ei* au vrut s-o ocupe ! Nu vă aduceţi aminte? Czernik le-a propus să se mute în camera din mijloc. L-au refuzat!

— E mai călduroasă, probabil, și are balconul spre miazăzi. Domnului Franciszek îi plac atât de mult florile?

— Am impresia — se porni profesoara — că pentru altceva preferă bătrânii camera aceea. De-acolo pot vedea tot ce se întâmplă în întreaga locuinţă. Doamna Leontina se așază în fotoliu lângă ușa cu geamuri și-i pândește pe după draperie pe toţi care trec spre bucătărie sau baie. Asta, la un moment dat, începe să te și enerveze.

— De-ar fi și-așa… — răspunse doamna Aniela. Ce vreţi, e poate singura lor distracţie. Vedeţi dumneavoastră, eu am spitalul, dumneavoastră școala, Piotrowski biroul, iar domnul Czernik fabrica, chiar și băieţii lui Piotrowski au preocupări. Pe când lor, ce le-a mai rămas? Doar bătrâneţea și sănătatea șubrezită…

Doamna Aniela oftă adânc, dar cum una ca asta contrasta izbitor cu faţa sa rumenă și firea-i optimistă, îşi mută îndată gândurile și discuţia spre probleme mai vesele.

— Fac o iahnie cu afumătură de să-ţi lingi degetele! Vă invit la masă.

— Nu, mulţumesc-refuză profesoara. M-a invitat o colegă…

Întorcându-se din bucătăria luminoasă, în camera i se păru întuneric. Iarna, soarele pătrundea aici numai în primele ore ale dimineţii. Janina se opri lângă

fereastră, iar faţa i se lumină văzând minunata privelişte. Vistula fere cată în gheţuri licărea argintiu în razele soarelui de iarnă. Pe acest fundal se vedeau autobuzele roșii, într-un necontenit du-te-vino. Pe chei se plimbau oameni vârstnici, copii și prunci în cărucioare, ici și colo câini duși de zgardă, unii urmându-și cuminte stăpânii, alţii smucindu-se la tot pasul.

Colega pomenită fusese un pretext. N-avea de gând să meargă nicăieri, nimeni n-o invitase și nimeni n-o aștepta. De mult se obișnuise să-și petreacă în singurătate duminicile și sărbătorile. Își iubea profesia. Zi de zi se ducea cu drag la școala din apropiere, iar după lecţii se întorcea acasă, unde tânjea după liniștea și pacea pe care le întâlnea atât de rar în această locuinţă comună.

Cei doi băieţi ai lui Piotrowski, sănătoși și destul de bine struniţi, erau totuși copii. Nu se putea să nu-i auzi prin perete, cum nu puteai să n-auzi radioul sau mașina de cusut.

„Vai, ce bine-ar fi — se gândește doamna Janina — dacă bătrânii Szafrańice ar accepta să se mute la căminul de bătrâni! Ar duce-o mult mai bine ca aici și-ar fi și pentru ceilalţi mai bine. Familia Piotrowski ar putea ocupa și camera bătrânilor, după ce ar schimba mai întâi cu Czernik. Ce-l drept, lui Czernik îi cam place să bea, și când se întoarce beat noaptea târziu, e tare gălăgios. Ca ieri, de pildă… Dar asta se întâmplă mai rar… Oricum, dincolo de perete ar fi mai multă liniște. Și ce bine i-ar prinde lui Piotrowski să aibă două camere! Copiii ar avea unde să înveţe.

În clipa aceea doamna Tolloczko îşi aduce aminte de consiliul pedagogic ţinut ieri. S-a discutat situaţia elevilor la învăţătură. Și i-a promis profesorului de matematică că va sta de vorbă cu părinţii lui Witek. Nu-i prea plac discuţiile pe această temă, dar n-are încotro.

În camera familiei Piotrowski e strâmt, dar curat și plăcut. Paturile îngrijit așternute, la ferestre perdele curate.

Văzând-o pe profesoară, Piotrowski lasă la o parte „Viaţa Varșoviei” și-i oferă un scaun. Doamna Piotrowska îşi cere scuze pentru masa plină de făină, explicând că tocmai s-a apucat să facă niște tăiţei. Heniek, băieţelul cel mic, şade lângă aparatul de radio, iar Witek îşi admiră colecţia de etichete colorate lipite pe ușa dulapului.

— Vă rog, nu vă deranjaţi… Eu ar trebui să-mi cer scuze că am nimerit la o oră nepotrivită, dar am promis colegului. Witek, de tine e vorba. Eşti ameninţat la matematică, iar la fizică abia ai să poţi scoate notă de trecere.

— Ameninţat la matematică?! rosti speriată doamna Piotrowska împreunându-și mâinile pline de făină. Dar de ce?

— N-aș fi în măsură să vă dau amănunte — continuă doamna Tolloczko. Profesorul de matematică mi-a spus că în ultimul timp Witek vine tot mai des la școală cu temele nefăcute.

Witek aruncă priviri desperate când spre fereastră, când spre ușă, când spre carpeta cu pitici de deasupra divanului, dar salvarea nu vine de nicăieri.

Duminică stricată! Plănuiseră să meargă după-amiază cu toţii la un film de desene animate al lui Disney, apoi să facă o plimbare pe magistrală, să mai privească noutăţile din vitrine. Și în loc de toate acestea, discuţie serioasă cu tata! Discuţiile astea se petrec cam așa: tatăl vorbește, mama, nerăbdătoare la pauzele lungi dintre propoziţii, sare cu ideile ei, iar Witek se gândește la un singur lucru: „De-ar termina odată cu morala!”

După cum era de așteptat, după-amiaza rămase singur acasă. Duminica e zi de odihnă și de distracţii pentru toţi, numai lui tatăl i-a poruncit să se apuce de probleme.

Până seara să tot calculeze afurisitele celea de procente, cu care el n-are nici în clin, nici în mânecă! I se face greaţă nu mai când aude cuvântul „procent”. Nu-i place matematica, și pace! Iar doamna Tolloczko e o nesuferită. Ce se amestecă ea? E o adevărată nenorocire să locuiești sub același acoperământ cu o profesoară de la școala în care înveţi I

Seara, după cină, tatăl verifică toate problemele. Îndreptă greșelile, care se dovediră a fi cam numeroase, după care îl trimise la culcare. Witek nu îndrăzni nici măcar o privire spre raftul unde zăcea, numai pe jumătate citită, fascinanta „Comoară din insula”.

Cu faţa la perete, gata să adoarmă, auzi cuvintele șoptite ale mamei:

— … Ce-o fi având cu noi? Nu vezi? îl persecută pe Witek.

— Ţi se pare, Irenko. Și ţi-am mai spus: nu-i lua apărarea. E un prost, aia-i! Problemele pe care le au de rezolvat nu sunt de loc grele.

— Poate n-are cap pentru matematică?

— Are, nu-ţi face griji. Numai că-i leneș. Ar trebui să facă un efort.

— N-avem nici condiţii. Unde să înveţe? Masa e totdeauna ocupată, radioul cântă, mașina huruie, Henio citește cu glas tare. Ce bine-ar fi să se mute profesoara ! Ar fi o minune ! Am avea două camere…

— Unde să se mute, femeie, nu te gândești?

— Profesorilor le dă școala locuinţe! Sunt obligaţi…

— Vorbești de parcă n-ai trai pe lumea asta.

— Sau să plece la neamuri, undeva - îi tot dădea zor mama. Ori dacă Czernik se însoară și pleacă, poate se mută profesoara în locul lui.

— Ori pe bătrânii Szafrarńec să-i ia nepotul în America!

Ori să le trimită o casă cu grădină!… răspunse tatăl, pe un ton de evidentă enervare. Ce prostii îţi mai trec prin minte! Tot noi ne mutăm întâi. Ni se cuvine o locuinţă mai mare și o vom obţine; n-ai grijă. N-o să stăm o veșnicie în ruinele astea!

— Sigur! „N-ai grijă”! Câte comisii n-au trecut pe-aici până acum? Paște, murgule, iarbă verde! Nu vezi că totul se sparge în capul băiatului?

— Caută-i tu în coarne! De-aia îşi ia nasul la purtare.

Nu vrea el să-nveţe, că ar avea unde! Dacă e gălăgie aici, de ce nu-și face lecţiile la bucătărie? Acolo, după-amiaza e liniște**.** Nu deranjează pe nimeni.

— Poate nu, poate da — interveni filosofic mama, într-un astfel de colhoz nu-i

e permis omului nici să strănute mai tare.

Dincolo de draperie, bătrânii Szafrańiec se pregăteau de culcare.

— Leontina, sufleţelule, mai vezi, te rog, o dată dacă gazele sunt închise.

— Am închis. Și ușa de la bucătărie am încuiat-o, că Grudzienska a venit azi mai devreme. Să nu intre vreun hoţ! N-avem cine știe ce, totuși… Și când mă gândesc la camera asta a noastră: că nici s-o încui nu poţi ! Trec toţi. Asta nu-mi place de loc! în casa ta să fii ca în mijlocul străzii… înger să fii și n-ai rezista aici! Bine-ar fi să-i dea locuinţă lui Piotrowski. Atunci mecanicul s-ar muta în locul lor, iar nouă ne-ar rămâne…

În camera sa, cu căţelușul Pimpuś la picioare, doamna Aniela îşi coase nasturii la halatul alb, proaspăt spălat. Tânjește și ea după o locuinţă separată. Prin gând îi trec tot felul de combinaţii: Poate vor ridica o nouă aripă a spitalului… Sau poate va găsi să închirieze ceva mai bun… S-ar mulţumi cu o cămăruţă oricât de mică, numai să scape de această babilonie, proprietatea familiei Szafrańiec. Până și lătratul unui șoricar atât de drăguţ ca Pimpuś îi deranjează pe dumnealor!…

Uf, ce înghesuială e în casa asta ! N-ai loc de atâţia oameni, animale și alte necazuri. N-ai loc…

Meditând astfel, în timp ce-și așterne patul, un pat care, ţinând seama de vârsta și corpolenţa ei, poate fi socotit prea spartan, doamna Aniela nici nu bănuiește măcar că în curând această locuinţă va fi și mai aglomerată.

2

CAM PE LA AMIAZĂ, ÎN TIMP CE DOAMNA Szafrańcowa spăla vasele, la intrare sună cineva, la început mai timid, apoi energic.

Domnul Franciszek obișnuia să doarmă după-amiaza și când dormea, nici cu tunul nu era chip să-l trezești. Piotrowska tocmai trăgea ceva la mașină, așa că, de asemenea, nu putea auzi soneria. Deci doamnei Leontina, care în pofida celor șaptezeci de toamne, avea un auz perfect, nu-i mai rămânea decât să se șteargă pe mâini și să meargă să deschidă.

În faţa ușii aștepta o femeie scundă, tânără încă, dar obosită și trasa la faţa ţmând în mână un coș încărcat peste măsură. Alături de ea, un băieţel cam de vreo doisprezece ani ţinea o valiză veche pe umăr.

Bătrâna o recunoscu pe sora domnului Czernik, care mai fusese pe aici: locuia de multă vreme într-o suburbie a orașului Łódź.

— Poftiţi, poftiţi, vă rog, doamnă Jadwiga! Domnul Czernik nu s-a întors încă de la lucru — o informă Szafrańcowa, privind atent la băiatul pe care-l vedea pentru întâia oară.

— Bună ziua, doamnă. Acesta este fiul meu, Michal.

L-am adus aici, că la noi belelele se ţin lanţ… Era să vin fieri, dar s-a îmbolnăvit bărbatu-meu și nu puteam să-l

Mas — continuă mama lui Michal. Am să-l aștept pe fratele nneu, cred că nu

mai e mult până să vină.

Reîntorcându-se la bucătărie, Szafrańcowa nu contenea stă clatine din cap. Presupunea ea de ce boală a soţului putea fi vorba. Auzise de la Czernik cât de prost o nimerise sora lui măritându-se a doua oară. Băiatul îl avea pesemne din prima căsătorie. Sănătos, voinic, nu-i semăna de loc în Amei, slăbuţă, chinuită de vreo boală sau de necazuri.

Abia termină să șteargă farfuriile, că în bucătărie intră noua venită.

— Aș pune de-o supă pe foc, dar n-am oală.

— Luaţi-o pe-a mea — o invită Szafrańcowa. Acestea de aici sunt ale mele. Astea trei. Trei oale! repetă încă o dată, cu o voce tragică. Trei oale la dispoziţia tuturor! Spune și dumneata, să nu mori? Puteam să-mi închipui vreodată să în această bucătărie… Ce minune de bucătărie a fost cândva! Aici, în acest loc, se afla dulapul cu porţelanuri şi vitrină, bineînţeles cu serviciile de toată ziua… pe cele mai de preţ le ţineam în sufragerie, în camera unde locuim acum. În curte, printre ruine, am găsit un ciob din platoul cu trandafiraşi şi cu dungă aurie, am să vi-l arăt. Era un serviciu scump, de douăsprezece persoane… Să-mi fi lăsat măcar o farfurie…

— S-au dat lupte, nu glumă, pe-aici, case întregi s-au prăpădit, darămite nişte farfurii! îşi dădu pani Jadwiga cu părerea.

— Zi mai bine că le-au cărăbănit! se înfurie deodată Szafrańcowa. De pildă, oalele: nici urmă n-a mai rămas! Aveam un serviciu emailat de culoarea mierii, cu marginea cafenie, iar un altul de aluminiu, începând de la așa, până la… — arătă ea cu mâinile. Și câte tigăi! Pentru dulceaţă aveam o tingire de aramă cu coadă de lemn. Dar ce să mai vorbim! dădu din mână și schimbă pe loc tema discuţiei. Nu credeam să aveţi un băiat atât de mare. Câţi ani are?

— Merge pe-al paisprezecelea și-i seamănă leit răposatului soţ. Va fi, desigur, ca și el: înalt și vânjos. Și la mâncare îi seamănă. Cât patru înfulecă!

— Și ajută în casă?

— Asta da. E gospodar. Îndemânatic și priceput la toate. Sapă grădina, repară acoperișul, merge cu calul la păscut, taie lemne. Ca un om în toată firea le face pe toate.

— Aveţi deci o mulţumire - adăugă doamna Leontina, bucuroasă de prilejul atât de rar de a mai sta puţin de vorbă.

— E adevărat — încuviinţă Jadwiga, în timp ce-n mâinile ei cartofii se răsuceau ca într-o mașină, lăsând să cadă în coș fâşii lungi și subţiri de coajă. Băiatu-i muncitor, ar vrea să le facă pe toate după capul lui, dare prea crud încă…și bărbatului meu de-al doilea nu-i prea convine… Suspină și tăcu, deși doamna Leontina era numai urechi.

Nu mai află nimic bătrâna, căci în ușă apăru băiatul. Deși se afla pentru întâia oară în această locuinţă, Michal găsise fără greutate drumul spre bucătărie.

— Mamă, știi — spuse el grăbit — la fereastra unchiului porumbeii vin să ciugulească din mână. Nu le e frică de loc — adăugă, râzând.

— Dar mulţi dinţi mai ai tu! se miră doamna Szafrańcowa. Parcă mai mulţi decât

toţi oamenii!

Într-adevăr, luminând faţa comună, cu nimic deosebită, a băiatului, zâmbetul atrăgea atenţia oricui. Dinţii drepţi și deși străluceau ca în reclamele pentru pastă. Nu-ţi puteai lua privirea de la ei.

— Și fiul meu… tot așa… — începu doamna Leontina, dar deodată se întoarse spre ușă și într-o clipă părăsi bucătăria.

— Ce e? Ce-i cu ea? întrebă în șoaptă Michal, privind-o pe maică-sa.

— Ssst! îi făcu ea semn cu degetul să tacă. Băiatul ei a căzut în timpul răscoalei. Aici, în orașul vechi-arătă cu capul în direcţia clădirilor ce se zăreau prin fereastră. Și n-are altul…

Abia spre seară aflară locatarii casei că Michal va rămâne pentru totdeauna la unchiul său.

Din frânturile de vorbă ce răzbeau afară din camera domnului Michal Czernik, vecinii îşi dădură curând seama că se petrece ceva neobişnuit. Sora lui mai venise de atâtea ori, dar niciodată nu s-a auzit — să-i spunem delicat — o discuţie atât de aprinsă.

— Ești nașul băiatului! spunea femeia, plângând. Ori nu recunoști?

— Sunt, dar gândește-te, ce pot să fac? Nu-i loc! se auzi apoi vocea mâniată și speriată a lui Czernik.

— Și eu, eu ce să fac? Spune! Nu te privește, așa e? plângea într-una Jadwiga. Spui că-mi ești frate! Acasă nu-l mai iau! N-am ce să fac! Doar să-mi iau zilele!

— Jadwiga, liniștește-te! o rugă, parcă și mai speriat, Czernik. Dacă aveam măcar nevastă, dar așa? E copil doar!

— Nu, unchiule, dacă aveai nevastă, nu rămâneam eu la matale — răspunse calm Michal. Mi-nchipui ce primire ne-ar fi făcut! Lasă, mamă, nu te mai necăji! Dacă unchiul nu vrea, n-avem încotro. Să ne lase să dormim numai noaptea asta și mâine vedem noi. Mare-i lumea!

În urma acestei mărturisiri, discuţia se mai domoli, dar domnul Michal Czernik ieși și bătu la ușa profesoarei.

Henio, mezinul lui Piotrovski, pe care doamna Janina, profesoara, îl simpatiza cel mai mult, sta în acea clipă în camera ei, la o masă joasă, iar vârful limbii, ieșit afară, tirada râvna și concentrarea cu care micul elev îşi pregătea lecţiile pentru a doua zi. Continuând să scrie pe o pagină întreagă vestea aflată din abecedar că „Ala are o pisică”, Henio fu, fără să vrea, martorul discuţiei purtate între domnul Michal și profesoară. Iar când termină de scris și trecu în camera lor, povesti cum putu și știu cele auzite:

— Băiatul ăla mare o să stea aici, la noi. Domnul Michal a rugat-o pe doamna să-l înscrie la școală.

— În ce clasă e? întrebă nerăbdător Witek.

— Într-a șasea.

— Într-a șasea? se miră doamna Piotrowska. Așa mare și într-a șasea? N-ai

auzit tu bine!

— Ba într-a șasea — susţinu Henio. Doamna a spus că vorbește cu directorul. Pentru că domnul Michal spunea că altfel băiatul o păţește… adică nu, n-o păţește, ci se nenorocește, că se bate cu tatăl lui.

— Ce tot îndrugi acolo? întrebă tatăl, ridicând capul peste ziar. Nu-i frumos să tragi cu urechea când vorbesc cei mari.

— N-am tras cu urechea, am auzit. Domnul Michal așa spunea, că mama lui plânge, iar ei se omoară în bătaie. Dar nu s-au omorât, nu-i așa, Witek? Dacă s-ar fi omorât, nu mai era aici… Mama lui plângea de-adevăratelea. Și eu am auzit. Soţii Piotrowski schimbară priviri între ei.

Ambii erau oarecum neliniștiţi.

— Vom fi colegii se bucură Witek. Mergem împreună la școală și ne facem lecţiile împreună.

— Asta nu se știe! îi reteză mama tot elanul. Vom vedea…

— Vom vedea!… repetă amărât băiatul. Dacă vreau să mă duc și eu undeva, nu se poate, că numai asta aud: „nu se știe”… Numai că de data asta o să se știe…

— Vom vedea — repetă mama.

— Of! Mi-e și necaz uneori! izbucni Witek. Alţi băieţi merg împreună, sunt colegi, prieteni. Chiar și golanii…

— Ce-mi aud urechile?! îşi lovi palmele doamna Irena. Felks, tu n-auzi aici?! Copilul tău a ajuns să-i invidieze pe golanii de pe stradă!

— Liniște! Lăsaţi-mă să citesc! Witek! Și tu, n-o mai enerva pe mama… Irenko — adăugă după câteva clipe – chiar așa, o să-i avem sub ochii noștri. Băiatul trebuie totuşi să aibă un prieteni!

— Are frate.

— Frate! Witek simţise că tatăl e de partea lui. Ce să discut cu el? Nici în privinţa lecţiilor n-avem ce vorbi! Nu știe încă nimic!

— Eu nu știu nimic? Ba s-o crezi tu! interveni Henio cu toată seriozitatea, chiar puţin jignit. Ia te uită ce frumos am scris „Ala are o pisică”! Doamna m-a și lăudat!

Părinţii schimbară din nou priviri între ei. De data aceasta ochii tatălui erau luminaţi de zâmbet, iar mama suspină liniștit.

Profesoara rezolvă chiar a doua zi problema înscrierii la școală a noului locatar, iar seara se lăudă cu acest lucru Doamnei Aniela, care venise să-i aducă o nouă reţetă de ceai contra tusei.

— E cam necioplit, dar pare isteţ.

Așadar, de la bun început Michal a lăsat o impresie bună. Numai din camera familiei Szafrańiec se putea auzi bombăneala doamnei Leontina:

— Nu se mai poate! în casa ta, *proprietatea* ta, fiecare face ce-l taie capul! Nici nu te mai întreabă măcar dacă-ţi convine și nici nu-ţi cere voie. Ce să-ţi spun, dragă Franio, oamenii de astăzi sunt îngrozitori! Niște inculţi și nerușinaţi ! Asta nu-mi place! Dar de loc, de loc nu-mi place!

Noul coleg făcu o impresie grozavă asupra lui Witek. Atât pentru faptul că era

înalt și voinic, cât și pentru atitudinea lui fermă acasă și la școală. Nici urmă de sfială.

În recreaţia mare discuta cu colegii de parcă-i cunoștea de când lumea.

— Ce mâini! exclamă mirat Jendrek Przezdziecki, băiatul cel mai înalt din clasă, privind palmele lui Michal întinse pe bancă.

— De la muncă — îl lămuri Michal. Am săpat, am cosit. Sunt deprins cu toate. Ei, vrea cineva să-și încerce puterile cu mine?

Jurek Wieczorek, voinicul clasei, veni spre el. Faţă în faţă, cu coatele pe bancă, îşi încrucișară palmele. Cât ai clipi, Michal învinse.

— Uite că mai avem înc-un pumn de fier! zvârli cu ironie Grażyna Suzikowna, nemulţumită de faptul că Michal n-o remarcase până acum tocmai pe ea, cea mai frumoasă fată din clasă. Sfarmă-piatră ! Dar la socoteli, tufă de Veneţia, nu-i așa?

Tonul era vădit provocator. Michal se sculă, dădu la o parte pe unul din băieţi, ca să nu-i acopere vederea, și, străfulgerând-o cu privirea pe Grażyna, o măsură de sus până jos, de parcă acum o zărea pentru întâia oară.

— U-u-u, ce roșcovană! Și unde mai pui că are și ciorapi roșii! O mândreţe!…

În ultima exclamaţie era atâta dispreţ, încât Grażyna și prietena ei Danka se aprinseră de mânie.

Tocmai în clipa aceea intră în clasă profesorul de matematică.

— Domnule profesor, avem un nou coleg. Azi a venit unul nou — tot strigau copiii.

— E de la ţară! N-a venit bine, că s-a și legat de fete… – îl informă grăbită Danka Majewska.

— Pârâcioaso! se auzi din câteva locuri.

— Un elev nou? la să-l văd și eu! se interesă profesorul…

Michal se ridică în picioare.

— Cum te cheamă?

— Michal Kowalski.

— Unde ai învăţat până acum?

— La Łódź.

— De ce-ai spus că-i de „la ţară”? se adresă profesorul Dankăi.

— M-a auzit spunând că am săpat și am cosit — explică îngăduitor Michal. Și nu-i adevărat că m-am legat de ele. Ea a început, s-a luat de mine, și-atunci i-am spus că-i roșcovană. Ce, ori nu-i adevărat?

Fetele, speriate, priveau spre Michal, iar băieţii râdeau cu poftă.

Profesorul îl privi cu blândeţe:

— Ei, da, ce-i adevărat nu-i cu păcat. Întotdeauna să spui adevărul. Cu o singură excepţie — preciză el deodată, ridicând degetul. Fii atent cum vorbești cu fetele. Străduiește-te să-ţi alegi expresiile, asta face parte din așa-zisa bună creștere… Iar acum, dacă ești un atât de aprig adept al adevărului, te rog să ieși la tablă, să aflăm și noi adevărul despre cunoștinţele tale în această minunată și înţeleaptă știinţă care e matematica.

Grzybowski, profesorul de matematică, era foarte exigent. La el nu puteai să te

eschivezi. Ori știi carte, ori nu știi! Iar dacă nu știai, degeaba veneai cu scuze. Îţi asculta păsul, desigur, dar treiul ţi-l trecea în catalog fără să şovăie.

De aceea se făcu cea mai perfectă liniște. Toţi așteptau cu nerăbdare răspunsurile noului venit. Cum se va descurca oare? Băieţii chiar începuseră să-l compătimească. Se știe doar cât de greu te acomodezi cu cerinţele unei noi școli.

— Îţi dau o problemă. Tu, Kowalski, s-o scrii la tablă, iar voi în caiete. Fiecare să lucreze singur. Cine termină să anunţe.

În problemă trebuia calculat costul unei cărămizi, știindu-se că preţul per suta de bucăţi scăzuse în intervalul de la data comenzii până la data livrării. Se cerea să se exprime această reducere și în procente.

Michal anunţă cel dintâi că a terminat. Profesorul se apropie de tablă, verifică și spuse:

— Nu-i rău de loc!

Michal n-avea de unde să știe că acel „nu-i rău" în vocabularul domnului Grzybowski însemna „foarte bine". Rezolvă de asemenea, repede și fără greșeli, câteva exerciţii, iar în drum spre banca din fund, unde găsise un loc liber, o căută din ochi pe Danka Majewska. Fata întoarse capul, dar Michal reuși să-i surprindă privirea plină de aversiune.

După ultima oră de curs, clasa a șasea se îmbulzea spre vestiar. Când îşi luă din cuier scurta călduroasă, Michal *se* trezi faţă-n faţă cu cele două prietene. Graźyna îl privi de sus și pufni cu dispreţ.

— Nu te supăra că n-are rost — spuse Michal împăciuitor. Să nu-ţi închipui că ești vreo pasăre măiastră. Și nici vreo Brigitte Bardot! Streche-ntr-o ureche, doi zloţi o pereche!

— Nu ţi-e rușine?! ce-nseamnă asta! se răsti Danka, dar cum colega ei o trase de mânecă, trecu pe lângă Michal cu nasul pe sus.

Formula prinse însă. Râzând și bătând veseli din palme, copiii strigară multă vreme în vestiar: Streche-ntr-o ureche, doi zloţi o pereche!!

Alături de noul coleg, Witek se întorcea acasă mândru de parcă ar fi contribuit personal la succesele din clasă ale acestuia.

— Ah, ce bine-mi pare! Le-ai zis-o. Să se sature! De încrezute ce sunt că iau numai note mari, nici cu prăjina nu le ajungi la nas! Pe băieţi îi tratează ca pe nimic. Pe toţi!

Chiar și pe cei buni, iar d-ăștia… voia să spună „ca mine", dar îşi luă seama la timp, și încheie: la cei care învaţă potrivit nici nu se uită. Dar azi le-ai dat peste nas!

— Oho ! făcu Michal, exprimându-și prin acest singur semn de exclamare părerea în legătură cu cele întâmplate.

— Streche-ntr-o ureche… Ce-o fi vrând să spună? Întrebă Graźyna în drum spre casă, străduindu-se să pară cât mai indiferentă. Mare scofală!

— Nu știu ce-a vrut să spună, dar ai să vezi tu că o să avem necazuri cu el. E un bădăran, ce să mai vorbim!

— Ai dreptate — încuviinţă Grażyna. E cu totul altfel decât ceilalţi. Ai văzut ce dinţi are?

Danka nu auzi, sau se prefăcu a nu auzi întrebarea prietenei.

„De ce s-o fi legat de ciorapii mei? se gândea între timp Grażyna. Și dacă-s roșii? Ce-i pasă lui?!…”

A doua zi, însă, veni la școală cu ciorapi negri și tare se mai necăji văzând că Michal nici nu bagă de seamă acest lucru. Danka, în schimb, observă pe loc schimbarea. Îl privi mai atent pe noul coleg. Da, într-adevăr, avea ceva ce-ţi atrăgea atenţia.

— … Și să fi văzut cum alerga creta pe tablă! Povestea Witek mamei în timp ce sta la masă. Totul a știut. Absolut totul. Profesorul își trecea degetele prin păr, cum face totdeauna când e mulţumit. Iar Michal, nici că-i păsa.

— E modest deci. Asta-i bine. Și după ochi se vede că-i băiat de treabă. Caută să învăţaţi împreună, te mai ajută. Îţi explică ce nu înţelegi. Doar e mai mare ca tine, are mai multă minte — constată mama, căutând să se consoleze.

3

MICHAL NU SE LĂUDĂ UNCHIULUI CU succesul obţinut la ora de matematică. Așa că domnul Czernik află abia de la doamna Piotrowska, când aceasta veni cu rugămintea de a îngădui băieţilor să-și facă lecţiile împreună, la bucătărie. Flatat de laudele adresate nepotului, domnul Gzernik se declară de acord. Ba chiar, în acest scop, repară masa, care cam şchiopăta de un picior.

După amiază băieţii trecură la bucătărie.

— N-o să avem nici măcar cele câteva ore de liniște! anticipă doamna Szafrańcowa, împletind niște ciorapi. Să vezi tu, Franio, ce gălăgie o să facă! Și murdar… Ai să vezi! La anii noștri măcar liniște să avem! Ei, asta nu-mi place. De loc nu-mi place. Dar știi, de loc!…

La masă, Witek și Michal discutau. Ce anume discutau nu se putea auzi, deoarece încinseseră în urma lor ambele uși. Nerăbdătoare și curioasă, Szafrańcowa îşi făcu de câteva ori drum spre bucătărie să-i vadă ce fac.

În câteva minute Michal rezolvă tema la matematică.

— Ei, ţi-a ieșit? îl întrebă pe Witek.

— Încă nu — oftă Witek, rozând în zadar capătul tocului. Nu știu cum să încep.

— Uită-te la mine — și-i întinse caietul. Trebuie mai întâi să înmulţești procentul, apoi să-l aduni, ce-ţi dă scazi din totalul suprafeţei și obţii suprafaţa nearabilă. Înţelegi?

— Nu — recunoscu Witek sincer. Nu înţeleg. De ce trebuie să înmulţesc?

— Ca să obţii suprafaţa arabilă. Ai înţeles?

— Nu — repetă Witek. Explică-mi mai clar.

Michal îl privi atent.

— Eu nu sunt lampă, știi? Nu pot să te luminez mai mult de atât. Eşti tare de cap.

— Tare de cap ! Witek se simţi jignit. Eşti mai mare decât mine, sigur că ţi-e mai uşor.

— Aiurea ! Când repetam clasa a cincea la fel îmi spuneau: „Știi pentru că ai mai făcut asta o dată". Dar nu-i adevărat. Am înţeles totul de la început. Pentru că aici am minte, nu tărâţe — se bătu el cu creionul în frunte.

— Ai rămas repetent?!

— Ce te holbezi, așa? Sigur c-am rămas. Am făcut a cincea în doi ani. Ei și? Ce-i cu asta? Rămâneam și anul ăsta.

Directorul i-a spus mamei că mă lasă. De-aia m-a și adus aici, la unchiul…

— Dar de ce?… continuă Witek.

— Cum de ce? Tâmpită întrebare. Să te fi văzut pe tine! Nu veneam bine de la școală, și pune-te pe corvezi. Fă mâncare, dă-le ălor mici să mănânce, spală vasele. Apoi taie lemne, vezi și de porc… într-o gospodărie e totdeauna de lucru: ba s-a lăsat gardul pe-o rână, ba curge prin acoperiș.Totul pe capul meu.

— Dar mama, tata?

— Mama merge la fabrică. Iar când se întoarce are treabă până peste cap. Ce să facă mai întâi? Cinci copii doar. Iar el, taică-meu vitreg, e un puturos și-un beţiv. Tot ce câştigă bea. N-aducea un ban în casă. Iar când mai zice mama câte ceva, începe să ţipe la ea: „beau banii mei !" și gata bătaia. Iar eu, puteam să-l las s-o bată pe mama? Odată am dat în el cu vătraiul. E mai tare decât mine! se întristă Michal. M-a bătut atunci de-am zăcut două zile în pat. Nu mă puteam mișca. Ei, spune, mai poţi să înveţi?

Witek amuţise. Deci Michal… E adevărat ce-a auzit Henius atunci… că se bătea cu tatăl lui vitreg și că nu învăţa…

— Și eu care credeam că ești tare!…

— Cu un om mare nu pot să mă pun — recunoscu Michal deschis. Dar mama mi-a spus că-s leit tata. Tata era un om voinic! Să mai cresc puţin, şi-o să vadă el. Să se mai lege de mama dacă are curaj!…

— Ziceam de învăţătură — îl lămuri Witek. Credeam că ești tare la toate.

— Nu, numai la matematică. Înţeleg totul dintr-odată. N-am nevoie să-mi explice nimeni. Și-l privi pe Witek de sus. Iar la celelalte materii nu stau chiar prost de tot. Așa și-așa.

— Aici o să poţi învăţa. Ai tot timpul.

— Ce tot vorbești? Tot timpul? Și la ce-mi trebuie?

— Cum la ce? Doar trebuie… Witek nu-și pusese niciodată această întrebare, așa că nici el nu știu ce să mai spună

Toţi trebuie să înveţe! îşi dădu în sfârşit răspuns. Să-și facă o pregătire…

— Asta da. Se înţelege că elementara am s-o termin. Că mai rămân și repetent? Ei și? Doar n-o să se facă gaură în cer pentru atâta lucru. Iar după aia, merg undeva să lucrez şi-o să câştig bani. Taică-meu vitreg n-a învăţat școală de loc și de-ai ști ce de bani are câteodată! Numai că-i bea, derbedeul, și n-aduce un chior în casă!

— Cum poţi, Michal, să vorbești așa!? Witek trăgea cu urechea, privind cu groază spre ușă.

— Dar ce, nu-i adevărat? Tu ce-ai spune dacă tatăl tău…

— Tata îi aduce mamei tot salariul — spuse mândru Witek. Mama are toţii banii pe mână.

— Așa da. Păi vezi? Pe când el… Uneori cumpără câte ceva celor mici și-atât. Dar să poruncească se pricepe: „Asta fă așa, aia așa”. Ce, e în casa lui? E în casa tatii! Să nu-mi spună mie ce să fac, că știu eu mai bine!… Pân-aici!

Văzând că Michal îşi strânge cărţile, Witek îl întrebă mirat:

— Și cu lecţiile celelalte ce faci? Mai avem la polonă și la geografie. Nu mai vrei să învăţăm împreună?

— Streche-ntr-o ureche! Doar n-o să prind rădăcini aici! Mi-am scris, ajunge… să am liniște. Cu restul m-oi descurca eu.

Witek dădu din cap a mirare și nedumerire în același timp: „cum adică să te descurci, dacă nu înveţi?”

— Ce, la voi în școală nu se suflă? îi zâmbi Michal. Mă ajuţi tu dacă ceva… cumva…

— Ba da, se suflă. Am să te ajut… Witek privi din nou spre ușă. Numai că… vezi tu… dacă ne prinde e vai de noi.

— Las că te-nvăţ eu. Maestru te fac în ale suflatului. Am metoda mea. Așa că, spor la muncă, tocilarule. Caietul de matematică ţi-l las, copiază și gata. În schimb, îmi faci compunerile la polonă, că-n bărbi de-astea sunt clei! Și la gramatică… Nu-mi place. Mi-e lehamite de toate prostiile astea…

— Și… ce faci acum? Unde pleci? întrebă timid Witek.

— Unde plec? Tâmpită întrebare. N-am ce face? Toată Varșovia e a mea. Trebuie să cunosc capitala, nu-i așa? Noroc, silitorule!

Numai că Witek nu prea era silitor. Încercase el și suflatul, și copiatul, în diferite ocazii, iar „trasul la fit” îi era de asemenea cunoscut, ce-i drept, însă, deocamdată numai teoretic.

Michal!… Abia acum, rămas singur, Witek trase adânc aer în piept, căci o clipă mai înainte i se tăiase răsuflarea. Auzi! Să ridice mâna asupra lui taică-său vitreg! Nu-i e de loc rușine că a rămas repetent… Și nici nu învaţă!… De nimic nu i-e frică… Și-i puternic! Și totuși, deși vorbește în doi peri de școală, pare băiat bun. Dar degeaba zice el ce zice, tot va trebui să înveţe. Când i-o cere unchiul lui carnetul de note, atunci să-l văd!

Ce-i drept, cu matematica asta a cam scrântit-o! „Copiază și gata!” Și m-a făcut și prost. Zice că-s tare de cap! El stă doi ani într-o clasă și cică eu îs prostul!… Ei bine, las că vedem noi la urmă cine-i prost.

Și Witek se apucă de problemă. Încearcă-n fel și chip, nu-i dă de capăt, se gândește, dar nimic. Nu-i ies socotelile și pace.

Renunţând, deschide caietul lui Michal și transcrie atent exerciţiile, unul după altul.

Nici nu observă când a intrat profesoara în bucătărie — Witek încremeni. Se simţea cu musca pe căciulă. Doamna Tolloczko însă nu-i acordă nicio atenţie. Era

distrată și neliniștită în același timp. Puse cratiţa cu lapte pe mașina de gătit și aștеptă, ca abia în clipa următoare să-și dea seama că n-a dat foc. Aprinse, duse mâna la frunte, privi spre Witek, deschise gura de parcă ar fi vrut să spună ceva, apoi, fără să scoată o vorbă, părăsi bucătăria.

Abia când laptele dădu în foc se dezmetici și Witek. Răsuci într-o clipă butonul de gaz, dar mirosul de ars se și răspândise în bucătărie, apoi pe coridor prin ușa pe care profesoara o lăsase deschisă.

— Doamne, Dumnezeule! se văită doamna Leontina intrând în bucătărie și începu o tiradă căreia numai zgomotul de uși stârnit de apariţia doamnei Aniela îi puse capăt.

— Pfui ! Trebuie deschisă fereastra. Mai repede! se strâmbă infirmiera din prag. De pe scară am simţit miros de lapte ars. Cine a putut fi așa de neatent?

— Doamna Tolloczko! Delicata noastră doamnă Tolloczko, pe care totul o supără, chiar și fumul de tutun! explică doamna Leontina cu o satisfacţie ce nu putea fi mascată.

— Doamna Tolloczko? Am văzut-o fugind pe stradă. Voiam chiar s-o opresc. N-are voie să facă eforturi, mai ales cu tusea ei!… Dar ea mi-a făcut semn cu mâna și-am auzit numai atât: La telefon! Numai să nu i se fi întâmplat vreo nenorocire. Să ştiţi că s-a întâmplat ceva!…

— Da, da, mi-am dat seama… Nu-i a bună de loc ! spuse Szafrańcowa intrigată la culme, ieșind în coridor după doamna Aniela. Și nelăsând-o să intre la ea în cameră, o informă, în șoaptă: Acum jumătate de oră a venit poștașul. Credeam că-i vorba de-un pachet sau vreo scrisoare pentru mine, că de mult n-am mai primit nimic. Când colo, ce crezi? Îi aducea profesoarei un plic. Subţirel, albastru, obișnuit, numai că n-avea timbru. A trebuit să plătească ea. Imediat mi-am dat seama că trebuie să fie ceva! Și-acum, poftim: a lăsat laptele pe foc și-a fugit la poștă. Cine ar mai face asemenea lucru? Asta nu-mi place…

— Să-i pregătesc un calmant, ceva. Iar deseară am să-i fac un ceai de zmeură, că pe-un timp ca ăsta tocmai bine te poţi alege cu o gripă.

— Da, da, și eu am mare încredere în ceaiul de zmeură — afirmă Szafrańcowa. Dar ce s-o fi-ntâmplat?

— Câte nu se-ntâmplă pe lumea asta? Numai de necazuri au oamenii parte. Câte mai văd eu zi de zi la spital!… Dacă aflu ceva, vă spun și dumneavoastră, bineînţeles dacă nu-i secret.

Cu toate că-i plăcea să afle și să comenteze păţaniile oamenilor, doamna Aniela nu trăda un secret pentru nimic în lume. Dacă cineva o ruga să fie discretă, ea îi răspundea: „Tac ca mormântul !” și vorbele acestea constituiau cel mai grozav jurământ.

După ce străbătu Krakowskie Przedmiescie de la un capăt la altul, Michal coborî scara rulantă și se întoarse acasă.

— Mi-ajunge pe azi! spuse scurt și găsindu-l pe Witek tot în bucătărie, se apucă să transcrie în grabă din caietul lui exerciţiile la gramatică.

— Cum staţi cu matematica? îl întrebă într-un târziu Pietrowska.

— Witek e tare de cap, nu prea pricepe — răspunse fără înconjur Michal.

— Cum?! Nu și-a scris? se sperie mama.

— Ba da. Puteţi să controlaţi. De scris și-a scris – răspunse Michal. Iar după ce ieși mama colegului, îşi frecă palmele. Ne vom ţine tare! Ce zici, Witek? O mână spală pe alta, nu-i așa? Altfel omul s-ar topi ca săpunul în apă. N-am dreptate?

— Bun băiat — îşi dădu părerea doamna Piotrowska după ce Witek se întoarse în casă. Numai că-i cam gură spartă.

„Ce-ar zice mama, se gândi Witek, dacă ar ști tot…” Deodată, auzind soneria la intrare, fugi să deschidă.

— Am uitat să iau cheia. Îţi mulţumesc. Profesoara era acum liniștită. Încercând să zâmbească, întrebă cu timiditate: Cu laptele ce s-a întâmplat? A dat în foc, nu-i așa?

Băiatul dădu din cap afirmativ.

— Am stins eu gazul și am pus cratiţa pe fereastră.

— Îţi mulţumesc, Witek. Noapte bună. Și închise ușa camerei sale.

Nu era niciun secret, și chiar de-ar fi fost, ar fi ieșit oricum la iveală. La doamna Tolloczko urma să sosească din Rzeszow o nepoată din partea mătușii.

— Cam a zecea spiţă de la roată — povestea a doua zi dimineaţa doamna Aniela — totuși e rudă. Și-i un copil necăjit, fără mamă și fără tată.

— Dar trebuie să vină neapărat la noi? întrebă ironic doamna Szafrańcowa. La Rzeszow nu putea să se aranjeze?

Doar o fi având pe cineva…

— Ai dreptate, desigur, probabil însă că se simţea atât de rău acolo, încât n-a mai putut să suporte. Și i-a scris mătușii ce i-o fi scris, doamnei Janina adică, încât s-a speriat biata de ea și îndată a telefonat la Rzeszow. S-a și înţeles cu fata: sosește mâine dimineaţa. E un tren pe la șase.

— „N-a mai putut să suporte !” bombăni Szafrańcowa. Dar noi putem să suportăm, nu-i așa? Pe noi nici nu ne întreabă! A ajuns casa noastră orfelinat în toată regula.

Domnul Czernik ne-a pricopsit cu un băiat, acum profesoara aduce o fată… Arhanghelul din cer să fii și n-ai putea să rabzi. Vezi, asta nu-mi place mie. Mai lipsește să iei și dumneata vreun copil de suflet!

— O, aș lua eu cu dragă inimă — răspunse doamna Aniela cu voce stinsă — numai că la mine în cameră nu e loc, ştiţi foarte bine. Dar dacă obţin o cameră mai mare…

— Ce-ţi trebuie bătaie de cap? se miră doamna Leontina.

Numai griji ai de pe urma lor! în loc să-ţi faci o viaţă comodă…

— Griji, spuneţi?… Desigur, ai și griji. Văd peste tot:

unde-s copii, sunt obligaţii mai mari, dar și bucurii. Să vezi cu ochii cum crește, cum se face mai frumos și mai înţelept!… E mult mai mult decât un câine sau glastra din fereastră…

4

ATÂT WITEK CÂT ȘI MICHAL ARDEAU DE nerăbdare să afle ce fel de fată va sosi în locuinţa lor. Uitând de numai cei doisprezece ani ai săi, Witek medită cu glas tare:

— O fi vreo mucoasă…

— Da’ de unde! protestă energic Michal. Va fi colegă cu noi.

— Cine ţi-a spus?

— Cine mi-a spus? Tâmpită întrebare! Trebuia să-mi spună cineva? Atunci de ce mai am cap? I-a scris mătușii o scrisoare, nu-i așa? A vorbit cu ea la telefon, așa e? Și va veni singură. Profesoara o întâmpină la gară. Ei?

— Dar poate să fie mai mare ca noi.

— N-aș vrea. Ar face-o pe grozava. Dar dacă-i de-o seamă cu noi, o punem noi cu botul pe labe. Așa-i, Witek? Va trebui să ne asculte, că de nu, îi arătăm noi de-o să ne ţină minte, nu-i așa?

Witek îl crezu. Încă din prima zi Michal a dovedit că nu se lasă până nu face tot ce vrea.

Persoana așteptată sosi dimineaţa, când toţi dormeau. Dar nici mai târziu nimeni n-o văzu. Profesoara plecă la școală singură, ca de obicei. După amiază, Witek reuși să-l convingă pe Henius să-și lase șoriceii albi, pe care tocmai îi hrănea, și să intre în camera doamnei Tolloczko, aceasta însă numai după ce-i promise o îngheţată pe băţ.

Puștiul ieși curând de acolo și, negăsindu-și fratele în cameră, porni spre bucătărie. Witek stătea de vorbă cu Michal.

— Ai văzut-o? E mare? întrebară ei nerăbdători.

— E mare și aici are așa niște… arătă Henius cu mâinile la urechi.

Nu înţelegeau ce poate să aibă, dar înainte de a reuși Henius să explice, în bucătărie intră profesoara, însoţită de fetiţă.

— Uite, Agnieszka, aici e gazul, dincoace în dulap e raftul nostru, pe măsuţa asta se poate călca, priza e aici…

— Dar dacă am ceva de spălat, unde, în ce?

— În baie. După cadă e un lighean mare, alb. Acum, Witek, Michal, faceţi cunoștinţă. V-a sosit o colegă.

Până în clipa aceea băieţii se prefăcuseră a fi foarte ocupaţi cu cărţile. Se ridicară repede de pe scaun și, strângându-i mâna fetei, o priviră cu interes. Nu era de loc mare. Slăbuţă și parcă mai scundă decât Witek, îi privea pe băieţi cu ochii negri, vii, podoaba principală a căpșorului ei mic. Acele „așa niște”, cum le numise Henius, erau două codiţe negre ca două pământufuri, prinse lângă urechi.

Un breton negru, des și cam răvășit îi acoperea fruntea.

— Tanti, pot să rămân puţin aici? întrebă cu voce mieroasă.

— Bine, dar la șapte te rog să pui ceainicul și să vii în camera mea să mâncăm…

adică în camera noastră.

Agnieszka se așează pe un taburet; se vedea bine că-i intimidată, ceea ce conveni celor doi băieţi — lui Witek pentru că și el se cam fâstâcise, iar lui Michal pentru că, îndrăzneţ cum era, putea să preia iniţiativa.

— Vă faceţi lecţiile? îşi aruncă fata o privire peste caiete. La matematică?! Vreţi să vă ajut? propuse cu bunăvoinţă.

— Nu, mulţumesc, am terminat — se grăbi Witek să refuze, dar Michal, hotărât să pună de la bun început punctul pe i, întrebă cu oarecare ironie:

— Și, mă rog, cu ce ne-ai putea ajuta?

— A, nu… numai așa… începu fata să bată în retragere, și văzând că bunele ei intenţii n-au fost înţelese, se strădui să șteargă impresia proastă pe care se părea că și-au făcut-o băieţii despre ea. Îmi place aici, la mătușa… la voi. E o casă interesantă. Pare nelocuită și totuși adăpostește atâta lume! în fiecare cameră stă altcineva, mi-a spus mătușa, dar încă nu-i cunosc pe toţi. Cum e pe-aici?

— Cum e pe-aici? repetă Michal.

Dar Witek, presimţind că Michal va interveni neapărat cu vorbele-i obișnuite — „tâmpită întrebare", făcându-i-se milă de fată și gândindu-se că s-ar putea intimida și mai mult, se grăbi el să răspundă:

— Îţi spun eu, că Michal e numai de câteva zile la noi. Așadar, doamna Szafrańcowa tricotează și spune într-una: „Ăsta nu-mi place de loc, dar de loc!" iar domnul Szafrańiec — cu pasienţele lui și cu florile pe care mereu le udă, le îngrijește; doamna Aniela — atât de mult ţine la Pimpuś al ei, încât n-o auzi să spună altceva decât: „Pimpuś, comoara mea, ţi-e fomică?", iar lui Pimpuś, de gras ce e, îi atârnă burta până la pământ. Mătușa ta, probabil știi… ori poate nu știi… se ia cu mâinile de cap și începe: „Doamne, Doamne, măcar o oră de liniște de-am aveai", că o ducem cam prost cu liniștea aici. Mama mereu coase la mașină, unchiul lui Michal pune radioul tare, iar canarul bătrânilor Szafrańiec ţipă și el de răsună pereţii. Numai aici, la bucătărie, ce mai e liniște. Aici ne facem lecţiile. Iar Michal a pus niște fasole la fiert pentru cină. Vezi oala aia mare? O dă gata la o masă. Ca un lup mănâncă!…

Agnieszka râse din inimă:

— Știi că ai haz la povestit? Acum îi cunosc pe toţi

— Dar despre tine, Witek, n-ai nimic de spus? Interveni Michal, supărat întrucâtva de ultima frază a colegului.

— Despre mine? Ce să spun?… se fâstâci Witek.

— Măcar atât, că la matematică eşti clei.

— Las că n-o fi chiar așa… — se apără Witek, căutând în zadar să distragă atenţia celor de faţă de la persoana sa.

— Eşti tare de cap, ce mai! insistă Michal, iar Witek se sperie de-a binelea. Într-o clipă întrevăzu tot ce se va întâmpla. Michal îi va spune că îi dă caietul să copieze. Agnieszka n-o să-și ţină gura, mătușa ei, profesoara, îi va spune lui taică-său, iar ce va urma, îi era și groază să se gândească!

Din fericire, tocmai în clipa aceea dinspre coridor se auzi prin ușa întredeschisă,

lătratul subţire și neîntrerupt al lui Pimpuś.

— Vine doamna Aniela! exclamă Witek, bucuros de salvarea ce-i apăruse pe neașteptate. Pimpuś întotdeauna o anunţă.

Intrând în bucătărie, doamna Grudzinska îşi lăsă privirea asupra Agnieszkăi. Fata o salută politicos.

— Bună seara, doamnă, mă numesc Agnieszka Panasewicz și voi locui aici, la mătușa mea.

— Bună seara. Agnieszka — îi răspunse cu căldură doamna Aniela. Bine ai făcut că ai venit. Ai să-i fii și mătușii de folos. Îţi doresc în această casă multă sănătate și noroc. Vino să-l vezi pe Pimpuś al meu. E un câine atât de drăgălaș! Și vai, ce mult ţine la mine… I-o fi fomică, sărăcuţul!

— Mă port cu tine domnește, îţi dau să copiezi la matematică și tu te apuci să trăncănești că mănânc ca un lup! se răsti Michal când rămaseră singuri. Ce-ţi pasă ţie că mănânc? Treaba ta dacă tu ești obișnuit altfel. Mănânc că-s sănătos, nu slăbănog ca tine! Tu nu vezi, cu un deget te dobor! Ia uită-te aici — îşi suflecă Michal mâneca la cămașă și, îndoind mâna din cot, arătă un mușchi de toată frumuseţea. Pune mâna, să vezi!

— Nu vreau! bodogăni Witek, supărat și el. Am glumit. Ei și? Ce-i cu asta? Dar tu? O vezi întâia oară și-i spui că-s tare de cap ! Ţi se pare atât de interesant? Și-apoi nici nu-i adevărat…

— Ba e adevărat. Nu pricepi nimic, oricât ai învăţa.

— Dar nu rămân repetent în fiecare clasă! Niciodată n-am rămas.

— Am rămas numai o dată. Și asta pentru că *am vrut eu să rămân.* Înţelegi? E o diferenţă!

— Și eu nu mă pricep la matematică pentru că nu vreau să mă pricep — bombăni ironic Witek.

— Bine. De mâine ai să vrei. Nu-ţi mai dau caietul să copiezi.

— Nici n-am nevoie! i-o tăie scurt Witek. Mă lipsesc…

Și cine știe unde ar fi ajuns cu discuţia, dacă nu s-ar fi întors Agnieszka.

— Să pun ceaiul la fiert. E aproape șapte — se uită ea la ceas, ridicând manșeta șorţului său negru.

— Ce marcă e? întrebă Michal.

— Start.

— Merge bine?

— Foarte bine. Nu rămâne în urmă, nici n-o ia înainte. E al doilea an de când îl am. Eram într-a șasea când l-am primit.

— Zău? Și-acum în ce clasă ești? întrebă Witek, sperând că n-a auzit bine.

— Nu v-am spus? într-a șaptea. Mă înscriu și eu la școala voastră.

— Într-a șaptea? repetă cu neîncredere Michal. Nu te lauzi?

— De ce, mă rog, să mă laud? râse Agnieszka. Am aproape paisprezece ani, iar la toamnă intru la liceul pedagogic. Bineînţeles, dacă reușesc la examen… dar cred că reușesc, să bat în lemn — râse ea din nou, ciocănind de trei ori în masă.

După ce părăsi bucătăria, băieţii rămaseră tăcuţi o clipă.

— Asta-i ! făcu Witek, în sfârșit, ridicând din umeri. Are ceas adevărat și merge să se facă învăţătoare.

— Mai prost e că-i într-a șaptea — reflectă la rândul său Michal. Eu n-am vrut că… știi… Așa, la prima vedere, pare fată de treabă. Dar cred că e în stare să facă pe nebuna.

Să vezi că o să avem bucluc cu ea.

— Da' de unde ! se împotrivi neîncrezător Witek.

— Dacă-ţi spun! Eu o dată dacă mă uit la cineva, îl pasc! Ai observat cum mișcă din obloane?

— Ce obloane? privi Witek afară, prin fereastra fără perdele.

— Ei! Atâta lucru nu știi? Vreau să spun gene. N-ai văzut ce gene are? De-o jumătate de deget, n-ai băgat de seamă?

— Cum le observi tu pe toate, dintr-o privire! Știi că eu, până la tine, nici n-am observat că Graźyna e roșcovană?

Tu în schimb ai văzut că are și ciorapi roșii! Iar ăsteia i-ai văzut… obloanele.

— Am ochi! se mândri Michal, încântat de laudele colegului. Îţi spun eu c-o să avem bucluc cu ea. O să umble cu nasul pe sus. Dar noi, Witek, n-o să ne dăm bătuţi. Ia te uită, abia a venit și-a și băgat zâzania în noi. Dar să lăsăm asta. Îţi dau caietul. Copiază când ai nevoie.

Witek tăcea. Michal îl privi bănuitor.

— Ce, nu vrei?

— Nuuu, nu asta… dar… dacă se află?

— Ce să se afle?

— Că copiez.

— Ascultă, e o prostie să-ţi faci inimă rea dinainte. De-asta ţi se scorojesc pingelele. Pe cuvânt! Acum înţeleg de ce ţi-s pantofii în halul ăsta…

— Îţi baţi joc, iar eu…

— Glumesc, Witek, și-ai putea și tu să faci la fel. Mai lasă tocitul și hai pe-afară, că dacă stai mult aplecat deasupra cărţii, te cocoșezi. Aveam noi unul la școală, la Łódź. Uite-așa era. Vrei s-ajungi și tu la fel?

— Dar ce, eu mă ţin tot timpul de lecţii? Colecţionez etichete de chibrituri, citesc… Ai citit „Robinson"? Vrei să ţi-l împrumut?

— L-am citit. De mult! Mi-a plăcut acolo unde Robinson aduce diferite obiecte de pe vasul naufragiat. Păcat că n-a putut să ia mai multe. Încolo, nimic extraordinar.

— Nu-ţi place să citești?

— Ba da. Îmi plac romanele poliţiste. Alea da cărţi!

Până la sfârșit criminalul e întotdeauna prins și totul se sfârșește cu bine. Se face dreptate ! Iar dreptatea, după părerea mea e lucrul cel mai important. Și filme tot de-astea îmi plac. Ascultă, hai la cinema!

Witek privi speriat spre ușă.

— Ce-ţi veni? N-am bani și nici nu mă lasă.

— Îţi fac eu cinste. Iar cu lăsatul, ce să zic, ești un fricos și gata. Bine, mergem

mâine după masă, devreme. Las' pe mine.

A doua zi, înainte de ora patru, Michal ciocăni în ușa familiei Piotrowski și strigă:

— Witek! Mergi la cerc? Dacă vrei să întârzii, treaba ta!

Eu am plecat.

— Ce cerc? întrebă mama, ridicând capul deasupra mașinii.

— La școală… cercul botaniștilor. Trebuie să mă grăbesc, că domnului profesor nu-i place să întârziem. Ne proiectează diafilme.

— Să nu întârzii. Vii drept acasă — îi aminti mama, aplecându-se din nou asupra lucrului.

— Ne-a mers! S-a prins! repetă vesel Witek, mergând grăbit alături de Michal pe strada ce urca spre centru.

— Vezi? Totdeauna reușești dacă ești cu capu-ntre urechi — rosti mândru Michal.

Se întoarse după două ore. Witek era roșu la faţă, înfierbântat. Teama îl mâna spre casă. Filmul de aventuri, cu împușcături și morţi la fiecare pas, îi aprinsese imaginaţia. Ochii îi ardeau.

— Ce-i cu tine? se neliniști marna. Ce te-ai aprins așa?

— M-am grăbit… Am atâtea lecţii!

Băieţii se apucară de treabă. Voiau să-și scrie temele pe-a doua zi, dar le era greu să se concentreze. Mereu aduceau vorba de film.

— Grozav șeriful! Nu-i așa? O făcea pe mortul, iar când banditul s-a apropiat de el: Pac! Pac! trase Michal în Agnieszka, care tocmai în clipa aceea intra în bucătărie.

— Ei, v-a plăcut filmul? întrebă ea.

— Ssst! sări speriat Witek.

— Ce tot vorbești? Ce film?! încerca Michal să îndepărteze pericolul.

— Dar v-am văzut când aţi intrat la cinema — cobori ea vocea.

— Agnieszka, te rog! Să nu spui nimănui. Dacă află mama!…

— Te-ai și speriat! îl ironiză Michal. Ce te tot frământi așa? Nu-ţi fie frică, n-o să spună. Să încerce numai!

— N-am să spun, dar nu de frica ta. Ai înţeles? i-o tăie scurt Agnieszka, simţindu-se jignită.

— Ho, mai încet! Nu te mai zbate ca balena într-o agrafă — se strâmbă Michal.

— Balenă… în agrafă?… repetă mirată Agnieszka, încercând probabil să-și închipuie o asemenea situaţie, și deodată izbucni în râs.

— Bravo, asta mi-a plăcut! Așa ceva n-am mai auzit! Tu ai născocit-o?

Supărat, el știe de ce, Michal nu binevoi să răspundă. Bombănind, îi vârî lui Witek caietul sub nas.

— Numai tu știi ce-ai scris aici! Nici care-i substantiv și care-i verb nu pot deosebi…

Agnieszka se apropie de masă și dintr-o singură privire aruncată asupra caietelor deschise îşi dădu seama că Michal copiază de la Witek.

— Aaa!… Singur nu ești în stare?

— Eu? sări Michal.

— Văd că copiezi.

— Și ce-i cu asta? în primul rând așa-mi place mie, iar în al doilea rând, habar n-ai tu de cele mai noi metode de muncă. Mai ai multe de învăţat! Orice muncă trebuie făcută astfel ca omul să se obosească cât mai puţin. Organizarea muncii, asta aplic eu. Ai auzit de așa ceva?

— Am auzit — rosti încet Agnieszka, privindu-l atent pe Michal, și fără să mai scoată o vorbă ieși din bucătărie.

— Acum ne are la mână! se văicări Witek. Și cinematograful, și copiatul ! Vai de capul meu!…

— Ce tot tremuri ca piftia!? Dormi liniștit. Trebuie s-o punem la punct. Ţi-am spus eu c-o să avem bucluc cu ea? E mai mare cu o clasă și o face pe deșteaptă!…

Totuși, Witek nu putu dormi liniștit. În somnul agitat, profesorul de matematică îl gonea cu pistolul în mână, încercând să-i smulgă caietul lui Michal. Pac! Pac! Pac! se auziră în spate împușcături. Din fugă intră pe-o poartă, pe care o zăvori. „În sfârșit", auzi o voce salvatoare.

— În sfârșit! repetă, mama, aplecată asupra patului. Nu puteam să te mai trezesc. Scoală-te, că întârzii la școală.

5

MASA DIN BUCĂTĂRIE ERA ATÂT DE MURDARĂ de mai mare rușinea. Dar cui să-i fie rușine de-o masă comună? Pe ea se curăţau și se tăiau legumele, se puneau cratiţele luate de pe foc și tot pe ea se spălau vasele.

Cândva, de mult, fusese într-adevăr fixată o ordine la frecatul mesei. Cu timpul, însă, ordinea începuse să nu mai fie respectată și iată că masa veche deveni proverbialul măr al discordiei.

În Ajunul Crăciunului, doamnei Aniela i s-a făcut milă de ea. O folosea foarte rar, numai în duminicile când nu era de gardă la spital, dar oricum, era neplăcut să întâmpini sărbătorile într-o asemenea murdărie.

De atunci n-a mai spălat-o nimeni. Profesoara considera că după doamna Anieia vine doamna Piotrowska la rând. Piotrowska, pe de altă parte, socotea că s-a revanșat faţă de infirmieră, prinzându-i două mâneci noi la halatul alb.

Doamna Leontina nu se prea grăbea să facă curăţenie în bucătărie. Era stăpâna locuinţei și a mesei, și tocmai de-aceea, din bună-cuviinţă și respect pentru vârsta ei, masa trebuia frecată de ceilalţi.

Când Michal și Witek au început să-și pregătească lecţiile în bucătărie, doamna Piotrowska s-a gândit să scoată masa la lumină, dar multele treburi gospodărești au făcut-o să găsească o altă soluţie: așternea ziare pe masă ori de câte ori băieţii se apucau să-și facă lecţiile.

Într-o zi, băieţii găsiră masa oglindă. Asta însă nu-i impresionă prea mult. Un interes mai mare acordară lămpii înalte, meșteșugite, adusă în stare de folosinţă

de mâinile de aur ale domnului Czernik. Becul puternic revărsa lumina nu numai asupra mesei, ci și-n întreaga încăpere, alungind umbrele din unghere. La această lumină puteai găsi și un ac căzut pe jos. Intrând în bucătărie, doamna Szafrańcowa nu se putu stăpâni să nu bată din palme.

— Oare cât curent va înghiţi balaurul ăsta? reflectă ea cu glas tare, când atenţia îi fu atrasă de suprafaţa curată a mesei. A, i-ai amintit tu mamei, da? întrebă bătrâna, privindu-l pe Witek.

— Când e rândul nostru, mama face tot ce trebuie fără să-i amintească nimeni — îi luă Witek apărarea.

— Așa? Deci pe doamna Tolloczko a mustrat-o conștiinţa? Ori tu cumva? se adresă ea lui Michal.

— Eu? Tâmpită întrebare. Ce, e masa mea? Eu am murdărit-o?! Ieri mi-am pătat caietul din cauza slăninei pe care aţi tăiat-o pentru jumări. Cine murdărește să frece! ridică vocea, dând dezaprobativ din mâini.

Doamna Leontina rămase încremenită.

— Cum îndrăznești să-mi vorbești mie astfel?! dar deodată păli, duse mâna la inimă și ieși din bucătărie, în timp ce Agnieszka apăru în ușă cu cărţile.

Auzise ultimele cuvinte.

— Ce-i asta?! Ce i-aţi spus doamnei Szafrańcowa? întrebă ea pe un ton de reproș, dar Michal nu se lăsă intimidat.

— Ia te uită! Te-ai găsit și tu ! Ce i-am spus? Să frece masa când o murdărește, asta i-am spus. Ori n-am dreptate? Am spus adevărul…

— Și eu am să-ţi spun un adevăr — replică Agnieszka, străduindu-se să-și păstreze calmul. Ai procedat ca un…ce să mai spun… într-un mod ordinar! Nu știi oare că nu ţi-e permis să vorbești în felul acesta unei persoane mai în vârstă?

Michal făcu feţe, feţe.

— Știu eu ce-ai vrut să spui, că sunt un bădăran. Că am procedat ca un mojic! Așa e? Adică, mă înveţi tu pe mine cum să mă port! N-am nevoie, știu și singur, chiar dacă nu-s din capitală. Eu sunt din Łódź, și Łódźul e un oraș mare, nu un târg pricăjit ca Rzeszow! Și. Mă rog, ce-atâta tărăboi pentru o masă murdară?

— Murdară? se miră Agnieszka. Doar azi am frecat-o.

— Tu? Aha, în locul mătușii tale — izbucniră în același timp băieţii.

— Ba în locul nimănui! Pur și simplu am văzut masa murdară și am spălat-o. Întotdeauna am s-o spăl, e mai plăcut să ne facem lecţiile pe o masă curată.

— Să *ne* facem? întrebă mirat Michal. Îţi faci și tu lecţiile în bucătărie?

— Da. Masa din cameră e cam mică. Și am impresia că mătușii îi place să rămână singură… Agnieszka surprinse privirea oarecum nemulţumită a lui Michal. Ori poate nu vă convine?… Vă deranjez?…

— Nu, nu. E loc pentru toţi. Stai aici — o invită grăbit Witek, trăgându-și scaunul mai spre colţ, ca să-i lase Agnieszkăi partea de mijloc a mesei.

— Hm! bombăni Michal, abia stăpânindu-și furia. Mi-o mai face și pe cavalerul acum! Dacă-i vorba pe-așa, fiecare pentru el…

Witek înţelegea de ce-i Michal supărat. Desigur, totul a pornit de la discuţia cu

Szafrańcowa, dar uite că vorbele „Fiecare pentru el” se refereau probabil la temele de la matematică. Ei, nu-i nimic. O să-i treacă.

Se apuca de lecţii. Dar în zadar încerca să se concentreze. De obicei, în afară de matematică, nu întâmpina greutăţi. Ba când avea vreo compunere, se simţea în largul lui. Lăsând frâu liber fanteziei, îşi aşternea la iuţeală gândurile pe hârtie. Aici totul mergea conform voinţei. Nimic nu-i putea frâna fantezia ca, de pildă, la matematică unde o omisiune sau o greşeală cât de mică făcea ca întreg efortul să fie zadarnic.

Azi, însă, nici compunerea nu-i ieşi cum ar fi vrut. Îşi arunca mereu privirea spre cărţile şi caietele lui Michal. Şi-o fi făcut la matematică? Sigur o să-i dea să copieze, chiar dacă a spus ce-a spus, că-i interesul lui. O să vrea şi el compunerea, cum le-a fost înţelegerea. Numai un semn aştepta. Dar ce naiba face acolo? Numără foile cărţii?

Michal răsfoia neglijent manualul fără să se oprească la o anumită pagină. Nu era greu de ghicit că i-e gândul în altă parte.

— La revedere! se sculă el brusc de la masă şi, strângându-şi grăbit caietele şi cărţile, le închise în servietă.

— Eşti gata? întrebă Witek. Ai făcut problemele?

— Şi da, şi nu — răspunse în doi peri Michal. Iar tu – se adresă el Agnieszkăi — să nu-ţi închipui că sunt un bădăran, m-auzi? Să spună Witek cum se uită fetele la mine.

Ridicându-şi capul deasupra cărţii, Agnieszka se uită la el, clipind din genele ei bogate.

— Fetele?… Se uită la tine? A, da, înţeleg. Se miră probabil că n-ai urechi de măgar. Bine ţi-ar mai sta!

Michal ieşi ca ars din bucătărie.

În seara aceea mecanicul aşteptă în zadar vizita domnului Szafrańiec. De obicei, înainte de culcare, bătrânul era prezent la o partidă de şah. Uneori îi asista domnul Piotrowski, care de altfel juca şi el destul de bine. De astă dată, însă, nu veni niciunul din ei. Forfota neobişnuită din camera familiei Szafrańiec îi atrase atenţia. Să le fi venit cineva în vizită? Pentru a se convinge, domnul Czernik se opri în dreptul draperiei. Auzind dincolo vocea doamnei Aniela, îşi dădu seama că ea e cu pricina: l-a prins pe bătrân şi-i povesteşte toate câte a văzut şi-a auzit la spital!

— Domnule Franciszek! E voie? întrebă, vârându-şi capul prin draperie. În clipa aceea o văzu pe Szafrańcowa culcată în pat, cu ochii întredeschişi, iar pe Szafrańiec la capul patului. Bătrânul se întoarse spre noul venit şi-l privi cu ochii atât de trişti şi de neajutoraţi, încât acesta, neliniştit, se opri. Cu un gest energic, doamna Aniela îi făcu semn să iasă neîntârziat. Tocmai încerca să fixeze acul la seringă.

Retrăgându-se în grabă, Czernik trecu pe la bucătărie.

— Unde-i Michal?

— A ieşit puţin să ia aer — explică Witek grăbit. Ştiţi, nu-i obişnuit să stea mult

timp într-un loc.

— Cred și eu. Acasă la maică-sa, cu treburile, tot timpul făcea mișcare. Pe când aici: la școală stai, acasă stai. Până se obișnuiește… Las să mai zburde, numai cartea să n-o neglijeze…

Simţind că cineva îl trage de mânecă, Czernik se întoarse. Din coridor, doamna Aniela îi făcea semn să tacă și să se retragă în camera lui. Amândoi, cu grijă să nu facă zgomot, trecură prin dreptul draperiei.

— Nu mă așteptam la una ca asta din partea lui Michal!

Că nu-și prea alege cuvintele, treacă-meargă, dar să se poarte așa cu o persoană mai în vârstă! Să fie obraznic cu doamna Szafrańcowa! Certurile cu taică-său vitreg l-au făcut așa de clonţos — încearcă mecanicul s-o lămurească pe doamna Aniela, dar las că-i arăt eu! Am să-i spun câteva, să mă ţină minte ! Mă face de râs în faţa vecinilor… Pentru ce? Pentru că am vrut s-o ajut pe maică-sa? Să se întoarcă numai !…

Michal dispăruse. Trecu o jumătate de oră, o oră. Pe măsură ce trecea timpul, Czernik se cătrănea tot mai rău. N-avea cu cine schimba o vorbă. Cui să-i spună păsul? Cui să-i ceară un sfat?…

La profesoară nu putea merge. Știa că seara, când se retrăgea între cărţile ei, nu-i plăcea s-o deranjeze nimeni. Să meargă la Piotrowski? Nici atât. Doamna Irena i-ar reproșa că lui Henio i-au ajuns la urechi vorbe pe care n-ar trebui să le audă; ha iar mai putea interzice lui Witek să mai fie prieten cu Michal, și asta ar complica lucrurile și mai rău.

În locul supărării, care aproape îi trecuse, începu să se strecoare neliniștea. Unde o fi dispărut flăcăul? Dacă i s-a întâmplat ceva?

Mecanicul îşi luă scurta și ieși în stradă. Urcă dealul, privind în toate părţile. Michal nicăieri. Gerul îl pișcă de obraji, iar aerul rece, tăios, îi tăia răsuflarea. Ferească sfântul, te mai poţi alege cu o răceală!… Și ca un răspuns la acest gând, observă ferestrele îmbietor luminate ale bufetului din Piaţa Veche.

De când venise nepotul, Czernik rezistase bărbătește ispitei. Nu voia să dea un prost exemplu băiatului. Astăzi, însă, pe un asemenea frig, tare bine ar prinde o dușcă! Numai un păhărel! Poate întâlneşte vreo cunoștinţă… Ţi-e mai ușor când ai cui să-ţi descarci sufletul.

Michal se întoarse târziu. Supărarea îl mânase tocmai în noua magistrală Mirszalkowska.

Proasta asta de Agnieszka!… O măgăriţă!… O învăţ eu minte. Puţină răbdare și o fac să se întoarcă de unde a venit. Val-vârtej se duce, de-o să-i sfârâie călcâiele!

Și Witek, ce bou! De ce-a invitat-o să-și facă lecţiile la masa noastră? De la început trebuia să i-o reteze: „ne deranjezi”, și gata! Dar el nu, se dă la o parte și-i face loc. Idiotul! Nu și-a dat seama că pe sub nasul ei va trebui să schimbăm caietele!? Și că dacă știe, mai devreme sau mai târziu o să ne spună mătuși-si?

Asta-i tot atât de sigur cum unu și cu unu fac doi. Și cine are s-o păţească? Nu el? Mă mai întreabă prostul: „Ţi-ai făcut problemele?" Ce te interesează dacă le-am făcut? Fă-ţi-le singur, dacă ești așa deștept! Iar de compunere n-am nevoie! Să-mi spună pe urmă cu glasul ei dulceag: „Singur nu ești în stare?" Viperă ce ești, ai să vezi tu de ce sunt eu în stare!…

Se întorcea cu pas domol. Știa ce are de făcut. De n-ar fi Witek atât de fricos! Dar, la urma urmei, o să-i vină și singur de hac. Îi chinuia foamea. O fi adus unchiul ceva de mâncare?

Dar unchiul nu era acasă. Michal scoase pâinea, untul și o bucată de salam. Toate i se părură nespus de gustoase. Mânca umblând prin camera.

Privind pe fereastră, observă că la bucătărie e întuneric. Deci Witek nu se mai afla acolo. Va trebui să-l cheme. Bătu la ușa familiei Piotrowski, dar doamna Irena îl expedie fără multă vorbă:

— Witek se pregătește de culcare.

Mai avea o singură cale: baia. Se înţeleseseră mai de mult asupra acestui lucru. Doar nu-i era nimănui interzis să intre la toaletă.

După câteva clipe, Witek îl punea la curent cu tot ce s-a petrecut în lipsa lui.

— Doamna Aniela a ieșit de la unchiul tău și a intrat la noi - îl informă el. Spunea că unchiul tău s-a supărat foc. E nenorocire, Michal! Lecţiile neterminate… Abia mi-am făcut compunerea, la matematică nu mi-am scris…

Făcu o pauză, sperând că Michal îşi va aduce aminte și-i va da caietul… Văzând însă că pauza nu ajută la nimic, continuă:

— Doamnei Szafrańcowa îi e rău. Știi, eu… mâine am să-i cer scuze.

— Mama ţi-a spus?

— Nu mi-a spus nimeni, dar știi… nu-i frumos. Ar trebui și tu…

— Nici nu mă gândesc!

— Mama spunea că ai merita o scărmăneală bună.

— Ei! Ei! bombăni Michal.

— Mâine precis mă ascultă la matematică — se amari din nou Witek.

— Deșteaptă aia n-a vrut să-ţi arate?

— Ce face? Nici prin cap nu mi-a trecut să-i cer ajutor.

— Apăi de! Cu mâna ta ţi-ai făcut-o! îl ironiză Michal. Cine te-a pus s-o inviţi?

— Cum cine?… Bucătăria e a tuturor… Și a frecat masa, ai auzit doar.

— Tocmai! N-ai înţeles că ea poartă vina pentru tot ce s-a întâmplat? Ce se amestecă unde nu-i fierbe oala? A rugat-o cineva? Om vedea noi la urmă cine-i mai deștept! Din cauza ei să umblu pe străzi! Streche-ntr-o ureche!

— Aici v-aţi găsit să sporovăiţi?! se auzi din coridor vocea supărată a infirmierei. Ieșiţi imediat! De n-ar fi bolnavă doamna Leontina, v-aș arăta eu vouă!… Hai, afară, pramatiilor! Iute!…

Era târziu, după miezul nopţii, când pe Michal îl trezi un cântat straniu, întrerupt. Își dădu din prima clipă seama cine poate să concerteze în felul acesta și, sărind din pat, îi ieși unchiului în întâmpinare. Doamna Aniela se și afla în faţa ușii. Pe scări, Piotrowski se opintea, cărându-i pe Czernik. Ajunseră în sfârșit sus și, cu

toate protestele mecanicului, îl siliră să se culce.

— Ssst! Liniște! se răsti infirmiera la el și îi porunci lui Michal să aducă un prosop înmuiat în apa rece.

Dimineaţa, ca de obicei, sună deșteptătorul. Czernik se sculă mahmur. Simţea că-i plesnește capul. Își roti privirea prin cameră, abia reușind să distingă obiectele în lumina ștearsă a zorilor. Se opri în cele din urmă asupra patului pliant în care Michal, pe-o parte, cu amândouă mâinile sub obraz, dormea somn adânc.

Mecanicul îşi frecă fruntea și se scărpină în cap. Ce s-o fi întâmplat ieri? Parcă avea ceva de discutat cu nepotul. Ce boacănă a făcut Michal? Cu durerea asta de cap nu-i chip să-ţi aduci aminte nimic.

Deodată, privirea-i ce rătăcea pe perete întâlni afișul pe care doamna Aniela i-l atârnase cândva deasupra patului. *Alcoolul este dușmanul tău* — se putea citi pe afișul bine cunoscut. Zilnic, vrând, nevrând, dădea cu ochii de el. De astă dată însă i se păru oarecum schimbat. Să fie altul?… Nu, era același, numai că în partea de jos fuseseră adăugate cuvintele: *Unchiului nu-i este frică de niciun dușman!…*

9

Într-o liniște parcă mai mare ca de obicei, domnul Czernik se pregăti de plecare la lucru. Părăsi odaia în vârful picioarelor, străduindu-se să închidă ușa fără să facă zgomot.

Nu îndrăznise să arunce nici măcar o privire nepotului, deși era convins că la acea oră Michal nu putea fi treaz.

Nu în zadar a avut Witek presimţiri proaste. Profesorul de matematică pe el îl scoase cel dintâi la tablă. Încercă „să uite" caietul în bancă, dar nu-i merse. Adevărul crud ieși la iveală din paginile imaculate.

— Nu ţi-ai scris?

— Da… nu, pentru că proprietăreasa noastră s-a îmbolnăvit și…

— Cunoaştem, cunoaştem: ai colindat toată Varșovia după medicamente etc., etc. Dar exerciţiile de data trecută? Da, văd că ţi le-ai făcut. Singur?…

Witek se grăbi să-l asigure, cu un zel demn de toată lauda, dar profesorul îi dovedi ca minte, punându-i să rezolve la tablă unul din exerciţiile din caiet.

— Ai copiat, nu-i așa? De la cine? Domnul Grzybowski voia să afle tot adevărul. Witek însă tăcea, roșu la faţă ca un rac fiert, cu ochii pironiţi în podele.

— Care din voi i-a dat lui Piotrowski caietul să copieze?

Clasa tăcea solidar.

— Am întrebat numai așa, de formă — dădu din cap profesorul. N-au cum să-mi răspundă cei ce nu-s în cauză, cei, ca să spun așa, neangajaţi personal în această chestiune. Dar făptașul? Speram că are totuși curajul răspunderii — continuă el pe un ton ironic. Dacă ar fi curajos, s-ar ridica și mi-ar răspunde… Văd, însă — suspină profesorul — că nu păcătuiește prin curaj… Așadar, trebuie să-l ajutăm pe Piotrowski într-un alt mod. Cine locuiește cel mai aproape de el?

— Michal Kowalski se grăbi Wieczorek să răspundă.

— Așa e? Va să zică tu, Kowalski! S-a potrivit foarte bine, că ești tare la această știinţă înţeleaptă și minunată care-i matematica. Așadar, te rog să-ţi ajuţi colegul așa cum trebuie. N-o să-ţi fie greu, nu-i așa?

Pe Michal îl apucă tusea și tuși așa de tare, încât cu greu i se putu auzi răspunsul; domnul Grzybowski însă, neîndoindu-se că răspunsul a fost afirmativ, îi și mulţumi.

Danka și Graźyna, tot șoșotindu-și ceva la ureche una alteia, continuară să râdă pe înfundate până la sfârşitul lecţiei, când profesorul le și atrase atenţia.

Una din ele, cu siguranţă, era autoarea biletului adresat lui Michal: „Streche-ntr-o ureche, doi zloţi o pereche !”.

Michal încerca să arboreze mâna omului care nu prea înţelege despre ce e vorba. Nimeni nu se îndoia însă că el i-a dat lui Witek caietul să copieze…

În drum spre casă, Witek — abătut, cu nasul în pământ – și Michal — furios că fusese pus într-o situaţie neplăcută – nu schimbară niciun cuvânt.

Le deschise Henius, umflat de plâns:

— Ce au dispărut șoriceii! Amândoi!… Nu sunt nicăieri!…

— Îţi spun eu unde sunt — spuse tare Michal. Ia uite la Kisiunea cum se linge pe bot. Nu vezi? arătă spre pisica siameză a profesoarei care, așezată pe picioarele dinapoi, în faţa ușii, îşi lingea din când în când botul.

6

UN ASEMENEA IAD NICI NU S-A MAI pomenit!

Obosit de atâta plâns, Henio mai făcea câte o pauză, ca apoi să izbucnească mai tare. Plângea atât de jalnic, de-ar fi înduioșat și pietrele.

La fiecare zgomot pe care-l auzea dincolo de ușă, doamna Piotrowska ieșea pe coridor. O aștepta pe doamna Tolloczko să-i spună ce crimă a comis Kisiunea, căci șoriceii albi — nu încăpea îndoială — căzuseră pradă afurisitei de pisici!

Când doamna Janina, obosită după cele șase ore de lecţii, urca scările, doamna Piotrowska îi ieși în cale și neslăbind-o până la ușă, îşi revărsă întreaga supărare provocată de dispariţia șoriceilor, de plânsul necontenit al lui Henio și de nota proastă cu care venise Witek de la școală.

— … și să vă mai spun ceva, termină gesticulând energic pe dinaintea feţei speriate și întrucâtva surprinse a profesoarei, cine vrea să ţină pisică, apăi să-i dea și de mâncare, ca să nu mai cotrobăiască prin vecini și să înfulece tot ce-i cade în gheare!

Cu degetele tremurânde, doamna Tolloczko abia reuși să-și descheie nasturii paltonului. Pălise în așa hal, de-ai fi zis că dintr-o clipă în alta o să leșine.

În starea aceasta o găsi Agnieszka. Auzind ultimele cuvinte ale vecinei, fetiţa, care tocmai urca scările, ezită înainte de a intra în hol.

— Mătușă! Ce s-a întâmplat? întrebă, vrând parcă să-i vină în ajutor. O ajută să se așeze pe canapea, îi scoase șoșonii, îi dezlegă basmaua de lână de pe cap și numără, cât putu de repede, picăturile de valeriană turnate într-o linguriţă.

— Nu-i nevoie, lasă-mă-se apăra mătușa cu vocea stinsă.

Nici nu vreau să mai trăiesc. Nu vezi? Ce viaţă mai e și asta? Vin obosită, cu gândul că acasă mă voi odihni, și când colo!… Ţi-ai găsit! în casa asta liniște! Nu mai pot! Nu mai pot!!… Și, ducându-și ambele mâini la tâmple, se întoarse spre fereastră ca să nu-i vadă Agnieszka ochii plini de lacrimi.

Agnieszka alergă să pună de ceai, făcu patul şi-şi culcă cu grijă mătușa, punându-i la picioare o sticlă cu apă fierbinte; îi dădu apoi un ceai cu lămâie și, ieșind iarăși pe coridor, închise ușa fără cel mai mic zgomot.

„Unde să merg? Ce să fac?” încercă să se concentreze, deși trecuse și ea prin aceleași emoţii.

Henio nu se mai auzea plângând, obosise probabil, dar oricând putea să izbucnească iar. Numai de acolo liniștea putea fi ameninţată, așa încât Agnieszka bătu încet la ușa familiei Piotrowski.

— Poftiţi! răspunse aspru Piotrowska, privind-o chiorâș, dar și mirată pe tânăra vecină.

— … Am venit să vă cer scuze pentru Kisiunea noastră. Henio, nu te necăji, îţi procur eu alţi șoricei, îţi promit, te rog nu mai plânge. Pe mătușa o doare capul îngrozitor – spuse ea justificându-se.

— Să nu mai aud de niciun fel de șoricel! se răsti doamna Irena. Mi-ajunge. Și pe mine mă doare capul! Și tu termină odată cu scâncitul! Nu mai pot nici să mă odihnesc.

— Poate-i mai bine să-l iau pe Henio la bucătărie să-i citesc ceva, propuse Agnieszka fără să se intimideze.

Henio, manifestând interes pentru propunere, ridică ochii roșii de plâns, dar doamna Piotrowska — de astă dată, ce-i drept, cu voce mai domoală — nu-l lăsă în bucătărie.

Mecanicul auzise scandalul. Michal se pregătea să intre deschidă ușa, dar unchiul îl opri la timp. Neputând înţelege gesturile pline de supărare ale unchiului, băiatul pufni în râs. Totuși puse mâna la gură să nu se audă cumva.

— Ce găsești de râs, prostule? îl apostrofă Czernik când se făcu liniște dincolo de ușă. S-au întrecut muierile cu vorba. Ei și? Ce-i cu asta? în asemenea cazuri e mai bine să nu te amesteci. De ce râzi!? E strâmt aici și în fiecare clipă se deranjează unul pe celălalt. Iar de șoareci, atâta pagubă! Nici vorbă că i-a mâncat pisica. Numai că biata profesoară numai de reproșuri o să aibă parte de-acum în colo.

— Ba Agnieszka ar fi trebuit să aibă grijă, să păzească pisica, doar de aia stă pe capul mătuși-şi…

Domnul Czernik îşi privi cu atenţie nepotul. Vru că spună ceva, dar, negăsind cuvântul potrivit, tăcu, continulnd să-și ţină privirea aţintită asupra băiatului. Acesta, atât desigur pe sine cu o clipă înainte, se întoarse brusc și, îndreptându-se spre dulap, începu să cotrobăie după ceva.

— Dar dacă nu-i pisica de vină? spuse după o clipă, ungându-și o felie de pâine cu marmeladă, ceea ce îi îngăduia să-și ferească privirea de a unchiului. I-o fi

mâncat Pimpuś… Șoricarul doar de-aia-i șoricar.

— Asta nu mi-ar fi trecut prin cap — răspunse Czernik după o clipă de gândire. Dar știi că s-ar putea?… Și-atunci degeaba aruncă vina pe doamna Tolloczko…

— Sau poate că șoarecii au scăpat și s-au ascuns undeva, în vreo gaură. Când le-o fi foame se întorc ei… Asta ar fi bună! Michal nu-și putu stăpâni un zâmbet.

— S-ar bucura Henio — îşi dădu cu părerea mecanicul.

— Iar profesoara ar lua-o în primire pe doamna Piotrowska, şi ţinte iarăşi petrecere! păru Michal că se bucură.

— Ce-i cu tine, măi băiete? N-ai minte de loc! Clătină Czernik amărât din cap. Ceartă, scandal, asta-i petrecere la tine?! Dar nervii oamenilor și liniștea în casă nu valorează nimic la tine?

Neprimind niciun răspuns, se așeză la masă și începu să citească ziarul Express Wieczoiny[1].

Witek îşi luă cărţile și trecu mai devreme ca de obicei la bucătărie, numai și numai ca s-o șteargă de sub ochii mamei, deoarece doamna Piotrowska n-avea de gând să-l scutească de cicăleală pentru nota proastă adusă plocon în carnet. Noroc că nu era tata acasă. La întreprinderea unde lucra, să ţi ne-au toată săptămâna niște cursuri. Nici la masă nu venea. Iar seara târziu se întorcea atât de obosit, de cădea frânt, după ce îmbuca ceva, iar dimineaţa abia-l puteai trezi.

— Tu n-ai inimă! Pic de inimă n-ai! îl ocăra mama disperată. Ai să-l bagi în pământ cu notele astea ale tale! Da, da, o să plângi tu într-o zi I

Astfel de vorbe Witek nu era în stare să asculte. Așa-i mama, totdeauna exagerează. Ce are inima cu matematica? Parcă nu tot ea i-a spus tatii că n-are cap pentru matematică? Ce legătură are inima cu asta? Și ce umblă să-l sperie?! Mai curând îl omoară pe el tata în bătaie! Parcă n-a mai păţit-o de atâtea ori? Nici nu vrea să se gândească la asta! Dar n-ar trebui să mai ridice mâna asupra lui. Acum e mare. Tatăl știe prea bine că e în clasa a șasea. De n-ar fi fost povestea cu șoarecii, l-ar fi putut îmbuna poate, dar așa? Parcă a făcut-o cineva!… Chiar așa! Cine-o fi deschis cușca? Că doar Henio verifica totdeauna uşiţa când pleca de acasă. Kisiunea, ce-i drept, știe să dea la o parte capacul de pe oale, când i se face poftă de smântână. Dar să ridice un cârlig?

Mergând la toaletă, Witek desluși prin ușa întredeschisă un plânset în camera doamnei Aniela. Henio să fie? Dar ce caută aici? Nu… asta-i Agnieszka.

— … Dumneavoastră sunteţi bună… înţeleaptă… De aceea vă rog să-mi spuneţi… Ce să fac? îmi dau seama că mătușii îi e greu, nu se poate obișnui cu mine. Ea e bună, dar o deranjez… Poate intru la o școală cu internat… Dac-aș ști unde să mă duc!… Sau poate mă primește cineva la bucătărie… Ajut în casă. Mă pricep la multe…

— Copila mea! Ce tot spui? Ia, mai bea puţină apă! Mătușa ta, e adevărat, s-a obișnuit să stea singură printre cărţile ei. Dar te-a primit cu toată inima!… Mi-aduc

---

[1] Expresul de seara.

aminte cum a fugit la poștă să-ţi telefoneze. Și-a pierdut capul de frică să nu ţi se întâmple ceva.

— Da, acolo am dus-o rău de tot! Atât de rău, încât…

— Erai în străini?

— Nu, la familia tatii. Dar acolo!… O să vă spun.

— Mie, draga mea, poţi să-mi spui totul, orice! o asigură doamna Aniela, ducându-și mâna la piept. Mormânt!

— Tata… ştiţi… tata… — se vedea bine că fetei îi vine greu să continue-tata a fost arestat…

— Vai, ce spui! se sperie doamna Aniela, dar și Witek, care trăgea cu urechea, rămase încremenit la cele auzite.

— Pe șantierul unde lucra tata s-au descoperit niște fraude. În calitatea lui de șef, a trecut prin mari emoţii… și-atunci a făcut prima criză de inimă. Desigur, cercetările au dovedit că n-a fost vinovat… Pentru că tata… Niciodată! Mă credaţi?

— Te cred, draga mea, te cred.

— Iar acolo unde am stat după ce a murit tata, deși îmi erau rude… nu trecea zi fără să mă jignească. Iar când i au dispărut verişoară-mii câţiva zloţi… Nu știu ce s-ar fi întâmplat cu mine dacă nu mă lua mătușa!

Un zgomot dinspre camera bătrânilor Szafrańiec îl alarmă pe Witek. Dintr-o săritură, ajunse la bucătărie.

Era Michal. Se așeză pe scaun, în faţa cărţilor și caietelor care îl așteptau cam de mult.

— Ia spune, deșteaptă aia n-a apărut încă?

— Nu, dar ce-ai cu ea? întrebă Witek, luându-i apărarea. N-o duce prea ușor aici.

— Are s-o ducă și mai greu dacă o mai face pe nebuna — trânti Michal fără menajamente. Se va convinge cine e mai tare aici.

Ar fi turuit mai departe, dar în bucătărie intră doamna Szafrańcowa. De când Michal se purtase necuviincios cu ea, bătrâna nu voia să-l mai vadă în ochi. Se adresă lui Witek de parcă nimeni altcineva nu s-ar fi aflat acolo.

— Dragă Witek, nu cumva șoriceii s-au ascuns pe undeva sub canapea, sau sub dulap?

— Nu, doamnă, sigur nu. Am dat totul la o parte și Henius s-a uitat în fiecare crăpătură.

— Nu pot să închid un ochi măcar!… Mi-e tare scârbă de șoareci. Dacă, totuși, nu i-a mâncat pisica?

— Am zărit ceva alb prin hol — interveni cu premeditare Michal. Dar nu știu ce era…

Prefăcându-se că n-a auzit nimic, doamna Leontina ieși fără să-i arunce o privire măcar.

— Ai văzut ceva alb? Unde? întrebă Witek.

— Am văzut pe naiba! Aiurea! Streche-ntr-o ureche! Ai înţeles? Să tremure toată noaptea. Las că merită pentru câte mi-a făcut.

— Dar răzbunător mai ești, Michal!

— Nu sunt răzbunător, dar nici n-o să mă dau bătut. Unchiu' mi-a promis că-mi cumpără pantofi, că bocancii ăștia sunt grei ca plumbul. Numai că n-are cu ce. Atunci a băut toţi banii. Ţii minte… Și, mă rog, din cauza cui? Nu din cauza Szafrancowei? Așa că să mai tragă și ea o spaimă, și suntem chit. Trebuie să fie dreptate, nu?

Tăcură iarăși pentru că intră Agnieszka. Fata se așeză la masă și se apucă de lecţii. După vreo oră apăru și Henio.

— Și tu ce cauţi aici? îl mustră fratele. Șterge-o!

— Am fost la toaletă. Witek, să știi că mama-i foarte supărată. Iar a început să ocărască. Și pe tine, și pe mine.

Pe mine din cauza șoarecilor, că de-un ceas domnul Szafrańiec cotrobăie peste tot cu lanterna și-i caută. Iar doamna Szafrańcowa i-a spus că la noapte bagă picioarele în lighean și-i trebuie patru lighene.

— Ai înnebunit? Unul nu-i ajunge?

— Păi patul n-are patru picioare? Vrea să stea cu fiecare picior într-un lighean cu apă. Să n-ajungă șoriceii la dânsa. Dacă intră în lighean, se înecă, nu-i așa?

Băieţii începură să râdă pe seama lui Henio. Agnieszka zâmbi și ea, dar Michal descoperi abia acum că i-s ochii roşii de plâns.

— Ai bocit? întrebă satisfăcut.

— Am guturai…

— Ai guturai! o îngână Michal cu vădită ironie și, deschizând caietul de desen, sări ca ars.

— Cine?!… Ar fi vrut să adauge „a făcut asta", dar de mânie nu mai putu scoate o vorbă. Tot sângele îi năvăli în obraz. Furios, îi întinse Agnieszkăi caietul, bătând cu degetul în același loc.

— Parc-ai fi tu — răspunse calm Agnieszka, în timp ce Witek se aplecă să vadă ce era desenat pe hârtie.

— Tu ești! îţi seamănă leit! nu se putu el abţine să nu exclame.

— Cine a făcut asta!? se răsti Michal la Agnieszka. Tu?!

— Eu? Nu. Eu nu desenez așa de bine — negă cu același calm Agnieszka. E o caricatură. În orice caz, te-a prins bine. Seamănă.

— Ce seamănă ! Michal îşi dădu seama că s-a înfuriat fără rost. Poate că nici nu-i vorba de mine.

— Ba tu ești, tu — îl asigură Witek. Uite, pantalonii largi că ai tăi. Și umerii căptușiţi cu vată. Cine mai poartă așa ceva azi?

— Cine? întrebă cu răutate Michal. Dar cu ce-ţi închipui, că te porţi modern? Ţi-o fi trimiţând haine vreo mătușă din America!

— Hai, nu te prosti — încercă Witek să-l îmbuneze, dar din nou îl întrerupse Henio, care îşi vârâse nasul pe ușa bucătăriei.

— Witek, mama te-a luat pe tine în primire. A spus că duminică îţi arată ţie tata, când o să vadă treiul la matematică.

Witek sări de pe scaun, dar Henio o și zbughise pe ușă.

— Fiecare poartă ce are — continuă Michal. Hainele astea mi le-a cumpărat mama demult, de ocazie, și le îmbrăcam numai de sărbători, că nu-mi plăceau. Iar la Varșovia nu puteam veni cu cele vechi. Dar cui ce-i pasă ce port eu?

— Nu exagera — îl potoli Agnieszka. Sigur că nu-i pasă nimănui. O fi glumit cineva cu tine.

— A-a, poate ai impresia că-s caraghios?

— Nu, caraghios nu. Doar că îmbrăcămintea ţi-e cam ciudată, neobișnuită. La vârsta ta, însă, asta nu-i o problemă chiar atât de importantă.

— La vârsta mea? Adică ce vrei să spui?! se înfurie el.

— Michal, te rog, termină. Mai am o mulţime de lecţii. A fost o zi atât de… neplăcută. Lasă-mă să-mi adun gândurile. Eu trebuie să învăţ bine.

— N-ai decât, tocilaro! Probabil că n-ai luat în viaţa ta un *patru.*

— Ba da, am avut și *patru,* și *trei* — răspunse serios Agnieszka. Le știu gustul. Dar asta a fost demult. Acum am crescut.

Michal îşi strânse caietul de desen. Lecţiile și le făcea în grabă, numai așa, ca să fie făcute. Mânia faţă de Agnieszka începuse din nou să crească. Prin tot ce spunea, fata asta lăsa să se înţeleagă că-i mai mare și mai deșteaptă! Ce-l crede ea, un ţânc mic și prost?… Atâta tărăboi pentru o singură clasă diferenţă!

„Stai, se gândea Michal, aruncând din când în când priviri fulgerătoare vecinei, că ţi-arăt eu ţie! Ai să vezi! Să te saturi să mai umbli cu nasul pe sus!…”

Witek nu scotea o vorbă. Oare numai pentru că-i rugase Agnieszka să facă liniște? Nu, nu numai pentru asta. Azi a aflat ceva foarte important din viaţa ei. Și parca o înţelege acum mai bine şi-o compătimește. Suspină - pe fie care îl frământă ceva, fiecare are necazurile lui. Din nou suspină.

— Ce-i cu treiul la matematică? îl întrebă deodată Agnieszka.

În lipsa lui Michal, care o zbughise din bucătărie fără să-l fi observat cineva, Witek putea să discute mai în voie cu Agnieszka.

— Ce mai! Nu pot să fac faţă. Probabil că are dreptate Michal — recunoscu el amărât — sunt tare de cap. Și mama tot așa spunea.

— Unde aţi ajuns?

— La procente — răspunse Witek în silă.

— La procente? într-adevăr, e mai greu. Și eu, anul trecut, m-am chinuit destul cu ele. Mi-era lehamite… să nu mă întrebi!

— Și cum te-ai descurcat?… întrebă Witek, numai urechi.

— Copiam ca și tine. La școală… veneam mai devreme… sau în recreaţie… până m-am săturat. M-au prins o dată, de două ori… Iar apoi când… Agnieszka se întrerupse de-o dată, speriată parcă de ceva.

— Și? Apoi? insistă Witek.

— Nimic, nimic… se grăbi să răspundă fetiţa. Pur și simplu am scrâșnit din dinţi și mi-am spus: trebuie! M-a ajutat un coleg. Minunat băiat. Din toată școala e singurul de care îmi pare rău.

— Un băiat? Nu o fată?

— Era mai bun decât trei colege la un loc. Și cum explica! Acum nu mai am grijă

la matematică. Romek, colegul acela, era într-adevăr un băiat foarte capabil. A participat și la olimpiada de matematică.

— Să fie adevărat că băieţii sunt mai tari la matematică? întrebă Witek.

— Probabil — răspunse șovăind Agnieszka. Ia să văd, ce probleme aveţi pentru azi?

Nu spunea: fă așa, iar acum așa. Punea numai întrebări. La unele, Witek reușea să răspundă pe loc. La altele, abia după efectuarea unei operaţii.

— Nu ești de loc tare de cap — spuse ea în cele din urmă. Uite, ai făcut singur trei probleme. Și asta numai într-o jumătate de oră — adăugă uitându-se la ceas. Destul de repede.

— Singur? în vocea lui Witek răsună clar îndoiala.

— Păi, dar cum? Eu nici n-am pus mâna pe creion. Te-am îndrumat numai puţin, atât…

— M-ai îndrumat numai, e adevărat… Dar dacă…

— Lasă, nu mai pierde timpul. Apucă-te mai bine de altceva — îl întrerupse fata. Întotdeauna să-ţi faci mai întâi la mateatică. Dacă ești odihnit, creierul lucrează mai bine.

— Ascultă, Agnieszka… Lui Witek îi ieșeau greu vorbele din gâtlej. Dacă vine cumva Michal… să nu-i spui că…

— Ce, am căpiat? Știu eu ce trebuie și ce nu trebuie să spun — se răsti fata. Gata, taci acum! Uite, din cauza ta am tras linia strâmbă.

7

PÂNĂ ATUNCI MICHAL NU DĂDUSE NICI O Importanţă felului cum se îmbrăca. Numai fetele sunt cu gândul la modă și vorbesc doar de rochii, bluze și pardesie. Despre îmbrăcăminte el atâta știa: că trebuie să fie comodă, iarna călduroasă, iar vara ușoară ca să nu-i stingherească mișcările. Niciodată nu i-a trecut prin minte că poate arăta ciudat sau caraghios! Ce, și-a pus în cap joben și și-a întors cojocul, ori s-a îmbrăcat în rochie, cum se obişnuiește la carnaval? Atunci da, ar fi caraghios. Dar în haine obișnuite?

Înainte de a intra în odaie, venind de la bucătărie, se opri în hol. Se găsea acolo oglinda mare, înaltă, rămasă de pe timpurile bune ale familiei Szafrańiec.

De multe ori, trecând pe lângă această oglindă, Michal își admira o clipă dinţii, zâmbind anume. De astă dată se opri în faţa ei pentru ca la lumina slabă a becului din plafon să-și analizeze aspectul exterior.

Văzu un băiat voinic, în haina ai cărei umeri de vată scoteau și mai mult în evidenţă pieptul atletic. Ei și ce e rău în asta? Pantalonii erau cam largi, într-adevăr, dar nu caraghioși.

Totuși, stârnit de alţii, îşi pierduse liniștea.

La școală, până la recreaţia mare, nu auzi mai nimic din ce s-a vorbit în clasă. Numai la haine îi era gândul. Va trebui „să se schimbe” în cel mai scurt timp! înainte de toate trebuia să-l îmbuneze pe unchiu’, să-l facă să uite neplăcerile pe care i le

pricinuise. Îi va cere iertare Szafraricowei. Până acum, dojenile unchiului nu-l mișcaseră.

Acum, desigur, o să-i ceară și lui iertare. Pe urmă, unchiului îi râdea mustaţa când auzea de succesele lui Michal la învăţătură. O să-l pună pe Witek să-l laude! Și totul va merge ca pe roate.

Spre sfârșitul ultimei ore, Michal îşi recăpăta buna dispoziţie. Prin cap îi trecea mereu același gând: Voi reuși! Trebuie să reușesc!

Cu Szafrańcowa rezolvă ușor. Când intră la bucătărie şi-şi puse mâncarea la încălzit, avu norocul s-o găsească pe doamna Leontina singură. Văzând că bătrânica se îndreaptă spre ușă, se grăbi să-i spună:

— Vă rog, doamnă, numai o clipă! Aș vrea să vă cer iertare pentru… ce-am făcut atunci. M-am purtat, într-adevăr, ca un mitocan. Niciodată n-am să mai spun nimic despre masă. Chiar dacă aţi răsturna pe ea o tigaie întreagă de jumări, n-am să zic nici pâs. Zău așa! Pe cuvântul meu! și se bătu cu mâna în piept.

Doamna Szafrańcowa îl privi cu ochi mari, în care se putea citi neliniște, ba chiar spaimă.

— Cum… așa?… Deci… — începu ea, dar Michal era foarte grăbit: mazărea pusă la încălzit trebuia mestecată, ca să nu se prindă la fund.

— … Deci asta e, v-am cerut iertare, și gata. Uite, fierbe și ceainicul dumneavoastră. Să-l dau la o parte?…

Luând ceainicul de pe foc, doamna Leontina clătina mereu din cap de parcă ar fi vrut să spună: „Nu, nu, asta nu-mi place de loc, dar de loc!" însă Michal, mulţumit că și-a făcut datoria, nici n-a băgat de seamă.

După amiază când, întorcându-se de la muncă, mecanicul intră în odaie, surprinse sfârșitul unei discuţii între Michal și Witek.

— …Știi, Michal, nu numai eu te invidiez pentru notele pe care le iei — spunea Witek, privindu-l pe Michal în faţă.

— Ei, mare lucru să iei zece — răspunse Michal, chipurile cu modestie.

— Pentru tine o fi un fleac, dar câţi din clasă sunt ca tine?

— Despre ce-i vorba? întrebă domnul Czernik, trăgându-și puloverul peste cap. Ce discutaţi?

— Să vedeţi, Michal…

— Nu spune, nu spune — încercă să protesteze Michal.

— Ahaaa! Să nu spun? Dar ce, e ceva de rău? Michal e un băiat foarte capabil. Numai zece ia. E plin catalogul.

— Ei, dacă nu-mi dădeam silinţa…

— Ei sigur, nu zic nu, îţi dai și silinţă — îl asigură Witek, vorbind grăbit, de parcă ar fi repetat o lecţie învăţată pe dinafară.

Deodată se ridică:

— Ei, e timpul să plec. Fug! Mi-am adus aminte că am de cumpărat ceva.

— Ei, vezi? se adresă mecanicul nepotului, răsucindu-și mulţumit o ţigară. Vezi, Michal, că dacă îţi vezi de treabă, iese om din tine?

— Ce om să iasă?! Așa arată un om? ieși Michal în bătaia luminii ce pătrundea

pe fereastră. Uită-te bine, unchiule. Vezi?

— Și ce-ai vrea să văd, mă rog?

— Parca-s sperietoare de ciori, nu om! izbucni Michal. Witek s-a grăbit să trâmbiţeze că iau numai zece, dar că râd toţi colegii de mine n-a spus!

— Râd?! Neplăcut surprins, domnul Czernik se apropie de nepot: De ce să râdă? Spune, de ce?

— De-aia, că arăt de parcă aș fi de la circ! Uite ce pantaloni am… de largi ce sunt, fâlfâie ca o fustă. Și-n haina asta parcă aș fi un ghebos!

— Hram!… Costumul e încă bun, nu-i ros… Că nu-i în ton cu moda?

— Puţin îmi pasă mie de modă, dar varșovienii ăștia prea-și râd de mine. M-am săturat! mai bine plec acasă. Sau îi scriu mamei să-mi cumpere o haină ca lumea pentru școală. Dacă nu, intru ucenic undeva, la vreun atelier, și gata. Acolo nu se uită nimeni ce haine am, nu-i așa?

— Ei, ba și acolo — răspunse Czernik și căzu pe gânduri. Tineretul de azi… Se da în vânt după modă… Iar bătrânii?… Ce mai, adevărul e că acum se poartă pantaloni mai înguști… și la umeri altă croială… Dar ce nevoie ai să pleci la mama? Astea-s treburi bărbătești. Ia stai jos, să ne gândim ce-am putea să cumpărăm și de unde…

Planul strategic al lui Michal se dovedi strașnic! A doua zi porni spre școală, puţin cam jenat, dar fericit, în hainele noi. Elegantă canadiană albastră îmbrăcată peste puloverul cenușiu se asorta perfect cu gulerul răsfrânt al unei cămăși în carouri. Pantalonii, dintr-o stofă neagră, erau lungi și atât de înguști, de te-ntrebai cum a reușit totuși să-i tragă pe picior. Pantofii negri, abia încălţaţi, veneau să completeze noua ţinută a lui Michal.

Era imposibil ca această radicală schimbare să nu fie imediat sesizată. Băieţii, ce-i drept, își exprimau mai timid aprobarea, în schimb fetele, probabil organizate de Danka și Graźyna, înconjurându-i pe Michal în prima recreaţie.

Începură să strige în cor:

— Streche-ntr-o ureche, doi zloţi o pereche!

Deși surprins și puţin intimidat, Michal nu se simţi de loc jignit. Îl bucurau chiar aceste ovaţii.

Witek aprecie și el ţinuta prietenului.

— Grozav îţi stă — recunoscu el sincer. Cred că s-a dus toată chenzina unchiului! A fost darnic cu tine.

— De ce să nu fi fost?… ridică Michal din umeri. Îi scriu mamei, și-i trimite ea banii. Și-apoi unchui'… Mai bine să-i dea pe haine decât pe vodcă, nu-i așa? Iar hainele vechi le iau acasă, la lucru. Îţi spun: așa cum erau, nu m-ar fi deranjat, dar să ajung de râsul fetelor cu desenul ăla din caiet?! Streche-ntr-o ureche!

— De unde știi că fetele? se miră Witek.

— Pe băieţi nu-i interesează moda.

— Crezi? Dar Jecdrek Przezdziecki și Zbyszek Wichan? Ia uită-te niţel la ei!

— Dă-i încolo! zvârli Michal cu dispreţ. Niște slăbănogi. Numai dacă suflu în ei și-i pun jos.

Totuși la ieșire, după lecţii, când Jecdrek și Zbyszek se apropiară de el, ca să se uite mai atent la pantalonii lui, îi Informă bucuros, cu lux de amănunte, asupra preţului și magazinelor unde a făcut cumpărăturile.

Tocmai atunci Witek, călare pe balustradă, cobora de la etaj. Când sări jos, căzu cât era de lung, cu zgomot mare, din cauza servietei ticsite de cărţi — un puști care tocmai dăduse buzna în coridor îi pusese fără să vrea piedică. Până să se dumerească ce s-a întâmplat, ambii, întinși pe jos, se apucau de umeri, de cap și picioare, și tot străduindu-se să se ridice, cădeau din nou. Pe neașteptate, un alt puști, venit în fugă, crezând că elevul mai mare se bate cu prietenul său, i se aruncă în ajutor acestuia, izbind cu pumnii în presupusul agresor.

— Arde-l! Dă-i! îi aţâţa mulţumit Zbyszek, coborând ultimele trepte, iar Michal, alături, râdea cu poftă. Continuă să râdă și când Witek, aruncând o privire în jur, plecă supărat rău pe colegul său.

Michal mâncă fără chef, deși cu o oră mai înainte îi lăsa gura apă gândindu-se la varza călită, cu costiţă, care îl aștepta acasă.

Și asta numai din cauza lui Witek, a prostului de Witek, care se supărase pe el! Dar ce! N-ai voie să râzi?

Totuși remușcarea, nemulţumirea de sine, sau ceva de genul acesta îl sâcâia pe Michal.

Până în cele din urmă, însă, găsi ieșirea din impas: îi va face cinste cu un film, și lui Witek îi va trece supărarea. La „Sănătatea” joacă ceva frumos.

Bătu în ușă la familia Piotrowski. Henio era singur acasă. Se străduia să înalţe din cuburi o piramidă înaltă.

— Witek nu-i aici. Nici mama, nici tata — răspunse Henio fără să se întrerupă din joacă.

— Au plecat împreună? întrebă încet Michal.

— Nu, Witek e cu Agnieszka.

— Cu Agnieszka? La ea în casă? Michal părea atât de mirat, încât Henio găsi că-i cazul să-l informeze:

— Cred că-s în bucătărie. Agnieszka îi arată la lecţii. Știe mai bine ca tine și Witek n-o să mai ia trei, iar tata n-o să se mai enerveze. Nici mama. Asta nu-i de loc sănătos. Și-apoi Witek trebuie să dea admiterea într-a opta, că mama nu-i bogată ca mama ta…

— Cine a mai scornit toate astea? Agnieszka, nu-i așa? întrebă Michal cu o ironie pe care Henio n-o înţelese.

— Nu Agnieszka, toţi. Toţi spun așa.

— Și că mama mea e bogată?

— Nu mai ţin minte. Dar ce, ori nu-i așa? Uite ce haine ţi-a luat.

— Dar că Agnieszka e mai deșteaptă, ea a spus, nu-i așa?

— A spus că se face învăţătoare. Și știe să explice. Nouă tovarășa învăţătoare cum ne explică…

Michal închise ușa ceva mai tare decât s-ar fi cuvenit. Nehotărât, se opri o clipă

în hol, apoi se îndreptă spre bucătărie.

Ziua se mărise binișor și la acea oră nu se înserase încă. Obișnuit să-și facă lecţiile la lumina becului, rămase surprins de felul cum arătau Witek și Agnieszka scăldaţi în ultimele raze ale soarelui gata să apună. Kisiunea torcea pe pervazul ferestrei.

Michal căută să-și ascundă uimirea.

— Noroc, harnicilor — îi salută el cu voioșie. Witek, hai, pregăteşte-te, am bilete la „Piratul roșu".

Pentru. O clipă, lui Witek îi sticliră ochii, dar se stăpâni.

— Nu pot să merg, învăţ la matematică.

— Las-o naibii de matematică. Îţi dau eu să copiezi și gata.

— Michal — interveni Agnieszka — nu ne deranja! De ce-l distragi de la lecţii? Du-te singur, dacă-ţi poţi permite.

— Îmi pot permite, că mama-i bogată! Ia ascultă, de unde ai mai scos-o și pe-asla, că mama-i bogată? Dacă ai munci tu ca mama, n-ai mai spune așa! strigă atât de tare, încât ambii se întoarseră spre el.

— Nimeni n-a spus nimic de mama ta — răspunse calm Agnieszka, mângâind pisoiul care, speriat de Michal, cu o clipă înainte îi sărise în braţe.

— Las că știu eu cine a spus! continuă Michal. N-ai zis și tu adineauri că-mi „pot permite"?

— M-am gândit că ţi-ai terminat probabil lecţiile, iar Witek nu, așa că n-are timp pentru cinema…

— Ce dădacă ţi-ai mai găsit! îşi ironiza Michal prietenul. Ascultă, vii ori nu vii cu mine?

Fără să-l mai privească pe Michal în ochi, Witek răspunse scurt:

— Nu.

Minunat film! Prost a mai fost Witek că n-a venit. Să preferi matematica „Piratului roșu"!…

Seara, în timp ce mânca, nu se putu abţine să nu-i povestească unchiului nemaipomenitele și extraordinarele aventuri ale „Piratului". Gesticula atât de aprins, încât răsturnă coșul cu pâine de pe masă.

— De ce n-a mers și Witek cu tine? întrebă Czernik. Sau Agnieszka?

— Să merg cu fetele la cinema? bombăni Michal. Witek e un tocilar, n-are decât să stea cu nasul în cărţi.

— Au învăţat împreună. I-am văzut. Agnieszka îi explică ceva lui Witek. E fată bună, tare cuminte, și totdeauna răspunde politicos. Doamna Aniela o laudă foarte mult…

„Ia te uită! Și pe unchiu' l-a dat gata! se gândi Michal înfulecând feliile de pâine una după alta. Cine mi-e! De la început am mirosit-o eu, și i-am spus lui Witek".

Ciudată întorsătură a lucrurilor! La început, când Michal a venit la Varșovia, toţi l-au primit cu bunăvoinţă. S-a împrietenit cu Witek. Ședeau de vorbă, ori ieșeau în oraș. Era atât de plăcut!… Acum însă parcă i-au făcut farmece, cum ar fi spus

mama. Bătrânii Szafrańiec sunt supăraţi pe el. Infirmiera de asemenea. De profesoară nici nu mai vorbim. Iar părinţii lui Witek se uită urât la el când îl caută pe fiul lor… Și toate acestea numai de când a venit îngâmfata de Agnieszka! Parcă și Witek a început să-l ocolească.

Michal n-a avut niciodată un prieten adevărat. Așa a fost să fie. La Łódź, cel puţin, nici nu simţea nevoia să aibe un prieten. De când venea de la școală, până seara, se lua cu treburile. Lecţiile și le făcea pe apucate, uneori citea câteva pagini, alteori dădea o fugă prin oraș. Când se întâmpla să aibă bani, intra la film, dacă nu, îi plăcea să stea în holul cinematografului — trăgea cu urechea ce mai vorbește lumea, ori urmărea cum se comporta unul sau altul. Se ţinea după oameni, atent la ce discutau. De câte ori l-au pus pe goană, iar o dată a și încasat-o. În schimb când se întorcea acasă, juca în faţa mamei și a fraţilor mai mici scenele observate pe stradă. Era atâta veselie în acele clipe!

Aici totul e altfel. Școală și lecţii, iar școală și iar lecţii, și tot așa până la plictiseală. Credea că în Witek va găsi un prieten bun și când colo, priviţi, oameni buni, Agnieszka l-a luat sub aripa ei ocrotitoare !

„Dar n-o să-i meargă! Și răbdarea omului are o margine. Lui Witek am să-i bag minţile în cap, iar ei i-arăt eu!”

Spre marea dezamăgire a lui Michal, Agnieszka era singură în bucătărie.

— Mai tocești încă?

— Am avut multe lecţii pentru mâine. Şi-o hartă de desenat.

— Ei, și căposului ăluia de Witek trebuie să-i torni cu lopata !

— M-am descurcat și fără lopată. Și nu-i de loc căpos, cum spui. A rămas în urmă la matematică, atât. Știi doar că aici nu se poate învăţa pe sărite…

— Știu mai bine ca tine! se burzului Michal, gândind în acel moment: „L-a dus. Dobitocul! Cum se lasă purtat de nas!” Dacă nu era prost, înţelegea dintr-odată, nu-i trebuiau atâtea explicaţii.

— Atunci și tu ești prost.

— Eu!? Mai bine te-ai interesa cum merg eu la matematică!

— La matematică!? Dar la celelalte materii?

— Mă descurc și la celelalte. Nu mă omor cu învăţatul, dar nici n-am note proaste. Totul e să ai cap, și se bătu cu degetul în frunte.

— Zău? N-ai note proaste? Atunci doiul de la polonă va fi pentru tine ca un trăsnet căzut într-o zi cu soare – râse ironic Agnieszka.

— Doi la polonă!? Michal era evident surprins. Ce doi? N-am niciun doi!

— Ba ai, numai că n-ai aflat încă de el. Și nu ţi-aș fi spus, dacă nu te lăudai atâta cu capul tău. Ce *doi* frumos ţi-a pictat mătușa la compunere! L-am văzut azi, când pregătea caietele să vi le aducă. Mâine ai să vezi și tu. Și era tare nervoasă. Zicea că-ţi permiţi cam multe.

— E o prostie să te enervezi! Dintr-o enervare de asta poţi să dai ochii peste cap, mă înţelegi?

Agnieszka se ridică, încruntată. Cu o mână adună caietele, cu cealaltă luă

pisoiul care torcea pe colţul mesei și părăsi bucătăria.

Multă vreme mai rămase Michal în seara aceea la lumina lămpii. Dar cu toate că masa era plină de cărţi și de caiete, s-ar fi înșelat cel ce-ar fi crezut că băiatul îşi face lecţiile.

Analiză din nou situaţia în mod concret, căutând să găsească cea mai bună și mai rapidă rezolvare. În primul rând, Witek trebuia convins că nu câştigă nimic, ba dimpotrivă, că pierde dacă e prieten cu ea, că ea e fată, și prin natura lucrurilor o fată nu se poate ridica la înţelegerea unor probleme pur bărbătești. În al doilea rând, toţi locatarii ar trebui să înţeleagă că Agnieszka nu-i chiar așa drăguţă și cumsecade cum face impresia, și că numai se lingușește pe lângă toţi și caută să le intre pe sub piele. Asta e!

Michal îşi dădea seama că n-o să-i fie prea ușor să schimbe lucrurile, în orice caz trebuia să acţioneze cât mai grabnic.

Îşi făcu drum pe lângă draperiile bătrânilor Szafrańiec, și începu să vorbească singur, în șoaptă, dar îndeajuns de răspicat ca doamna Leontina, cu urechile-i fine, să-l poată auzi:

— Zât, Kisiunea! Ce te tot învârţi pe-aici? Ţi s-a făcut cumva poftă de canar acum?…

8

SORBINDU-Şi ÎN GRABĂ CAFEAUA ȘI FRIGÂNDU-ȘI buzele, Witek asculta destăinuirile doamnei Szafrańcowa care, ca niciodată la acea oră atât de matinală, se afla în bucătărie. Cum dimineaţa bătrânii n-aveau de ce să se grăbească, de obicei ea venea ultima la bucătărie, să pregătească micul dejun.

— Nu știu ce să faci… se plângea Szafrańcowa mamei lui Witek. N-am închis un ochi toată noaptea! Dumneata, ce zici?…

S-o fi rugat pe doamna Aniela, poate vă recomanda vreun somnifer.

Nu-i vorba de somn, ci de Macius. Cum aţipeam, mă și, trezeam, de parcă mă ghiontea cineva. Tot mi se părea ca pisica dă târcoale coliviei.

Ce vă mai trece prin cap!? Doar nu poate s-o deschidă! se minuna Piotrowska.

— Dar șoriceii nu erau în cușcă? Vă spun eu, aceeași soartă îl așteaptă și pe Macius al nostru! Pisica asta a început să-și facă de cap! E ceva de speriat. Eu am să-i spun doamnei Tolloczko…

— Știţi… — ezită o clipă Piotrowska… Dar dacă nu-i de vină pisica? Trebuie să recunosc că m-am cam pripit atunci. Biata doamnă Tolloczko s-a enervat așa tare!…Și poate că nu pisica…

— Dar cine?

— Poate Pimpuś…

— Pimpuś? Vai de mine! S-ar putea oare?

— De Pimpuś al meu e vorba? întrebă veselă infirmiera, apărând în pragul bucătăriei, gata îmbrăcată de plecare.

— Auziţi ce spune doamna Piotrowska! o lămuri satisfăcută Szafrańcowa. Cică

șoriceii… Pimpuś i-a mâncat.

— Pimpuś!? Pimpuś al meu!?! bâigui doamna Aniela, cuprinsă de mânie. O! Nu m-aș fi așteptat la una ca asta din partea dumneavoastră, doamnă Irena!…

— N-am spus că i-a mâncat Pimpuś. Am spus că și Pimpuś putea să-i mănânce, și asta, după mine, e o mare deosebire — explică Piotrowska, roșie la faţă de necaz. De altfel, şi domnul Czernik zice că șoricarii de-aia-s șoricari…

— Vai de mine, vai de mine! Oameni buni!! se văită doamna Aniela, lovită în adâncul sufletului. Nu mi-aș fi închipuit! Tocmai dumneavoastră? Nici din partea domnului Czernik nu m-aș fi așteptat! Dar ce mă mai mir? Așa-i când o biată văduvă fără apărare ajunge…

Witek tare ar fi vrut să-i povestească lui Michal totul. Îl căută, dar acesta plecase, probabil spre școală, fără să-și mai aștepte colegul. În Witek răbufni din nou supărarea, care abia îi trecuse peste noapte. Se poate oare bizui pe Michal? Că ăstuia… când nu te aștepţi îi sare ţâfna din te miri ce! Ce, era așa greu să înţeleagă că el ar fi vrut să meargă la cinematograf? Cum să nu vrea… Mai ales la un asemenea film! Iar în ce-o privește Agnieszka, e o fată pe cinste… Și ce frumos explică! mai bine decât domnul Grzybowski.

Cu toate acestea, nu se ţine cu nasul sus. Ce bine că mama i-a luat parte profesoarei… adică Kisiunei… Pentru că, într-adevăr, dacă n-a mâncat ea șoriceii? A văzut-o cineva?…Mama ţine cu dreptatea, asta-i.

În clipa aceea o văzu pe Agnieszka: aproape de colţ, departe, în faţa lui.

— Agnieszka! strigă cât îl ţinea gura. Puţinii trecători se întoarseră spre el. Îl auzi și Agnieszka.

— Ce zbieri așa!? se răsti la el când o ajunse. Părea supărată, dar ochii îi erau veseli. Se uită lumea la noi! S-a întâmplat ceva?

— Nuuu… adică da… — se bâlbâi Witek și deodată îşi aduse aminte: Știi, Szafrańcowa s-a plâns azi mamei!…

— De ce?

— Zicea că se teme grozav pentru Macius, că numai el le-a mai rămas pe lumea asta, și dacă i se întâmplă ceva…

— S-a îmbolnăvit cumva?

— Nu!… Numai așa, i-e teamă pentru el…

— Poate ar trebui să-i dăm ceva de mâncare? Și noi am avut la Rzeszow un canar. Cum îl supăra ceva, îşi zburlea penele. Și stătea așa morocănos de-ţi era mai mare mila să te uiţi la el… O înţeleg pe doamna Leontina…Agnieszka se încruntă și dintr-odată căzu pe gânduri.

Canarul acela fusese singura vietate bună cu ea; și cum se mai bucura când se apropia de colivie! A plâns când a murit.

Ei, de câte ori n-a plâns ea acolo, deși nimeni nu vedea aceasta! Plângea noaptea… Dar ce să-și mai amintească asemenea lucruri triste. La mătușa e altfel… Deodată Agnieszka tresări:

— Stai! spuse încântată. Știu ce trebuie să facem! Am să-i aduc salată verde.

Bietul canar! E drăguţ, nu? Dar Kisiunea îmi place mai mult. E așa de gingașă, cu blana moale și călduţă. Poţi s-o iei în braţe și s-o mângâi… Tare mi-e dragă!

Witek o ascultă în tăcere. Își dădea seama ce gânduri îi treceau fetei prin cap. Cum să-i mai spună acum? Altă dată…

Doamna Tolloczko împărţea, comentând, lucrările scrise pe tema: „În vizită la un coleg". Caietul lui Michal era ultimul.

— Intenţionat am lăsat la urmă tema lui Michal Kowalski — spuse profesoara — deoarece este cu totul ieșită din comun. Predau de atâţia ani și mi-au trecut tot felul de lucrări prin mână. Dar ca aceasta n-am mai văzut. Ascultaţi.

Clasa se uita cu interes la profesoară. Ce-o mai fi născocii și Kowalski ăsta?

— *În vizită la un coleg* — începu învăţătoarea cu titlul și, făcând o pauză normală după punct, continuă:

— *Colegul nu era acasă!*

Punctul de astă dată era mai lung și pauza se tot prelungea, spre mirarea întregii clase. Într-un târziu, răspunzând parcă liniștii plină de nedumeriri, doamna Tolloczko îi lămuri:

— Nu înţelegeţi cumva? Colegul nu era acasă. Asta-i totl

Abia acum izbucniră râsete ici și colo, dar și acestea se potoliră repede. Profesoara era supărată foc. Michal fu nevoit să suporte o dojană destul de aspră.

Colegii, băieţii și fetele, îl priveau cu interes și curioztate, întocmai ca pe profesoară cu câteva minute mai înainte. Ce va spune, ce explicaţii va da?

Michal însă nu încercă să explice, să se dezvinovăţească. Tăcea nemișcat, cu ochii pironiţi în pupitru.

Witek crezu întâi că Michal s-a rușinat, dar, privindu-l mai atent, îşi schimbă părerea: probabil că nici n-aude ce-i spune profesoara.

Într-adevăr, Michal nu auzea nimic pentru că nu asculta. Se gândea la Agnieszka. Fără să vrea, îi făcuse un serviciu anunţându-i că va primi nota doi la compunere. Ea a vrut poate să-l amărască. Dar și-a găsit! Proasta! să strige doamna Tolloczko cât o vrea! Iar nota proastă… mare lucru! Nu se sperie el de atâta lucrul Streche-ntr-o ureche, și cu asta basta!

Clopoţelul ce anunţa pauza o scoase pe profesoară din clasă. Dar numai pe profesoară, nu și pe elevi. Cei mai mulţi îl înconjurară pe Michal.

— Ascultă ! Ce ţi-a venit?

— De ce-ai scris așa?

— Ce vrea să-nsemne asta?

— Desigur, așa, în glumă! se auziră voci și reproșuri din toate părţile. Michal înălţă capul și strecură printre dinţi:

— Ce vreţi voi de la mine?!

În liniștea profundă care se lăsase după întrebarea lui răstită, cuvintele lui Zbyszek Wichan răsunară ciudat:

— E nebun. Nu vedeţi?

Dând cu o singură mișcare de mână la o parte pe cei din faţa lui, Michal se pomeni faţă în faţă cu Zbyszek.

— Mai spune o dată! îl invită Michal.

Zbyszek cântări dintr-o privire statura colegului și răspunse mai puţin agresiv:

— De ce te înfurii? Un om deștept n-ar fi scris așa ceva.

— Aha, de deștepţi e vorba! Un deștept ar scrie ca tine, nu-i așa? Stai, cum ai scris tu? Și, încercând parcă să-și aducă aminte conţinutul compunerii lui Zbyszek, începu să se schimonosească: „La coleg în odăiţă era pe masă o turtiţă…” Așa-i, măi, curcă plouată?… Decât să citesc compuneri de-astea, mai bine beau ulei de ricin, chiar de trei ori pe zi. Să știi tu! Și cu „nebunul” fii mai atent. Profesoara s-a supărat, e dreptul ei. Dar a spus că pentru întâia oară a întâlnit așa ceva. Pentru întâia oară! înţelegi? Ca să născocești ceva pentru întâia oară trebuie să ai cap, nu glumă. Ca acela… cum îi spune…

— Kopernik, îi sări cineva în ajutor, iar Michal repetă: „Exact, Kopernik!”

Witek, în acest timp, le observa pe fete. Păreau indignate, dar în același timp… curios!… și încântate… Sau dacă nu erau chiar încântate, în orice caz îl priveau pe Michal cu admiraţie.

La plecare, lângă cuier, auzi fără să vrea discuţia dintre cele două prietene.

— Îţi spun, Grażyna, ăsta te bagă-n sperieţi! Spunea Danka!

— În sperieţi? Ce înţelegi tu prin asta?

— Cum? N-ai observat că era gata să se arunce asupra lui Zbyszek?

— Un băiat trebuie să fie curajos. Și nu s-ar putea spune că lui îi lipsește curajul… De altfel, și ca să scrii așa în caiet trebuie să ai curaj! *Mamma mia!* O săptămână să fi stat și tot nu mi-ar fi trecut așa ceva prin minte.

— Deci îţi place? spuse fără ocol Danka.

— Mie?… — sări furioasă Grażyna. Nu-mi place de loc! Ce, ești proastă?!

De după cuierul plin de haine, Witek ridică din umeri, nedumerit de cele auzite. Ce mai e și cu fetele astea! Dacă nu-l plac de ce tot vorbesc de el?…

Bătrânii Szafrańiec n-au mai avut de multă vreme parte de-o bucurie atât de mare — adevărată sărbătoare. Un pachet din America! Primul pachet pe care îl primeau în acest an, și cum nici vești nu primiseră de mult, fuseseră tare îngrijoraţi. Cu pensia modestă a domnului Szafrańiec o scoteau greu la capăt.

Când Agnieszka băgă capul prin draperie, cerând voie să pună canarului în colivie câteva frunze de salată verde, doamna Leontina o întâmpină radioasă:

— Mulţumesc! Ești într-adevăr un copil bun că te-ai gândit la Macius al nostru. Vezi cum se bucură? îi place așa mult salata! Se bucură întocmai cum ne-am bucurat și noi de pachetul pe care l-am primit. Vino să vezi ce ne-a trimis nora.

Lucrurile scoase din cutia mare de carton și expuse pe masă, ca la bazar, se înșirau, învelite în foiţă: pachete de ceai și cafea, ciocolată, ciorapi de nailon și multe alte mărunţișuri…

Agnieszka se uită cu interes la ambalajele frumoase și de efect care-ţi luau ochii.

— În pachetul acesta e tutun pentru pipă. Pentru soţul meu. Și sticluţa cu lavandă tot pentru el. Întotdeauna folosea lavandă după bărbierit. Și mie îmi place

lavanda, dar parfumul de violete e mai fin. Franio, îţi mai aminteşti de parfumurile franţuzeşti Coty?

— E plăcut să primeşti un asemenea pachet — spuse politicos Agnieszka. Domnului Szafrańiec îi place desigur un ceai bun, nu-i aşa?

— Hm!… Doamna Leontina, cam încurcată, se uită la soţ. Îi place şi lui, şi mie, desigur. Dar… ce să ne mai ascundem după degete: nu-l vom bea noi.

— Spuneaţi doar că dumneavoastră vi l-a trimis!…

— Nouă. Dar noi vom vinde totul. Nu ne dă mâna să facem lux. S-au dus timpurile când puteam să bem ceai străin.

— Nu-ţi face sânge rău, Leonia. Şi ceaiul de cozi de cireşi, sufleţelule, cum îl opăreşti tu, e foarte, foarte bun. Îmi place mai mult decât cel din pachet. Spunând aceasta, domnul Szafrańiec sărută curtenitor mâna soţiei. Şi-apoi, eu mă bucur în primul rând că vom face chifteluţe cu arpacaş!

Pentru ca, să ştii, Agnieszka… Domnul Franciszek se bucura ca un copil… Să ştii că la noi, când primim pachetul, e şi bucurie mare, şi mâncare „pe cinste”! Şi chifteluţe! Şi gulaş… Iar duminică masă în toată regula, cu desert.

— Te bucuri, şi blana ursului e încă în pădure… — dădu din cap doamna Leontina. Va trebui să mai aşteptăm…

Speram ca doamna Aniela să plaseze toate acestea… Dar dacă s-a supărat de dimineaţă!… Acum nici n-o să ne mai vorbească vreo câteva zile! Iar a căzut năpasta pe noi! Şi nu ştiu, zău, ce-o să ne facem!…

Zâmbetul, oaspete atât de rar pe fata doamnei Szafrańcowa, dispăruse fără urmă. Obrajii îi căzuseră din nou, capul îi tremura şi dintr-o clipă în alta te aşteptai să auzi: „Nu, nu, asta nu-mi place de loc, dar de loc…”

— V-aş putea fi de vreun folos? întrebă Agnieszka, neştiind prea bine despre ce este vorba şi ce are doamna Aniela comun cu toate acestea.

Bătrânii se uitară unul la altul.

— Ce-ar fi să-i scriem Ştefaniei? îi veni domnului Franciszek o idee.

— Bine zici, Franio. În câteva zile vine… Sau mai bine să-i telefonăm — adăugă după o clipă de gândire.

Agnieszka nu ştia cum să se retragă. Folosi primul prilej:

— Vreţi să telefonez eu? Deseară merg la o colegă care are telefon.

— Ce copil bun eşti tu — repetă doamna Szafrańcowa. Mai rar aşa copil… Şi până să termine cu laudele, se aplecă peste un sertar. Uite, am aici numărul de telefon, să ţi-l scriu. Spune-i aşa: „Doamna Szafrańcowa roagă pe doamna Trzeciakowa să vină, că a primit un pachet”. Ai să ţii minte?

În bucătărie îi găsi pe amândoi băieţii. Michal începuse şi el să vină devreme, ca să contracareze influenţa, după părerea lui nefastă, a Agnieszkăi asupra lui Witek.

Curios, Witek o întrebă:

— Ei, ai văzut? Ce era în pachet?

Dar, întâlnind privirea mirată a fetei, adăugă: Ştiu de la mama. Szafrarteowa s-a împrumutat de la noi, că nu-i ajungea să plătească vama! Aşa e ea. Dimineaţa

s-a purtat cu mama… ce să vă mai spun!… Dar când are nevoie de bani, la noi vine. Hai, spune, ce are în pachet? Am auzit cum vorbeai cu ei…

Agnieszka spuse ce avea de spus și la urmă îl întrebă:

— Dar ce-a fost cu doamna Aniela? Trebuie să-i telefonez unei oarecare Ștefania, pentru că doamna Aniela s-a supărat…

Vorbești de lup, și lupul… adică Pimpuś… tocmai lătra de bucurie, căci în clipa aceea stăpâna lui, venind de-afară, intrase în hol.

Ca să mai ocolească răspunsul la întrebarea Agnieszkăi, Witek se adresă infirmierei, chemând-o prin ușa deschisă a bucătăriei.

— Doamnă! Doamna Aniela! apoi mai încet: bătrânii au primit un pachet! Un pachet mare de tot!

— Zău? De aceea cânta domnul Franciszek — spuse infirmiera. Când e bine dispus, domnul Franciszek întotdeauna cântă. Slavă Domnului, că greu au mai dus-o în ultima vreme… — adăugă compătimitor, dar deodată se încruntă. Lătratul lui Pimpuś, nerăbdător, îi adusese probabil aminte de incidentul de azi-dimineaţă. Ce mă interesează pe mine pachetul lor? Să le fie de bine și gata!

— Agnieszka o să telefoneze Ștefaniei. A rugat-o doamna Szafraricowa — o informă indiferent Witek.

— Cui să telefoneze? Speculantei ăleia!? sări ca arsă doamna Aniela, dar se stăpâni și, pornind prin coridor spre camera ei, repetă: Nu mă interesează. Nu mă interesează câtuși de puţin!

— De ce i-ai spus? îl mustră Agnieszka. Poate doamna Leontina nu mai vrea…

— Cine e Ștefania? o întrerupse Michal.

— Fosta servitoare a familiei Szafrańcowa — îl lămuri Witek. E acum bogată, face negoţ cu lucruri primite din străinătate. O să le dea jumătate de preţ, ba chiar mai puţin.

— Cum așa!? îi păcălește pe bătrâni ca să câştige mai mult? se indignă Agnieszka.

— Dar ce-ai crezut, că le mai dă și ceva pe deasupra? i se adresă Michal cu ironie. Parcă infirmiera… ce credeţi… face treaba asta numai așa, de ochi frumoși? Aiurea! Streche-ntr-o ureche!

— A, nu, Michal, te rog! îi luă apărarea Witek. De doamna Aniela să nu spui nimic. E femeie de treabă.

— Streche-ntr-o ureche! repetă Michal.

— Tu nu crezi că ar putea cineva să ajute pe altul numai așa, din bunătate? întrebă Agnieszka, străpungându-i cu privirea pe Michal.

— Nu cred! răspunse el foarte hotărât. Interesul poartă fesul!

— Cum poţi să spui așa? De câte ori nu l-a ajutat doamna Aniela pe unchiul tău! Și picături i-a adus de la spital, injecţii… Și, mă rog, ce-a câştigat din asta? întrebă Witek.

Michal dădu din mâini.

— O fi urmărind ceva. Poate are de gând să se mărite cu unchiul…

Numai închipuindu-și-i pe cei doi în chip de însurăţei, durdulia Aniela cu

mecanicul înalt și slab, Witek și Agnieszka pufniră în râs, iar la râsul lor se alătură și Michal.

— Și tu chiar nu faci nimic dezinteresat, adică fără să tragi vreun folos? încercă Agnieszka să-l descoasă.

— Niciodată! întotdeauna tot ce fac, fac pentru ceva. Fiecare are un interes.

Agnieszka îl privea bănuitor…

— Glumești, nu-i așa?

— De ce să glumesc?

În bucătărie intră doamna Aniela, de data asta în capot.

— Când mergi să dai telefon, Agnieszka?

— Deseară.

— Nu te du, draga mea, nu mai e nevoie. Lasă că rezolv eu. Pentru ei fiecare zlot îi scump.

— Să-i spun doamnei Leontina? sări Agnieszka.

— Îi spun eu.

— Vezi? Vezi? se bucură Agnieszka. Doamna Aniela e într-adevăr o femeie bună. Cu toţi e bună. Am observat de mult acest lucru.

— Eu nu!

— Pentru că tu…

— Te rog, n-o face iar pe deșteaptă! se încruntă Michal.

Și gata cu vorbăria, că din cauza ta nu pot să-mi scriu la gramatică, și iar o să mă blagoslovească mătușa ta cu un doi.

Profund jignită, Agnieszka coborî privirea în carte și, citind, începu să roadă capătul creionului.

Frământat de un sentiment neplăcut, Witek îl admira totuși, într-un fel, pe Michal. Ce fel de om mai e și Michal ăsta… La bătaie și-n obrăznicie nu-l întrece nimeni. E obraznic cu toată lumea, chiar cu cei mari. Nu, Witek n-ar fi vrut să-l imite în toate astea, dar și dacă ar fi vrut, îşi dădea seama, tot n-ar fi fost în stare. Nici n-ar fi știut cum să procedeze. De exemplu azi, la școală… Și, aducându-și aminte de discuţia fetelor, suspină.

— Poate înţelegi ceva? îl întrebă îngrijorată Agnieszka.

— Nu, nu, înţeleg. Totul e în regulă — se grăbi el să răspundă. Doar nu-i putea spune că nu înţelege de ce fetele numai de Michal vorbesc. N-ar putea să se uite și la un alt băiat din clasă?… De fapt, lui Witek nu-i prea pasă de asta, dar…

A doua zi, dintr-un joc se iscă cearta. Se înţeleseseră ca în timp ce-și scriu lecţiile, să facă o pauză, ca să-și dezmorţească oasele și să mai ia câte o gustare, lucru de care mai cu seamă Michal era amator. Când se opriră din învăţat, Agnieszka făcu următoarea propunere:

— Vreţi să facem un joc psihologic?

— Ce joc? întrebă Michal.

— Un fel de joc cu întrebări și răspunsuri.

— Bine, să iau o bucată de pâine și vin — căzu de acord Michal.

— Hai, repede!

— Bine, iau o felie goală, fără nimic.

— Așadar, vă dau niște bileţele — începu să explice Agnieszka după o clipă. Și acum, atenţie: spun un cuvânt, iar voi îl scrieţi și notaţi sub el prima propoziţie, cu acel cuvânt, care vă trece prin minte. Înţelegeţi?

— Da.

— Facem așa de trei ori. După aceea vedem rezultatele.

— Nu e la mijloc vreo păcăleală? o privi Michal cu neîncredere.

— Nu. O să vedeţi. Gata? începem. „Ochi”… Așa! Al doilea cuvânt „Scândură”… Și ultimul: „Muscă”. Aţi terminat? Daţi-mi acum bileţelele. Atenţie, citesc biletul lui Witek:

Ochiul boului este o floare. Din pinii roșii se taie scânduri albe. Se zbate ca musca în plasa păianjenului.

— Bravo! Frumos! aplaudă doamna Aniela, care se oprise de mai multă vreme în ușa bucătăriei. Interesant.

— Iar acum biletul tău, Michal.

Ochiurile sunt mai bune ca slănina. Cotletul e tare ca scândura. A căzut ca musca-n ciorbă!

Agnieszka se străduia din răsputeri să-și ţină râsul, tot mai de nestăpânit pe măsură ce citea propoziţiile.

— Ce te-a apucat? Ce-ai găsit de râzi?

Auzind aceasta, izbucniră în râs și Witek, și infirmiera. Râdeau toţi trei și privind figura amenințătoare a lui Michal, izbucniră și mai tare în hohote.

— Nimic, nimic! exclamă infirmiera, înecându-se de atâta râs. Numai c-ai apărut din răspunsuri exact cum ești. Un adevărat portret… Ochiuri, slănină, cotlet, ciorbă!…Numai desertul lipsea și… Vai! De mult n-am mai râs cu atâta poftă!

Michal se luă de Agnieszka:

— Prost banc! Trebuia să spui că-i vorba, de așa ceva…și făcu un gest grăitor deasupra capului. Da’ tu ai zis să scriu ce-mi trece prin minte. Poftim, am scris!

— Nu te supăra, Michal. E un joc-ghicitoare. Răspunsurile tale dovedesc că nu prea ai imaginaţie. Cum să nu râzi când auzi un meniu în toată regula!…

— Probabil că ţi-e foame — își exprimă doamna Aniela îngrijorarea. Ai mâncat azi?

Dar, neînţelegând-o, Michal, furios, îi răspunse obraznic:

— Mai bine aţi avea grijă de Pimpuś al dumneavoastră. S-a-ngrășat destul, ar fi timpul să scoatem untura din el.

Speriaţi și stânjeniţi, Witek și Agnieszka își îndreptară privirile spre infirmieră. Vai, ce-o să se supere acum!

Doamna Aniela, însă, își păstră calmul. După o clipă de gândire spuse, mângâind căţelul pe care-l ţinea în braţe:

— Sunt femeie fără carte, dar ce-a spus Agnieszka despre tine e adevărat. Nu prea ai imaginaţie. Dacă aveai, spuneai altceva. Înţeleg, ai vrut să mă necăjești, dar de ce ţi-e mereu gândul la mâncare? Ai putea să colaborezi la radio, la

emisiunea „Ce gătim azi!”… Și dacă nu ai imaginaţie, să-ţi spun eu ce ai — adăugă gata să iasă din bucătărie. Cu siguranţă ai *panglică*[2].

Ultimele cuvinte îl tulburară pe Michal. Panglică! Scârboasă creatură! Se-ascunde în om, și cum e veșnic flămândă, trebuie să mănânci și pentru ea, și pentru tine! Brrrr!!!

După ce ieși doamna Aniela, Agnieszka încercă să-l liniştească.

— Nu, nu cred să ai panglică… Cine are panglică e de obicei slab, prăpădit, iar tu arăţi bine, ești sănătos și pari mai mare decât ești.

— Chiar așa! aprobă Michal, mulţumit. Și dacă n-am imaginaţie, ce? îşi umflă el pieptul cu mândrie. Ce să fac cu imaginaţia? La ce-mi folosește? Hai, spune dacă te crezi așa de deșteaptă! Lămurește-mă dacă poţi, fără vorbe mari.

— Cred totuși… — începu Agnieszka rar, căutând un răspuns potrivit… Cred că imaginaţia e necesară oriunde și oricui…

— Dar la ce folosește? La ce? strigă Michal. Dă-mi un exemplu. Convinge-mă, înţeleapto!

— Te ajută să creezi, să perfecţionezi. Te ajută să-l înţelegi pe un alt om. Poţi, de exemplu, să-ţi închipui ce simte el.

— Și ce mă interesează pe mine ce simt ceilalţi? Simtă ce-or vrea! N-au decât! Să nu crezi că m-ai lămurit, deşteapta lui Papuc! Îţi dai aere de parcă ai fi cine știe ce. La urma urmei, ce ești tu? Servitoare la mătușă-ta!…

Agnieszka tresări așa de tare, încât mișcă masa.

— Ce sari așa? Doar știu toţi asta. Altfel mătușa nu te-ar mai ţine.

— Michal! izbucni Witek. Nu ţi-e rușine?! Ce tot îndrugi! Agnieszka stă la mătușa ei așa cum stai și tu la unchiul tău.

— S-o crezi tu! E o mare diferenţă. Mama mea îi trimite bani pentru asta!

— Eu plec… mi-am terminat lecţiile spuse Agnieszka, ridicându-se de la masă cu o expresie stranie a feţei, pe care o observă chiar și Michal.

— Se duce să dea apă la șoareci? i se adresă lui Witek.

— Rușine să-ţi fie! se înfurie Witek de-a binelea. Ce naiba-i cu tine?! Nu poţi până nu împungi omul cum e mai rău! Te-ai purtat ca… ca un măgar!

— Dar ce i-am făcut? întrebă Michal sincer surprins. Ce-am spus? Adevărul! Numai adevărul! Ori vrei să zici că nu-i așa? Doar profesoara o ţine pe gratis.

— Și ce te interesează pe tine?

— Dar pe ea ce-o interesează imaginaţia mea? Fiecare se leagă de mine, numai eu n-am dreptul să spun nimănui nimic! Streche-ntr-o ureche! Eu, ţine minte! întotdeauna am să spun adevărul! Nimeni nu mă poate opri! Așa să știi, adevărul e totul pentru mine.

— Știu, și tocmai de-aia mă mir că azi, la școală, nu prea te-ai arătat prieten cu adevărul!

— ?!?

---

[2] Tenie (fig.)

— Ai uitat? Când domnul Grzybowski ţi-a mulţumit pentru că eu înţeleg acum mai bine și vin totdeauna cu lecţiile scrise și învăţate, tu ce-ai făcut? Ai tăcut!

— Zău?… Și, mă rog, ce-ai fi vrut să-i spun? Să pierd timpul cu explicaţii!? Cui i-ar fi folosit?

— L-ai lăsat să creadă că ești un coleg bun!

— Și ce! Vrei să spui că nu sunt?

— Ești un egoist, asta ești! rosti Witek de astă dată cu multă convingere. Faci numai ceea ce-ţi convine și-ţi poate aduce vreun folos!

— Dacă ai fi deștept, ai face și tu la fel. Și mai termină cu discursurile! Abia am scăpat de căpoasa aia și-acum ai început tu. De când ai devenit așa arţăgos?

— Am învăţat de la tine!

— Ei vezi? înseamnă că tot ţi-a fost de folos prietenia mea — se îmbună Michal. Numai că ești prea pirpiriu pentru treaba asta. Ar trebui să mai faci puţină gimnastică, să te împlinești. Ţi-arăt eu cum… Ori… te pomenești că tu ești ăla care ai panglică?!?! Văleu, ce foame mi-e! și-aduse aminte și o zbughi la el în cameră.

Pregătindu-și după cină servieta pentru a doua zi, Michal dădu cu ochii de caietul de compuneri. Și se strâmbă văzându-i, de parcă ar fi luatt în gură o bucată de lămâie. Profesoara i-a cerut ca doiul să poarte semnătura unchiului. Mofturi! Stă în camera de dincolo și umblă cu de-astea!

Dar n-avea încotro.

— Te rog, unchiule, iscălește aici — îi întinse caietul. Te-a rugat doamna Tolloczko.

— Dar de ce? Suntem doar vecini.

— Așa a cerut la toţi — încercă Michal să-l ducă cu vorba, dar Czernik și observase blestematul de doi, subliniat apăsat cu roșu.

— Ce văd ! Doi?!

— Doi.

— Asta nu-mi place. Și o mai spui cu atâta ușurinţă!

— Nici mie nu-mi place, dar dacă doamna Tolloczko mă persecută, eu ce pot să fac?…

— De ce să te persecute?

— Știu eu? Poate din cauza pisicii. Am călcat-o o dată pe coadă, dar din greșeală. Era întuneric… Pisica miorlăia, iar dânsa a ieșit din odaie și-a început să strige la mine!

— A! Mi-nchipui. Și tu, parcă te văd; i-ai răspuns obraznic!

— Nu i-am spus nimic. Ce, sunt prost?! Nu știu eu ce-i aia să te cerţi cu profesoara? Dar ea, unchiule, uite că s-a răzbunat.

— Ei, gata și tu — s-a răzbunat! Așa crezi? Ia dă caietul încoace! De ce-ai scris așa puţin?

— Nu-i vina mea. Dacă colegul era acasă scriam mai mult. Am sunat de vreo cinci ori, dar degeaba.

— Și nu puteai să scrii despre alţi colegi? De Witek, de exemplu. Sau ceva din mintea ta…

— Ceilalţi stau prea departe, pe Witek nu-l pun la socoteală că-i prea aproape, iar așa, din minte, nu pot. Dacă aveam imaginaţie, da. Dar nu am. Și Agnieszka mi-a spus că n-am.

— Michal, Michal I Nu te lua rău cu lumea. Uite la Agnieszka… Dacă nu supără pe nimeni, nimeni nu poate spune de ea un cuvânt rău…

9

DUMINICILE SE SCURGEAU ÎN MOD DIFERIT.

Puteau fi zile liniștite, deoarece nimeni nu se grăbea să plece la lucru, nimeni nu trebuia să ajungă la o oră anumită, nimeni nu bătea în baia ocupată și nu se enerva că la bucătărie ibricul său nu mai avea loc pe mașină. În schimb, nu era greu să se ajungă și la un scurtcircuit, deoarece duminica toţi aveau mai mult timp să deretice prin camere, să spele și să calce, iar pregătirea prânzului se făcea mai îndelung, era doar o masă de sărbătoare, unica din săptămână la care luau parte toţi, laolaltă, fără ca nimeni să se grăbească. Deci duminicile se scurgeau în mod diferit, unele mai așa, altele mai altfel… Aceasta însă a fost de-a dreptul îngrozitoare.

— Șase! Șase au fost! striga Szafrańcowa. Cu mâna mea le-am făcut. Totdeauna dintr-un sfert de carne fac șase, pentru că mai pun ouă, pâine, ceapă. Bineînţeles, nu mai e ce-a fost înainte de război, când chiftelele se făceau numai din mușchiuleţ. Astăzi, vai de capul nostru! Tocătura — jumătate zgârciuri!… Și pe astea ni le-a mâncat pisica! izbucni ea deodată. Vă rog uitaţi-vă — arătă ea castronul infirmierei. Doar n-am orbit. Patru chiftele… una, două, trei, patru și erau șase!

— Văd că sunt patru, dar nu strigaţi așa…

— Am să strig! Am să strig, pentru că și arhanghelul din cer și-ar fi pierdut răbdarea…

— Gândiţi-vă la sănătate, doamnă Leontina. E păcat! căută s-o lămurească infirmiera și deodată adăugă aspru:

Cel puţin acum n-o să dea nimeni vina pe Pimpuś al meu.

— Am zis eu ceva? Ferească Sfântul! Pimpuś n-ar putea să sară pe balcon! E prea greul Pe când pisica, am văzut-o o dată și am gonit-o.

— Numai că mă-ntreb, bat-o focul, de ce n-a mâncat tot? medita doamna Aniela.

— Ei, nu mai spune ! Bravo! ! Adică nu-i de ajuns că mi-a mâncat două, și încă pe cele mai mari!? Cât pe-aci să ne lase fără prânz I Nici duminica să n-aibă soţul meu ceva mai acătării? suspina doamna Leontina, gata să izbucnească în lacrimi; îşi și dusese mâna la inimă.

— Nu-i așa! dădea din mâini infirmiera. M-aţi înţeles greșit… M-am mirat doar că a mai lăsat, că de obicei…

— O fi speriat-o cineva, ori s-a săturat, doar vezi mata, chiftelele-s cât palma.

Dar asta n-o mai iert! îl trimit pe Franio chiar acum la profesoară, să i-o spună de la obraz!…

În zadar încercă doamna Aniela s-o reţină pe Szafrańcowa. Îşi exprimă chiar părerea că poate nu-i Kisiunea de vină, ci vreunul din cotoii din vecini, care mieunau noaptea pe toate tonurile. Dar prin aceasta nu făcu altceva decât să toarne benzină pe foc.

— Păi dacă n-ar fi fost blestemata de mâţă, nu se adunau aici cotoii din tot cartierul! Nu poţi să dormi din cauza lor, și mai și prăpădesc tot ce le iese în cale. Mie asta nu-mi place de loc, dar de loc! Și n-o iert, pentru nimic în lume!…

Dacă nu i-ar fi fost teamă de unchiul, Michal și-ar fi frecat mâinile de bucurie. Așa-i trebuie! Să nu se mai sclifosească atâta cu Kisiunea lor. Și poate nici n-o să mai vină pe la bucătărie! mai bine.

La prânz, Michal, luând din cămara de lângă fereastră oala mare cu varză călită, s-o pună la încălzit, zări într-un colţ crăticioara albastră a familiei Szafrańiec. Întinse mâna după ea, gândind c-ar fi mai bine să pună la foc atât cât să mănânce. O să meargă mai repede. Ce-i drept, doamnei Leontina nu-i prea place să i se ia cratiţele, dar ei au stat la masă.

Acum probabil se odihnesc și nu mai au ce căuta la bucătărie.

Luă deci crăticioara, dădu capacul la o parte și deodată, de parcă ar fi văzut un diavol, o acoperi și o băgă din nou în fundul cămării, la loc.

— Ei, drăcia dracului! repetă de câteva ori, amestecând cu grijă în oala de varză, pusă totuși la încălzit.

Doamna Tolloczko nu se odihnea în acea după-amiază.

Dintr-un dulap mare în care totul era frumos așezat, scosese un paner destul de mare, cu capac.

— Ce crezi, Agnieszka, va putea fugi Kisiunea din coșul ăsta? Și văzând spaima din ochii fetei, adăugă: Nu te speria, n-am de gând s-o ţin închisă în coș. Ar fi cu totul neomenesc. Vreau s-o duc doamnei Kobierzycka, la Konstancin. Acolo o să se simtă bine…

— O dai pe Kisiunea?!

— Trebuie!

— Pentru totdeauna?

— Desigur, pentru totdeauna… Profesoara nu observă glasul plin de jale al Agnieszkăi. Vezi doar că nu se mai poate răbda. Orice se-ntâmplă, biata pisică e de vină! Ţi-ar plăcea s-o bată și s-o gonească toţi?

— Și… matale nu-ţi pare rău?

— Mă gândesc, Agnieszka dragă, că fără ea ne va fi mai bine: e mai comod și mai curat — căută s-o lămurească mătușa.

— Dar, mătușă dragă, am eu grijă să nu mai…

— Nu, nu. De altfel, tot trebuia s-o dau înapoi. Știi de când am luat-o pe Kisiunea la mine? De anul trecut, când a adus Piotrowski șoarecii albi. Mi-e groază de șoareci!

Mereu aveam impresia că au scăpat din cușcă și intră la mine în cameră. Acum, dacă nu mai sunt șoriceii, și pisica e de prisos.

— Kisiunea e scumpă și drăgălașă!… Atât mai îndrăzni Agnieszka să spună, dar în ochii ei se putea citi o rugă fierbinte. Mătușa însă preferă să nu observe acest lucru.

— Ai s-o uiţi curând. Și ţi-am spus doar, doctorul mi-a atras atenţia că dacă mă mai enervez, mă doboară boala. Ce. Vrei să cad la pat?! Nu vezi cum caută toţi înadins să-ţi facă rău? îngrozitori mai sunt oamenii! Și Michal ăsta e un copil foarte rău… Nu m-aș mira să fi luat el chiftelele!…

— Mătușă!

— Și doamna Aniela tot așa crede. Numai la mâncare i-e gândul! E o lăcomie bolnăvicioasă la el…

— Nu, n-a mâncat el chiftelele.

— Atunci, cine? Vreo pisică străină? Dar de ce numai două? Și cum de n-a trântit capacul? Nu! Nu! Am terminat! Îmbracă-te. Mergem împreună. Doamna Kobierzycka are nepoate de vârsta ta, o să ai cu cine să te joci.

— Mătușă! se rugă Agnieszka, eu aș vrea să rămân acasă. Am atâtea lecţii! Și lectură!… Ieri nici nu știu cum a trecut timpul, iar azi… din cauza gălăgiei… n-am putut face nimic…

— Vezi? Fiecare are nevoie de liniște ca să poată munci. Vai, ce n-aș da să am iarăși liniște! Și într-o gaură de șoareci, sub scări, m-aș mulţumi să stau, numai să știu că am ungherul meu!…

Nu era adevărat ce spusese Agnieszka. Lecţiile și le-ar fi putut termina și seara, fără prea mare greutate. Dar nu voia să meargă nicăieri. N-avea chef să cunoască oameni noi. Nici pe doamna Kobierzycka, nici fetiţele, care precis o vor întreba de ce stă la mătușa ei, unde e mama și tatăl ei… Nu, nu voia asta…

Dar și acasă, ce singură se simte! Nu mai e Kisiunea, ghemotocul acela cafeniu, care sărea pe plapumă, i se gudura la picioare, sau se ștergea pe botișor, cerând să fie mângâiată. Stătea pe genunchii ei când îşi făcea lecţiile, o privea atent în ochi, închizându-i din când în când pe-ai ei, de parcă ar fi vrut să spună că știe la ce se gândeşte Agnieszka și că e de acord cu ea.

Nu mai e Kisiunea! Nu mai e nimeni în camera mare și întunecoasă, deci îşi poate permite să… plângă!

Soţii Piotrowski, împreună cu copiii, se pregăteau să facă o plimbare mai lungă. Repezindu-se până la Michal, Witek încercă a-l convinge să iasă cu ei.

— Cu tăticu' și cu mămica de mânuţă?… îl ironiză Michal. Streche-ntr-o ureche! Drept cine mă iei?! Eu merg la cinema. Dacă vii cu mine, îţi fac cinste.

— Nu pot — suspină Witek, încercând să se scuze. Nu pot, nu mă lasă mama. Ieșim să mai luăm puţin aer. Doamna Aniela i-a tot băgat mamei în cap povestea cu aerul ăsta. Cică prea mult stăm în casă, și mama, și Henio, și eu…

— Grozav! Păi eu ce spun? O plimbare nu strică. Înseamnă că deseară o putem șterge și noi doi, fără dădace! Să treci pe la mine, după ce te-ntorci — propuse

Michal bucuros. Unchiul e plecat la un botez, la niște cunoștinţe. Precis se întoarce în zori.

În camera familiei Piotrowski, doamna Aniela încerca să tragă concluzii în privinţa blestematelor de chiftele. Dar Witek n-apucă să audă totul, pentru că mama îl trimise la Agnieszka s-o întrebe dacă n-ar vrea să meargă cu ei, bineînţeles dacă doamna Tolloczko îi dă voie.

O găsi pe Agnieszka cuibărită într-un colţ al divanului, înconjurată de perne și înfofolită în pled până la vârful nasului.

Profesoara nu era acasă.

— Ţi-e frig? se miră Witek.

— Nu… dar cred că am răcit — răspunse ea cu voce schimbată.

— Și eu care credeam că ai să ieși cu noi la plimbare…

— Nu, nu. Îţi mulţumesc, Witek. Mai am lecţii, de-aceea nici n-am plecat cu mătușa la Konstancin!

— Mamă, cred că are gripă, așa de roșie e la faţă! îşi dădu Witek părerea, iar doamna Aniela, care încă nu plecase, se grăbi să vadă ce-i cu Agnieszka.

Filmul „Ocolul pământului în optzeci de zile" îl fascină de-a binelea pe Michal. Cele două ore se scurseră într-o clipă; uitase și de mâncare, și de tot. Se transpunea pe rând în diferitele personaje, trăia din plin aventurile și emoţiile prin care treceau aceștia.

În drum spre casă, nu încetă să se creadă ba unul, ba altul dintre eroi. Iată-l *esquire* Fogg în persoană. Pășește mândru, plin de sine, cu capul sus. Pe cap, bineînţeles, poartă joben. Cu o mână îşi mângâie favoriţii, iar în cealaltă ţine bastonul. Tocmai atunci din partea opusă vine Agnieszka. Pe măsură ce se apropie, tot mai vizibil se revarsă pe faţa ei entuziasmul. De impresionată ce este doar că nu-i dau lacrimile.

— Bună ziua, Agnieszka. Nu mă recunoști? Michal îşi scoate jobenul cu graţie, dar trece indiferent pe lângă fata de-a dreptul buimăcită.

Sau zi mai bine: o coridă, și încă una extrem de sângeroasă. Taurul i-a făcut praf și pulbere pe trei din cei mai buni toreadori. Dar iată că mai apare unul. Neînfricat. Cu mască pe ochi. Câteva mișcări și salturi abile și iată-l pe taur în spadă ca într-un proţap, prăbușindu-se în mijlocul arenei. Mulţimea izbucnește în urale! Toţi îi cer să-și scoată masca! Vor să afle cine-i învingătorul!…

Michal îşi smulge masca și politicos, dar totodată sobru, face o reverenţă în direcţia Jojei în care se găsește Agnieszka. Ochii ei se rotunjesc de mirare și admiraţie. Are și de ce!…

Ori poate așa: un spaniol chipeș dansează pe masă, într-o cârciumă. Și ce frumos dansează!…

Publicul se înghesuie în jur. Agnieszka se apropie, dar de măruntă ce-i, nu vede nimic. Sare pe o altă masă și… ce-i văd ochii? Michal! Vai, el e !!

— Fii atent cum mergi! Ce educaţie!! strigă, indignată, o femeie mai în vârstă,

de care Michal se izbi fără să vrea.

Abia acest incident îl aduse la realitate.

— Mă gândeam la ceva. Dar dumneavoastră… nu m-aţi văzut?

Trecu de femeia supărată, fără să pună la inimă vorbele ei; acum însă mergea cu mai multă atenţie.

Da, chestia cu spaniolul i-a plăcut cel mai mult. Ce-a mai dansat! O fi greu oare? Da' de unde! Dacă exersează în fiecare zi, imposibil să nu înveţe. Și un urs poate învăţa să danseze, darămite un băiat sprinten ca el. I-ar arăta el atunci Agnieszkăi ce e în stare! Ciudată fată. Îşi fac lecţiile împreună la bucătărie, se întâlnesc mereu pe coridor, și la școală, în recreaţii, dar ea niciodată n-a spus nimic despre el. Măcar ceva despre dinţii lui, dinţi ca ai lui Burt Lancaster… Grażyna i-a spus asta. Iar ea, parcă nici n-ar fi observat. Nici despre hainele noi n-a spus un cuvânt măcar! Oare n-o interesează? Că nu-i scapă nimic! Atunci când cu caricatura, cum a observat că seamănă leit? Și când cu „doiul" i-a spus-o în faţă, și că nu are fantezie, și că numai la mâncare se gândește… desigur numai ce-i rău vede!

O singură dată, și asta la început, a spus că are haz. După aceea, însă, numai răutăţi! Și cu câtă răutate îi dă mereu peste nas că-i prosti Dar proastă e ea!

Witek se întorsese de o oră, cu ai lui, de la plimbare. În zadar îl aștepta pe Michal, pândind zgomotul ușii din vestibul. Până în cele din urmă, renunţând, luă un joc și se duse la Agnieszka. Se jucau, discutau, ascultau radioul.

La un moment dat, Henio vârî capul pe ușă și văzând că profesoara nu-i acasă, se îndreptă cu pași siguri spre Witek.

— Witek — începu el în taină — nu știu ce-i cu Michal ! Ce l-o fi apucat?…

— S-a întors?

— Sigur că s-a întors. A dat drumul la radio… Credeam că eşti acolo… Am vrut să intru, dar e-ncuiat! Iar Michal, urcat sus pe masă, se tot sucește și se-nvârtește…

— De unde știi? întrebară în același timp Witek și Agnieszka.

— M-am uitat pe gaura cheii — recunoscu Henio cu sinceritate.

— Ai bătut și nu ţi-a deschis?

— Întâi am bătut, dar cânta radioul tare și nu m-a auzit.

Iar după ce m-am uitat pe gaura cheii, n-am mai bătut, că dacă joacă pe masă… Să-l vezi cum mișcă din burtă. Și-i desculţ. Veniţi să vedeţi…

O zbughiră toţi trei în vestibul. Witek se aplecă să se uite, dar deodată, apucându-se cu mâinile de frunte, sări, văicărindu-se de durere. Se lovise cap în cap cu Agnieszka.

— Mai bine să batem în uşă se rușină ea.

— Nu, că se dă jos de pe masă și nu mai vedeţi nimic – îi preveni Henio.

Witek privi prin gaura cheii. Într-adevăr, Michal, numai în ciorapi, se tot învârtea și bătea din călcâie, mișcându-și într-un mod ciudat șoldurile, și ducând pe rând în faţă când un picior, când celălalt. Toate acestea arătau destul de careghios. Witek nu se putu abţine să nu izbucnească în râs.

— Ce-i cu voi aici!? Ce faceţi?! întrebă sever doamna Szafrańcowa, răsărită

deodată în spatele lor. Ce-i gălăgia asta la Czernik? Încercând clanţa şi văzând că e închis, începu să bată cu pumnul în uşă. Toată casa se zguduie! Până şi sfântul Anton mi-a căzut de pe perete! Stai tu, împieliţatule, că-ţi arăt eu! Să se întoarcă unchiul, şi-i spun ce faci! Tu n-ai conştiinţă? Să furi liniştea unor oameni onorabili în *propria lor casă!…*

Atraşi de zgomot, ieşiră şi soţii Piotrowski, domnul Szafrańiec se arătă de după draperii iar pe uşa de la intrare tocmai îşi făcea apariţia doamna Tolloczko.

— Ce e?! Ce s-a întâmplat? întrebă neliniştită, văzând vestibulul neobişnuit de aglomerat.

— Joacă de se cutremură pământul! răspunse cu vădită supărare în glas doamna Szafralcowa. S-a ghiftuit cu carne şi-acum zburdă! Ăsta-i elev?! Aşa îi învaţă pe ei la şcoală? O nu, nu! Asta nu-mi place, de loc, dar de loc!

— Michal! Ce faci acolo? Răspunde!… strigă domnul Piotrowski. În camera domnului Czernik se făcu deodată linişte. Cei de-afară priveau unii la alţii plini de nelinişte şi îndoială: poate nu e nimeni în cameră. Or fi uitat radioul deschis. Iar Witek, dacă nu şi-ar fi văzut prietenul dansând pe masă, ar fi crezut acelaşi lucru.

Întâlnindu-l dimineaţa pe Michal la baie, Henio îi propuse următoarea afacere: dacă-i face o praştie, îi spune *totul.* Şi deşi Michal îşi exprimă deschis îndoiala asupra valorii cuvântului „totul", începu:

— Ştii cine a mâncat chiftelele doamnei Szafrańcowa?

Întrebarea se dovedi a fi destul de interesantă.

— Ştii tu?

— Ştiu.

— Cine?

— Dar îmi faci o praştie?

— Îţi fac.

— Atunci e-n regulă. Tu.

— Cum adică eu? nu înţelegea Michal.

— Da, tu le-ai mâncat. Că ai ceva aici, înăuntru — arătă Henio burta — ceva care găureşte, te roade, şi de-aia numai la mâncare ţi-e gândul! Agnieszka, săraca, din cauza ta a plâns, că dacă nu mâncai chiftelele, doamna Tolloczko n-ar fi dus-o pe Kisiunea. Şi-apoi, ce mai, cine trăieşte numai pentru mâncare e în stare de orice, şi-ar trebui să te fereşti de el. Aia-i! Şi mai e ceva. De-ai şti ce caraghios erai ieri când ţopăiai pe masă! Mă uitam şi râdeam…

— Va să zică de-ăştia-mi eşti! Te uiţi pe gaura cheii ! se răsti Michal la Henio.

— Parcă numai eu? Şi Witek, şi Agnieszka — recunoscu Henio, retrăgându-se spre uşă.

— Şi Agnieszka?!

— Îhî… Ţi-am spus, acum să-mi faci praştia…

— Îţi fac eu cucuie la ceafă, de-o să-ţi pierzi galoşii – se răsti Michal arătându-şi în rânjet dinţii ascuţiţi şi ameninţători.

Henio, ajuns la uşă, o rupse la fugă pe coridor, înspăimântat, întrebându-se în

același timp, cu uimire, cum s-ar putea face cucuie la ceafă?!… Și cum să-și piardă galoșii când el e încălţat cu ghete bine legate cu șireturi?!

Lumina din tavan era stinsă. Ardea numai lampa de pe masă, pusă astfel ca să ferească patul copiilor. Soţii Piotrowski erau convinși că băieţii au adormit. De obicei, cum puneau capul pe pernă cădeau într-un somn adânc. Părinţii discutau despre Michal. Doamna Piotrowska se temea să nustrice și pe Witek.

— La ce te poţi aștepta de la asemenea colegi!? Întrebă ea cu jumătate de voce. Nu vezi cum s-a schimbat Witek?

Nu poţi să-i spui nimic! La orice vorbă îţi răspunde. Și-n ultima vreme mereu dispar amândoi după-amiază. Înainte mergeau la cercul de geografie, în cadrul școlii, acum, ba la un coleg, la televizor, ba în oraș… deunăzi au fost la film. Nu i-am dat cumva prea mare libertate?

— Ce-ai vrea, să se ţină mereu de fusta ta, ca Henio? Doar e aproape bărbat în toată firea. Ca mâine va intra cu briciul în barbă. Parcă eu la vârsta lui eram ușă de biserică? Oho! Mereu o tuleam de-acasă, cum puteam și eu, că pe-aatunci nu era televizor. Dar ce spun… Televizor! N-aveam nici radio în casă! Fii mulţumită că s-a mai îndreptat la învăţătură. Și la matematică merge bine.

— Asta datorită Agnieszkăi. Știe să explice. Mi-a și spus băiatul că acum înţelege totul. Ar trebui s-o răsplătim într-un fel…

Întors cu faţa la perete, Witek se temea să se miște, deși tare ar fi vrut să-și pipăie buza de sus, să se convingă că într-adevăr a început să-i crească mustaţa. Mama tot îl mai crede copil. De ce i-o fi ducând atâta grijă? Înainte, când nu scotea o vorbă, oricât l-ar fi dojenit, mama, nemulţumită, mereu se plângea: „Iote la el, mutălăul! Ce-o să se aleagă din tine, când ai să fii mare?!…” Iar acum cică-i răspund! Greu poţi să fii mamei pe plac. Dar în privinţa Agnieszkăi are dreptate.

Și Michal a observat că de la un timp încoace Witek e mai înfipt. Sigur, asta datorită lui. Ar trebui să-i mulţumească! Ce-i mai invidia Witek, la început, pe cei buni de gură. Pe când acum… La școală, printre colegi, e bine să ai ori pumnul tare, ori măcar limba ascuţită. Michal le are pe amândouă. Știe să răspundă, dar și să atingă la cocoașă când e nevoie. Aceste calităţi ale lui au fost remarcate încă din prima zi. Fetele sunt mereu cu ochii pe el, iar băieţii preferă să n-aibă de-a face cu dânsul. Iar Witek, de când îi este prieten bun, are și el un cuvânt de spus. A prins curat, iar îndrăzneala te ridică în ochii clasei.

Witek îşi dă limpede seama că acum îi merge bine, cu totul altfel, nu ca înainte. E plăcut să ai un asemenea prieten. Totuși, îi leagă oare o adevărată prietenie? Uneori Michal se comportă destul de ciudat… Ce făcea atunci pe masă? De ce n-a răspuns? Nici măcar lui nu i-a spus absolut nimic! Nici la baie n-a venit, deși a dat semnalul și a așteptat acolo câteva ore. Ar cam trebui să-i ceară explicaţie!…

Părinţii au tăcut. În cele din urmă adormi și Witek.

Era o vreme minunată. Pe străzi se vindeau primele flori ale primăverii. Pe malurile Vistulei roiau oamenii ieșiţi să respire aerul curat și rece.

Michal și cu Witek, în capul gol și cu scurtele descheiate, urmăreau lucrul de pe șantier.

Acum câteva săptămâni, la vreo sută cincizeci de metri de casa lor, începuse construcţia unui imens bloc de locuinţe. Fundaţia fusese turnată încă din iarnă. Acum se transportau materiale, uruiau mașinile și excavatoarele, se auzea scârţâind macaraua.

— Te pomenești că înalţă aici un bloc turn! gândi Witek cu glas tare.

— Ca acela de pe Aleea Washington? Ai vrea tu! Dar unde ai mai văzut pe malurile Vistulei asemenea blocuri înalte? se îndoi Michal.

— Adevărat — se lăsă Witek convins. Dacă ar înălţa aici un bloc turn, ne-ar acoperi întreaga priveliște spre Vistula și spre cartierul Praga… Dar știi, Michal — se aprinse el iarăși — ce-ar fi să ne mutăm noi în el? Doar ruinele astea sunt prevăzute pentru demolare, nu-i așa?

— Pe mine mă-ntrebi? Streche-ntr-o ureche! Dar dacă ai întrebat, să-ţi răspund: nu-ţi face vise cu blocul ăsta. Se construiesc, e adevărat, locuinţe frumoase, nu însă pentru noi, poţi să fii sigur, ci pentru oameni mai de soi decât tine și decât mine…

— Tata a spus că nu se știe. Doar lucrează aici, aproape…la fel și doamna Aniela, și profesoara… și-apoi, câţi de la noi, de la școală, nu s-au mutat în ultimul timp la blocuri! Oho! Ai să vezi că ne mutăm toţi aici!

— Ce face?! Toţi!? Să stăm iarăși grămadă ca într-un colhoz?! Decât așa, mai bine i-ar da unchiului locuinţă în blocurile alea mari, din cartierul Praga.

— Cum grămadă? Fiecăruia îi dă apartament separat. Numai așa, să stăm împreună, în același bloc: ce, ar fi rău? Ţie ţi-e totuna, dar eu m-am obișnuit aici de mic. E și aer mai mult, și ce vedere frumoasă spre Vistula! Și de școală mi-ar părea rău! Ai vrea tu să mergi la alta?

— Nu. Dacă tot trebuie să merg la școală, mai bine aici. Sunt băieţi de treabă. E adevărat, nu toţi, dar… Totuși, să-ţi mai spun ceva: nu-i sănătos să te atașezi prea mult de ceva. Știi asta? Ca și cu oamenii. Crezi că ai un coleg bun, că ţi-e prieten, și când colo, deodată: poc! și gata, s-a terminat!

Witek se uita cu atenţie la Michal, străduindu-se să înţeleagă la ce anume face aluzie.

— Da, e adevărat… un prieten…

— … trebuie să te poţi bizui pe el — i-o reteză scurt Michal.

— Da, să te ajute. Agnieszka spunea…

— Ce-mi tot baţi capul cu Agnieszka? Ce știe ea? O toantă!

— N-ai dreptate. E o fată deșteaptă. Cu ea se poate discuta serios.

— Și cu mine nu?…

— N-am spus asta. Dar ea o duce mai greu decât noi. Eu o cunosc bine pe doamna Tolloczko…

— Ea ţi-a băgat asta-n cap? Pârâcioasa!

— Nu mi-a spus un cuvânt. Dar știu eu…

— Atunci de ce nu pleacă?

— Înapoi nu poate să se întoarcă. Și-n altă parte n-are unde să meargă.

— Zău? Ţi-a plâns cu capul pe umăr? Da de mine ce-a zis?

— De tine? Nimic. Ce să zică! Mi-a povestit de un băiat, ăla da… adevărat coleg…

— Adevărat coleg? Cred și eu. Probabil nu râdea de ea, nu-i așa? îl iscodi Michal.

— Exact! Nu râdea cu dușmanii ei de ea, așa cum ai râs tu de mine cu Zbyszek — îşi vărsă Witek tot năduful.

— Dar tu cu Agnieszka n-aţi râs la ușa mea? ripostă Michal.

— Ce vrei să spui? se miră sincer Witek.

— Ce-ai spus și tu. Ești un prost. Era de râs, am râs. Dar prin gaura cheii nu obișnuiesc să mă uit, să știi asta!

— Parcă ce-am văzut eu atunci era de plâns? Amintindu-și scena, Witek începu să râdă, lăsă servieta jos și-i arătă lui Michal cum l-a văzut mișcând din șolduri.

— Ei și ce? Voiam să văd dacă pot să dansez pe masă ca în filme. Nu mergea. Se clătina masa, iar fără ghete cum să baţi tactul? căută Michal să explice și, neputându-se abţine, izbucni în cele din urmă și el în râs. Bine, suntem chit, numai să nu-mi mai pomenești de Agnieszka și de băiatul acela cu care probabil… „vorbește”.

— Da’ de unde, mi-a spus că nu, au fost colegi doar.

— Toate zic la fel. Le cunosc eu. Și-ţi mai spun ceva: Ţine-te cât mai departe de fete. Nu-ţi închipui cât sunt de false! Cu băieţii e altceva. De mine ai să te convingi…

— Michal, și tu ai să te convingi de mine! declară Witek bucuros că s-au lămurit lucrurile. Pentru un prieten, sunt în stare să fac orice! I-aș da totul. Orice aș împărţi cu el!…

— Mi-nchipui: și gripa.

— Vorbesc serios! Dacă aș găsi o comoară…

— Streche-ntr-o ureche! Comoara pe tine te-așteaptă ! Doar dacă ai câștiga la loterie!

— Da, dacă aș câştiga la loterie, aș împărţi cu tine frăţeşte. Crede-mă! Dar tu?

— Eu… nu joc — răspunse nepăsător Michal. Dar să lăsăm astea. Hai la masă, că-mi ghiorăie maţele.

Grăbiţi, o luară spre casă. Tocmai când să intre, auziră, din urmă o voce de fată.

— Băieţi!!… Băieţi!… Staţi puţin.

Se opriră. În urma lor fugea Agnieszka, fluturându-și canadiana descheiată. Pe lângă urechi îi săltau, legate cu panglici, acele „așa ceva”.

— Băieţi! Duminică ieșim la muncă voluntară! Voi nu ştiţi, că aţi scăpat mai devreme. În ultima oră a trecut portarul prin toate clasele și-a anunţat… — spuse gâfâind. Toată școala iese să facă puţină ordine aici, pe malul Vistulei. Ies și locatarii din împrejurimi!

— Și de ce, mă rog? se și pregătea Michal să se împotrivească. Nu merg nicăieri… Și nici pe unchiu’ nu-l las. Are și el o duminică de odihnă, și pe-aia s-o piardă…

— Michal, tu întotdeauna o iei razna — vru Agnieszka să-l mustre, dar el n-o

lăsă să termine:

— Nicio razna! Să facă „mișcare” cine va locui aici – arătă el spre zidurile care începuseră să se înalţe. Ce mă interesează pe mine?

— Așa, și eu aș putea să spun… — continuă Agnieszka munca de lămurire, dar Michal o întrerupse din nou…

— Știu, și tu, și Witek, și „colegul” tău veţi alerga să răspundeţi chemării, şi-o să munciţi până la ultima picătură de sudoare!…

— Ce coleg?! Cine ţi-a spus?! sări ca arsă Agnieszka.

— Eu i-am povestit — încercă Witek să-i explice, roșu până-n vârful urechilor.

— O, ce coleg bun! zvârli Michal ironic. Îi ajută pe toţi, iar pe deasupra mai e și elev eminent! Imaginaţie are, cred, cu kilogramele! Ora și ideea. Și unde mai pui că postește, din două zile una! Când vede o farfurie cu varză călită sau cu ciorbă de burtă îl apucă greaţa. Nici mama panglicilor n-ar putea să reziste în stomacul lui. Nuuu!

Michal mimă cu atâta măiestrie senzaţia de greaţă în faţa unei farfurii pline, încât Agnieszka și Witek izbucniră în hohote de râs.

— Asta te doare pe tine! spuse fata. Dar n-ai ghicit. Romek era tot atât de mâncău ca și tine. Numai în privinţa imaginaţiei și-a ideilor cred că ai dreptate! Avea într-adevăr cap! Și ce bun organizator era ! Ori de câte ori se ivea o încurcătură, la el fugeau toţi: Romek o rezolva și pe asta…

— Atunci dă-i o telegramă să vină. Să-l cunoaştem și noi pe acest Kościuszko[3] bun la toate !… Michal voise să-și verse tot dispreţul și să-și etaleze, în același timp, concepţiile despre viaţă. Nu-i reuși însă.

Băieţii se înţeleseseră să meargă în după-amiaza aceea la televizor, la Marek Galicz. Ajunseră la timp, dar Marek, încurcat, îi aștepta în poartă.

— Ni s-a stricat televizorul — îi anunţă el.

— Păcat ! Era un film frumos… — spuse mâhnit Witek. Avem ghinion !

— Nu se poate, nu se poate! Ce să mai regretăm? Mergem mai departe! hotărî Michal optimist și, ca de obicei, mai iute în decizii.

O luară la picior. Pe bulevardul Krakowskie Przedmiescie, în ambele sensuri, se scurgea mulţimea primăvăratic îmbrăcată. Pe băieţi nu-i interesau vitrinele. Se opriră, doar pentru o clipă, în faţa automobilelor străine parcate în faţa hotelului „Bristol”.

— Hai, vino! îl grăbi Michal. Niciuna nu mi-a plăcut!

O motocicletă sau bicicletă, da, mai zic și eu. Dacă aș vrea, aș strânge bani și mi-aș cumpăra una.

Witek îşi privea colegul cu neîncredere. Cotiră pe Kopernik și nu peste mult timp ajunseră în faţa unei clădiri înalte.

---

[3] Tadeus Kosciuszko (1746—1817) — om politic polon, unul dintre conducătorii mișcării de eliberare națională din Polonia de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea.

Cu pași siguri, Michal intră în holul blocului. Știind unde se afla liftul, deschise ușa și-l lăsă pe Witek să intre întâi.

Apăsă pe cel mai de sus dintre butoane și, înainte de a se dezmetici Witek, ajunseră la etajul al paisprezecelea.

— La cine mergem? Cine stă aici? întrebă Witek cu jumătate de glas, temându-se să nu-l audă careva de pe scări.

— Cine stă aici? Mătușă-mea.

— Nu mi-ai spus niciodată că ai o mătușă — se miră sincer Witek. Nu știam…

— Multe nu știi tu încă despre mine — răspunse el cu o oarecare îngâmfare.

— Și n-o să se supere mătușa ta? N-o deranjăm? se neliniști Witek.

— Cum s-o deranjăm? N-ai nicio grijă. Uite-aici! Michal se opri în faţa unei ferestre mari. Privește!

Witek abia îşi stăpâni o exclamaţie de uimire.

De la înălţime se vedea o bună parte din Varșovia. Vistula, ca o panglică neagră, se strecura pe sub cele două poduri: Podul silezian și Gdańsk, străzile păreau învăluite în mister, aidoma machetelor expuse în vitrina Magazinului Pionierilor. Șiruri de mașini și tramvaie se scurgeau în ambele sensuri. De după podul cu două nivele care-l acoperea în perspectivă pe cel de cale ferată, se zărea fumul unui tren în mișcare.

— Uite grădina zoologică. Casa noastră nu se vede. O acoperă palatul… Vezi? Acela de lângă castel.

— Acolo, în fund, e catedrala! arătă Witek, mulţumit că recunoaşte și el câte ceva. Iar vizavi de ea biserica bernardinilor. Uite și biserica Sfintei Cruci!

— Și mai ce?

— Casa Sindicatelor.

— Dar aici, mai aproape?

— Aici? Witek ezită o clipă. Pe strada Sfintei Cruci?

— Da… Ministerul Finanţelor…

— Unde-i?

— Nu vezi? Clădirea aceea de culoare deschisă. Și aici, mai aproape, în faţa monumentului lui Kopernik, e Palatul Staszyc. Turnul acela e al hotelului „Bristol”, iar acolo unde-i steagul e Palatul Consiliului de Miniștri. Uite și-aici… se aplecă niţel în afară. Vezi? Uzina electrică.

— De unde știi tu toate astea? se miră Witek. Doar ești numai de câteva luni în Varșovia. Probabil ai mai fost pe la mătușa ta. Nu-i așa?

— E mătușa mea cum e și-a ta.

— Păi, dar… tu ai spus!

— N-am nicio mătușă. Spunem așa numai dacă ne întreabă cineva.

— Auleu, Michal! Hai să plecăm!

— Ai și început să tremuri? Pe cine crezi tu că-l interesează ce facem noi? Ce, nu-i voie să privești? Cine are bani urcă și mai sus, la Palatul Culturii. De acolo se vede mai bine. Ai fost?

— Nu.

— Halal varșovian! auzi! mai mare râsul! Și, mă rog, ce-ai văzut tu în orașul tău natal?

— Mai nimic — recunoscu sincer Witek. Dar hai să mergem.

— Să mergem.

Chemară liftul, coborâră câteva etaje, ieșiră, ajunseră printr-un coridor la un alt lift, urcară iarăși la etajul al paisprezecelea, și din nou începură să privească Varșovia de la înălţime.

Witek, examinat de Michal, repetă cu ușurinţă denumirile clădirilor. Acum observară însă și un alt aspect.

— Câte clădiri noi! Mulţi oameni locuiesc în Varșovia asta! Tata ne povestea că atunci când a venit aici, îndată după război, Varșovia era numai ruine. Ruine cât vedeai cu ochii. Îl invidiau toţi că a găsit locuinţă la Szafrańiec de parcă ar fi fost cine știe ce mare scofală.

— Pe-atunci era mare lucru. Acum însă e nenorocire…

— De ce?

— De-aia, că nu se mai dărâmă odată. Și n-o dărâmă că are electricitate, baie, W.C. — lux!…

— Ce-i ăla „vecelux”?

— Vecelux? râse Michal. Păi, privată de lux. Ce mai, confort! N-am dreptate?

— Michal, tu râzi de toate. Nu înţelegi… Mama ar vrea atât de mult să primim locuinţă la bloc… Am avea și noi două camere. Și bucătăria să fie numai a noastră… — depana Witek cu voce tare visul mamei.

Coborâră pe scări, oprindu-se la fiecare etaj. Ce interesant era să vezi cum se apropie treptat orizontul, ascunzând depărtările, și cum se măresc, în același timp, casele din jur.

— Bună idee ai avut — recunoscu Witek, bucuros, când ajunseră în stradă. Cum de ţi-a trecut prin minte? Le spunem și băieţilor?

— Streche-ntr-o ureche! Ce vrei, să vină cu cârdul? Pe-urmă iese scandal. Doar nu-ţi închipui că poate oricine să vină în vizită la mătușa mea! făcu el cu ochiul, strengărește.

Numai eu pot veni, cu cine vreau. E ideea mea, nu?

— Bună idee.

— Îmi scapără mintea, mă. Te-ai convins?. Cu toate că Agnieszka îi tot dă cu clanţa că n-am imaginaţie.

— Venim și cu ea aici?

— Să vedem. Până una, alta, spune-i că am născocit ceva așa… Cum să-i spunem? Ceva special.

— Varșovia din zborul păsării — propuse Witek.

— Bine. Merge. Deci: Varșovia din zborul păsării.

— Dar ce curaj ai tu! Să intri într-o casă în care nu cunoşti pe nimeni…

— Cine ţi-a spus că nu cunosc? Ba cunosc.

— Aiurea! Iar baţi câmpii.

— Nu bat câmpii de loc. Să-ţi spun cum s-a întâmplat. Acum vreo câteva

săptămâni treceam pe-aici… se-nserase… și mă gândeam: ce frumos trebuie că se vede Varșovia de la înălţime. Licăresc felinarele și toate luminile din jur. Intru, văd că nu-i nimeni, și încerc liftul. Era defect… Amândouă erau defecte. Și unul, și celălalt. Mă gândesc atunci: Paisprezece etaje… ce mare lucru? Le urc pe jos. O iau eu încet pe scări… iar la etajul al doilea ajung din urmă două bătrânele cu flori în mână. Trec pe lângă ele, când deodată una îmi spune cu glas mieros:

„Drăguţule, la ce etaj mergi?"

„La paisprezece".

„La paisprezece? 0, atunci te rugăm, dragă, să treci pe la treisprezece. Acolo stă nepoata noastră. La apartamentul 92. Te rog să-i spui: mătușa Mania și mătușa Frania au venit să vă felicite, dar nu pot urca așa de sus și roag-o pe Helenka să coboare…"

„Bine, zic eu, îi spun". Încă de la etajul al doisprezecelea se auzea petrecerea, de-ţi era mai mare dragul. Bat la ușă, mi-au deschis repede și încep eu: „Mătușa Mania și mătușa Frania sunt la etajul doi, moarte de oboseală şi-o roagă pe Helenka să coboare să ia florile". Nu-ţi spun ce râsete! M-au luat înăuntru și vrei, nu vrei, a trebuit să dau gata două gogoși. Iar doamna Helenka aceea tot mie mi-a mulţumit. Și mai spui că n-am cunoștinţe! Pe-urmă, am mai aflat că lucrează la ziar. Ce, nu pot să vin la ea cu vreo treabă?

Witek îl asculta și-l privea cu admiraţie: grozav băiat mai e și Michal ăsta!…

Ceea ce, desigur, îi conveni de minune lui Michal. E plăcut să fii admirat… Și începu din nou:

— Ehei, tu nu mă cunoști încă… ai să te convingi. Vorbim atâta de prietenie! Dar când o fi vorba de ceva, atunci ai să te convingi…

— Și tu poţi să te bizui pe mine — îl asigură entuziasmat Witek. Ai să vezi.

— Să te cred? se apropie Michal şi-şi privi prietenul drept în ochi.

— Pe cuvânt! îi răspunse ferm Witek.

Michal voia să mai spună ceva, dar deodată, renunţând, făcu un semn de nepăsare cu mâna:

— Om vedea!… Om vedea noi!… repetă el.

Din bulevardul Krakowskie Przedmiescie coborâră pe scările rulante și se îndreptară spre casă.

Chiar în clipa când Agnieszka, terminându-și lecţiile la bucătărie, îşi strângea cărţile, sosi și Witek. Abia apucă să-i povestească ce-a născocit Michal, când apăru acesta.

Tăcut, cum nu era de obicei, îşi deschise caietul și începu să roadă vârful creionului, dar se vedea cât de colo că numai la lecţii nu-i era gândul. Mereu arunca priviri când spre Agnieszka, când spre Witek, așteptând parcă ceva. În cele din urmă spuse:

— Mor de foame. Cât am umblat azi… Witek, ia tu cratiţa noastră cu varză, că ești mai aproape. Mâncaţi și voi?

— Nu, mulţumesc-răspunse politicos Agnieszka. Mănânc cu mătușa.

— Nici eu nu vreau. Mulţumesc. Nu-mi place varză călită — mărturisi Witek,

luând totuși din cămară cratiţa de mâncare și pregătindu-se s-o pună pe foc.

— Atunci nu mai încălzesc totul — spuse Michal, încercând să pară cât mai natural. Și, ridicându-se, îi luă lui Witek cratiţa din mâini. Vezi colo, în raft, e o crăticioară mică, albastră! Dă-o încoace, îi mai ceru prietenului. E tocmai bună.

— Dar e crăticioara doamnei Szafrańcowa. Ce-o să spună? întrebă Witek.

— Mai bine n-o lua, să n-avem iar neplăceri — îl sfătui Agnieszka, binevoitoare.

— Ba dă-mi-o. Dă-mi-o mai repede — îl zori Michal.

Witek o apucă de-o singură toartă și cum, din grabă, capacul lunecă într-o parte, strigă, gata-gata să scape crăticioara din mână:

— Ia te uită! Chiftelele!

— Chiftelele?! exclamară în același timp Agnieszka și Michal.

Mai departe, însă, lucrurile nu decurseră cum se aștepta Michal. Cu totul pe neprevăzute, chiar în clipa aceea, Henio dădu buzna în bucătărie.

— Agnieszka! strigă el. Fugi la mătușa ta! Repede!

Agnieszka dispăru într-o clipă. Furios, Michal se răsti la Henio, vinovat de întorsătura nedorită a lucrurilor.

— Ce-ţi bagi nasul unde nu-ţi fierbe oala?! Ce te privește pe tine?…

— Nu-mi bag nasul în nicio oală. Și te rog să nu strigi la mine! Nu ești mama mea. Doamna Tolloczko m-a rugat s-o chem pe Agnieszka, nu știu de ce.

— Să-i spunem doamnei Aniela — se neliniști Witek și, punând crăticioara pe fereastră, continuă nedumerit: Dar ce-i cu pârjoalele astea?

— Pârjoale? privi Henio mirat în crăticioară. A! Precis sunt pârjoalele doamnei Szafrańcowa. Witek. Nu te atinge de ele! Pe celelalte le-a mâncat Michal, iar dacă dispar și astea, cade vina pe tine!

— Ce face? Eu am mâncat pârjoalele? spuse Michal cu atâta mirare în glas, de parcă acum auzea întâia oară de așa ceva. Cum să le mănânc dacă sunt aici în crăticioară?

— Or fi altele. Să întrebăm mai bine. Eu îi spun mamei rosti hotărât Witek. Îndreptându-se spre cameră, bătu în ușa infirmierei, dar nu auzi decât lătratul lui Pimpuś. Doamna Aniela se și dusese la doamna Tolloczko.

— Nu sunt cumva pârjoalele rămase de la prânzul de duminică? presupuse doamna Piotrowska. Mai bine să nu ne amestecăm, că din nou iese scandal. Ne-ajunge ce-am văzut și-am auzit ieri. Din cauza asta s-a îmbolnăvit și profesoara. Aici trebuie să ai nervi de oţel. Pârjoalele le-a mâncat Michal, dar cui să te plângi? Czernik s-a întors cherchelit abia după miezul nopţii. Auzi ce spune Agnieszka: biata profesoară toată noaptea n-a putut să închidă un ochi. Mă tem să nu i se întâmple ceva!… Dă-le încolo de pârjoale. Nu vă mai amestecaţi!

Henio însă era de altă părere, mai ales că văzuse ce se află în crăticioară rămasă pe pervazul ferestrei, în bucătărie.

Alergă iarăși acolo.

— Ce facem cu ele? îl întrebă pe Michal.

— Ce mă interesează pe mine? mormăi Michal, supărat că nu-i reușise planul

de a o surprinde pe Agnieszka și de să dezminţi spusele ei (era convins că ea a aruncat vina asupra lui). Poţi să le mănânci.

— Dar ce, sunt ale noastre? îl privi Henio de sus.

— Atunci dă-i-le lui Pimpuś. O să se bucure.

— Aha! Să cadă vina asupra mea? Nu. Mai bine o întreb pe doamna Szafrańcowa.

Nu trecu mult și bătrânii Szafrańiec veniră la bucătărie, în urma lui Henio. Nici n-apucă băiatul să le arate crăticioara. Repezindu-se, Doamna Leontina se aplecă deasiupra ei.

— Nemaipomenit! Nemaipomenit! exclamă ea, arătând soţului conţinutul cu degetul. Nemaipomenit! Acum mi-aduc aminte că eu am pus pârjoalele deoparte. *Cu mâna mea!* În crăticioara asta, ca să avem și pentru azi! Cum de-am putut să uit? Asta numai din cauza scrisorii! Franio, te rog crede-mă că numai din cauza scrisorii. Niciodată nu știe omul ce-o să-i cadă pe cap! Vai, vai, vai! Asta nu-mi place de loc, dar de loc!…

— Nu te enerva, Leontina — căută domnul Szafrańiec s-o liniștească. Ai uitat, ai uitat. N-ai ce-i face. O să-i cerem scuze doamnei Tolloczko, poate o să ne înţeleagă. Ce vrei, sufleţelule, anii trec, memoria ne lasă…

Doamna Aniela veni să pună seringa la sterilizat, mai trecu de câteva ori pe la bucătărie… Află și ea că pârjoalele s-au găsit, dar nu spuse nimic. Mai întâi trebuia să vadă de bolnavă.

Mâhnit și, vădit lucru, abătut, Witek îşi făcea lecţiile în tăcere. În sinea lui, însă, Michal nu-l compătimea. „Îl mustră conștiinţa? Foarte bine. Măcar atât! Sigur nu mi-a luat parte când au aruncat vina pe mine".

— Ei, ai văzut? întrebă Michal, neputând să mai rabde. Iese adevărul la suprafaţă, ca untdelemnul.

— Și ce-i cu asta? Tot nu s-a îndreptat nimic — răspunse Witek. Dacă le găsea ieri, da, era altceva. Poate că doamna Tolloczko n-ar mai fi expediat-o pe Kisiunea și nici Agnieszka…

— Iar Agnieszka! se zburli Michal. Ce tot ai cu ea? Las că n-a păţit nimic. Merita ea și mai mult…

— Nu, Michal, nu. N-ai dreptate. Tu râzi, dar mie mi-e milă de ea. Pentru că, știi — coborî glasul — ieri, când profesoara a plecat, a plâns, săraca.

— Mare scofală ! Parcă știu fetele altceva decât să plângă?

— Nu, nu-i numai asta — interveni doamna Aniela, care-și vedea de seringă. Agnieszka e o fată destoinică și cuminte.

— Cuminte când doarme! bombăni Michal.

— Ascultă, Michal, să-ţi mai spun ceva: nu fiecare are curaj să spună adevărul în faţă, cred că știi asta. Și nu-i în stare oricine să apere adevărul. Ea însă da…

— Am văzut eu cât e de curajoasă. Pentru orice fleac se smiorcăie.

— Tocmai că nu. Ieri, într-adevăr, am văzut-o și eu, a plâns. I-era milă de pisică. Dar când trebuie să dea un ajutor, se comportă ca un om în toată firea! Adineauri

a făcut tot ce trebuia și se pregătea să dea fuga după salvare. Și știi doar ce beznă și pustiu e pe-aici.

— Dacă e nevoie, merg eu… cu Michal… — se oferi Witek.

— Sigur că da. Mergem noi. Michal se și ridică.

— Nu mai e nevoie. Chemăm mâine doctorul. Injecţiile îi ajung pentru azi. S-a liniștit. Michal, aș vrea să-ţi mai spun ceva. Când a început scandalul cu pârjoalele. M-am gândit că poate tu… din lăcomie.

— Așa aţi crezut?

— Da, m-am gândit că tu, dar Agnieszka: „Nu și nu! Nu le-a luat el!”

— Chiar așa a spus?

— Dar ce crezi, că-ţi spun povești? Așa a fost. Și-acum, pentru că te-am judecat greșit, îţi cer scuze și te rog să mă ierţi. M-am pripit, n-am judecat bine… Agnieszka s-a dovedit mai înţeleaptă.

— Ei vezi? Ei vezi? strigă Wilek vesel, fără să-și dea seama de ce-i bine dispus.

— Ce să văd? Ce-i, mă rog, de văzut? în loc să mă apere un coleg sau un prieten, mă apără Agnieszka! Tu ai tăcut ca peștele! O vorbă n-ai scos. Niciuna. Nici măcar nu mi-ai spus ce crede lumea.

— N-am crezut o clipă că le-ai mâncat tu. E adevărat că Henio, ieri, mi-a șoptit ceva la ureche, dar știi cum le încurcă el: „Michal a abţiguit pârjoalele doamnei Szafrańcowa!” Să mori de râs! și Witek izbucni chiar în râs.

— Râzi, ai? Dar cum m-am simţit eu…

— Dar ce, știai? De unde?

Ca să nu trădeze sursa de informare, răspunse pe ocolite:

— N-ai auzit cum striga ieri Szafrańcowa la ușa noastră:

„S-a ghiftuit cu carne, și-acum zburdă !” La chiftelele astea se gândea, nu-i așa?

— Cum de-o fi uitat de crăticioară! Păcat! suspină Witek… Nu-i așa?

Michal se prefăcu că nu aude întrebarea.

10

LA MASĂ, TATĂL SE ARĂTĂ ÎNGÂNDURAT, tăcut, contrar obiceiului de a povesti ce s-a mai întâmplat pe la serviciu. Punând mâncare în farfurii, mama se uită spre el o dată, de două ori, așteptând să spună ceva, dar în cele din urmă, pierzându-și răbdarea, întrebă:

— Nu spui nimic? Ești obosit?

— Nu numai asta…

— S-a întâmplat ceva!? Vreo neplăcere?! se neliniști ea, iar Witek și Henio așteptau și ei curioși să audă răspunsul.

— Nici nu știu cum să încep… iar o să te enervezi…

— Ţi-am spus azi-dimineaţă ce-am visat! Și tu nu m-ai crezut!

— Păi ce să cred? Și-apoi vestea e mai mult bună decât crezi. Ne dărâmă până-n toamnă. Se ridică blocuri și-aici. Sigur ne demolează.

— De unde știi?

— Mi-a spus casierul. Sora lui lucrează în același birou cu arhitectul-șef. Se apucă serios de construcţii aici, pe malul Vistulei.

— Și cu noi ce se întâmplă?

— Păi tocmai asta e. Până-n toamnă se dă în folosinţă blocul de lângă noi… Oricum o parte din apartamente vor fi gata. Poate ne mutăm acolo.

— Poate… — repetă mama fără entuziasm. La tine toate-s cu *poate*! mai bine te-ai interesa! Mergi chiar azi la Spaţiul locativ… Nicio clipă nu-i de pierdut…

— Azi degeaba merg. Nu-i mai găsesc. S-a terminat programul.

— Atunci mâine! Să nu mai amânăm — se înfierbântă Piotrowska. Altfel repartizează altora locuinţele, iar noi rămânem cu buza umflată. Merg și eu cu tine. Trebuie să ne ţinem de capul lor, că altfel…

— Nu te enerva, Irenko. Bine, mergem mâine împreună…

O fi venit Czernik? Să-i spunem și lui. Și doamnei Aniela. Păcat că profesoara e bolnavă… iar bătrânii și-așa…

— Tuturor ai de gând să le spui? Să alerge imediat pe la sfinţi? Să ia ce-i mai bun pentru ei…

— Ce sfinţi, Irenko? Totdeauna îţi faci tu griji de pomană !

— Îmi fac griji de pomană? bombăni ea strângând cu furie totul de pe masă. Bine. N-o să-mi mai fac griji. Să vedem ce-o să iasă din asta. Încă nu te-ai convins că numai ăia care știu să dea din coate izbutesc?

— Nu, Irenko. Nu numai ăia. Ţi-ar plăcea să vorbească lumea despre mine ca despre Raciaglowski sau Pakoszek?

— Despre tine?! Aș prefera… Aș prefera… aproape că nici nu mai putea vorbi de enervare.

— Ei vezi! Parcă nu te cunosc eu? zâmbi tatăl. Până la urmă m-ai fi trimis tu să spun și vecinilor.

— La drept vorbind, ar fi și păcat. Sunt oameni cum se cade. Bătrânii Szafrańiec ne-au primit în clipele cele mai grele. Czernik ne-a ajutat totdeauna. Grudzinska e săritoare și amabilă cum puţine femei găsești. Doamna Tollocszko… eh! — aici mama suspină — e o femeie cam greu de suportat, e adevărat, dar trebuie ajutată. Singura nu se descurcă ea. E bolnavă.

— A fost azi doctorul — spuse Witek, considerând că e timpul să se bage și el în vorbă. La privirea nedumerită a tatălui, mama dădu lămuriri.

— E bolnavă. Nu mai poate să meargă la școală. Ceva cu plămânii. Am spus eu că tușea aceea nu-i a bună. Și pe deasupra cică-i istovită de muncă… — termină Piotrowska, ridicând din umeri.

— Bine că o are pe mititica lângă ea.

— Mititica, spui? Mititica asta face treabă ca unul mare! Nu văd eu? Scutură, spală, face piaţa, profesoara niciun pai nu ridică. Și se mai plânge că-i istovită.

— Ai vrea cumva să schimbi cu ea? întrebă tata cu viclenie.

— De ce nu? se grăbi mama să răspundă. Aș vrea… dar fără să mă duc la școală. Să stai mereu în gălăgie și tărăboi – n-aș vrea pentru nimic în lume. Cred c-aș înnebuni!…

Tata izbucni în râs. I se alătură și Witek.

— Tovarășa noastră învăţătoare mereu ne spune: „Ţipaţi cât vreţi în recreaţii, poate așa va fi mai multă liniște la ore!" interveni și Henio.

— Ai auzit? îi mai şi îndeamnă!

— Păi așa și este. Copiii trebuie să zburde, să se joace, că de-aia sunt copii, iar profesorii trebuie să rabde. Tolloczko, săraca, de când o știu, n-a fost niciodată prea sănătoasă. Bine spui, Irenko, ar trebui s-o ajutăm.

Vestea adusă de Piotrowski nu fu primită de toţi la fel. Pe bătrâni îi mâhni. Nu va rămâne nici urmă din „căsuţa lor", *proprietate personală.*

— Nu, nu, nu, mie nu-mi place de loc, dar de loc! N-o să ne simţim nicăieri ca aici! se plânse Szafrańcowa.

— Ce tot spuneţi! protestă infirmiera. De ce să nu vă simţiţi bine? În primul rând veţi avea liniște. Ce, asta-i puţin lucru? Eu tare mă bucur. N-am cuvinte să spun ce bine-mi pare. Ce frumos o să-mi aranjez camera! De pe acum mă gândesc cum s-o mobilez. Bineînţeles treptat. Banii pe care-i am la C.E.C. va trebui să-i depun pentru cauţiune.

— Cauţiune?! auzi, Franio? Trebuie depusă și cauţiune! Noi de unde să luăm bani pentru cauţiunea asta?

— Scrieţi-i nurorii dumneavoastră! o sfătui infirmiera pe bătrână.

— Nora? zâmbi amar Szafrańcowa. Puţin îi pasă ei de noi !

— Nu vorbi așa, Leontina — îşi mustră bătrânul soţia, dar se grăbi să-i explice doamnei Aniela: Știţi, nora noastră se recăsătorește. Acum câteva zile ne-a scris.

— Se mărită? Și cu nepotul cum rămâne?

— Nepotul va pleca undeva în alt oraș, să lucreze.

— Nepot, spuneţi! Nepot! repetă suspinând Szafrańcowa. Niciun cuvinţel nu ne-a scris până acum. Zice nora că el nu prea mai știe polona și că i-e rușine să mai scrie…

Profesoara află și ea, tot de la Piotrowski, că e posibil să capete locuinţă. Primi vestea cu oarecare neîncredere și răceală. Dar când doamna Aniela, cu faţa îmbujorată și imaginaţia aprinsă, veni să-i povestească și ei cum are de gând să-și aranjeze viitoarea locuinţă, se molipsi și ea de buna dispoziţie a vecinei.

— Sper că nu se ia vreo hotărâre în lipsa mea — să ne liniști profesoara. Ce poate să facă Agnieszka fără mine?

Nici așa nu știu cum o să se descurce, cât oi lipsi eu…

— Cum așa, dar rămâne între oameni! interveni, indignată, doamna Aniela. Ce, trăim în pustiu? Și-afară de asta.

Agnieszka e o fată curajoasă, deșteaptă și harnică!

— N-o mai lăudaţi atâta!

— Mătușico — interveni Agnieszka, intimidată întrucâtva e cuvintele infirmierei — cred c-ar fi chiar bine dacă aș putea să aranjez totul în lipsa matale. Ai veni într-o locuinţă nouă, curată.

— Agnieszka! Nu-ţi dai seama cât efort cere asta!… Ce-i drept, m-aș apuca și eu cu plăcere de treabă într-o nouă locuinţă. Aici nu mă mai trăgea inima la nimic.

De sărbători am spălat perdelele… La ce bun? Mi-a trecut cheful să le mai pun — arătă ea spre ferestrele scorojite.

— Și eu care credeam că n-ai perdele!

— Am, cum să nu am! Cele vechi sunt încă bune, dar mai am și altele noi, pentru orice eventualitate. M-am gândit și eu că n-o să rămân aici o viaţă întreagă. Și bani pentru cauţiune am început să strâng mai de mult. Câte puţin, ce-i drept, dar puneam deoparte în fiecare lună…

Henio o chemă pe Agnieszka pe coridor. Închizând ușa, fetiţa mai desluşi încă vocea mătuşii:

— Și acum… înţelegeţi și dumneavoastră… o să am cheltuieli mari…

Agnieszka simţi cum i se strânge inima. Nu mai era atentă la ce-i spunea Henio. Băiatul trebui să-i spună a doua oară. Abia atunci înţelese ea despre ce-i vorba.

— Vino până la bucătărie. Te cheamă băieţii…

Se îndreptă într-acolo. Reuși să se stăpânească într-atât, încât nu observă nimeni cât e de tulburată.

— Vrei să vezi Varșovia din zborul păsării? o întrebă Witek. E ideea lui Michal…

Michal, cu prefăcută modestie, tăcea, strângându-și cărţile.

— Cum vine astea? se miră Agnieszka.

— Urcăm undeva sus la etajul paisprezece. Ei, ce zici, mergi cu noi?

— Merg.

— Numai., dacă mătușa ta!… Poate nu te lasă, se neliniști Witek.

— Mă lasă. O rog și mă lasă. Acum e doamna Aniela la noi, iar după aceea cred că mătușa va dormi puţin. Doar nu stăm mult acolo unde mergem, nu-i așa? întrebă Agnieszka, gândindu-se în același timp că dacă ar rămâne acum acasă, cu siguranţă ar plânge.

Se îndreptau spre strada Tamka. Plimbarea aceasta Michal o pusese la cale. Considera că o va răsplăti astfel pe Agnieszka pentru că i-a luat apărarea când cu chiftelele, dovedindu-i în același timp că are cap, nu glumă. Witek e de atâţia ani în Varșovia, dar… la ce i-a folosit? Pe când el a venit numai de câteva luni și, poftim!

Mergeau alături, dar fiecare se gândea la altceva.

— Nu mai pup eu canadiană anul ăsta — suspină Witek. Mama o să pună acum fiecare bănuţ deoparte, pentru mobilă. Primim două camere — adăugă cu mândrie. Atât ne revine la patru persoane.

— Oare mă așteaptă mama cu spălatul? întotdeauna eu i-am cărat apă și i-am vărsat lăturile, că noi avem apă în curte — lămuri Michal. Dacă nu mă așteaptă, mă supăr foc pe ea!

— Ce tot spui? Cum o să spele în săptămâna mare? Fii liniștit. Să vezi că găsești totul gata — râse Witek.

— Tocmai de asta mă tem! Să muncească mama atât de mult? S-ar speti, săraca. Pentru mine ar fi un fleac.

— Și eu aș vrea să fac ceva, să câştig — spuse Agnieszka cu glas tare. S-o ajut

măcar cu ceva pe mătușa.

— Tu? se miră Michal. Ești încă mică. Cine o să-ţi dea ţie de lucru? Cu mine e altceva. Sunt voinic… și știu să mă descurc. De pildă, numai câte un zlot dacă aș lua de la cei ce vor să vadă Varșovia de la etajul al paisprezecelea…

Agnieszka se și opri:

— Eu n-am niciun ban, nu mai merg.

— Nici eu — i se alătură Witek.

Michal se aprinse la faţă.

— Ce-i cu voi? strigă. Sunteţi căzuţi încap dintr-o rachetă interplanetară? Cum v-a trecut prin minte c-o să vă iau vouă bani? Am spus așa, în general, nu de la colegi sau prieteni.

— Tu știi ce-ai aia prietenie, Michal? îl întrebă deodată Agnieszka, numai așa ca să spună ceva și să mai uite ultimele cuvinte ale mătușii, ce-i răsunau încă în urechi.

— Eu să știu? Nu știu, de unde să știu? Un cap tare ca al meu cum o să înţeleagă ce-i aia prietenie? răspunse Michal ironic. Asemenea sentimente delicate numai tu ești în stare să le înţelegi, nimeni altcineva.

— Iartă-mă, Michal, n-am vrut să te jignesc, am întrebat numai așa — îşi ceru scuze Agnieszka.

— Și eu ţi-am răspuns numai așa…

Până la blocul-turn de pe strada Tamka nu mai scoaseră niciun cuvânt.

Cu pași siguri. Michal se apropie de intrarea principală și apasă pe clanţă. Ușa însă nu cedă. Se uită încă o dată la clanţă, apăsă, și în cele din urmă făcu un gest cu mâna a renunţare.

— Nu știu ce s-a întâmplat ! De ce-or fi închis ușa? Să mergem și la scara cealaltă.

Dar și acolo găsiră ușa încuiată.

— Probabil au introdus automatul — încercă să explice Agnieszka. Chiar așa. Uitaţi-vă aici. Vedeţi aceste nume și butoane? Apeși pe buton în dreptul familiei la care vrei să mergi. Soneria îi anunţă și în mod automat se deschide ușa.

— De ce-au făcut asta?

— Așa e aproape la toate blocurile moderne. Prezintă o mai mare siguranţă. Ca să nu poată intra tot felul de nepoftiţi. Probabil că veneau mulţi să vadă Varșovia din zborul păsării. Ideea ta n-a fost prea originală.

— Născocește tu ceva mai buni spuse, iritat, Michal în drum spre casă.

Ajunseseră în Piaţa Palatului, când Witek observă că Agnieszka e abătută.

— Tu nu te bucuri că primiţi locuinţă nouă? o întrebă. Știu că mătușa ta îşi dorea atât de mult I

— Ba mă bucur. Cum să nu mă bucur? Și-aș vrea s-o ajut din toate puterile.

— Dar dacă vă dă o singură cameră, știi c-o să fie mai strâmt? o lămuri Michal. Camerele de la blocuri sunt mai mici.

— Mătușii o să-i ajungă. Eu la anul intru în internat.

— Și cine plătește taxa? uită Michal, ca de obicei, de delicateţe. V-ar costa mai

mult așa.

— Mă voi strădui să obţin bursă.

— Bursă? Ei, nu zău! Pentru asta ar trebui să iei numai nouă și zece.

— Și crezi că așa ceva e imposibil? zâmbi Agnieszka cu timiditate.

— Eu, unul, ar trebui să fiu nebun să mă duc la internat!

E ca la închisoare! în închisoare știi cel puţin că îţi ispășești o pedeapsă. Dar așa, de bunăvoie? Acolo totul e după program. Ziua e împărţită și răsâmpărţită. N-aș putea să suport pentru nimic în lume!

— Te-nţeleg. Tu ești un fel de individualist, unul din încăpăţânaţii ăia care fac numai ce vor: toţi scriu sau învaţă, el se-apucă să facă ordine în dulap; ţoată lumea lucrează la nivelarea străzii sau construiește o remiză de incendiu, el se odihnește întotdeauna caută să facă altceva decât toţi ceilalţi.

— Și, mă rog, ce-i rău în asta? Doar omul trebuie să se bucure de libertate, nu-i așa? Dacă n-are chef de lucru, apoi vai de treaba pe care o face. Nu pot fi toţi oamenii la fel, și nici nu-i bine, ar fi foarte plictisitor.

— Așa-i, dar în felul ăsta ajungi un egoist și dăunezi celorlalţi…

— Ca șleahticul din seim care totdeauna striga „veto” și din cauza asta nu mai ajungeau niciodată să voteze — completă Witek.

— Las-o încurcată cu exemplul tău — protestă Michal – că-ţi pot da eu altele mai bune: toţi folosesc la arat plugul cu cai, eu voi ara cu tractorul. Toţi afirmau că nimeni n-o să ajungă în lună, iar eu am să ajung acolo. Dacă n-ar exista încăpăţânaţi din ăștia, n-ar mai fi niciun progres în lume. N-am dreptate?

— Ai, desigur. Numai oamenii dârji au schimbat faţa lumii — se declară de acord Agnieszka și, uitându-se la ceas, adăugă: Să ne grăbim, poate are mătușa nevoie de ceva.

— Pe unde mi-ai umblat? îl întâmpină mama, supărată, pe Witek. N-are omul un ajutor din partea ta, că întotdeauna ai lecţii! Dar de umblat ai timp? Unde ai fost?

— Am fost până-n oraș… cu Agnieszka — răspunse Witek smerit. E un bloc-turn pe Tamka…

— Îţi dau eu bloc-turn! De asta îţi arde ţie? Și măcar de l-ai fi luat pe Henio cu tine!…

Cine știe cum s-ar fi încheiat această discuţie dacă în clipa aceea nu intra domnul Gzernik.

— Dragă doamnă Irena, „mânușiţă de aur”, n-ai vrea să-l ajuţi pe un biet holtei?

— Dacă mă iei cu „mânușiţă de aur”, precis vrei să-ţi cârpesc ceva! Hai, arată-mi ce-ai acolo, în mână. Un ruksac? La ce-ţi trebuie? Mai e pân-la vară.

— Vă spuneam de-o excursie în Cehoslovacia. Au tot amânat-o de credeam că nu se va mai face. Și deodată ne trezim azi c-anunţă: plecarea miercuri… Acum, în săptămâna mare.

— Măi, măi, ne plimbăm în străinătate ! exclamă Piotrowska cu admiraţie, dar și cu un pic de invidie. Eh, mare lucru să ai o meserie căutată. Câștigi bine, ţi-ajunge și pentru nepot, și pentru excursii în străinătate…

— Lui Michal îi trimite mama lui — interveni Witek, dar, observând privirea

mirată a lui Czernik, se simţi dator să completeze: El mi-a spus.

— Da? întrebă Piotrowska. N-am observat niciodată să vă aducă poștașul ceva.

— Nu mi-l trimite prin poștă… la fabrică… prin diferite ocazii… e la noi un muncitor care pleacă mereu la Łódź…— spuse Czernik studiind cu atenţie ruksacul. Vedeţi, s-a desfăcut aici, poate aveţi timp să prindeţi puţin, și cureaua trebuie întărită la mașina de cusut.

Mecanicul ieși din cameră, iar mama se trezi vorbind cu glas tare:

— O cam scaldă dumnealui. Bine cel puţin că s-a mai lăsat de băutură. S-o fi rușinând de băiat pesemne. Iar de bani, nu cred eu să-i trimită soră-sa.

— Așa spunea Michal. Și pentru hainele alea noi zicea Michal că mama lui i-a trimis pe urmă lui Czernik toţi banii înapoi. Ce rost avea să mintă? Odată, mi-aduc aminte, i-a spus la ceartă Agnieszkăi că stă pe capul mătuşă-sii, pe când el nu. Să știi, mămico, că azi ne-a spus Agnieszka că ar vrea să câştige bani…

— Bani? Pentru ce? N-are tot ce-i trebuie la mătușă-sa?

— Nu știu, așa spunea.

— N-o fi bătut șaua cumva, adică, vezi Doamne, că a făcut meditaţie cu tine?

— Nu, mamă. Vrea s-o ajute pe mătușa tocmai pentru că stă la ea.

— S-ar putea. Cui i-ar place să trăiască din mila altuia? Şi Michal ăsta, rea gură mai are! Nu trebuia să-i spună…

— Dar să știi, mamă, că nu-i rău la suflet. Numai gura…

— Să-mi spună mie ceva, și-i arăt eu lui!

— Witek, ai auzit-o pe deșteaptă cum m-a întrebat ce-i aia prietenie?

— Am auzit, dar a spus așa, într-o doară… Ţi-a explicat fata.

— Mi-a explicat! Păi dacă am luat-o în focuri?! Știu eu ce-a vrut să spună, dar cu mine nu-i merge.

— O fi băgat la cap când ai spus că nimeni nu face nimic pe degeaba.

— Prost mai ești! Așa am spus eu? N-ai înţeles. Am spus atunci cu totul altfel. Eu…

Dar Michal n-apucă să-i explice lui Witek ce-a vrut, de fapt să spună atunci, pentru că în bucătărie intră Agnieszka.

— Știţi — începu ea cu voce stinsă — bătrânii Szafrańiec sunt tare necăjiţi. Se mărită nora lor din America. Săptămâna trecută au primit o scrisoare.

— Așa! făcu Michal. Acum înţeleg de ce-a spus Szafrańcowa: „Asta numai din cauza scrisorii!” Dar, mă rog, ce-i cu asta? Ce pierd ei dacă se mărită aia acolo?

— Le-a scris că de-acum încolo va avea cheltuieli mari și-i va fi mai greu…

— Tiii! Deci nu le mai trimite pachete!

— S-ar putea. Și tocmai acum când trebuia să se mute, poate primesc și ei locuinţă… Îmi pare rău de dânșii.

„De ce să-ţi pară rău? Treaba lor!” vru să spună Michal, dar, uitându-se spre Witek, renunţă. În ochii lui Witek se putea citi aceeași compătimire pentru necazurile bătrânilor.

Ultima oră n-o mai făceau. Profesorul se îmbolnăvise.

„Plecaţi acasă”, li se îngădui, dar cine se gândea la așa ceva într-o zi atât de frumoasă!

Numai Witek, pe care Michal în zadar încerca să-l oprească, nu-și putea îngădui să întârzie. Trebuia să ducă la cooperativă ce lucrase mama. Ea nu era acasă. Îşi dăduse întâlnire cu tata la Spaţiul locativ, în chestiunea repartizării. Puteau sta multă vreme acolo, așa că după ce va duce pachetul, Witek va trebui să se întoarcă să pregătească masa.

Gesticulând întruna, Michal căuta să răspundă argumentelor lui Witek:

— Ești un prost! Nu se face gaură în cer dacă te plimbi și tu puţin. Pachetul poţi să-l duci și mai târziu.

Witek însă, având altă părere despre posibilitatea de-a se face gaură în cer, se grăbea spre casă, de parcă îl mâna cineva din urmă.

Câţiva băieţi o luară spre Vistula. Fluviul îi atrăgea. Apăruseră primele ambarcaţii sportive în anul acela. Pe firul apei înainta încet excavatorul care drena fundul Vistulei. Pe malul celălalt, în cartierul Praga, se amenajau plajele și se renovau bufetele.

Moleșit de soare, Michal se așeză pe o bancă. Se așezară lângă el și lunganul Wieczorek, Kuba și Zbyszek Wichan, care i se adresă lui Wieczorek, continuând probabil o discuţie

— … Ascultă, mă, facem schimb sau nu? Mâine va fi prea târziu. Am un alt amator.

Wieczorek răspunse domol:

— Mai arată-mi-l o dată.

Zbyszek se așeză, deschise cu băgare de seamă servieta și scoase din ea un clasor mare, făcut special pentru etichete de pe cutii de chibrituri. Wieczorek răsfoi colecţia cu indiferenţă.

Michal nu se ocupase niciodată de „asemenea fleacuri”. Dar auzise el câte ceva, cunoștea colecţia lui Witek și nu o dată a asistat când acesta lipise noile etichete pe ușa dulapului. Acum, privind colecţia de pe genunchii lui Zbyszek şi comparând-o cu cea a lui Witek, nu se putu stăpâni să nu-și dea părerea:

— Streche-ntr-o ureche! Nu face două parale colecţia ta, Zbyszek.

— N-am spus eu? strâmbă și Wieczorek din nas. Maculatură!

— Ascultă aici — reluă Michal cu ironie. Ar fi cazul să predai etichetele astea ca maculatură. Mai poţi fi și evidenţiat pentru asta la gazeta de perete.

— Ai dreptate, predă-le la kilogram! repetară râzând și ceilalţi, toţi într-un glas.

Zbyszek păli de furie și de jignirea ce-i fusese adusă.

Închise cu zgomot clasorul și se sculă în picioare. Se ridică și Michal.

— Ai tu mai bune? îl întrebă Zbyszek cu răutate.

— Eu n-am, nu mă ţin eu de astea, dar are Witek Piotrowski.

— Witek? Lăudărosul ăla? I-am dat eu peste nas pentru asta, știi doar! Ai început și tu acum?

I-a dat peste nas! Deci asta a fost pricina încăierării dintre Witek și Zbyszek. „Aha! Iată o bună ocazie să-mi răzbun prietenul! îi fulgeră prin minte lui Michal. Să

vadă Witek ce-nseamnă să fii prieten cu Michal”.

— I-ai dat peste nas, zici? Să n-o iei și tu acum! îţi spun eu: Witek are etichete mai multe și mai frumoase!…

— Punem pariu? sări Zbyszek.

— Punem. Pe cât?

— Băieţi! Băieţi! Un pariu!!! Veniţi fuga încoa! Un eveniment de importanţă mondială! strigă cât putu de tare Kuba.

— Pe cât? Pe zece zloţi?

— Din partea mea și pe douăzeci! continuă Michal să se ţină tare.

— Bine! Pe douăzeci! Wieczorek, taie!

— Taie, Wieczorek! Taie! strigară ceilalţi. Wieczorek tăie.

— Acum du-te și adu clasorul — spuse Zbyszek.

— Clasorul? Michal păli. Să aduc clasorul? repetă. Acum abia îşi dădu seama în ce încurcătură intrase. Zbyszek îl privi ironic.

«Nemernicul! Știe el ceva de „clasorul” lui Witek.»

— Hai, n-o face pe prostul — strigară băieţii. Vrei să te credem așa, pe cuvânt, pe ochi frumoși?

— Pe dinţi frumoși — îl ironiză Zbyszek. Hai, fugi și adu clasorul, altfel ești bun de plată.

— Mă, nu te opinti ca ceapa primăvara! se burzului atât de aprig Michal, încât Zbyszek făcu un pas înapoi.

— Las-o mai moale, Michal! zău așa! Cum dovedești? Fără etichete, îţi dai și tu seama ce te așteaptă! spuseră băieţii plini de nerăbdare.

— Hai, fugi după clasor! Te-așteptăm.

Încruntat, Michal porni grăbit spre casă. Știa ce are de făcut. La început îi trecuse prin cap să-i ducă pe băieţi la Piotrowski ca să le arate etichetele lui Witek. Dar precis ieșea scandal. Să dea cu toţii buzna într-o locuinţă străină nu merge! Bătrânii Szafrańiec s-ar speria, doamna Tolloczko ar sări din pat… Vai! Nu, nu-i bine așa!

Îi mai rămânea o singură soluţie. Numai așa putea să-şi salveze onoarea, dar ce-avea de făcut nu era de loc ușor…

II

SIMŢIND OCHII COLEGILOR AŢINTIŢI ASUPRA lui, ascultând strigătele, unele ironice, de îndemn să alerge mai repede, Michal continua să caute ieșire din această încurcătură.

Ce-ar fi să nu se mai întoarcă!… Doar n-o să-l aștepte până la sfârșitul lumii! Dar dacă vin nebunii pe sub ferestre și-ncep să râdă de el și de Witek? Aude Agnieszka și Dumnezeu știe ce mai crede…

Dacă vin, ar putea ieși să-l ia la pumni pe deșteptul de Zbyszek. Să vadă Agnieszka cât e de puternic! Dar nu, nu se poate… cine știe… Băieţii i-ar sări lui Zbyszek în ajutor, ar fi de partea lui, pe bună dreptate, iar unul contra zece…s-ar

termina rău de tot pentru Michal…

Ce-ar fi să-i ducă douăzeci de zloti și gata. Dar ce-ar mai triumfa Zbyszek! Și ce și-ar mai bate joc de el! „Mi-o făceai pe grozavul!”… Nu! Asta nu! Cum ar mai da Michal ochi cu colegii?! Streche-ntr-o ureche!…

Nu, nu există altă ieșire. Trebuie să aducă ușa! Nu-i prea grea. O ușă de dulap, din brad… și bradul e ușor. Dar nu de asta se sperie el. Și de-ar fi grea ușa, tot s-ar descurca. Cât a cărat el în viaţa lui!… Numai s-o poată scoate din balamale fără să strice ceva, și s-o poată pune repede la loc până nu vin părinţii lui Witek. Dar nici Witek probabil nu-i acasă… A plecat desigur cu pachetul… Adică, la urma urmei, mai bine c-a plecat. Te pomenești că, de frica mamei, nu l-ar fi lăsat să scoată ușa. Deși, în fond, de ce se teme Witek de mama lui? Când e vorba de onoare, ce contează câteva scatoalce?… Agnieszka probabil e în casă…prin hol va trebui să treacă neobservat… Henio o să-l ajute…cu Henio se descurcă el cumva.

Din câteva sărituri urcă scările și, ca de obicei, nici prea încet, nici prea tare, deschise ușa cu cheia yalle. Locatarii acestei case, după zgomote și după felul cum se deschidea ușa, îşi dădeau prea bine seama cine a trecut. De-aceea și Michal intră mai întâi în camera lui. Acum și profesoara și bătrânii știau că s-a întors de la școală. După câteva clipe ieși în hol și, fără să bată la ușă, intră la Piotrowski.

Witek, într-adevăr, nu era acasă, Henio, cu picioarele trase sub el, pe scaun, desena ceva pe caiet.

— Tu ești?! se miră, văzându-i pe Michal. Credeam că s-a întors Witek.

— Dar unde-i? Aha! Păcat… Știi, Henio, e o problemă importantă, dar ce să-ţi mai spun, că tot nu-nţelegi…

— Dacă-i importantă, înţeleg eu, n-ai grijă, îl asigură Henio. Despre ce-i vorba?

— Vezi tu, e foarte important. Dar să nu uit, ţi-am făcut rost de elastic pentru praștie… o minune! Până seara e gata. Doar mi-am dat cuvântul, nu-i așa? înţelegi?

— Cum să nu înţeleg! Dacă ești om de onoare, te ţii de cuvânt.

— Ei, vezi? Bravo, Henius! Dacă știi ce înseamnă onoare, sunt liniștit — îl privi Michal plin de admiraţie.

Pot să-ţi spun despre ce-i vorba. E vorba de onoarea lui Witek, mă înţelegi? Iar dacă-i vorba de onoarea lui Witek, înseamnă că e vorba și de onoarea ta, pentru că doar îi ești frate, nu-i așa? Și de-a mea, că Witek și cu mine suntem prieteni, și onoarea trebuie apărată… Ai înţeles, nu-i așa?

— Zorro întotdeauna îşi apăra onoarea!

— Așa este. Știi, aici aproape, de vale, sunt niște băieţi din clasa noastră și unul din ei, dușmanul lui Witek, ca să-l facă de râs, a început să se laude că are mai multe etichete…din alea… și Michal arătă spre dulap, examinând cu atenţie balamalele. Și nu-i adevărat! Witek are mai multe și mai frumoase. Pe cuvânt! Iar ăla spune că etichetele lui Witek sunt de aruncat… Auzi, măgarul! A zis că-s bune de dat la gunoi! înţelegi? Și eu le-am spus: „Nu-l ascultaţi, băieţi! Zbyszek minte ca un nerușinat…”

— Care Zbyszek? Cel care l-a bătut pe Witek înainte de Crăciun? îl întrerupse Henio.

— Chiar ăla — se grăbi Michal să-l asigure. Și le-am spus băieţilor: „Veniţi la Witek să v-arate el colecţia, şi-o să rămâneţi cu gura căscată!”

— Păcat că Witek nu-i acasă.

— Așa e. Dar dacă băieţii nu văd etichetele, o să creadă că Zbyszek a avut dreptate. Ce zici? Să-i chem aici?

— Să nu murdărească podeaua — spuse Henio după puţină gândire.

— Știi că ai cap, Henius! Bravo! Și eu tot la asta m-am gândit. Cincisprezece băieţi, cincisprezece perechi de pantofi și ghete! Se supără mama ta! Văleu! Și dacă mai dispare ceva!…

— Nu se poate. Mama mi-a spus să am grijă de casă și să nu las pe nimeni.

— Foarte bine. Să nu lași pe nimeni! Ai dreptate. Dar ce să facem atunci? Dulapul nu-l putem duce la ei.

— Poate facem o fotografie. Henio dădu într-adevăr dovadă de multă bunăvoinţă.

— Da, bună idee, numai că durează prea mult. Iar ăla îşi face de cap, și dacă apucă băieţii să-l creadă, poţi să le duci orice, degeaba! Nu mai scapi de gura lor! N-am dreptate?

— Așa e… Lui Marek i-a dispărut o gumă încă de astă iarnă. Cică a dat-o cuiva și nu mai ţine minte cui. M-a întrebat și pe mine… pe urmă a ţinut-o morţiș că mie mi-a dat-o. Și băieţii dau acum toţi vina pe mine. Trebuie să am totdeauna gumă, că dacă o uit, nu-mi dă nimeni să șterg, cică nu le-o mai dau înapoi.

— Mă, ce deștept ești! Cum le prinzi tu pe toate! Minunat! Atunci, ce mai, ajută-mă să scot ușa să le-o arăt. Iese, nu? Să facem totul binișor. În câteva minute sunt înapoi, punem ușa la loc și totul e în ordine. Doar e vorba de onoarea lui Witek. Nici nu bănuiește ce frate deștept are. Am să-i spun eu…

Până să se dezmeticească Henio și să răspundă, Michal scoase cu îndemânare amândouă canaturile dulapului cu rufe. Le puse una peste alta pe cap, și cu un gest hotărât îi porunci lui Henio să-i deschidă, după care, ducând degetul la gură, îi făcu semn să păstreze liniște.

Terorizat, Henio execută totul fără să protesteze. Numai ochii i se măreau tot mai mult. Nici nu observă că Michal, întorcându-se cu ușile așezate pe cap, înainte de a porni spre ușă, a agăţat cu un colţ teancul de rufe așezat în rafturi împrăștiindu-le pe podea. Michal ajunsese pe scări când puștiul se hotărî să-l însoţească.

— Sunt ușile noastre și mama mi-a spus să am grijă!

Reușise, în sfârșitl Michal mergea cu pași mari. Canaturile nu erau de loc grele. Totul e în regulă! Și când te gândești că putea să nu reușească! Dacă Henio se opunea şi începea să strige, cum era să scoată ușile? Metoda de a-l lua prin surprindere s-a dovedit bună. Acum Witek se va convinge ce e în stare să facă un adevărat prieten. Iar Agnieszka n-o să-i mai pună întrebări stupide… „Auzi! Cică ce-i aia prietenie! Pun capul că n-ar fi fost în stare de aşa ceva! Și-atunci, la ce-i

bună imaginaţia? Să-i facă porcului ghete din ea! Puterea însă e totdeauna necesară omului!…Și nici cei douăzeci de zloţi nu strică!…”

— Henius, știi? Ne mai alegem și cu niște bani din treaba asta. Ai să vezi cum îl ușurăm pe Zbyszek de ei. Și îi dăm lui Witek. Să nu se spună că pentru bani… Doar dacă o să vrea el să-i împartă cu noi… Michal îşi adusese aminte că Witek a spus cândva…

Cu gândul la uși, Henio nu prea asculta. Iată-i și pe băieţi. Începură să se audă strigăte:

— Nu puteai să mai stai?

— Zbyszek spunea că ai dat bir cu fugiţii!

— Dar ce naiba duci pe cap?

— Văleu! Aici a lipit etichetele?! De când sunt n-am văzut un clasor așa mare !

Soţii Piotrowski se întorceau voioși spre casă. Treaba mersese strună! în timp ce-și așteptau rândul, Piotrowski dăduse, cu totul întâmplător, peste un coleg din armată. Habar n-avea că lucrează la Spaţiul locativ. Ce-i drept, ocupa un post modest, dar îi informă cu precizie cum stau lucrurile și-i învăţă unde să meargă și ce să facă. Asta contează mult.

— Vezi?! spunea, bucuroasă, mama. Nu voiai să intri. Te-am băgat aproape cu forţa! Vezi acum ce bine-i că ai intrat? Ascultă-mă, și niciodată n-o să-ţi pară rău. Dacă nu eram eu, „te topeai ca săpunul în albia de rufe”, vorba lui Michal…

De mult nu mai fusese atât de vesela. Râdea și glumea întruna.

— N-o să ne mai chinuim mult — spuse când se apropiară de casă. La iarnă precis vom fi în noua locuinţă. Să vorbești mâine la Comitetul de întreprindere pentru cauţiune. Doar lucrezi de atâţia ani la ei. Te cunosc și trebuie să te ajute.

— O să mă ajute, n-ai grijă — o asigură bucuros tatăl în sfârșit, voi putea să ascult și eu radio pe săturate, ori să citesc în liniște ziarul, iar băieţii vor putea să înveţe și să se joace mai în voie.

— De mult puteam să obţinem asta dacă erai mai energic ! nu pierdu mama prilejul să-l cicălească. Atâţia colegi de-ai tăi s-au mutat și și-au mobilat locuinţele. Novikowa are frigider și mașină de spălat rufe, iar Malinowski și-a cumpărat televizor.

— O să avem și noi televizor, Irenko. Până la anul cumpăr…

— Ce-i lipsește chelului? Tichie de mărgăritar! Câte ne mai trebuie până la televizor! Să avem noi pentru altele…

Începură să urce scările. Spre mirarea lor, găsiră ușa de la intrare larg deschisă. Henius, de grija ușilor și-a etichetelor, uitase să mai închidă. Piotrowska fu zguduită de o presimţire rea.

Când intră în hol și văzu și ușa de la camera lor deschisă, se sperie de-a binelea.

— Doamne! Hoţii!… strigă Piotrowska, văzând dulapul desfăcut și rufăria împrăștiată pe jos.

— Unde-i Henius? Unde-i copilul?!

În hol se și arătă Szafrańcowa, la fel de speriată. Și ei îi era frică de hoţi.

— N-aţi auzit nimic? Doamne! Doamne! O casă plină de oameni, n-ai unde să

arunci un ac, iar când e vorba de ceva, ziua-n amiaza mare te ia cu totul! în plină zi! Sub nasul vecinilor !

— Doamnă Irena, n-am auzit nimic! mai adineauri s-a întors Michal de la școală, mi s-a părut că l-am auzit, apoi am fost la bucătărie. Dar era Henius. Unde e?…

— Copilul! Mi-au furat copilul!…

— Dar ce-am făcut? Vă lipsește ceva? Eu sunt de vină că nu i-aţi luat lui Witek un clasor ca lumea? Asta-i bună!

Eu n-aș fi așa de zgârcitl…

— Picăturile! Daţi-mi picăturile de valeriană!… se lăsă Piotrowska pe primul scaun. Mor! Acuși mor!

— Imediat vă aduc — începu să se agite profesoara. Ce tupeu! întrece imaginaţia omenească!

— Și pe arhanghelul din cer l-ar scoate din minţi – dădea din cap Szafrańcowa care, în hol, îi povestea doamnei Aniela ce se întâmplase cu câteva clipe mai înainte.

Numai Piotrowski, se pare, îl înţelesese. Mai liniștit, îi făcu vânt lui Michal:

— Hei, du-te acum, du-te! Michal, ascultător, plecă. Dar când să intre la el în cameră, îl opri vocea doamnei Aniela.

— Vai, Michal, Michal! Tu ești întreg la minte?! Ce-i cu tine? Nu-mi placi de loc. Băiete!

— Nici dumneavoastră mie! De la început nu mi-aţi plăcut! Și nici grăsunul de Pimpuś. Nu mai are mult și va fi tot atât de gras ca… dumneavoastră.

Supărat pe sine și pe toată lumea, Michal stătea de câteva ore închis în cameră. Dacă ar prinde-o acum pe Agnieszka, s-ar răzbuna pe ea.

Asta-i răsplata pentru că a luat apărarea unui coleg, unui prieten, și încă într-un mod cu totul *dezinteresat.*

Ce câştigă el? Nimic! Atâta a vrut, să arate că înţelege ce înseamnă prietenie.

Credeţi cumva c-o să-i mulţumească Witek? Streche-ntr-o ureche! Nici nu și-a băgat nasul prin crăpătura ușii! Dar de vorbit, știe să vorbească ! „Așa-mi trebuie! îşi spuse Michal. Să-nvăţ minte! Foarte bine mi-au făcut! Altă dată să-mi văd de treaba mea și gata! Să nu mă mai amestec în fleacurile lor. Stre che-ntr-o ureche, și cu asta basta!…”

Se săturase de toate, de camera asta afumată și murdară, de ferestrele pline de praf, de patul pliant, rece… Și mai ales de mutrele antipatice din jurul lui!

Îi deranjează… Păi unchiul putea să aibă nevastă și câţiva copii, nu numai un nepot. Atunci să fi văzut bâlci!… Ce-ar mai fi spus?

S-a plâns unchiului vreodată… sau el… că bătrânii dacă nu tușesc, suspină, iar profesoara nu știe altceva decât „vai” și „au”? Iar damful de valeriană îţi ia nasul de la intrare! Și Henio care plânge pentru orice fleac de se aude până pe Vistula, și Pimpuś cu schelălăitul lui prelung, care te îmbolnăvește, te seacă la inimă… Bietul câine, închis ziulica întreagă, de nici nevoile nu poate să și le facă!… Abia seara, când infirmiera îl scoate la plimbare. S-a învăţat, săracul, altfel ar mânca bătaie. E

inuman! A pus atâta slănină pe el numai pentru că nu face mișcare. Uneori, când nu-l vede nimeni, Michal îi bagă pe sub ușă câte-o coajă de salam. Ce bucurie atunci pe Pimpuś, de parcă ar călări pe-o sută de armăsari. Și asta, precis, nu pentru că a mai primit ceva de mâncat, ci pentru că cineva și-a adus aminte de el. Sărmanul… E de plâns, că el nu poate s-o șteargă când vrea, ca Michal…

— Nu mai stau aici, plec! se bucură Michal. O șterg la Łódź și până se termină vacanţa nu mă mai vede nimeni pe-aici.

Dar ce-ar fi să nu mă mai întorc de loc? S-ar necăji mama… Vrea atât de mult ca el să înveţe… și asta pentru că ea nu are școală și trebuie să muncească din greu…

Nu, pe mama nu trebuie s-o supere. Dar nici nu mai poate să stea. Ce-ar fi să plece de-aici mai devreme? Sâmbătă, c-o să spună Witek la școală că a primit o telegramă fiulger…

Unchiul s-a întors de la lucru. Povestește despre un accident la fabrică: mașina i-a strivit unui băiat două degete. Ce nenorocire I Bine măcar că la mâna stângă.

— Dar tu ce ai? De ce ești așa de trist? Ai luat cumva din nou vreun doi?

— Ce doi! Da’ de unde!… Niciun doi… Mă gândesc și eu așa că… n-ar strica să plec acasă mai devreme. Cine-i cară mamei apă pentru spălat? Pompa-i cam stricată, merge greu.

— Trebuie să vin eu o dată pe la voi, să văd ce-i cu ea. Ai ceva de mâncare?

— N-am gătit nimic. Nu știu ce să mai gătesc. Am mâncat și eu ce-am găsit. E pâine, unt, caltaboș… Acum, de sărbători, cred că taie porcul. Când mă-ntorc, unchiule, ţi-aduc niște cârnaţi.

— Bine, dar de-un ceai poţi să pui…

— Nu mă duc la bucătărie — bombăni Michal. Nu pot să mai văd cum îi tremură capul Szafrancowei.

— O să-ţi tremure și ţie, și-ai să-ţi aduci aminte ce-ţi spun. Nu-i frumos să-ţi baţi joc de-un bătrân.

— Dar ce, îmi bat joc? Am spus numai așa.

Czernik luă ceainicul și ieși să pună el de ceai. Să-i poruncească lui Michal, ori să-i facă observaţie, degeaba – Michal se încăpăţânează și, tot ce vrea face. Dar așa, fără vorbe… Michal înţelege că a greșit. Unchiul se întoarce de la muncă obosit și flămând și nu găsește măcar o farfurie de supă…

Băiatul s-a rușinat, dar, ca să-și înăbușe mustrările de conștiinţă, îşi spune: „Ce sunt eu, Agnieszka? Să slugăresc pentru o bucată de pâine?”

Unchiul întârzia, iar când se întoarse în cameră cu ceainicul fierbinte, Michal îşi dădu seama că a aflat totul. Dar cine i-o fi spus? Szafrańcowa, infirmiera, ori o fi trecut chiar Piotrowska pe la bucătărie?

— Altă boacănă acum! Ce-ai mai făcut? întrebă Czernik. Vin de la lucru, flămând, obosit, enervat din cauza accidentului de care ţi-am vorbit, iar aici, ce aflu? Mi-a trecut și pofta de mâncarel… Se lăsă greoi pe pat și puse ceainicul jos, pe podea. Ai un cap cât o baniţă, dar ce e în el habar n-am. Pentru ce toate astea?

— Cine ţi-a spus?

— Tu nu mă întreba pe mine, ci răspunde-mi la întrebare, m-auzi? se răsti unchiul.

— Aud, nu-i nevoie să ţipi! Era o chestie de onoare. Onoarea lui Witek trebuia salvată.

— Lasă chestiile astea, nu încerca să mă duci… Witek nici nu era acasă și nu știa nimic. L-a bătut maică-sa de l-a zvântat, și de pomană. Acum îi pare rău că nu s-a putut stăpâni. Așa-s femeile…

Aha, deci Piotrowska i-a spus!

— N-am încercat să te duc, unchiule. Te rog să mă crezi că era vorba de onoare…

— Ce legătură are onoarea cu ușa dulapului? Şi-ncă o ușă străină?! Intri în casa omului așa, ca hoţii! Și de ce bani e vorba? Ce, te-ai prostit de tot? Spune-mi de ce trebuia să-ţi dea bani?!

— Dacă nu mă crezi, unchiule, la ce să-ţi mai spun? se codi Michal.

— La ce ţi-au trebuit ţie douăzeci de zloţi? Ori nu-ţi dau eu bani? Mă știi pe mine cărpănos? Nu-ţi dau de câte ori ai nevoie?…

— Îmi dai, e adevărat, dar nu din banii matale. Sunt banii mamei, și-i ţii mata, pentru că așa a vrut mama; n-ai decât, eu nu zic să nu-i păstrezi…

Unchiul se aplecă, luă ceainicul în mână, dar îl puse la loc, de unde îl luase. Apoi tăcu o clipă, sprijinindu-și coatele pe genunchi, și capul în mâini. Părul unchiului era negru, des, dar degetele lui mari nu reușeau să se cufunde în el.

Abia atunci putu Michal să observe nenumăratele zgârieturi și tăieturi ce brăzdau aceste, mâini.

— Michal — spuse unchiul fără să-l privească — ia-ţi cărţile și du-te la bucătărie. Acum nu mai e nimeni acolo. Aș vrea să mă culc niţel.

— Plec în oraș.

— Nu, ai să mergi la bucătărie — repetă unchiul calm și răspicat, fără să ridice capul. Du-te la bucătărie, cum ţi-am spus, să-ţi faci lecţiile.

Michal îşi desprinse privirea de pe mâinile muncite ale unchiului și plecă la bucătărie.

Într-adevăr, nu găsi pe nimeni acolo. Era liniște și plăcut în bucătăria scăldată în razele soarelui de asfinţit. Deschise prima carte, dar gândul îi zbura cu totul în altă parte.

«În casa asta fiecare are nervii lui — îşi spuse. Unchiul e nervos, Piotrowska la fel, profesoara bolnavă și ea de nervi, iar Szafrańcowa toată viaţa ei a fost o fire „delicată”…Prea mulţi nervi ca să-i pot suporta pe toţi. Am să plec și… rămâneţi cu Dumnezeu! Poate dacă le cer scuze… acolo, la școală, la Łódź… nu mă mai întorc — sau de nu, merg la vreo școală profesională, ori la seral. Să vedem ce spune și mama. O să înţeleagă ea că nu mai pot să rămân, să-și bată joc de mine ! O, nu! Mâine fac baie de sărbători, e rândul nostru, mă îmbăiez și gata…»

Minunat lucru o asemenea baie! Chiar și un duș. Ai mici ar tipa de bucurie să aibă așa ceva. Când Michal va începe să câştige, repară casă, trage lumină, canalizare — unchiul are să-l ajute — și o să aibă atunci și baie, și duș, și radio…

să tot stai în baie. Nimeni n-o să mai fie ca el!

Henio se strecură în bucătărie și, de parca nimic nu s-ar fi întâmplat, începu să-l informeze:

— Michal, știi, Witek nu vine azi pe-aici. L-a bătut mama. Phiu, ce tare l-a bătut! Și era cât p-aci s-o încasez şi eu. Noroc că tocmai atunci a venit Agnieszka cu doctoriile de la farmacie. Mama voia să rupă etichetele. Dar Witek a început să plângă și tata n-a lăsat-o să facă asta.

O să le dezlipim de pe dulap, și gata… mama spunea că nu se mai poate uita la ușa aceea. Are niște junghiuri uite-aici, iar eu n-am mai deschis gura, să n-o-ncasez, auzi?

— Te-aud, prostule, dar meritai bătaie. Și eu ţi-aș fi dat câteva, așa, ca să mă ţii minte.

— De ce? se încruntă Henio. Eu trebuia să am grijă. Lasă că știu eu…

— Știi pe naiba! Ţi-am spus doar, când i-am văzut că vin: „Fugi și spune-le că ușa va fi îndată la locul ei!” Ţi-am spus, nu? Și m-ai auzit, că surd nu ești. De ce nu m-ai ascultat? N-ar mai fi fost tot scandalul ăsta…

— Cum să fug? Trebuia să stau să păzesc! Dacă băieţii ne furau ușa? Doar le-a plăcut, n-ai văzut? Mama mereu îmi spune: „Ai grijă de ce-i al tău și caută să nu-l înstrăinezi”. Trebuia să am grijă!… Auzi, tata a spus că ești voinic. Zău așa a spus! Ușa-i destul de grea și-ai dus-o totuși pe cap!…

„Așa! își spuse Michal după ce pușiul ieși, tiptil, așa cum venise. Sunt puternic. Și-am să fiu și mai puternic. Tare ca piatra! Nu oricine e în stare să ducă o ușă grea pe cap!…”

Mândru de sine, se apucă să-și scrie temele. „Mă rog, mâine oricum merg la școală.”

Nu se aștepta s-o vadă pe Agnieszka la bucătărie. Era sigur că mătușa n-o să-i dea voie să vină cât timp e el aici. Doar a auzit bine cum a strigat: „Ce tupeu!” Agnieszka nu era în clipa aceea acolo, dar când s-a întors de la școală, precis a aflat totul de la mătușă și de la Piotrowski. A fost doar după medicamente. Ar fi interesant să știu ce crede ea despre cele întâmplate… dacă nici unchiul n-a înţeles despre ce e vorba?!… Interesant… Dar în fond ce-l interesează Agnieszka? Mai bine că nu vine, se gândea, în timp ce-și scria la matematică. Dacă ar îndrăzni să-i spună ceva, i-ar răspunde de n-ar mai ști încotro s-o apuce! Chiar foarte bine că n-a-venit la bucătărie! Foarte bine!…

Dar tocmai în clipa aceea apăru Agnieszka. Deschise ca de obicei cărţile pe colţul ei de masă și se apucă să-și facă lecţiile.

Michal, pornit, aștepta ca dintr-o clipă în alta ea să-i facă vreo observaţie. Agnieszka însă tăcea. Tăcea întruna.

Și tocmai când, plictisindu-se să aștepte și tot rezolvând probleme, una după alta, uitase că în bucătărie se mai afla cineva în afară de el, ea vorbi.

— Michal, știi? începu cu vocea cea mai naturală. Pe strada Świętojanska e o prăvălioară de dulciuri. Am văzut acolo niște acadele, dar știi ce acadele! Mari, colorate, în diferite modele, cocoșei, cai, rachete! Să le mănânci cu ochii! Ce-ar fi

să le cumperi și frăţiorilor tăi? Ce s-ar mai bucura…

— Cam pe unde? întrebă Michal, și ascultă atent explicaţiile Agnieszkăi. Bine — se bucură el. Promit că le iau de toţi banii.

Se uită la ea să vadă ce impresie va face asupra ei promisiunea. Dar cum ţinea ea capul peste măsură aplecat asupra cărţii, nu-i putu vedea faţa.

— Ai auzit? o iscodi el după o clipă. Ai aflat?…

— Ce să aud?… întrebă Agnieszka, neînţelegând întrebarea, sau nevrând să vorbească despre cele întâmplate. Și fără să mai aștepte răspuns, continuă: Pustiu va mai fi pe-aici. Mâine pleacă mătușa, peste câteva zile domnul Czernik, apoi tu. O să mă simt prost, nu-i așa?

— Eu am întrebat de etichete. Ai auzit?

— Etichete?… întrebă de parcă acum auzea pentru întâia oară. Da, Witek ar fi trebuit să aibă un clasor, dar știi, clasorul e scump. Ce-ar fi să cumpărăm coli de hârtie și să-i facem noi unul? Eu m-aș pricepe… mă ajuţi ? I-am face o surpriză lui Witek. Curând e ziua lui…

— De unde bani pentru hârtie? o întrebă Michal concret.

— Ne dă domnul Piotrowski. Sunt sigură că ne dă.

— Da, cred, domnul Piotrowski ne-ar da… dar parcă îl lasă doamna Piotrowska? Streche-ntr-o ureche!

— Atunci nici nu-i mai cerem. Iau eu hârtia din banii pe care mi-i lasă mătușa. Doar nu costă mult.

„Proastă mai e și Agnieszka asta! Să-i facă lui Witek clasor din banii ei! Și mă rog, de ce? Ce câştigă? Mai bine și-ar cumpăra niște bomboane. E fraieră!” gândi Michal, reflectând dacă e cazul să-i spună asta acum ori mai târziu.

Ar trebui să-i spună… Că și el… doar știe ea ce-a păţit, tocmai pentru că s-a gândit în primul rând la Witek… și că-i mai bine să nu le bagi…

Până să se decidă însă, Agnieszka se ridică și-i spuse „Noapte bună”. Rămase singur o bună bucată de vreme. Nu-i venea să se întoarcă în cameră, să dea ochi cu unchiul. Până azi a crezul că unchiul îi este apropiat. E într-adevăr om cumsecade, inimos și bun cu mama. Totdeauna a fost bun cu ea. De atâtea ori i-a vorbit mama despre asta, dar uite că pe el unchiul nu-l înţelege de loc! — și-n general nimeni nu-l înţelege aici… Fiecare se zburlește la el.

Numai Agnieszka nu i-a făcut niciun reproș. De ce?…Te pomenești că tocmai ea l-a înţeles. Dar nu i-a explicat nimic. O fi ghicit? Ori cumva imaginaţia?… Doar a spus ea că „imaginaţia te ajută să-i înţelegi pe alţii”. Și chestia cu acadelele!… Și că totul va fi pustiu pe-aici…

Michal îşi sprijini capul în mâini. Și tot gândindu-se, suspină. Nici nu-și dădu seama că a adormit.

— Michal! îl scutură cineva de umeri. Bătrânul Szafrańiec, lângă el, în pijama, îi spune cu jumătate de glas: Du-te, băiete, de te culcă! E târziu. Mâine trebuie să mergi la școală. Du-te, dragă, du-te și te culcă…

Pe jumătate adormit, Michal îşi strânse lucrurile. Apoi însă dinadins păși apăsat pe coridor și prin hol. O să se trezească vecinii?… Și ce dacă? Asta nu-l

interesează!

Unchiul adormise îmbrăcat în patul său.

12

LA ȘCOALĂ, WITEK. AJUNSE DUPĂ CE SUNĂ.

Dădu buzna în clasă, speriat că ar putea să întârzie, ceea ce nu i se mai întâmplase niciodată până atunci. Michal îl privi cu coada ochiului, alături, în bancă, dar n-apucă să-i vorbească ceva, căci intră profesorul.

Ora întâi aveau matematică, domnul Grzybowski anunţă un extemporal, ultimul înainte de încheierea trimestrului.

Michal se bucură: ar fi imposibil ca Witek să nu-i ceară vreun ajutor sau măcar să tragă cu ochiul în caietul lui.

Rezolvă repede problemele care pentru el nu prezentau nicio dificultate. Dar Witek ce face? Cu coada ochiului îşi observă prietenul.

Auzi un oftat. Se chinuie, prostul, în loc să se uite în caietul lui, unde totul e cum nu se poate mai clar. Înadins s-a străduit să scrie mai citeţ, iar el nimic.

„Treaba ta, chinuieşte-te dacă vrei!" îşi spuse Michal şi, renunţând la orice prudenţă, îşi aruncă ochii peste caietul lui Witek. Cât reuşi să observe era bine. Witek calculase bine suprafaţa prismei. Şi problema complicată în care trebuia aflat procentul creşterii producţiei într-o ţesătorie, de asemenea o începuse bine. Încet, greu, cu oftat şi suspine, dar corect… Se vedea limpede: Witek s-a mai îndreptat la matematică. Ca să vezi!…

— Ce-i, Kowalski? auzi deodată la ureche vocea profesoirului. Copiezi de la Piotrowski?

— Nu, domnule profesor. Cum să copiez?!… sări Michal. Eu am terminat. Mă uitam numai aşa…

— Atunci de ce nu predai caietul? Şi domnul Grzybowski lui a caietul lui Michal, se uită, îl închise şi-l puse pe catedră. Poţi să ieşi. Şi ţine minte — adăugă zâmbind — să nu-ţi mi-ai arunci ochii în caiete străine.

Michal aştepta nerăbdător să iasă Witek. Acesta termină printre ultimii, cu puţin înainte de a suna.

— Ce-ai mai oftat! spuse Michal, repezindu-se spre el. Ia spune, cât ţi-a ieşit?

— Doisprezece virgulă şapte.

— Aşa-i! se bucură Michal. Şi mie mi-a ieşit la fel!

— Măi Witek! veni Kuba lângă ei. Ce etichete frumoase ai! Uite-atât i s-a lungit nasul lui Zbyszek! Îţi spun eu! Şi Michal ăsta! Mare nebun! Să care uşa! Ce-am mai râs! Păcat că n-ai văzut…

— Unii râdeau, alţii făceau zâmbre! interveni Wieczorek. Să-l fi văzut pe Zbyszek! De furios ce era, scrâşnea din dinţi. Dar cei douăzeci de zloţi ţi-i dă. E chestie de onoare. De ce nu i-ai luat? Erau ai tăi.

— Pentru că n-am vrut! Michal îl trase deoparte pe Witek care stătea posomorât. Ce eşti aşa acru?

— Lasă-mă-n pace, Michal! De-ai ști ce mi-a făcut mama din cauza asta!

— Și ce, te mai doare? Lasă, Witek, că și tu ești prost. N-ai experienţă nici de doi bani. În asemenea situaţii, ce mai stai? Ia-o la sănătoasa! Ce stai la bătaie ca gâsca oarbă în ploaie…

— Mai bine nu m-aș mai lua eu după tine! Ideea ta tâmpită…

— Așa?! Va să zică de-ăștia-mi ești? rosti Michal încet și calm, dar simţi că ceva îl împunge în inimă. Eu sar în foc pentru tine, îţi apăr onoarea, și tul?… Tu știi ce-nseamnă să cari atâta greutate pe cap? Ai încercat vreodată? Și-așa, hai? Ideea mea a fost tâmpită?!…

— Da! Și Agnieszka tot așa a spus.

— Agnieszka? repetă Michal, prelungind uimit acest nume. Și deodată izbucni: Ţi-am spus eu că-i o viperă?! N-ai vrut să mă crezi. Cât e de mică, dar o taie capul la intrigi! Oho!… Ieri, la bucătărie, a început să se gudure pe lângă mine… și m-a prostit. „Știi, Michal - își piţigăi vocea, încercând s-o imite răutăcios pe Agnieszka - Witek ar trebui să aibă un clasor…” Și-așa și pe dincolo. Iar ţie îţi spune că-i „idee tâmpită”…

— De ce sari așa? Nu mi-a spus mie. Mamei, pentru că mama era nervoasă. Atunci când i-a adus picăturile, a început să-i explice că uneori se mai întâmplă omului să-i treacă prin cap câte o idee năstrușnică și dacă nu se gândeşte dacă nu se sfătuiește cu cineva, atunci…

— Hai, n-o mai suci! A spus sau n-a spus că ideea mea a fost „tâmpită”?

— Poate nu chiar așa, o fi spus altfel, dar cam asta voia să spună… Și mama era enervată de parcă nu știu ce…

— Mama ta în general are prea mulţi nervi.

— Ţi se pare. Păi ea a crezut că au intrat hoţii…

— Da? Și-atunci de ce te-a bătut? Doar când ai venit știa că n-a fost vorba de hoţi.

— M-a bătut că era nervoasă. Nu înţelegi?

— Înţeleg! Dar eu ce spun? Mama mea e mai bună. Dacă aș avea o colecţie… timbre, etichete, orice… deși o ducem greu, cu siguranţă mi-ar lua clasor… Niciodată nu-i pare rău când îmi cumpără ceva. Am să plec acasă şi-o să mănânc găluște!… visă Michal cu glas tare. Îmi plac mult găluștele, mama știe asta… Și iepuroaica noastră cred că a fătat, o să aduc o pereche, ai să vezi.

Clopoţelul care anunţa începutul orei următoare între rupse discuţia. Iar ceea ce apucaseră să-și spună până atunci nu era de ajuns să-i împace, să spulbere răceala dintre ei. Ba dimpotrivă.

„Face prostii. şi tot el se supără!” gândi Witek cu indignare.

Dar, sub impulsul unui sentiment ai dreptăţii, recunoscu: oricum, pe Zbyszek l-a pus cu botul pe labe… umblă acum ca un câine cu coada între picioare!

„… Chiar așa e! Eu îl apăr! Fac totul pentru el! Iar dumnealui și Agnieszka, cică am „idei tâmpite”! se enervă Michal. Apăi staţi să vedeţi numai! Am o idee!… De data asta cu siguranţă o să vă placă. O să holbaţi niște ochii!…

— Witek Piotrowski! îşi îndreptă profesoara privirea sspre banca lor. Auzi măcar

ce se vorbește în clasă? Cunoștinţele despre Janosik ţi-ar folosi și la istorie, și la limba polonă, iar tu de-un sfert de ceas stai cu privirea aţintită în buretele de la tablă.

Întreaga clasă îşi îndreptă mai întâi privirea spre burete, apoi spre Witek care, sărind în picioare și concentrându-și toată atenţia, se grăbi să răspundă:

— Vă ascult, doamnă! Aţi vorbit de haiducul Janosik, cel care numai bogaţilor le lua averile. Janosik era un adevărat erou…

— Tu, Kowalski, ai mai putea să adaugi ceva?

— Aș putea, doamnă — se ridică și Michal. Dar vreau să vă previn că e o idee a mea personală. Eu cred că Janosik n-a fost chiar un erou pentru că lua averile bogaţilor. E foarte adevărat, lua *numai averile lor,* dar săracilor, și de-ar fi vrut, ce le putea lua? E adevărat că nu era prost, dar deşteptăciunea e oare un lucru așa de rar întâlnit?…

— Vai, Kowalski, Kowalski! îşi frângeamâinile profesoara. Am totuși impresia că deșteptăciunea, așa cum spui tu, e un lucru rar întâlnit… la tine…

Witek nu se grăbi să iasă din clasă împreună cu Michal. Mereu scotea ceva din ghiozdan și băga la loc… Pe coridor, Graźyna se opri pentru o clipă înaintea lui Michal:

— Știi, Michal — începu ea — de când ai venit la noi în clasă, râdem și noi mai des.

Michal o privi atent: nu cumva îşi bate joc de el? Dar nu, în ochii colegei citi o adevărată admiraţie. Îi plăcea să fie admirat; de-aceea răspunse cu amabilitate, tare, să audă colega care se îndepărta:

— Râsul înseamnă sănătate.

— Mda! Iar cine se scoală de dimineaţă departe ajunge! adăugă Danka Majewska, vădit ironic, și alergă s-o ajungă din urmă pe Graźyna.

— Ascultă, Majewska! strigă Michal în urma ei. Să nu cazi vreodată în mâinile mele, c-ai să râzi tu atunci!

Se nimerise cum nu se poate mai bine: seara unchiul urma să plece la treabă — niște lucrări la particulari. Acum, înainte de sărbători, toţi făceau curăţenie, și cu acest prilej se cereau atâtea de reparat!…

Michal era mulţumit că nimeni nu-l va putea împiedica să-și pună planul în aplicare — de data aceasta un plan cu adevărat nemaiîntâlnit: o adevărată revelaţie. Îşi vor da toţi cu pumnul în cap. O idee simplă în fond, de te prinde mirarea cum de nu i-a trecut nimănui prin minte până acum. A trebuit să vină Michal! Tocmai el!…

Strânse toate cordoanele fiarelor de călcat din casă, plus cel de la bucătărie, împrumută și de la Agnieszka unul, iar după ce adăugă prelungitorul lămpii de deasupra patului, văzu că-i ajunge.

Lui Czernik îi venea rândul la baie miercuri seara, și cum unchiul era plecat, iată fericita ocazie să încerce să pună în aplicare ce-i trecuse prin minte.

Micul aparat de radio reuși să-l ducă în baie fără să observe nimeni. Michal îl

așează pe un scăunel lângă cadă și dădu drumul apei. Se dezbrăcă, intră în baie și deschise aparatul de radio. Muzica, acoperită de zgomotul apei, abia se mai auzea. Închise apa, deși nu se umpluse cada, închise gazele — nu mai avea răbdare să aștepte.

Acum melodia se auzea mai clar, dar nu chiar așa de bine ca în cameră. Ceva nu era în regulă.

Pentru ca „geniala idee" să atragă atenţia locatarilor, trebuia ca muzica să se audă mai tare. Să audă și Agnieszka din bucătărie, și Szafrańcowa, care desigur va duce noutatea la Piotrowski, și doamna Aniela, dacă-i acasă…

Răsuci butonul la maximum, dar în zadar. Melodia se auzea venită parcă de undeva, de departe. Ce-ar fi să schimbe lungimea de unde? se auziră câteva hârâituri, dar audiţia nu deveni cu nimic mai bună. „S-a stricat ceva? Dar ce anume? Ori nu se face bine contactul?"

Michal nu voia pentru nimic să renunţe la ideea lui năstrușnică. În casă i-ar fi fost mai ușor. Nu o dată s-a uitat el în interiorul aparatului, și a reparat chiar unele mici defecţiuni, dar acolo avea scule la îndemână…

Îşi aruncă privirea prin baie. Nimic! Doar o perie de unghii, pe policioara de sub oglindă. Dar iată un raft sus, chiar aici, deasupra cadei. Nici nu știa de existenţa lui.

Se ridică. Tot nimic. Doar câteva pahare cu periuţe de dinţi… A! Ba da. Printre pahare zări o pensetă mică de metal. Desigur infirmiera a lăsat-o pe aici. Strașnic!

La nevoie, și cu o pensetă poţi să deșurubezi… mai greu, dar se poate… Minunat! Și până repară radioul, se umple cada!

Michal dădu din nou drumul apei, răsuci și cheia la gaze…Îngenunche în baie, trase mai aproape scăunelul pe care pusese radioul, să-l poată manipula mai ușor… Mâinile ude lăsau pete pe carcasa de bachelită, dar asta nu-i nimic, apa e curată, iar în baie e cald. Urmele de umezeală dispar.

— A, da! Aici trebuie desfăcut!

Michal atinse cu penseta șurubul și… poooc!! I Un trăsnet asurzitor zgudui corpul băiatului! Spaima îl făcu să sară glonţ din cadă. În mijlocul încăperii, cu apa șiroind de pe el, continua să tremure îngrozitor, făcând în zadar eforturi să se stăpânească. Dinţii îi clănţăneau, îi tremurau mâinile și picioarele.

Vlăguit, se rezemă de perete.

Îndată… îndată… Principalul e să se liniștească. Probabil că nimeni n-a auzit!… N-a căzut nimic, iar acest tremurat îngrozitor, care nu-l slăbește, din fericire îl simte numai el.

Da, da, la aparatul de radio ceva nu-i în regulă. Ori poate șnurul are vreo defecţiune! Precis șnurul. Trebuia să încerce toate astea mai întâi în cameră…

De ce dârdâie așa? Nu cumva de frig? Desigur! în cadă curge apă rece, deoarece, ocupat cu radioul, a uitat să aprindă gazul!

Cu mâinile tremurânde, Michal întinse mâna să ia chibriturile. „Îndată! Ar fi trebuit să mă șterg mai întâi pe mâini"…

— Gata!!!

Și într-o ultimă licărire a conștiinţei, ceva parcă îi şopti: „Visez"…

Domnul Szafrańiec, încruntat, îşi dădea în cărţi — nu-i ieșea pasienţa. Doamna Leontina ţesea cu grijă niște mănuși de vară, gri. Din când în când privea spre masă, peste ochelarii lunecaţi pe vârful nasului și intervenea, dându-i ajutor soţului:

— Franio, șaptele de cupă merge cu optul de pica!

— Știu, Leontina, știu — observă domnul Franciszek. Mă gândeam și eu…

Agnieszka îşi făcea lecţiile, singură în bucătărie. Mai întâi îşi vârî Henio nasul pe ușă, trimis de fratele său în recunoaştere, iar după câteva momente apăru și Witek.

— A plecat mătușa ta?

— A plecat.

— Singură?

— Cu o doamnă.

Discuţia nu se prea lega.

— Știi, Agnieszka — începu la un moment dat Witek, dar n-apucă să termine, că deodată răsună un trosnet şi-o bubuitură, după care se auzi undeva căzând o ușă!…Urmă un zgomot prelung și strident de sticlă spartă…apoi totul se cufundă în liniște. O asemenea liniște, încât Witek și Agnieszka, înspăimântaţi, îşi traseră capetele între umeri, de parcă s-ar fi așteptat dintr-o clipă în alta să le cadă tavanul în cap. Se auzeau numai bătăile grăbite ale inimii lor.

Dar liniștea asta nu dură mult. Vocea speriată și răspicată a doamnei Aniela sparse tăcerea grea:

— Ce se întâmplă aici?!

Apoi glasul piţigăiat al doamnei Szafrańcowa:

— Se dărâmă casa! auzi, Franio! Sfinte arhanghele, ajută-ne!

— Lumina! Lumina! striga doamna Aniela. Aduceţi mai iute lampa din bucătărie. Mi s-a stins becul. Nici la baie nu arde! Dar de unde vine mirosul de gaze?… Cine-i aici, pe jos?!…

Witek apăru cu lumina în pragul bucătăriei, pentru că numai până acolo ajungea șnurul lămpii la care îşi făceau lecţiile.

Szafrańcowa deschise larg ușa de la camera lor și, pentru a face mai multă lumină, trase la o parte draperia. Dar și fără-aş să se vedea destul de clar: aruncat dincolo de baie, leșinat și gol pușcă, zăcea Michal. Fruntea și cotul îi sângerau.

— Doamna Irena, mai repede! Patul! Să-l luăm de-aici!

Infirmiera îngenunche lângă Michal, îi puse mâna la inimă, îi luă apoi pulsul, se uită în ochii lui, apoi atentă îi ridică mâinile și picioarele.

— A fost o explozie de gaze! L-a aruncat în ușă și-a dărâmat-o. Dar ce caută aici cordoanele fiarelor de călcat?

Aaa! Uite și radioul. Nu cumva i-a trăsnit prin cap să-l pună în priză cu mâinile ude? Nu știe că electricitatea în baie e, moarte sigură!? Doamne, Maica Domnului! Bine că n-a păţit-o mai rău.

Michal sta întins în pat. Își revenise. Deschise ochii și se miră văzându-i pe

unchiul speriat la căpătâiul patului.

„De ce-o fi atât de palid? Și pe mine ce mă frige așa de tare la cap și la umăr?" încercă să se miște. Vai!… Tot corpul îl durea. De pe buze i se desprinse un geamăt.

— Nu-i nimic grav — încercă doamna Aniela să-l liniştească. Și, ridicându-i capul, îl ajută să bea ceva dintr-un pahar.

— Bea, să dormi. Și mâine ai să te simţi mai bine.

A doua zi, joi, Michal se trezi și, deschizând ochii, se mira că în cameră a pătruns soarele. Știa doar foarte bine că soarele pătrunde la ei abia spre amiază!

Se uită la „ceapa" unchiului, atârnată pe perete, drept în faţa lui: unsprezece! Ce caută el în pat la ora asta? A dormit cumva?

Se mișcă brusc, dar gemu de durere. Mai cu seamă capul îl durea. Duse mâna la frunte și dădu de pansament. Încercă să-și scoată cealaltă mână de sub pătură, dar simţi o durere la umăr. Ce s-a întâmplat cu el? în zadar încercă să-și aducă aminte.

Era singur. Patul unchiului l-a făcut altcineva, o persoană străină, pentru că perna nu era așezată ca de obicei.

Lângă patul lui Michal, pe un scaun, se afla un pahar de ceai cu lămâie. De unde a făcut unchiul rost de lămâie?

Mi-e sete! încet, cu atenţie, ca să nu-și stârnească durerea, se trase mai sus pe pernă.

Prin ușa întredeschisă, Henio îşi vârî capul. Se priviră o clipă fără să scoată o vorbă. Se auzea numai ciripitul cana rului lui Szafrańiec și huruitul pierdut al mașinii de cusut din camera Piotrowskăi.

— Nu dormi? Poate vrei ceva? se decise Henio să întrebe în cele din urmă.

— Mi-e sete!…

Henio împinse paharul spre Michal. Ceaiul se răcise de mult, dar era acrișor și i se păru gustos.

— Ei, cum e? întrebă Henio, punând deoparte paharul.

— Cum e? repetă mecanic Michal. Dar ce s-a întâmplat?

— Nu știi? se miră Henio. Ai făcut explozie! în baie!

Te-a aruncat în ușă, de-ai spart-o! S-au rupt și balamalele… Nu-i nimic, o repară unchiul tău. Și paharul în care ţineam eu periuţa de dinţi s-a spart. Doamna Aniela a spus că dacă te arunca în perete puteai să mori! Iar doamna Szafrańcowa zice că în casa asta a intrat diavolul. Dar ce-i de vină diavolul, nu-i așa? Gazul a explodat! Și tu nu știi că n-ai voie să bagi radioul în apă? Chiar fără gaz, putea să te omoare!…

Abia acum îşi aduse Michal aminte: cordoanele, radioul, chibriturile… într-adevăr l-a aruncat…

Închise ochii. Tăcea. Henio îşi dădu seama că Michal va adormi iarăși. Se uită de aproape la ceasul domnului Czernik. Era timpul să se pregătească pentru școală. Ieși în vârful picioarelor și trase ușa după el. Se auzeau, din nou, doar trilurile lui Macius.

„Frumos m-am mai aranjat!… Așa-ţi trebuie, cap sec ce ești! Idei ţi-au trebuit? Era cât pe-aci să aterizezi acolo unde nimeni nu se grăbește să ajungă… Auzi idee!… Bine cel puţin că n-am apucat să mă laud. Ce-ar mai fi râs de mine, la tot pasul! Vai, ce mă doare!…”

Somnul se dovedi, într-adevăr, a fi o mare binefacere. Când deschise iarăși ochii, îl văzu lângă pat pe domnul Szafrańiec. Ceasul era douăsprezece, și Michal știa că la această oră bătrânul e de obicei în pat. Totuși nu-l miră prezenţa domnului Franciszek, deși din ziua când a sosit el în această casă n-a trecut pe la unchiul decât foarte rar.

„Acum începe!” își spuse Michal și numai la gândul ăsta se strâmbă. De loc nu-i plăceau predicile…

— Te doare? îl întrebă domnul Szafrańiec, interpretând astfel grimasa de pe obrazul băiatului. Vine îndată și doamna Aniela să-ţi facă injecţia.

Auzind de injecţie, Michal tresări. Ochii i se umplură de atâta spaimă, încât domnul Szafrańiec se grăbi să adauge:

— Nu-ţi fie frică. Doamna Aniela are o mână atât de ușoară! N-o să te doară de loc. Sau poate nici nu-i nevoie…Cum te simţi?

— N-am nimic — îl asigură Michal pentru orice eventualitate.

— Să-ţi dau ceva?

— Mi-e sete.

— Ai ceai aici, dar e rece. Să-ţi facem unul cald, ce zici?

— Nu, e bun și rece.

Domnul Szafrańiec ridică atent perna la spatele lui Michal, să poată bea.

— Vrei să te dai jos? Te-ajut eu să mergi la toaletă.

Michal dădu din cap afirmativ. Acum abia se convinse cu câtă străduinţă și atenţie îl îngrijea domnul Franciszeke.

Îi dădu jos mai întâi picioarele, îi ceru să se întoarcă pe partea dreaptă, și-l sprijini, căutând să nu-i atingă partea stângă, care îl durea, și iată-l pe Michal în picioare. Condus de un adevărat infirmier, merse la baie, apoi se întoarse din nou, se culcă cu grijă pe pernele ridicate în așa fel, în cât să-i fie mai comod.

— Nu ţi-e foame? Să-ţi aduc o felie de pâine cu unt.

— Nu, mulţumesc, acum nu vreau — și cu toată durerea pe care o resimţea, Michal întoarse capul. Nu putea privi în ochii domnului Szafrańiec, plini de compătimire. Și când te gândești…

— Încearcă să dormi. Pentru prânz îţi face doamna Tolloczko o supă bună — a rugat-o unchiul… Hai, dormi…

Dar lui Michal nu-i mai era somn. Abia ieși domnul Szafrańiec și cineva străin bătu la ușa de la intrare. Piotrowska se grăbi să deschidă. Atentă ca totdeauna, puse mai întâi lanţul de siguranţă. Michal auzi întreaga discuţie.

— Pe cine căutaţi? A, comisia?… Intraţi, vă rog. Desigur, puteţi vedea totul.

Îi introduse pe cei veniţi în camera profesoarei. Iar după câteva clipe, comisia se și afla în camera lui Czernik.

— V-aș ruga, în liniște, aici e un bolnav… doarme…și văzându-i pe Michal cu

ochii deschiși, adăugă: Văd că nu mai doarme. Nu, nu-i nimic grav. De, s-a lovit și el, ca băieţii… Ieri. Are niţică temperatură. Locuiește aici, la unchiul său… Michal Czernik e mecanic, lucrează la uzinele Zeran.

Unul din cei veniţi ţinea pe servietă o hartă sau un plan și tot făcea niște însemnări, al doilea scria, iar cel de-al treilea îşi plimba privirea pe pereţi, se uita pe fereastră…

— Mă mir cum de mai stă în picioare casa asta! se miră unul din ei. Curios, pe ce se susţine? Doar e arsă la bază.

— Are ziduri solide — răspunse celălalt.

Intrară apoi la Piotrowska, iar după aceea pe rând la ceilalţi.

Din patul așezat lângă ușa totdeauna zăvorâtă ce dădea spre fosta sufragerie, Michal auzi pe unul din membrii comisiei:

— N-aţi vrea să staţi la Căminul de bătrâni? E mai comod și nu mai duceţi grijă de nimic. Aveţi acolo și îngrijire medicală…

— O viaţă întreagă în casa asta am trăit, aici m-am născut… de-aici. Și fiul meu… iar acum…

— Leontina, dragă, nu-ţi face inimă rea… Domnul a întrebat numai. Nu-i așa, domnule, că ne-aţi propus numai?

— Desigur, aşa-i! îl asigură membrul comisiei.

Când se întoarse de la școală, Witek trecu pe la Michal. Intră puţin speriat, dar văzându-și prietenul cu ochii deschiși i se adresă cu jumătate de glas, așa cum se vorbește de obicei bolnavilor:

— Noroc!… Duc geanta și vin imediat.

După o clipă se afla din nou lângă Michal.

— Ce spaimă am tras! Văleleu! La noi în cameră a bubuit de parcă s-ar fi răsturnat macaraua șantierului. Dacă-ţi spun! Ca un mort arătai. Ce de sânge! Când s-a întors unchiul tău, erai în pat și doamna Aniela te bandaja la cap.

Unchiul a pălit, ca ceara s-a făcut, încât doamna Aniela a trebuit să strige la el. Credeam că leșină.

— Ce mai e pe la școală? întrebă Michal, ca să schimbe vorba.

— La școală? A venit o nouă profesoară în locul doamnei Tolloczko. Ce ne-am distrat! A început să întrebe de toate, iar Kuba… știi că-i trec tot felul de năzbâtii prin cap…a început s-o facă pe bâlbâitul. Profesoara l-a crezut și i-a spus să stea jos, indignată că râdem de el… I-a făcut chiar observaţie Grazynei. Apropo! Ce-au mai născocit fetele astea: cică să le cărăm noi servietele. Am auzit cu urechile mele cum povesteau într-o zi că în alte școli încă dintr-a cincea băieţii duc servietele fetelor, și că de la noi băieţii ar fi mai înapoiaţi… Zău, așa spuneau: „Înapoiaţi”!

— Iar băieţii ce-au zis? se arătă curios Michal.

— Mai întâi câţiva au propus să le tragem fetelor o mamă de bătaie să ne ţină minte. Wieczorek a și spus că face asta cu plăcere, că prea râd de el. Dar Jedrek și Zbyszek s-au opus. Cică ar trebui mai întâi să ne convingem dacă nu cumva e chiar așa. Și așa e. Chiar la noi, cei dintr-a șaptea duc fetelor servietele.

— Bine, dar de ce?

— Știu eu?! Și eu tot asa m-am întrebat: de ce? Doar nu sunt grele, și-n general… Nimeni n-a reușit să afle motivul. În cele din urmă, au spus că așa e moda… Și să-i fi văzut, Michal, pe Jedrek și Kuba cum s-au păruit pentru servieta Grazynei!

— Proști!

— Sigur că-s proști. Ei se băteau, iar între timp, Graźyna i-a dat servieta lui Zbyszek. O face pe regina!… Ce să-ţi spun, mă tăvăleam de râs, nu alta.

— Dar… de mine., ce-au zis? Au întrebat de ce n-am venit?

— Da, a întrebat Wieczorek, Graźyna… și domnul Grzybowski.

— Le-ai spus?

— Numai că le-ai lovit le-am spus. Dar cum și ce fel – nimic. Agnieszka nu m-a lăsat.

— Ce-i cu Agnieszka?

— Chiar ea mi-a atras atenţia să nu spunem nimănui.

Zicea că poate nu vrei să se afle, și că mai târziu, dacă vrei, poţi să le spui singur. O să trebuiască să stai câteva zile în pat. Doamna Aniela spunea că în locul unde te-ai lovit o să te doară mai mult. Știi, Zbyszek nu poate să te înghită că i-ai cam tăiat din nas.

— Zău?

— Zicea că te prefaci. Că n-ai chef, pesemne, să ieși duminica la muncă voluntară…

— Ce tot sporovăiră voi acolo? întrebă Piotrowska, intrând la Michal cu o farfurie de supă ce răspândea un miros îmbie tor. Witek, fugi de adu planșeta de la bucătărie. Ai venit?

Aruncându-și privirea spre farfuria cu supă gălbuie în care plutea pătrunjelul verde și cerculeţele de morcov. Michal simţi pentru întâia oară după accident că-i este foame.

Ajutat de doamna Piotrowska, se așează comod în pat.

Planșeta pusă peste pătură înlocui de minune masa. mâna dreaptă, din fericire, o putea mișca în voie.

— Witek, și pe tine te așteaptă masa la bucătărie — se adresă Piotrowska băiatului. Puse apoi mâna pe fruntea lui Michal.

— Temperatură nu prea mai ai, dar o să vedem noi mai bine când vine doamna Aniela. Mănâncă, să prinzi putere. Și dacă mai vrei, ţi-aduc.

Michal n-așteptă să fie rugat a doua oară. Tăiţeii din supă erau de casă, ca ai mamei. Când era bolnav, ceea ce se întâmpla foarte rar, mama îi dădea tot ce avea mai bun, numai că trebuia să se ascundă de tatăl vitreg… Dacă observa el, îndată începea scandalul și bătăia.

Unde-i vigoarea lui Michal? A mâncat o farfurie de supa și fruntea i-e îmbrobonită de sudoare. Ori l-o fi încins supa?

Mulţumi și pentru a doua farfurie. Ce bine a mâncat! Supa a fost bună, i-a plăcut mult, dar se simte slăbit. Dacă pernele ar fi mai jos, ar aţipi puţin… Adormi în cele din urmă.

Apariţia infirmierei îl trezi din somn. Doamna Aniela purta halatul alb și Michal simţi mirosul de spital.

— Ei, cum te simţi? îl cercetă ea atent. Pune-ţi termo metrul !

Avea temperatură. Nu prea mare, dar avea. Doamna Aniela îi explică unchiului, care tocmai apăruse și el, că-i firesc să aibă încă temperatură. Unchiul, tras la faţă și nebărbie rit, asculta cu atenţie fiecare cuvânt al vecinei.

— Ce-ar fi să chemăm un doctor, doamnă Aniela? Ce părere aveţi?

— Nu-i nevoie. Pentru ce? Să stea azi liniștit, mâine îi fac un masaj și puţină gimnastică, iar luni, gata, la școală!

De mâncat, poate să mănânce orice poftește, numai să nu exagereze… Și mai bărbieriţi-vă, că arătaţi de parcă aţi fi și dumneavoastră bolnav.

După plecarea doamnei Aniela, unchiul începu într-adevăr să se bărbierească. Michal sta întins, cu ochii între deschis! De alaltăieri n-a mai schimbat un cuvânt cu un chiul. Și-acum îi venea parcă peste mână. Se prefăcea că vrea să doarmă… Până la urmă se hotărî totuși:

— Cred, unchiule, că ai tras ieri o spaimă!… Din cauza mea! Dar nu trebuia. Scăpai de necazuri și gata.

— Ia vezi, să nu-ţi dau eu acum un „gata" să nu-l poţi duce — se căzni unchiul să zâmbească. Dar proaste glume mai faci! Nu știi tu că apa e bun conducător de electricitate? Ce, voi nu învăţaţi fizică?

— Electricitatea se face abia într-a șaptea. Dar asta am s-o ţin minte toată viaţa.

— Cred! Și tu, și Witek, chiar și Henio. Dar vezi tu, Michal… Mi-e greu să-ţi spun… lasă, altă dată…

Unchiul se pregătea să plece după cumpărături. Și se cam dezobișnuise… Dar și-așa va trebui să se înveţe la loc. În vacanţă, oricum, va rămâne singur. Michal îşi aduse aminte de acadelele pe care voia să le ducă ălor mici. În ajunul sărbătorilor poate n-o să mai găsească. Explică unchiului ce s-a gândit să cumpere și de unde.

„Tare o să se bucure! Au mai crescut, desigur… Și mamei ce să-i ducă?… Mai sunt șapte zile! Șapte!! *Șapte zile lungi…*Of!…"

Iarăși liniște. Din când în când de dincolo, prin ușa szăvorâtă, răzbătea tusea lui Szafrańiec, iar pe coridor se auzi de câteva ori trecând Agnieszka. De ce nu dă pe la el?

13

ÎN NOAPTEA URMĂTOARE MICHAL DORMI foarte prost. Îl durea umărul și mai ales îl deranja faptul că nu putea sta culcat decât numai pe partea dreaptă,

mereu în aceeași poziţie. Fiecare mișcare neatentă îl trezea din somn.

Niciodată n-a auzit tușindu-se atât de mult dincolo de perete ca în noaptea aceea. Probabil nici bătrânii n-aveau somn, că tot discutau întruna. Cu tot sforăitul unchiului Michal auzi aproape fiecare cuvânt.

— Suntem noi chiar așa bătrâni? întrebă doamna Leontina. Doar azilurile sunt pentru oameni bătrâni de tot.

— Nu te mai gândi la asta, Leontino! Dormi, sufleţelule.

— Cum să nu mă gândesc, Franio? oftă ea din greu. Ce va mai fi cu noi de-acum încolo?

— Ce să fie? Oricum, va trebui să găsim și noi un adăpost. Dar unde? Să-ţi spun drept: dacă azilul ar avea o grădină în care să pot lucra, aș merge bucuros.

— Franio, știi, ești prea bun pentru timpurile de azi. Prea bun… Ești gata să accepţi totul. Dar așa nu se poate.

Totuși avem și noi dreptul la ceva în lumea asta. Dacă e vorba de grădină, atunci mai bine la Helenka. Au casă mare, grădină… Am putea fi și de folos… Și ţi-e doar rudă, mai de departe, dar rudă.

— Cum să mergem la Helenka, dacă ai supărat-o? Nu mai ţii minte, sufleţelule, cum i-ai răspuns când ne-au chemat?

— Sunt ani de-atunci, cine-și mai aduce aminte?… Și, la urma urmei, i-am răspuns așa că m-a supărat: o fată frumoasă, deșteaptă ca ea să se îngroape în pustietatea aia! Nu putea să stea la Varșovia?… Și cu cine s-a măritat?! Cu un… Cum îl cheamă, Tunet sau Fulger?

— Trăsnet, Leontina. Trăsnet îl cheamă. Lasă c-a făcut foarte bine. Ce să caute la Varșovia? Ai adresa lor?

— O am… Ar trebui să le scriem chiar mâine… întrebarea moarte n-are. De, totuși ne sunt rude…

— Grădina… Da, da, văd eu de grădină… — repetă domnul Szafrarńiec. Poate înjgheb şi-o seră… cât de mică…

Michal meditä: nu vor să meargă la Căminul de bătrâni. Cred și eu! Acolo e probabil ca la internat… Fiecare vrea să fie stăpân pe viaţa lui. Desigur… dacă fiul lor ar fi trăit…la el ar fi dus-o mai bine… Mama lui Michal va avea de toate la bătrâneţe. Și, în general, când va începe să câştige, toţi banii îi va da mamei, să facă ce vrea cu ei…

N-o să bea. Că a văzut ce înseamnă beţia. Și nici n-o să fumeze. A încercat și nu i-a plăcut. Sunt băieţi care fumează deși nu le place. Niște proști! Atâţia bani azvârliţi, fum în vânt! Și unchiul! De n-ar fi fost votca aia, de mult ar fi avut televizor. Acum ce bine ar fi prins! Toţi ar fi dat buzna să privească. Dar Michal nu i-ar fi lăsat… Numai pe Witek și pe Agnieszka i-ar fi primit. Poate și pe domnul Szafrańiec. Pe nimeni altcineva. Dacă ar fi după unchiu', pe toţi, i-ar lăsa !

Și despre unchiul s-ar putea spune că-i prea bun pentru ziua de azi. Cum i se strică doamnei Piotrowska mașina de cusut — fuge la unchiul! Profesoara, când are de reparat broasca la comodă, la fel. Doamnei Aniela, când a pierdut cheia, cine i-a făcut alta? Și-am fi avut noi duș la baie dacă nu era unchiul? Ca să nu mai

vorbim de chiuveta de la bucătărie. Cine o desfundă? Cine curăţă hornurile? Iar când i-a venit unchiului cineva în casă… și-i rudă doar… nu străin!… au început cu vorbe!…

Când cu scandalul pentru etichetele lui Witek, deși a închis ușa după el, Michal a auzit bine cum infirmiera i-a spus Szafrancowei: „De-ar veni odată vacanţa, să plece !”. Parcă acum de ce-i poartă toţi de grijă? îi pun termometrul, îi schimbă pansamentele, doamna Aniela îi face injecţii…Nu-i limpede ce urmăresc? Să se facă bine cât mai repede și să plece! Ei și? La urma urmei, nici el nu-și dorește altceva, de cât să se vadă mai repede acasă, la mama.

Bătrânii au adormit probabil. În schimb, îl aude din când în când pe Pimpuś. Latră la lună. De obicei infirmiera lasă noaptea geamul deschis. Oare câinii visează? Oricum, dorm foarte ușor. Când cineva dă târcoale casei, cine-i primul care-l simte? Câinele.

Cu grijă, cum putu, Michal se întoarse pe partea cealaltă. Îl durea… Bine ar fi să plece acasă mai repede. Mama precis văruiește bucătăria. La bucătărie totdeauna se murdărește mai repede. Cine o ajută?

Pe cei mici va trebui să-i ducă într-o zi la Grădina Zoologică. „Zoo”-ul din Łódź nu-i mare ca acela din Varșovia, dar tot ai la ce să te uiţi. Ţâncilor le plac animalele. Au și învăţat să aibă grijă de iepuroaica cea albă. O fi făcut oare iepurași? Și or fi toţi albi? Ar trebui să aducă de-acasă o pereche. În coletul din curie s-ar găsi loc pentru ei. Ce s-ar mai bucura Agnieszka!…Cred că-i plac iepurașii albi…

Câte îi mai trec prin minte, de nu poate să adoarmă…

Michal privește pe fereastră. Nici nu știe când s-au topit stelele de pe cer. Iar cerul a pălit și s-a mai luminat. Nopţile de aprilie sunt din ce în ce mai scurte.

Michal se trezi târziu. Primul lucru pe care-l observă fu o frumoasă portocală aurie pe scaunul de lângă pat. De unde a mai apărut?

Piotrowska se arătă în ușă.

— Te-ai sculat? Ce-ai mai sforăit! E bine că ai dormit mult. Iese mai iute boala din tine. Acum ţi-aduc să mănânci.

Îi aduse cafea cu lapte și chifle cu unt.

— Și domnul Czernik a cumpărat portocale? Întrebă Piotrowska, așezând tăviţa pe pat. A stat cred mult la rând…cumpără lumea pentru sărbători. Și eu am cumpărat. Vrei să te ridici? Să-ţi ajut… Vezi, azi ţi-e mai bine. Stai să-ţi aranjez puţin perna…

Cu grijă, Michal se ridică singur și începu să mănânce cu mare poftă.

Pe la amiază, veni și doamna Aniela.

— Aaa, ce văd: Piotrowska ţi-a adus portocale. Vezi? Spuneai că-i zgârcită, dar ţi-a adus și ţie. Și la mine s-a gândit… Tot a stat la coadă, mi-a luat și mie.

Unchiul se întoarse de la lucru mai devreme ca de obicei.

Voia să meargă după-masă la spital, să-l viziteze pe muncitorul accidentat, și avea de pregătit prânzul. Michal înfulecă lacom jumările și compotul de parcă n-ar fi mâncat de ieri.

— Ţi-a adus și ţie portocală! Vezi ce bună-i Grudzinska? constată unchiul,

neîndoindu-se o clipă că i-ar fi putut-o aduce altcineva. Ţipă ea, e adevărat, c-așa-i felul ei… alt fel, însă, are inimă de aur. O știu!… Să ţi-o curăţ?

— Nu… mai târziu… — murmură Michal, întrebându-se în sinea lui: „Nici unchiul, nici Piotrowska, nici infirmiera… Atunci cine?”

— Unchiule, poate să vină pe la mine Witek și Agnieszka… Dar cu lecţiile, că mă plictisesc.

— Vin. Am și vorbit cu Piotrowska. Acum vin… Eu mă-ntorc seara târziu, că mai am treabă în cartierul Praga.

De la spital, dau fuga la un client. Am acolo ceva de lucru, iar un ban în plus, acum, de sărbători, nu strică.

După câteva minute, Witek intră în cameră urmat de Agnieszka.

— Ieri n-aţi trecut pe la mine — le reproșa Michal, convins că unui „bolnav oricum, victimă a unui accident – i se cuvine toată atenţia.

— Nu știam dacă e voie… sau dacă-ţi face plăcere…— răspunse Agnieszka. Și-apoi am fost ocupată. Am făcut curat în camera mătușii. De când e mătușa bolnavă, știi, n-am prea dereticat. Am spălat ieri fereastra. Numai că nu pot să deschid ușa de la balcon. Trebuie să rog pe cineva.

— Ţi-o deschid eu când mă scol — făgădui Michal.

— Crezi c-ai să poţi? se îndoi Witek. Doamna Tolloczko a spus s-o bată în cuie, balconul e șubred și-i era frică să nu se dărâme. Niciodată n-a ieșit! Și-atunci unchiul tău a bătut ușa în cuie. Ţi-ar trebui un clește, să scoţi mai întâi cuiele…

— Ce-ar fi să pun niște flori în balcon? întrebă Agnieszka.

— De ce nu? Ai văzut ce frumos e vara la Szafrańiec. O adevărată grădină! Domnului Franciszek îi și place, și se pricepe… munca lui preferată-spuse Witek.

— Ce mai nou pe la școală? întrebă Michal.

— Iar s-au bătut pentru servieta Grazyniei — începu Witek să povestească pe îndelete.

— Ţie nu-ţi duce nimeni servieta? o întrebă Michal pe Agnieszka.

— Ba da — răspunse fata — dar n-ajung să se bată pentru asta.

Iar Michal nu înţelese din acest răspuns degajat dacă Agnieszkăi îi este indiferent sau ar fi vrut ca băieţii să se ia la bătaie pentru servieta ei.

— Auzi, Michal! Profesoara care a venit în locul doamnei Tolloczka ne-a dat o compunere pentru patru luni. A zis că ne pune note pe ea. O faci și tu?

— O fac, de ce să n-o fac.

— V-a dat tema? întrebă Agnieszka.

— Da, dar sună cam ciudat. Mătușa ta nu ne-a dat niciodată asemenea teme.

— Hai, spune — întrebă nerăbdător Michal. Ce temă?

— Stai să mă uit. O am scrisă… Witek începu să caute în caiet. Uite: «După lectura poeziei Mariei Konopnicka cu titlul „Și când pleacă regele la luptă”».

— Ce-i asta? Cum adică după lectură? întrebă Michal nedumerit.

— Să vezi. Și ieri și azi, la polonă, am făcut numai poezia asta. Doamna ne-a explicat fiecare strofă și-acum mai trebuie s-o mai citim acasă și să scriem ce-am înţeles. Ţie, Michal, o să-ţi vină cam greu. Să te ajut?

— Ce să-mi ajuţi? Crezi chiar că nu-s în stare să gândesc singur? Fii pe pace. Poezia o știu bine. Am înţeles-o și fără să-mi explice cineva. E scrisă doar în polonă, nu? Și noua profesoară n-o fi mai rea decât… „Ar fi prea, de tot”, era să spună, când îl întrerupse Henio, care apăru în ușă.

— Întreabă mama dacă ţi-e foame. A făcut compot. Ţi-aduc?… Ia te uită ce portocală!… Ca ale noastre de mari. Mama le-a ascuns pentru sărbători, numai Agnieszkăi i-a dat una. Agnieszka, te rog, când o mănânci să n-arunci cojile!…

— Băieţi! sări Agnieszka. Azi trebuie să merg la Konstancin! îşi privi ceasul. Mai e timp. La revedere! Peste două ore sunt înapoi.

Agnieszka nu mai era în cameră. Dar înainte de a fi ieșit, Michal observase că un val de roșeaţă i-a cuprins obrajii, fruntea și gâtul. Și Witek a observat acest lucru. După plecarea ei îi reproșă lui Michal.

— De ce nu ești mai atent? Până nu jignești tu, nu se poate! mai gândește-te înainte de a vorbi.

— Ce vrei de la mine? întrebă Michal, sincer surprins.

— N-ai văzut? Toată a roșit când ai spus că doamna Tolloczko a fost rea. Doar e mătușa ei! Nu-ţi dai seama?…

Era încă lumină. Rămas singur, Michal auzea din nou ce se petrece în întreaga casă. Bătrânii spălau geamurile și făceau curăţenie pe balcon. Domnul Franciszek nu mai putea de bucurie că mușcatelor le-a priit în pivniţă, și-aveau acum atâtea vlăstare.

Deodată se auzi vocea infirmierei:

— Doamnă Leontina, nu v-am spus că geamurile de sus le spăl eu? Vă rog daţi-vă jos de pe scaun! Chiar acum!

— Lasă, dragă Aniela! încetișor pot și eu - suspină doamna Leontina. Parcă dumneata n-ai atâtea pe cap!…

— Tocmai de-aceea. Asta-mi mai lipsește, să-ţi rupi dumneata vreo mână sau vreun picior!… Ce-o să fie dacă spăl, și eu partea asta de fereastră? Ce-i așa grozav?…

Michal luă portocala. Era grea, avea vreun sfert de kilogram. Și ce miros plăcut!… Nu, n-o mănânc. Să mai stea aici, pe scaun. Dar ce-ar fi s-o ducă mamei?… Mama, desigur, o va împărţi celor mici, iar coaja o va păstra. Obișnuiește să pună o bucăţică de coajă în compotul de prune uscate……Cine a venit? O fi Agnieszka?…

Agnieszka se întoarse înainte de-a se însera. Se foi puţin prin cameră, apoi ieși pe balconul bătrânilor și rămase mult timp acolo. Michal auzi vocea plină de mulţumire a domnului Franciszek:

— Fată draga! Nici nu-ţi poţi închipui ce bucurie mi-ai făcut cu viţa asta sălbatică. Mereu mă gândeam ce frumos ar fi dacă am pune o viţă căţărătoare. E doar spre miazăzi…

— Să-ţi aduc ceva? Poate vrei să citești? îl întrebă Agnieszka în treacăt.

— Nu. Nici să citesc n-am chef. Și-n general, n-am chef de nimic. Dar, te rog, stai puţin cu mine. Spune-mi ceva…

— Bine. Vin imediat. Numai să-i dau doamnei Piotrowska coaja de portocală. Uite, și-i arătă buzunarul șorţului plin de coji. Doamna Piotrowska le usucă pentru prăjituri… dă gust…deci nu e ea!…

Agnieszka se întoarse cu o rămurică de „ploaie de aur".

Deși numai de două palme, rămurică pusă într-un pahar, pe masă, aducea primăvara în cameră.

— Știi cum îi zice plantei?

— Știu: „ploaie de aur".

— Frumos nume, nu-i așa? Acolo, la Konstancin, la doamna Kobierzycka, e plină curtea! Mi-ar fi dat mai mult, dar nu-i păcat să distrugi tufele?

— Vecinul nostru din Łódź — începu și Michal — are o tufă mare de „ploaie de aur". Crește sub gard, dar ramurile îi trec peste gard, la noi; e o minune când înflorește…Dar ce-ai căutat la Konstancin?

— Am dus niște cărţi împrumutate de mătușă-mea. Trebuia să merg sâmbătă, dar n-am vrut… le-am dus mai devreme. Dacă le duceam sâmbătă, doamna Kobierzycka m-ar fi oprit pentru duminică, și nu vreau. Duminică…știi doar… mergem pe malul Vistulei la muncă patriotică. Adică noi, ceilalţi, nu tu, bineînţeles… Domnul Czernik vine?

— Nu știu. Dacă vrea, să vină — bombăni Michal. Ai văzut pisica?

— Am văzut-o. Nu voia să vină la mine. Oare nu mă mai cunoaşte? se întristă Agnieszka şi schimbă vorba: De ce nu mănânci portocala? Nu-ţi place? Încearcă. E atât de zemoasă și dulce!

— Îmi place. Dar nu încă… O mai las… Michal nu voia să-i spună Agnieszkăi că are de gând s-o ducă mamei.

— Cu compunerea cum rămâne? O scrii?

— De ce să n-o scriu? Ce, crezi că-i atât de greu? Pentru mine nu.

— Lasă gluma, Michal — i se adresă fata serios. Profesoara cea nouă e foarte pretenţioasă… Facem și noi cu ea…Poate vrei să-ţi trântească un doi!

— Doi!? Streche-ntr-o ureche! Crezi că-i ca mătușa ta, să nu înţeleagă de glumă? La Łódź, am scris odată tot așa despre vizita la un coleg. Profesorul a râs, toţi au râs, știi?

— Ţi-a mers deci?

— Da, mi-a mers. Numai că, bineînţeles, lăsând gluma deoparte, a trebuit să mai scriu o dată…

— Ar fi cazul să lași și-acum gluma deoparte — repetă Agnieszka.

— N-ai grijă. O scriu serios. Ori crezi că nu-s în stare? Ai să vezi c-o fac! continuă să se laude. Uneori n-am eu chef. Dar când vreau… ai să vezi. Îţi demonstrez.

— Bine — se liniști Agnieszka. Da, și eu cred că ești în stare. Totul e să vrei.

— Dar să nu-i spui lui Witek! o rugă Michal.

— Nu-i spun — îi făgădui Agnieszka. De ce să-i spun? Rămâne între noi. Dacă vrei, te și ajut. Scrie întâi pe ciornă.

— Da, vedem noi… Dar să nu-i spui.

Când se întoarse unchiul din oraș, Michal aduse vorba de balconul profesoarei.

— … Zicea că ai bătut ușa în cuie ca să nu se dărâme balconul! Chiar e adevărat? S-ar putea să se dărâme?

— Da' de unde! Balconul din stradă e mai rezistent decât al bătrânilor. Înainte de a se muta doamna Tolloczko, găseai ce voiai pe balcon: fiare, burlane… iar iarna servea și de cămară — spre răsărit e mai frig. Profesoara a stat mai întâi în camera cea mare… Și când au făcut schimb, m-a rugat să bat ușa. Iarna dinspre Vistula suflă, nu glumă, și mereu avea discuţii cu Piotrowska în privinţa focului, iar Szafrańcowa, cum vedea că profesoara deschide ușa de la balcon, gata, se plângea că o trage la picioare. Se văita de reumatism, de pneumonie, de tot ce vrei. Așa, am bătut-o și-am avut liniște.

— Acum iar o să-nceapă — îşi dădu Michal părerea.

— Poate nu. Fata știe să se poarte cu oamenii! Szafrańiec ţine la ea, și dacă el ţine, e și Leontina mai potolită!…Dar florile de unde le ai?

— Agnieszka le-a adus… de-acolo unde-i pisica — răspunse Henio, care de câteva minute se afla lângă patul lui Michal. Ne-a dat și nouă, şi domnului Szafrańiec, și doamnei Aniela, și-a mai pus și la ea în cameră. Eu tocmai de asta am venit, să văd dacă e și aici „ploaie de aur", că peste tot e…

— Ei, Michal, te-ai convins ce fată e? Mă duc să-i desfac ușa de la balcon. Dar unde-am pus ciocanul?… îmi place, e copil bun…

— Și mama ţine la Agnieszka! Henio avea mâncărici la limbă. Știi, Michal, că Witek s-a îndreptat la matematică? Are ea grijă totdeauna să nu plece cu lecţiile nefăcute.

Ploaia de aur de la noi din casă e mai mare… Ţie ţi-a dat o coajă de portocală? Mamei i-a dat. A adus o mulţime de la Konstancin. Doamna aceea a făcut gem de portocale. Mmm „bun! Ce zici? Ai mâncat gem de portocale? Și eu…

Michal nu-l asculta pe Henio. Nici nu-i răspunse la întrebări. Îl preocupa o cu totul altă problemă. De ce se ascunde Agnieszka de el?… Dacă i-ar fi făcut un rău, ceva, să-l supere, să-l amărască, ar fi înţeles! Dar să-i dai cuiva o portocală, în loc s-o mănânci, și să nu vrei nimic în schimb! Nici măcar un „mulţumesc"!… Asta nu putea pricepe Michal în ruptul capului!…

Sâmbătă dimineaţa Michal era aproape sănătos. Partea stângă a corpului, cu care fusese aruncat în ușă, îl mai durea încă, dar vânătăile începuseră să-și schimbe culoarea. Și rănile îl mâncau, semn că se vindecă. Numai capul îl simţea greoi, iar cucuiul îl durea la atingere.

Doamna Aniela, căreia Michal îi răspundea într-una la întrebări cu același: „Nimic nu mă mai doare", îl privi bănuitor, iar în cele din urmă îi spuse:

— Ești sănătos, într-adevăr… De-ar avea toţi sănătatea ta… Dar azi mai stai în pat.

Michal rămase răbdător în pat, gândindu-se la discuţia avută cu unchiul mai devreme…

Deoarece dormise destul, s-a trezit azi când unchiul se pregătea să plece la

lucru, deși acesta se străduia să nu facă zgomot.

— Dormi, mai dormi, e devreme!

— Nu mi-e somn. Unchiule, vrei să-ţi pregătesc demâncare? i-a propus Michal. Nu mai am nimic.

— Stai în pat, ștrengarule. Doamna Aniela a spus să nu te scoli până duminică. Știe ea mai bine ca tine. N-am nevoie de nimic. Cafeaua mi-am turnat-o în termos încă de ieri. Și-mi iau la lucru pâine cu slănină. Bună mai e slănina cu boia! Ia și tu, dacă-ţi place… Uite, ţi-am cumpărat o împletită, știu că-ţi place cu unt. Untul e pe fereastră, dar să-l iei de-acolo până nu-l ajunge soarele. Ai să uiţi?

— Nu uit.

— Vrei să-ţi dau acum o cafea?

— Nu, mănânc mai târziu.

— Bine. Mănâncă ce vrei și când vrei. Eu — a oftat un chiul — am azi o zi grea, deși ies de la fabrică mai devreme. E sâmbătă. Merg cu un coleg pe strada Dobra. Avem de instalat o chiuvetă la bucătărie. Acum femeile — a început el să povestească bându-și cafeaua — sunt contese: toate vor să aibă confort la bucătărie. Ce-i drept, bucătăriile renovate arată foarte frumos! Cutia de gunoi cu capac, chiuveta acoperită… salon, nu bucătărie. Ca să nu mai vorbim de apartamentele de la blocuri… Dar și casele vechi… Acum fiecare caută să se modernizeze. Și-uite-așa, mai câştig și eu un ban după orele de serviciu. Îmi și vine să râd uneori. Clădirile din Powisle, Czerniakow și Praga am ajuns să le cunosc ca pe propriile mele buzunare, și totuși nu le mai recunosc…

Domnule, îmi spune câte cineva, noi ne cunoaştem! În patruzeci — nouă ne-aţi reparat instalaţia de apă! Nu mai ţineţi minte?

Dar ce să mai ţin eu minte? Unde mi-arunc ochii, mașină de spălat rufe, frigider, mașină de gătit… dacă nu cu gaze, atunci electrică… așa că ce-mi mai rămâne decât să întreb: televizorul unde e?

În casă, unde să fie? îmi răspund. Dacă dumneata n-ai, vino seara pe la noi să te uiţi! Dar cred că ai dumneata unul și mai mare… îţi spun, Michal… Unchiul nu mai râde. Colind așa printre oameni și m-apucă o scârbă când mă gândesc la dărâmătura noastră! Aici e murdar, totul afumat, iar vechitura asta de mobilă abia se mai ţine… Ce să mai vorbim!…

— Zicea doamna Aniela că-și văruiește camera. Ai mai auzit, unchiule, una ca asta? Mă mir că-i mai arde!

— Știu. I-am și promis c-o ajut.

— S-o ajuţi? Ce să ajuţi? Ar însemna ca dumneata să-i faci totul, iar ea să se uite — spuse Michal cu ironie.

— Ai cam ghicit. Dar oamenii se ajută unul pe celălalt, nu-i așa? În fond, camera ei e mică, din câteva bidinele e gata. Voi căuta s-o termin într-un ceas, două, că sunt invitat la un coleg.

— Vreun botez? întrebă ironic Michal.

— Nu. Într-adevăr, mergem mai mulţi, tot la cel cu botezul, dar acum e vorba de-o avansare… și a primit omul și locuinţă nouă… Trebuie să facă cinste, altfel

ce-ar spune lumea de el?… Ei, la revedere!…

Michal a suspinat. Ce mi-i sărbătoarea avansării, ce mi-i botez! Bine că nu-i profesoara acasă, că unchiul precis se va întoarce afumat!…

Când Piotrowska vârî capul pe ușă, Michal tocmai îşi lua micul dejun.

— Te-ai sculat? Desigur, e mai comod să mănânci la masă. Colac cu unt? O, ce bunătate! Nu poţi să spui că unchiul n-are grijă de tine. Pentru prânz m-a rugat să-ţi fac supă de roșii cu carne. Nu cruţă nimic când e vorba de tine. E un om bun, și-apoi numai pe tine te are… Ce văd? Portocala tot aicea e? Ori e alta? Eu le-am ascuns în dulap, ca să nu facă picioare. Mănânc-o. Are vitamine… să-ţi aranjez patul și să mai deschid niţel fereastra… tu culcă-te la loc și caută să dormi.

— Mulţumesc — se desprinse vorba de pe buzele lui Michal. Cuvântul atât de rar rostit răsună stângaci, semănând mai mult a mormăit.

Se culcă, dar, cu toată starea de moleșeală, somnul nu i se mai lipea de gene. În ultimele zile dormise prea mult. Se sculă din nou şi-şi trase pe pat servieta cu cărţile. Portocala o ascunse în valiză. Mereu aducea cineva vorba de ea, se și plictisise.

Îşi scoase cărţile, găsi poezia și o reciti, deși conţinutul îi era bine cunoscut. Luă creionul și începu să se gândească.

După lectura poeziei Mariei Konopnicka… scrise titlul și-l sublinie, apoi îl încadră în ghilimele. Și mai departe? Nu-i chiar atât de ușor cum căuta s-o convingă pe Agnieszka. Totuși era hotărât. Voia într-adevăr să scrie ceva „deștept”, măcar ca să le arate ce poate.

Suspina, îşi rodea creionul, scria o propoziţie, o tăia, suspina din nou, lua o altă foaie și iar începea cu titlul.

În cele din urmă, după a nu știu câta încercare, reuși să înjghebe ceva. Compoziţia nu era lungă, dar nici prea scurtă, tocmai cât trebuie… O reciti, îndreptă câte ceva și când, pentru ultima oară, transcrise compunerea pe curat, o citi cu glas tare:

Maria Konopnicka a murit demult, dar mereu trebuie să învăţăm despre ea la școală, pentru că a fost o mare poetă. Nu chiar bard, ca Mickiewicz, dar oricum, știa cum s-o întoarcă din condei ca să iasă rima.

În poezia sa despre război, rege și ţărani mi-a plăcut scena când băiatul de la ţară și-a găsit propriul mormânt într-o poiană de stejari. Eu, personal, aș prefera să fiu rege. Dacă aș fi, n-aș asupri supușii. Cât despre viaţă, e mai bine să trăieşti decât să zaci într-un mormânt întunecos, chiar dacă mormântul ţi-e presărat cu crini.

În privinţa dreptăţii, la care fără să vrei gândești după citirea poeziei, acum este mult mai bine decât altă dată, că, și rege de-ai fi, dacă te-a pocnit bomba atomică, s-a zis cu biografia.

De-aceea, cu toate că mai sunt pe lume unii care o fac pe grozavii, lumea e azi pentru pace. Și eu sunt pentru pace.

Phiu, ce-a mai obosit!… Se vede că statul în pat te stăbeşte.

Agnieszka se întoarse de la școală înaintea lui Witek.

Clasa lor avea sâmbăta numai patru ore. Lui Michal îi convenea acest lucru de minune. Profită de ocazie și-i citi Agnieszkăi compunerea.

— Ei, ce zici? o privi atent, așteptând o apreciere.

— Ai răbdare, îndată… — îi răspunse, ezitând. Dă-mi s-o citesc singură. Când o am în faţă, înţeleg mai bine.

Citi și câteva clipe rămase pe gânduri. Mai citi o dată, îndreptă ceva cu creionul, puse foaia pe genunchi și suspină.

— Ce-i? E cumva prea scurtă? se neliniști Michal.

— Daaa… Și nu număi atât… Știi, eu aș tăia ce-ai scris despre Mickiewicz. Ce rost are? Doar scrii despre Konopnicka, nu-i așa?

— Mda… Dar va fi și mai scurtă.

— Ce-ar fi să adăugăm ceva?

— Ce anume? Când am scris o dată despre Twardowski, am dat-o, tot așa, și prin Mickiewicz, că și-atunci era cam scurtă. Ce-aș mai putea să scriu despre Konopnicka? Numai știu nimic… Stai! Mi-am adus aminte! Am să adaug asta „Konopnicka a scris în general poezii triste, pentru că și în viaţa ei nu era nimic de râs; o droaie de copii pe capul ei!” E bine așa?

— N-are rost să vorbești de copii.

— Cum crezi… Atunci s-o las cum e. Idei… nu poţi să spui că n-am. Și-i o compunere actualizată. Profesorilor le place asta. Ajunge atât. Ce, parcă totul trebuie descris cu de-amănuntul? Dacă aș fi profesor, aș cere copiilor să scrie compunerile pe o jumătate de pagină. E și mai ușor la corectat, nu-i așa? Scurt: despre ce-i vorba, sensul și gata. Nu-mi place să scriu în general, cu atât mai mult nu-mi place s-o lungesc. Asta o moștenesc de la mama. Și mama mea la fel, când e de scris o scrisoare, numai ce-o auzi: „Mare pacoste!” Dar așa, în mare, ce crezi, merge?…

— Da, în general… Într-adevăr! nu-i lungă… — recunoscu fără entuziasm Agnieszka.

— Ei vezi? Când o să citească profesoara, o să-și dea seama că n-are de-a face cu un Henryk Sienkiewicz.

— Chiar așa! căzu de acord Agnieszka, iar în ochi îi sclipiră câteva scântei vesele, ceea ce din fericire Michal nu observă.

— S-o transcriu pe curat. Mi-ai îndreptat greșelile? Minunat. Am scris puţin, e adevărat, dar frumos. Și mai știi ce?

Agnieszka îl fixă, curioasă. Ce mai are să-i spună? Vrea probabil să-i mulţumească, sau așa ceva…

— Știi ce? repetă nehotărât Michal. Voiam să spun ceva…și… din cauza capului ăstuia spart… am uitat. Dacă mi-aduc aminte… îţi spun… ai să vezi!…

Unchiul îmbrăcă un halat vechi și trecu alături, la doamna Aniela, să văruiască. Michal n-avea astâmpăr. Cobori din pat și se duse și el să vadă. Îl uimi în primul rând bucătăria baricadată de lucrurile scoase. Nu-ţi venea să crezi că toate astea încăpeau într-o cămăruţă care n-avea decât o jumătate de fereastră.

Doamna Aniela nu pierdea vremea cum presupusese Michal. Spăla cu peria și săpun mobila albă, lăcuită. Pimpuș, în schimb, se bucura din plin de libertate, și în fiece clipă nimerea în picioarele cuiva.

Pentru că de învăţat la bucătărie nu mai putea fi vorba, Witek și Agnieszka veniră la Michal. N-aveau prea multe lecţii, așa că terminară repede. După aceea, Agnieszka se duse să termine curăţenia în camera ei. La Piotrowski, aşternutul și tot ce era de scuturat fusese cărat în curte, unde Witek și Henio îl ajutau pe tatăl lor.

Ușa de la intrare rămăsese deschisă. Când Michal auzi bătăi în ușă, răspunse instinctiv: „Da, poftim".

Intră un bărbat în vârstă, îmbrăcat într-un pardesiu de gabardină.

— Bună ziua! spuse acesta, privind în jur, fără să-și scoată pălăria. Czernik nu-i acasă?

— Nu e — răspunse scurt Michal. Nu-i plăcuseră nici ochii strălucitori ai oaspetelui nepoftit, nici nasul roșu caracteristic beţivilor.

— Trebuie să mergem împreună la Feliksiak, tocmai în cartierul Wola. Czernik nu știe unde stă, dar nu pot să-l mai aștept, că mai am niște treburi urgente… Îi las adresa, și tu, băiete, ai să-i explici: cum te dai jos din tramvai, chiar la capăt, o iei la stânga și după a treia clădire e o trecere spre o altă clădire, uite aici — schiţă el cu abilitate pe un petic de hârtie. În blocul ăsta, la scara „B", etajul doi, ne așteaptă cu masa încărcată Feliksiak. Spune-i să nu întârzie, că golim damigenele și-l lăsăm cu buza umflată! râse omul cu nas roșu de propria-i glumă. O asemenea ocazie nu mai pupăm noi prea curând, spune-i unchiului… că doar îi ești nepot, nu-i așa?… Spune-i unchiului că Feliksiak a făcut rost de un vinarţ extra prima! Îţi ia foc în gură! Ai înţeles? Ţine aici adresa. La revedere, fiule!

Se aplecă și-i întinse hârtia pe care scrisese adresa și schiţase planul. Pe Michal îl izbi un miros neplăcut, dospit, de alcool și scrumbie.

În clipa aceea îi trecură prin minte cuvintele Piotrowskăi: „Colegii! Colegii l-au adus în halul ăsta!" își aduse aminte de tatăl vitreg care, în tovărășia altor beţivi ca el, colegi de muncă, era în stare să bea într-o zi tot ce câștiga într-o lună. De multă vreme nu l-a mai văzut pe unchiul beat.

Și-acum iată „ocazia"! Parcă-l vede venind în zori gălăgios și făcut criţă… Ca mâine să-i fie rușine să mai dea ochii cu oamenii! îi era rușine de rușinea unchiului!

Dădu în lături pătura, având impresia că și ea mirosea a votcă, rupse în zeci de bucăţele hârtia și o aruncă la gunoi.

Deschise apoi larg fereastra și se cuibări la loc, în așternut.

Unchiul se întoarse spălat, cu părul încă umed — desigur făcuse duș. Se bărbieri încă o dată, deși se bărbierise și dimineaţă, și începu să se îmbrace pentru vizită.

— Am lucrat mult azi! spuse bucuros. Pic de oboseală.

— Unchiule, n-ar fi mai bine să te odihnești?

— Ce să mă odihnesc! O să mă tot odihnesc la bătrâneţe. Trebuie să mai ieși în lume, nu-i așa?

— Dar mâine? Ai uitat că trebuie să mergem la muncă patriotică?

— Om vedea. Mai e până mâine. N-ai grijă, totul la timpul său. Dar ce-o fi cu „tăicuţu" de nu mai vine? La ora asta trebuia să fie aici.

— Tăicuţu? Care tăicuţu?

— Un prieten. Așa-i spun toţi, pentru că tuturora le spune „fiule". S-a încurcat, zevzecul, pe undeva. O fi intrat să ia o „cinzeacă", să se cinstească. Numai de nu s-ar îmbăta, că nu mai ajungem noi la Feliksiak.

Îmbrăcat gata, aștepta nerăbdător, privind din ce în ce mai des ceasul. Se tot plimba de la ușă la fereastră, se oprea și trăgea cu urechea la zgomotele de afară. În cele din urmă, își scoase haina, o puse alături, pe pat, și dădu drumul la radio.

— Sigur s-a îmbătat! Sigur! repetă furios și mai spuse ceva, dar cuvintele fură acoperite de melodia plină de lirism revărsată brusc din aparat.

Michal se ridică în capul oaselor să-l vadă mai bine. Doarme?… A muncit mult azi, și a mai și văruit la doamna Aniela… N-a durat mult văruitul, dar nu se poate spune că a stat.

Acum măcar se odihnește. Las s-aștepte mult și bine dumnealui, „tăicuţu"! Michal nu avea mustrări de conștiinţă.

Făcea ce făcea cu cele mai bune intenţii, pentru liniștea casei și pentru sănătatea unchiului. Doar știe oricine cât de dăunătoare e băutura, mai ales după oboseală.

Coborî din pat, dădu radioul mai încet și se uită la unchiul cum sta lungit pe pat, cu picioarele atârnând.

Cutele ce plecau de la nas spre gură păreau azi mai adânci, cearcănele de sub ochi mai pronunţate ca de obicei. Faţa îi era lividă și extenuată. Poate nici n-a mâncat… N-o fi avut timp, și știa că-l așteaptă masa întinsă la Feliksiak ăla…

Michal se hotărî să-i pregătească ceva demâncare. Lasă-l să se mai odihnească, iar când totul va fi gata, îl va trezi. Să vadă la bucătărie ce poate face…

Cum deschise ușa, îl lovi un miros puternic de ceară de parchet. Asta e la Piotrowski… freacă parchetul. Scaunele erau înșirate pe hol, câte două unul peste altul… și mașina de cusut se află aici.

În schimb, la bucătărie nici urmă de mobila infirmierei.

Doamna Aniela terminase totul în cameră, iar acum freca podelele pe coridor, în faţa ușii.

— Gata? se miră Michal. Credeam că dacă aţi văruit, lăsaţi lucrurile afară, până se usucă bine. Când aţi cărat totul?

— Trebuie să dau zor! La Piotrowski se freacă parchetul: să se care varul de-aici?!

— Da, văd că toţi fac curăţenie. Dar de ce vă grăbiţi așa? Doar mai sunt atâtea zile până-n sărbători.

— Mâine-i duminică, și de ce n-am avea curat în casă cu câteva zile înainte? Și mama ta face curăţenie acum.

— Poate. Dar mamei îi vine greu, pentru că ăi mici murdăresc repede la loc. Și-acum, dacă eu sunt aici, cine mai are grijă de ei? Voiam să plec mai devreme,

dar de! ce să fac, dacă a ieșit așa…

— Ai tot timpul. Ia spune, cum te mai simţi? O să-ţi fac o frecţie bună deseară. Dar de ce nu stai în pat? Ai răbdare…

— Nu mai am nimic. N-are rost să stau în pat! Mă duc la bucătărie să văd ce pot pregăti pentru cină. Niște jumări cu slănină, ceva…

— Ei, dacă-ţi arde de gătit, înseamnă că totul e în regulă. Vrei niște cartofi prăjiţi?

— Aș vrea, dacă aveţi, că unchiul, am impresia, e flămând.

— Cum, n-a plecat încă? se miră doamna Aniela.

— Nu. S-a întins pe pat și-a adormit. E obosit.

— Ei, asta! Voiam să-i pregătesc o gustare, dar m-a refuzat. Spunea că-i târziu și că se grăbește. Stai, am și eu ceva bun… să-i pregătim… Mi-a văruit doar camera. I se cuvine.

Pe mușamaua curată se aflau cârnaţi pe un platou, o farfurie cu castraveţi muraţi, unt și pâine. Michal aduse castronul cu cartofi rumeniţi, iar în urma lui apăru doamna Anie la cu tigaia de jumări și cu o sticlă de bere.

— Deșteptarea! Cina e servită! strigară împreună.

Czernik sări din somn, îşi trecu degetele prin păr și văzând-o pe doamna Aniela punând jumări în farfurii, spuse bucuros:

— Și acasă, deci, se poate servi o masă pe cinste.

— Nu ca acolo, la petrecere, dar flămând în niciun caz n-o să rămâneţi.

— Mi-e o foame de lup — recunoscu sincer mecanicul.

La prânz n-am pus nimic în gură, iar pe urmă, acasă, n-am vrut să-mi stric pofta de mâncare.

— Dar ce s-a întâmplat? De ce nu v-aţi dus?

Unchiul pomeni iarăși de „tăicuţu”, iar Michal se gândea ce să facă: să spună adevărul acum ori mai târziu, când doamna Aniela va pleca. Nu, nu acum. O să-i spună mai târziu.

După ce-și potoli foamea și bău un pahar cu bere, mecanicul se înveseli.

— Nu știi ce bine-mi pare că am rămas acasă — mărturisi el. Cel puţin o să dorm ca lumea. Chiar mă bătea gândul să nu merg, dar nu se făcea să refuz… Feliksiak și ceilalţi, toată lumea, ar fi spus că de invidie n-am vrut să vin.

— Cum așa, de invidie? încercă să-l descoasă doamna Aniela.

— Vezi dumneata… cu avansarea asta e o poveste. Și eu, și el candidam pentru postul ăsta. Amândoi lucrăm de mult timp la uzină și suntem bine văzuţi. Dar numai unul putea avansa. Și-acela a fost el… Deci…

— Și de ce nu dumneata? iscodi Michal.

— De, știu și eu? Mie nu-mi pare rău. Pot trăi fără avansarea asta, iar el e căsătorit, are copii. Avea mai multă nevoie. Și știm că vrea tare mult… Dar să lăsăm asta!…S-a înscris chiar la un curs.

— Ei dai Dacă s-a înscris la curs… Doamna Aniela se uită la Michal, apoi tăcu o clipă. Dacă s-a înscris la curs, cum spui, probabil de-aia l-au avansat. Dar dumneata de ce nu te-ai înscris? Nu puteai?

— La bătrâneţe? Mecanicul dădu din mână a renunţare.

Puteam, desigur, dar n-am vrut. Ce rost avea…

— La bătrâneţe? repetă doamna Aniela dând din cap. Uite, voiam să ţin secret, că nu știu dacă voi reuși, dar dacă-i așa, atunci să vă spun: și eu m-am înscris la un curs sanitar.

— Te faci medic? zâmbi mecanicul.

— Medic nu, asta nu mai e pentru mine, dar vreau să ajung soră-șefă.

— Dar acum ce ești? Doar lucrezi de atâţia ani la spital, cred că știi toate pe de rost, mai bine ca un medic abia ieșit de pe băncile facultăţii!

— E adevărat, am practică îndelungată, dar nu mi-am dat examenul. Iar când s-a organizat acest curs în toamnă, directorul mi-a spus: Pregătește-te pentru examen! Nu mi-a spus că-s bătrână, deși sunt mai în vârstă ca dumneata.

— Vei câștiga mai bine? întrebă Michal.

— Desigur. Și salariul mai mare, și gradul — o tresă de jur-împrejurul bonetei. Atunci vor ști toţi că sunt soră-șefă.

— Ce importanţă are gradul! clătină mecanicul din cap. Salariul într-adevăr contează, dar…

— Cum, dumneata n-ai vrea să ajungi șef, ceva?…

— Pentru nimic în lume! izbucni Czernik sincer. Știi ce răspundere-i asta? Trebuie să ai grijă de toate, să te cerţi cu oamenii, încep mâncătoriile… Feliksiak, de pildă, cel de care vorbeam, va fi șef de brigadă. Abia de-acum o să înceapă pentru el durerile de cap! Dar de el a vrut-o. Eu îmi văd de treabă, îmi fac norma și-mi rămâne timp să mai ciupesc câte ceva…

— De-o votcă-se obrăznici Michal.

— De-o votcă — repetă unchiul, și-abia după aceea îşi dădu seama că l-a luat gura pe dinainte. Ei, nu-ţi pare că-ţi permiţi prea multe? Dacă beau, beau banii mei, să știi asta!

— Ba, unchiule, dacă vrei, poţi să-i bei și pe-ai mei. Mă rog! Numai că, dacă primești locuinţă nouă, mă gândesc și eu așa, cu ce-ai s-o mobilezi? Cu sticlele de votcă?

Unchiul roși. Vinele de la tâmple începură să-i zvâcnească. Tăcut, îl privea pe Michal cu pumnii încleștaţi de furie.

Doamna Aniela se neliniști.

— Michal! Dacă n-ai fi fost după boală, ţi-aș fi dat eu câteva după ceafă, obraznicule! Iar dumneata, domnule Czernik, ar trebui să-l mai ţii din scurt. Crezi că ești singurul căruia îi răspunde? Pe toţi îi ia la rând. Nu scapă unul neînţepat. Are o limbă ascuţită!… Schimbă-te, băiete. Bagă-ţi minţile-n cap! Că așa cum ești, greu ai s-o duci printre oameni. Ţine minte ce-ţi spun!

Doamna Aniela suspină și, văzând că mecanicului i-a mai trecut furia, se ridică, strânse de pe masă farfuriile și, mulţumind încă o dată pentru ajutorul primit, ieși.

Michal așteptă să vadă ce-o să se întâmple. Își dădea seama că l-a supărat pe unchiul, dar nu știa cu ce.

— De la cine ai moștenit limba asta? auzi Michal în cele din urmă. Mama e

tăcută, liniștită, nu tulbură apa nimănui.

— Tocmai de-aia! îl întrerupse Michal. Am văzut destule ca să nu fiu și eu ca ea. Cine a vrut a nedreptăţit-o. Și de ce? Credeţi că n-am înţeles? Mama întotdeauna cedează: lasă, ce să mă bag eu! Facă ceilalţi ce poftesc! Cam așa cum ai procedat și matale cu Feliksiak. Dar eu nu vreau !

N-am să procedez așa! Nu mă las și gata. Nu las pe nimeni să-mi ia avansarea de sub nas!…

— Ţi-am spus doar că Feliksiak s-a înscris la curs.

— Și matale, unchiule, ar trebui să te înscrii!

— Ia uite la el! Nu tu spuneai că nu-ţi arde de carte?

— Și ce dacă am spus?! Dacă ai fi fost în situaţia în care sunt eu, cu tată vitreg…

— Cu alte cuvinte, ţi-ai schimbat părerea, se arătă unchiul îmbunat. Foarte bine. Nu te lăsa. Învaţă. Viitorul al tău e. Și mama o să se bucure.

— Da, tocmai… mama… la ea mă gândesc… — bâigui băiatul, și deodată izbucni, cu o mare rugăminte în glas: Aș vrea să plec mai devreme, unchiule. Acum mama face curăţenie, văruiește, spală… E singură, și dă în brânci, sărmana.

— Ei, asta nu. Mai rabdă, trei zile mai sunt. Să n-ai neplăceri la școală.

— Ce neplăceri? Și, la urma urmei, să-ţi spun ceva, unchiule, că matale singur o să mă dai afară.

— Ce-ai spus? se sperie Czernik. Din nou vreo boacănă?

— A trecut „tăicuţul" pe-aici — lăsă Michal ochii în jos, spăsit.

— A fost? Când? întrebă unchiul neîncrezător.

— Când văruiai.

— De ce n-a așteptat?

— N-a putut. I-am spus că nu ești acasă și că nu te în torci prea repede. Mi-a lăsat adresa… adresa lui Feliksiak…

— Nu ţi-a fost teamă că intru și-atunci totul iese la iveală?

— De ce să mă tem? A venit aici băut gata; duhnea de mi-era greaţă.

— Mi-ai făcut-o! Bravo! Bine m-ai aranjat! Czernik nu se supără așa cum presupusese Michal; era mai mult amărât. Acum sigur Feliksiak și ceilalţi o să spună că din invidie nu m-am dus.

— Creadă ce vor. Doar ai spus că nu ești invidios.

— Dar de ce să faci tu asemenea lucruri? De ce te bagi unde nu-ţi fierbe oala? Numai neplăceri am din cauza ta!…

— Dar să te întorci beat e o plăcere?

— Îmi duci cumva grija?

— Sigur că da. Băutura dăunează sănătăţii. Dar m-am gândit și la munca voluntară de mâine. Mai mergeai? Dimineaţa ţi-ar fi fost rău și-ai fi zăcut în pat! Ori n-am dreptate?

— Deștept mai ești ! Pui tu ţara la cale! Eu să muncesc, iar tu…

— Și eu merg! Am să pun și eu mâna pe lopată. Să vezi, unchiule.

— Ia-o încet! N-o face pe eroul. Dacă merg eu e de ajuns. Tu stai acasă…

Duminică dimineaţă Michal se simţi complet refăcut, deși unchiul și doamna

Aniela îl priveau cu oarecare neîncredere.

— Nimeni n-o să-ţi ia în nume de rău dacă nu mergi – căută infirmiera să-l convingă. Ai suferit doar un accident…N-ai încotro.

— Ba merg și eu. Nu mai am nimic — se încăpăţână băiatul.

Când ieși împreună cu Witek în faţa porţii şi-şi îndreptă privirea în direcţia noului bloc, rămase mirat.

— Cum așa? Au și ajuns la acoperiș? În câteva zile!?

— Și-au luat angajamentul să-l dea în folosinţă până-n toamnă. Nu știai? îl lămuri Witek. Mama și tata au și fost să vadă apartamentele, să știe ce aleg. Mama n-ar vrea să locuim la ultimele etaje, spune că-i frig.

— Și crezi că vă dă tocmai aici? Nici nu-i bine. În toamnă pereţii mai sunt umezi, se arătă neîncrezător Michal.

— Sunt metode de a se usca repede, și-apoi se construiește vara…

— Ar trebui să-l pun și pe unchiul pe roate… și el are dreptul… să nu rămână de căruţă.

— Nu rămâne, n-ai grijă. Doar trebuie să ne mutăm toţi din dărâmătura asta.

— Unde ne adunăm?

— Uite acolo, unde-i camionul ăla, vezi?

— Așa departe? Era mai bine la bloc. Să-l vedem și noi de-aproape. Dacă vom locui în el…

— În jurul blocului au făcut ordine, nu vezi? Ieri și alaltăieri roia lumea pe-aici.

— Dar știi c-au făcut treabă! observă Michal. Au nivelat pământul, au răsădit arbuștii… Frumos o să mai fie pe-aici!

— Iar acolo, Michal… dincolo de bloc… va fi un mare teren de joacă pentru copii…

— De unde știi?

— Mi-a spus cineva. Au tot măsurat, s-au uitat… Era probabil vreun inginer sau șef.

— Și unchiul meu, dacă voia, era șef acum — îşi aminti Michal. Trebuia să meargă la un curs, să înveţe… Și n-a vrut. „Ce-mi trebuie mie asta” zice el. Ţie, Witek, ţi-ar plăcea să conduci?

— Mie? se miră Witek. Niciodată nu m-am gândit.

— Eu aș vrea — recunoscu sincer Michal. Să termin mai repede cu școala și…

Witek râse:

— Aiurea! Crezi?

— De ce nu? În practică… învăţ să fac ceva ca lumea, mă străduiesc și… ce, n-ajunge?

— Numai cu șapte clase, mă întreb, ce-ai să te faci? Curier?

— Ce ţi-a venit să spui asta? Eu curier? Streche-ntr-o ureche!

— Atunci intră la o școală tehnică; înveţi o meserie.

— Da’ vreo școală de șefi nu e? Acolo aș merge. N-ai auzit, există așa ceva?

— N-am auzit. Poate știe Agnieszka.

— N-o întreba. Ar râde de mine. Știu eu ce-ar spune ea: Învaţă bine și poţi să

intri oriunde…

— Păi nu-i adevărat? Asta spun și eu: un prost nu poate conduce pe alţii.

— Știu asta și fără tine! se posomorî Michal.

Se apropiară în tăcere de camion. Văzură câţiva profesori, pe directorul școlii și mai mulţi elevi pregătindu-se de lucru pe porţiunea de loc repartizată școlii… Alţi cetăţeni, mai încolo, primeau lopeţi, greble, cazmale… O bucurie fără motiv precis îl încerca pe Michal: „Nimic de zis, bună idee au avut!”

— Witek! Michal! se auzi de departe. Veniţi! Să le arătăm noi ce suntem în stare!!!

Îi chemau colegii din clasele a șasea, porniţi în întrecere cu a șaptea.

Michal o căută cu privirea pe Agnieszka — iat-o, aici, la doi pași. Sfărâma cu o greblă de fier brazde mari de pământ proaspăt săpat. Pe lângă ea se tot învârteau doi colegi de-ai ei.

„Probabil ăi care-i cară servieta”, se gândi și, privindu-i mai atent, strâmbă din buze: „Nimic special”.

Aveau toţi ce face: să sape, să grebleze sau să adune pietrele în roabe.

Michal luă un hârleţ. Pentru el săpatul era floare la ureche. În fiecare an aranja singur straturile de legume din jurul casei. Cu experienţa pe care o avea, lucrul mergea din plin.

Witek se străduI la început să ţină pas cu Michal. Dar curând cedă: se făcuse roșu, transpirase și gâfâia ca o locomotivă.

— Ce, ai obosit? îl luă peste picior Zbyszek, care săpa nu departe de el.

— Ba de loc! negă Witek. Ce te legi de mine?

— Nu vezi cum gâfâi? Mă pricep eu la asta.

— Ia uite la el! Specialistul! Vezi-ţi de treaba ta, acolo, sări Michal în apărarea prietenului.

— Și tu n-o face pe grozavul — interveni Marek-Galicz.

Dacă te crezi așa puternic, ce cauţi la lopată? Roabă cu pietre, asta-i treabă pentru un vlăjgan ca tine.

— A fost bolnav. Ce, nu știi? Până azi a stat în pat. Putea nici să nu vină — îl informă Witek.

— Știm figura — zvârli ironic Zbyszek, mulţumit că fetele, printre care și Graźyna, ascultau cu interes această discuţie. Când e ceva mai greu: „Văleau, mă doare, mă înjunghie!” Luându-se cu mâinile de burtă și de șolduri, Zbyszek îl făcea pe bolnavul, provocând râsete în jur.

— Știu eu o figură și mai bună de tras chiulul. Zbyszek – replică Michal, înfigând hârleţul tot mai repede și răsturnând brazde mari de pământ. Așa cum faci tu: stai și te maimuţărești! îi faci pe cei din jur să râdă, și-n timpul ăsta mai lași lopata să se odihnească…

— Glumeţ mai eşti ! Cum e ridichea în luna mai! se strâmbă Zbyszek, punând din nou mâna pe lopată.

— Tii, ce-ţi scapără mintea! Ca la tocilă — îi răspunse fulgerător Michal. Danka nu-i așa că Zbyszek e foc de deştept? Ca oaia pe zăduf!

Râdeau toţi în jurul acestui duel de cuvinte, când se apropiară Grzybowski și noua profesoară de polonă.

— Ce veselie, măi, măi, măi — zâmbi profesorul de matematică. Spuneţi-ne despre ce-i vorba, să râdem și noi.

— S-au luat la întrecere unii.

— Cine-i mai tare la muncă?…

— Nu, la vorbă — se auzi din câteva părţi.

Profesorii se îndepărtară.

— Chiar așa. N-ai vrea să ne încercăm forţa? încercă Zbyszek să-l aţâţe.

— Cu tine? Nu — răspunse Michal, măsurându-i pe Zbyszek de sus până jos, dispreţuitor.

— Dar cu mine? interveni Wieczorek, răsărit ca din pământ. Unde era vorba de treburi voinicești, totdeauna apărea primul.

— I-e frică.

— Mie!!

— Ei atunci te prinzi? Facem o întrecere cu roaba. Le încărcăm la fel și… Lui Wieczorek îi pieri inspiraţia. Dar n-aveam cronometru… Se uită în jur descumpănit.

— Stai! Am eu o idee — veni cu o propunere Kuba Nowik. Încărcăm roabele bine, nu ca acum, așa fel încât abia să le puteţi urni, și cine duce roaba mai departe acela câştigă… ei, ce ziceţi?

— Bine! S-a făcut! Aduceţi roabele încoace! mai iute!

Witek se apropie de Michal.

— Michal, nu fi prost! Ești după boală.

— N-ai grijă.

— Michal, renunţă, vor să-și bată joc de tine, te rog! insistă Witek.

— Să râdă de mine? Streche-ntr-o ureche! Ai să vezi tu, cine râde la urmă…

Roabele fură umplute vârf. Încercară mai mulţi băieţi să le ridice, dar niciunul nu izbuti.

— Asta-i mai grea, Jurek, ia-o tu, că Michal e după boală — zvârli Zbyszek provocator.

— Pe cea mai grea o iau eu! Orbit de mânie, Michal apucă mânerele.

La semnalul lui Zbyszek, ridicară roabele și începură să împingă. Sigur pe sine, Wieczorek îşi îngădui să ofteze:

— Valeu, ce-aţi mai încărcat!

Michal continua să împingă roaba, alegându-și înadins un drum frământat. Se făcuse roșu la faţă de încordare, iar pe frunte îi apăruseră broboane de sudoare.

Agnieszka îi ieși în cale.

— Michal, lasă roaba! Tu nu poţi! strigă, îngrijorată, văzându-i fata congestionată.

— Pleacă! La o parte! se răsti el. Încă cinci metri măcar… încă trei… tâmplele îi zvâcneau și deodată simţi o groaznică durere la cap, tocmai în locul unde fusese accidentat.

— Eu mă las păgubaș! Abia mai răsuflând, Wieczorek dădu drumul roabei și se

prăvăli la pământ. Băieţi, duceţi-o voi, cum puteţi, că iese scandal!

— Michal! Ajunge! Lasă! îl imploră Witek.

„Încă puţin, se gândi Michal, încleștându-și dinţii, încă puţin".

Parcursese mai mult de jumătate din drum până la locul unde se strângeau pietrele. Poate ajunge până acolo! Să-i arate, în sfârșit, lui Witek…

Deodată simţi cum îl învăluie o mantie neagră!… Se cufundă în întuneric!…

Când deschise ochii, era din nou în pat. În cameră nimeni.

Judecând după soarele care se revărsa prin toată fereastra, părea să fie aproape de prânz. Michal îşi aduse cu greu aminte ce s-a întâmplat de dimineaţă. Capul îl durea cumplit.

În ușa întredeschisă apăru Agnieszka. Michal închise ochii. Deschizându-i din nou după o clipă, observă că ușa e închisă la loc.

„Au vrut să râdă de mine! îşi aduse aminte fără să se supere. Dar le-am arătat eu! Wieczorek s-a făcut verde la faţă!…"

— Ei, ce zici?… începu el în clipa când Agnieszka reveni. I-am pus cu botul pe labe!

— Știu eu?…

— Cum adică nu știi?

— Am venit să-ţi aduc asta — îi dădu lui Michal un pahar și o pastilă. Doamna Aniela m-a trimis.

Supus, Michal înghiţi medicamentul și bău ceaiul care i se adusese.

— De ce-i atâta liniște? întrebă.

— Nu-i nimeni acasă. Au plecat după cumpărături la Magazinul Universal. Acolo-i deschis duminica.

— Dar bătrânii?

— Și ei au ieșit. Am rămas numai eu să păzesc casa.

Michal era gata să spună: „Pentru că tu n-ai bani", dar ceva, nici el nu știa ce, îl reţinu.

— Mai dormi? îl întrebă Agnieszka.

— Nu. Nu mai dorm. Dar tu ce faci?

— Am pus perdelele. Cele vechi. Sper că n-o să se supere mătușa. Tu ce crezi?

— Nu știu… Mătușa ta e cam ciudată… nimic nu-i place! Eu n-aș putea răbda!…

— Ba mătușa-i bună. Numai că, vezi tu, mereu singură…

— Singură?! Asta-i bună! Cum poţi fi singur într-o casă ca asta?

— Nu, la altceva mă gândeam eu: atâţia ani n-a avut pe nimeni apropiat. Pe toţi i-a pierdut în război. Tu nu știi prin ce-a trecut…

— Asta a fost demult. Mereu să ne aducem aminte de război?

— Mătușa nu poate să uite. Asta n-are leac.

— Bine, dar acum te are pe tine.

— Din păcate, nimeni nu se poate obișnui dintr-odată. N-ai observat? Uneori nu vrea să vadă pe nimeni.

— Nu-nţeleg așa ceva. Ce rost are? între oameni e mai vesel. Să râzi, să

lucrezi, să te distrezi…

— Ba eu o înţeleg. Uneori simte omul nevoia să rămână singur cu gândurile sale. Nici măcar să nu-l privească nimeni.

Agnieszka vorbea ca pentru sine, privind prin fereastră salcâmul singuratic ce-şi legăna crengile încă golașe.

La început lui Michal îi veni să râdă: ce vorbește ea, ca din carte sau ca la teatru! Dar deodată îşi aminti…

Când mama s-a măritat a doua oară, seara, în ziua nunţii, el a fugit și s-a ascuns ca nimeni să nu-l vadă măcar. Casa era plină de musafiri, mâncau și beau, se auzea vioara și acordeonul, iar el sta pitit în cușca câinelui. Nimănui nu i-a dat prin minte să-l caute acolo. Dulăul bătrân, întins la intrare, îl păzea și-l încălzea, că seara era destul de răcoroasă…

Apoi după certurile cu tatăl vitreg, când au început să se urască, Michal se ascundea în pod. Găsise un loc printre vechituri, unde nici dracu' nu l-ar fi găsit.

Da, o fi așa cum spune Agnieszka…

Soţii Piotrowski cu copiii se întoarseră din oraș. Witek trecu îndată să-și vadă prietenul.

— Cum te simţi, Michal? auzi ce spunea mama, că ar trebui să te lege unchiul tău de pat cu odgonul până te faci sănătos de-a binelea.

— Ne-a cumpărat șosete — se lăuda Henio. Și ţie ţi-a luat.

— Mie?

— Da. Și tricouri în dungi, ca la marinari… Al tău e cu două numere mai mare — adăugă Witek.

— Dar pentru ce? se miră Michal.

— Unchiul a rugat-o. I-a dat și bani. Ar fi mers el, dar s-a întâlnit cu un coleg și au plecat la o bere.

— Aha! se întunecă Michal. Presimt ce-o să iasă din asta!

— Dar ia să văd, ghicești ce mi-a mai cumpărat? îl întrebă Witek cu glas plin de mister. Ghicește!

— Pantofi?… Pantaloni?… încercă Michal să ghicească.

— Nu de unde bani pentru asemenea cumpărături serioase? Știi doar: locuinţa!

— Singura cumpărătură mai serioasă a fost slănina. O bucată mare, dar nu așa groasă ca anul trecut — constată Henio cu părere de rău.

— Atunci, ce? Spune — se arătă nerăbdător Michal.

— Un clasor! mărturisi plin de mândrie Witek.

— Clasor?! Serios?

— Ţi-l arăt. Să vezi ce frumos e! Acum îl aduc, cu etichetele. Probabil că tata a rugat-o pe mama, altfel, așa, din capul ei, nu cred…

— S-a prins, deci! se miră Michal, constatând că în bună parte e și meritul lui și regretând că Witek a uitat asta.

— Te mai doare capul? îl întrebă, îngrijorat, Witek. Că atunci când te-au adus, strigai într-una: „capul! capul!" Cum naiba te-ai lăsat dus de nas!? Ce spaimă am tras! Și cum mai striga Agnieszka! Ea a fugit după doamna Aniela. Stai să aduc

ce-am cumpărat, să-ţi povestesc.

După o clipă, Michal privea cumpărăturile. Cel mai mare interes i-l deșteptă clasorul. Se ridică în capul oaselor și împreună cu Witek începu să aleagă și să aranjeze etichetele.

— Auzi, Michal! Ce m-a mai descusut Grażyna în legătură cu Agnieszka! Cine-i? Ce-i cu ea? De unde te cunoaşte? Nu voia să creadă că locuiește împreună cu noi.

— Ce-o interesează pe ea?

— Tocmai. Ai văzut ce frumos era îmbrăcată?

— Agnieszka?… îmbrăcată?… Ca de obicei. Nimic special…

— Nu, nu Agnieszka, Grażyna.

— Am văzul: pantofi de sport galbeni, pantaloni gri, pulover verde. Ca un cocoș în nădragi!

— Să nu-i spui asta că se înfurie rău!

— Și ce dacă se înfurie? Ăsta-i adevărul. Agnieszka — i se adresă fetei, care tocmai intra — spune tu, nu-i așa că trebuie să spun totdeauna adevărul?

— Trebuie — încuviinţă Agnieszka.

— Vezi ! triumfă Michal.

— Stai. Mai încet. Ea nu știe despre ce e vorba. Agnieszka, i-ai spune orbului că-i orb sau cocoșatului că-i cocoșat?

— Pentru nimic în lume!

— Dar nu era vorba de orbi și cocoșaţi — se răsti Michal.

— Ba cam tot acolo iese. Pentru tine e adevăr numai ce consideri tu. Dacă ţi se pare că cineva e prost, te și apuci să-i strigi: prostul! prostul!

— Witek, hai la masă! Te cheamă mama — îşi zori Henio fratele, intrând pentru o clipă.

Witek plecă.

— Ţi-aminteşti? se adresă Michal Agnieszkăi. Vorbeam odată despre ce-i mai important în viaţă. Spuneai atunci că adevărul…

— Mă gândeam că omul trebuie să fie sincer, neprefăcut…

Într-un cuvânt, să poţi avea încredere în el.

— De acord! în mine poţi să ai încredere, că eu îi spun omului de la obraz cum este. Asta doar nu-i prefăcătorie, așa e?

— Dar de ce să spui? Ce-i folosește cocoșatului dacă-l faci cocoșat? Îl mâhnești doar.

— Păi dacă e…

— Dar tu ai uitat — îi aminti Agnieszka de data asta – când ţi-a făcut nu știu cine caricatura într-un caiet? Ca o viespe te-ai înfuriat!

— Că-și băteau joc de mine!

— Și când aduce cineva vorba de asemenea adevăruri, fără să fie nevoie, nu-i tot bătaie de joc?…

Michal căzu pe gânduri. O fi așa cum spune Agnieszka?…

— Bine spune proverbul că „adevărul supără”. Dar eu, oricum, totdeauna am să

fiu pentru adevăr.

— Sunt de acord, dar să-l spui cu bunăvoinţă, nu să doară.

— Of! Din nou bunăvoinţă. Asta! a doamna Aniela ai auzit-o? Parcă ea-i binevoitoare? Doar cu Pimpuś al ei!

— Fără bunăvoinţa doamnei Aniela, a unchiului tău, a mătușii mele, n-aș putea suporta viaţa de-aici!

— N-ai putea? repetă Michal, uitându-se la Agnieszka. Dar ce, acolo, la Rzeszow, era mai bine?

— Nu — răspunse scurt Agnieszka, întorcându-se astfel ca să nu i se vadă faţa. Nu era mai bine. Acolo nu m-aș mai duce… Niciodată!

Unchiul se întoarse cu chef, dar nu beat, cum se aștepta Michal. Puse o pungă mare de portocale pe patul nepotului.

— Îţi spun, Michal, mă ia groaza când mă gândesc la excursia mea în străinătate.

— De ce?

— Păi dacă tu, cu mine aici, faci asemenea năzbâtii, ce-ai să faci după plecarea mea? Cum să te las singur?

— N-ai teamă, unchiule — se încruntă Michal. Plec și eu. Poate în aceeași zi, sau chiar cu o zi mai devreme.

— Nu, nu! Până nu te faci bine, nu te scoli din pat! Am rugat-o pe Piotrowska să aibă grijă de tine. Ia spune, cum ţi-au plăcut cadourile?

— Cadouri? Nu mi le-ai luat din banii mamei? se miră Michal.

— Și de-ar fi fost ai ei, ce? Ţi se cuvin? Ai muncit pentru ei? Prost mai ești, Michal! Noroc că ai o scuză.

— Ce scuză? îşi privi el cu neîncredere unchiul.

— Ești doar lovit la cap. Te-a și curentat…

— Ești bine dispus, unchiule! îi tăie Michal vorba.

— De ce n-aș fi? Uite, ţi-am adus portocale. Astea sigur din banii mei. Au fost două kilograme, dar am trecut pe la colegul meu, la spital, și i-am lăsat și lui două.

Michal scoase portocalele din pungă, șapte erau. Două, cele mai frumoase, le puse deoparte.

— Unchiule, astea două să le iei la drum.

— Ce-mi trebuie mie? încercă unchiul să refuze.

— Dacă nu le iei, nu-mi trebuie nici mie — îl anunţă categoric Michal. Eu mănânc una sau două. Restul le duc ălor mici și mamei, să guste și ei.

— Bine, cum crezi. Unchiul luă cele două portocale și le strecură în ruksacul pregătit. Mă duc puţin la Piotrowski.

Michal rămase singur. Auzi ușa de la intrare și pași în hol: se întorceau bătrânii. Apoi răsună glasul Agnieszkăi discuta cu domnul Franciszek despre mușcatele din balcon.

Michal se ridică brusc. I se făcu negru înaintea ochilor și simţi o durere mare în creștet. Reuși în cele din urmă să se stăpânească. Coborî din pat.

Cu câteva clipe mai înainte alesese din restul portocalelor două din cele mai

mari și mai frumoase. Le luă și, deschizând ușa încet, ieși. Nu era nimeni în hol. Perfect! Și ușa din fată era deschisă!!…

Cât a durat asta? Zece, cel mult cincisprezece secunde.

Michal ședea din nou liniștit în pat. Punga cu portocale se află alături de el, pe scaun.

Ce bine ar fi să aibă o pălărie care să-l facă nevăzut! Ca să poată vedea ce figură va face Agnieszka când va intra în cameră și se va uita spre masa de lângă divan!…

Iar când după cină Agnieszka, zâmbitoare, intră în camera lui, Michal îşi dădu seama că ea știe… că el știe…

14

RECREAŢIA ERA PE SFÂRŞITE CÂND WITEK și Michal ieșiră pe coridor. Îndată fură văzuţi de Graźyna, care veni în fugă spre ei cu Danka.

— Cum te simţi, Michal? Te-ai făcut bine? întrebă Grazyna, îngrijorată.

— Cum să mă simt? Michal încercă să-și ascundă timiditatea.

— Ieri, când ai leșinat, m-am speriat rău.

— De ce să te sperii? continuă pe același ton Michal. N-am leșinat. Ce sunt eu, fată, să leșin?

— N-ai leșinat? Graźyna îşi deschise mari ochii ei verzi, știind că asta „o avantajează". Bine dar… toţi…

— N-a fost leșin. Numai așa… mi-am pierdut…

— … capul — îl ajută Danka, etalând cea mai nevinovată expresie. Numai în ochi i se putea citi ironia.

— Ascultă, Danka! Ascultă, Majewska! Păi dacă-i vorba… — începu Michal, dar șovăi, negăsind nicio replică usturătoare. Nu o dată se convinsese că Danka, așa potolită cum părea la prima vedere, se pricepe să înţepe omul. De fapt, ce vreţi voi de la mine I? se burzului atunci, în disperare de cauză, la amândouă. Legaţi-vă de cei care vă cară servietele!…

Nu primi niciun răspuns, pentru că atenţia fetelor fu atrasă de noua profesoară, care tocmai îşi făcuse apariţia la capătul coridorului.

— Vinei Profesoara de polonă! strigă Danka. Ia te uită, azi e cu altă bluză! Ce frumoasă!

— Nu e nouă! se strâmbă Graźyna. Bluza asta a mai avut-o, numai că atunci o purta cu un batic, iar azi are o broșă, nu vezi? Eu am ochi mai ager.

— Ai dreptate, bluza e aceeași — şopti Danka, pentru că profesoara era aproape — dar a spălat-o și pare nouă.

Oricum, e-ntotdeauna ca scoasă din cutie.

— Nu prea… Dar Graźyna nu mai avu timp să-și spună părerea. Trebuiau să intre în clasă.

Wanda Koludzka, profesoara de limba polonă care-și suplinea colega bolnavă la clasa VI-a, nu putea fi socotită nici mai bună, nici mai rea decât cealaltă, pentru

simplul motiv că era cu totul altfel. Doamna Tolloczko, de pildă, considera limba polonă materia cea mai importantă, un scump tezaur naţional, care-i fusese încredinţat. De aceea impunea lecţiilor sale multă sobrietate, făcându-le să se asemene cu celebrarea unei liturghii. Glumele și chiar cele mai mici ocazii de a descreţi fruntea, care nu găseau la ea nici cea mai mică înţelegere, erau lichidate pe loc într-un mod radical. Chiar și ea zâmbea foarte rar!

Noua profesoară, în schimb, era plină de viaţă, energie și voie bună. La prima vedere părea mult mai tânără decât doamna Tolloczko, deși în realitate nu era tocmai așa. Înfăţișarea tinerească i-o dădea părul blond, pieptănat modern, ochii căprui, puţin oblici, tenul proaspăt și corpul zvelt.

Dar contrastul cel mai mare între cele două profesoare îl constituia expresia feţei și comportarea în clasă. Doamna Tolloczko intra serioasă, gânditoare, așeza ceremonios pe catedră volumul frumos legat, conţinând fragmentele necesare lecţiei, vrând parcă și prin coperta legată cu atâta artă să sublinieze valoarea autorului: omul al cărui condei merita o legătură din piele și-al cărui nume fusese înscris pe volum cu litere aurite trebuia neapărat să se găsească pe altarul artei.

Noua profesoară de polonă se folosea de ediţiile didactice obișnuite, neluând probabil în seamă importanţa copertelor și a literelor de aur. Era totuși la fel de exigentă și, orientându-se pe moment, știa chiar după primul răspuns dacă elevul s-a uitat prin carte ori încearcă numai „S-o ameţească” și, în raport cu aceasta punea fiecăruia nota pe care o merita. Expresiile nereușite din punct de vedere stilistic, poticnirile și încercările pline de haz de a ieși din încurcătură le trata cu înţelegere, ha chiar râdea de ele, împreună cu întreaga clasă.

La fel și acum, nemaiașteptând ca elevii s-o salute, dădu ea „Bună ziua” și cu un gest îi pofti să stea jos.

— Știi — îşi informă Witek în șoaptă prietenul, grăbindu-se să intre în bancă și să se așeze — Danka și Graźyna s-au luat la ceartă pentru profesoara cea nouă. Graźyna spune că are părul oxigenat, iar Danka, furioasă, mai să-i scoată ochii… cică nu-i adevărat…

— Fleacuri ! Nu-i totuna! Dar așa-s fetele. Au curiozităţile lor… Important e să nu fie în toane rele — spuse Michal, neliniștit din pricina compunerii. Era așa de scurtă, încât, transcriind-o pe curat n-a mai scos propoziţia în care o compara pe Konopnicka cu Mickiewicz: oricum, două rânduri în plus contează.

Strângând personal caietele cu tema dată pentru acasă, doamna Koludzka se opri în faţa lui Michal și se uită atentă la el.

— Tu ai lipsit câteva zile, nu-i așa? întrebă binevoitor. Ţi-ai scris tema? Ei, bravo! Bine că n-ai recurs la scuze.

— Îl lăudaţi prea devreme! se trezi vorbind Danka.

— De ce? întrebă, mirată, profesoara, întorcându-se spre ea. De ce?

— Pentru că… — începu să se bâlbâie Danka, speriată, pentru că n-are talent la compunere… îl preocupă mai mult fizica… face niște experienţe de electricitate… și-n general e mai mult matematician…

— Asta rămâne de văzut, să nu anticipăm — continuă profesoara să strângă

caietele. Iar Michal scriind repede un bileţel, îl trimise din mână în mână.

„Când te-oi apuca de nas, că ţi-l bagi unde nu trebuie, ai să vezi tu esperenţă!”.

Danka îi trimise îndată biletul înapoi, după ce sublinie cu creionul roșu ultimul cuvânt scris greșit.

Lecţia se desfășură într-o atmosferă mult mai puţin încordată decât de obicei. În fiece clipă se iscau digresiuni neprevăzute, care numai la prima vedere păreau întâmplătoare.

Observând ce se petrece în realitate, profesoara se adresă la un moment dat clasei:

— Am impresia că nu prea vi-i gândul la lecţie.

— Nu prea, doamnă profesoară! recunoscu una din fete. Sărbătorile-s aproape… Cine se mai gândește la așa ceva…

— Vine și primăvara — adăugă un băiat.

Ca o confirmare a celor spuse, un fluturaș intră pe fereastră.

— Uitaţi-vă! Un fluture! se auzi din diferite colţuri ale clasei de parcă ar fi fost ceva extraordinar. Speriat, fluturele îşi luă din nou zborul spre soare.

— Așadar nimănui nu-i este capul la lecţii — repetă, zâmbind, profesoara. Totuși vă rog să fiţi atenţi pentru că lecţia n-o să fie lecţie dacă n-o să vă puneţi capul la contribuţie… Hai, un mic efort…

Witek privea dus, dincolo de fereastra deschisă, un nor ce se depărta pe cer.

Nici Michal nu auzea ce vorbește profesoara. Încă de dimineaţă era el distrat. Fiecare vorbă trebuia repetată, deoarece mereu întreba: Ce? Cum?

Când clopoţelul sună, în sfârșit, se uită buimac la Witek și deodată se trezi vorbind:

— Cred că o să aibă șase, sau șapte…

Despre ce vorbești? întrebă, nedumerit, Witek.

— De iepuroaică. Aduc și aici o pereche. Ai să vezi ce frumoși sunt.

— Eu te-am întrebat de profesoară, n-ai auzit? se zburli Witek. Ia spune, cum ţi se pare?

— Profesoara? E bună… Sper să nu-mi toarne și ea vreun doi… Ce crezi?

— Știu eu?… făcu Witek, trădând prin glasul său multă îndoială. Ai scris cam puţin…

— Puţin, dar… Michal n-apucă să termine ce avea de gând să spună, căci Wieczorek, înșfăcându-i de mână, îl trase spre fereastră. Când Witek vru să-l urmeze, Wieczorek făcu un gest categoric, pe care-l întări cu următoarele cuvinte:

— Șterge-o, mucosule! auzi?

Witek se îndepărtă supărat. De departe îl vedea pe Zbyszek învârtindu-se pe lângă fereastră, așteptând parcă să fie și el chemat.

Ce-o fi vrând Wieczorek de la Michal? Băieţii. În general, nu-l prea simpatizează pe Wieczorek, dar îi știu de frică pentru pumnul lui greu. Se spunea despre el că nu-i prea isteţ. Când trebuia să trântească o minciună profesorului, o făcea cu atâta neîndemânare, încât ţi-era mai mare mila de el. Îi lucra mintea cam încet, nu degeaba rămăsese repetent.

La început s-a uitat cam chiorâș la Michal, pentru că la detronat din șefia bătăușilor, dar când și-a dat seama cât de puternic e colegul cel nou, a început să-l simpatizeze.

De la o vreme, Wieczorek avea mereu de discutat câte ceva cu prietenul său. Ce-o fi vrând de la el? Desigur, Michal o să-i spună.

După recreaţie, în bancă, se tot uita întrebător la colegul său, dar, văzând că acesta se prefăcea că nu înţelege despre ce e vorba, în cele din urmă îl întrebă:

— Ce-a vrut?

— Nimic… Nu merită să discutăm.

— Spune-mi și mie — insistă Witek.

— Îţi spun: nimic important… Nu-l știi pe Wieczorek? E căzut în cap.

— Ssst! Liniște, acolo! Ce, nu v-a ajuns pauza? se răsti profesorul de biologie.

În recreaţia următoare, însă, Wieczorek îl trase din nou pe Michal într-un colţ. Acum se apropiase și Zbyszek. Discutau în trei, făcându-se că nici nu-l văd pe Witek, de parcă nici n-ar fi existat, deși se afla la doi pași, pe coridor.

„N-are decât! îşi spuse Witek, ambiţionându-se. Nu mă mai interesează! Orice-ar fi… Chiar dacă Michal s-ar muta în bancă cu Wieczorek! Treaba lui! Pe mine nu mă mai interesează!”

Totuși îl interesa: nu mai era atent la lecţii, așteptând ca Michal dintr-o clipă într-alta să-i mărturisească secretul.

— Știi, Witek? se auzi deodată la ora de matematică și Witek îndată aplecă urechea, deși domnul Gryzbowski era foarte sever și trântea doiuri cu nemiluita în catalog, și pentru temele nefăcute, dar și celor ce se ocupau cu alte lucruri în oră decât cu „matematica, ştiinţa cea înţeleaptă și mai minunată”.

— … Dacă pleca unchiul azi sau mâine, nici eu nu mai așteptam… Până miercuri seara !… Simt că nu mai rezist!…

— … Măi, Witek, îţi spun, nu mai am răbdare — repetă Michal în drum spre casă. Dacă aș avea bani, nu m-aș uita la nimic, m-aș urca în tren și p-aci ţi-e drumul! Dar unchiul mi-a spus că primește banii abia marţi seara sau miercuri dimineaţa și că mi-i dă înainte să plec, când totul va fi gata. Streche-ntr-o ureche! Eu cred că mama mi-a trimis demult banii pentru drum, și unchiul se face c-a uitat.

Vrea să fie sigur că n-o șterg înainte de a se da vacantă… Ei, de ce taci? N-am dreptate?… De-acum încolo mă înţeleg cu mama să-mi trimită mie banii prin poștă, pe numele meu. De ce să tot fiu la cheremul unchiului? Pentru fiecare bănuţ să-i cer lui, să-i spun de ce îmi trebuie… Ce, sunt copil? Fiecăruia îi place doar să aibă banii lui…

Witek nu se grăbea să răspundă, dar tot ascultând, îi trecuse supărarea faţă de Michal. Michal a vrut pesemne să împrumute bani pentru bilet. Sigur, asta a vorbit cu Wieczorek! Doar biletul costă la vreo patruzeci de zloţi. Și se vede treaba că n-a ieșit nimic din asta. Michal avea totdeauna ceva bani de buzunar… nu ca el… Dar și-a adus aminte că maică-sa i-a promis și lui o răsplată dacă-i aduce pământ pentru flori.

— Michal, n-ai vrea să-mi ajuţi? Trebuie să car niște pământ. Mama vrea să

răsădească flori. Mergi cu mine?

— Unde?

— E un loc sus, pe deal, unde pământul e gras ca untul. Și-ţi mai arăt ceva interesant.

— Ce?

— Nu-ţi spun acum. E secret.

— Secret? ciuli urechile Michal. Ce secret?

— Nu se poate spune, ai să vezi.

— Bine. Mâncăm și mergem. N-am lecţii multe. Dar să nu-i spui Agnieszkăi. Dacă-i secret, să știm numai noi.

— Nu-i spun! făgădui Witek.

Locul cu pământ bun pentru flori Witek îl știe de mai mulţi ani. Mergeai o bună bucată pe strada Dobra, o luai la dreapta, apoi printre tufe dese și copaci tot în urcuș pe poteca acoperită cu un strat gros de frunze. Printre frunze, ici și colo, răzbăteau firicele de iarbă, iar ramurile tufelor, înmugurite, de departe păreau învăluite de-o ceaţă verzuie.

Witek, cu o săpăligă, începu să scormonească în grabă pământul, iar Michal îl punea cu un făraș în coș.

— Ei, care-i secretul? întrebă Michal nerăbdător după ce umplură coșul.

— Acușica — se uită Witek în jur. N-am mai fost pe-aici de anul trecut.

— Tiii! înseamnă că s-a dus naibii secretul tău! M-ai dus cu prețul!

— Nu. Ai răbdare. Cum să se ducă?… De la salcia asta cinci pași spre stânga… trebuie să fie pe-aici o cărămidă verzuie…

— Ești nebun! Cărămizile sunt roșii. Unde-ai mai pomenit cărămidă verde?

— Acum e verde pe deasupra, acoperită de mușchi, așa că-i greu s-o descoperi. A mai năpădit-o și iarba, a mai acoperit-o pământul. S-o căutăm…

— O fi luat-o cineva să-și sprijine dulapul. Putem s-o căutăm mult și bine! se supără Michal, continuând totuși să caute, ros de curiozitate.

— Uit-o! în sfârșit — se bucură Witek. Parcă s-a mai înverzit. O vezi? Așa… Acum, de la cărămidă drept în sus, douăzeci și cinci de pași spre castan.

— Nu puteam s-o luăm de la bun început spre castan? Ce rost a mai avut să căutăm prăpădita asta de cărămidă?

— Pentru că tufele sunt foarte dese, nu poţi trece. Numai printr-un loc. Dacă se putea trece pe oriunde, ar fi nimerit și alţii și-atunci ce mai secret era? înţelegi acum? Hai după mine. Pe-aici… Trebuie să ne târâm pe sub tufe… Witek se lăsă în genunchi. Și-ncă o dată… Așa… acum privește!

Se opriseră pe o mică platformă de beton, unul lângă altul. Din trei părţi erau înconjuraţi de tufe mai înalte decât ei, iar dintr-a patra, spre deal, de sub pământ și fire de iarbă ce răsăreau din crăpături, se zărea o bucată de zid, cu o spărtură în el.

Michal vârî mai întâi capul, apoi intră… O mică încăpere de câţiva metri, goală, cu podeaua din cărămizi, năpădită spre ieșire de buruieni, iar spre adâncul ei acoperită de frunze uscate, mânate aici de vânt.

— Și, mă rog, care e taina? îl întrebă Michal, studiind atent pereţii.

— Dar greu mai ești de cap! se enervă Witek. Ce, e puţin lucru? I-arăt un loc ca ăsta, o ascunzătoare de care nimeni nu știe, și el, „care-i taina"!

— A! se liniști Michal. Nimeni nu știe? Atunci cum ai dat de ea?

— Mi-a spus un coleg. Anul trecut ședea cu mine în bancă.

— Auzi ce mai secret ! Mâine poate să aducă zece băieţi aici!

— Nu. Nu mai e în clasă cu noi. E în Vietnam. Părinţii l-au luat cu ei… Au plecat acolo pentru câţiva ani.

— Și crezi că numai ţie ţi-a spus?

— Sigur n-a mai spus nimănui! Era foarte retras. Și-n general nu-i prea plăcea să vorbească. L-am întâlnit odată lângă pod și-am venit împreună spre casă. Când am trecut pe-aici mi-a arătat… Numai că a trebuit să-mi dau cuvântul că nu spun nimănui.

— Și ai spus!

— Fii liniștit. Asta trebuia să fie „grota prieteniei". Joziek spunea că dacă ne împrietenim cu cineva, să i-o arătăm și lui.

— Va să zică erai prieten cu el?

— Știu eu? rămase pe gânduri Witek. Era băiat bun, liniștit… Și învăţa bine. La matematică întotdeauna copiam de la el. Dar de la școală nu veneam împreună. Abia când mi-a arătat grota… Zicea să ne jucăm de-a indienii. Aici, pe perete, avea un arc și săgeţi… uite, mai e cuiul. Pe-urmă a venit vacanţa, a plecat la mare, iar toamna n-a mai venit la scoală. Doamna Tolloczko ne-a spus că a plecat în Vietnam.

— … Când s-o întoarce, n-o să-i mai fie lui gândul ia indieni… poate chiar o să uite de grotă.

— Ei, ce zici, Michal? Nu-i un loc minunat?

— Da, este. Și dacă ar vrea cineva să ne găsească, ar căuta mult și bine ! Streche-ntr-o ureche!

Ieșiră din „grotă". Michal dădu crengile la o parte, spre vale. Se zăreau câteva din blocurile noi, frumoase, în care se și mutaseră locatarii. Mai jos se înșiruiau acoperișurile caselor de pe strada Dobra. Dincolo de ele șerpuia ca o panglică Vistula, se zăreau plaja, casele și copacii de pe malul celălalt.

— De jos nu se vede nimic, nu-i așa?

— Nimic — îl asigură Witek. Absolut nimic. Mai ales când o da frunza, va fi ca un zid!

— Admirabil loc! continua să-l laude Michal. Poate facem rost de-o bancă, s-o punem aici. Și să facem ordine înăuntru.

Lărgim intrarea, ca să fie mai multă lumină… uite, cărămizile se mișcă… le scoatem ușor. Aici, în tufele astea, putem tăia o fereastră. Stăm pe bancă și privim spre Vistula.

— Am putea și să citim aici. Iar dacă avem vreun secret, îţi scriu numai G.P.O. 5, și tu știi că asta înseamnă: „Grota prieteniei, la ora 5" — se lăsă Witek purtat de fantezie.

— Ascultă — îi spuse deodată Michal, punându-i mâna pe umăr și privindu-l drept în ochi. Ești prietenul meu?

— Stupidă întrebare! se supără Witek.

— Atunci vinde-mi mie grota asta! Spune, cât vrei pe ea? Douăzeci, treizeci de zloţi? Pe-urmă mai strâng și-ţi dau chiar cincizeci!… Doar tu niciodată n-ai bani. Ei, mi-o vinzi?

— Să ţi-o vând? Witek spera că n-a auzit bine. S-o vând? Cum așa? Ce, e de vânzare?

— Este, nu este, mi-o vinzi și gata! insistă Michal. Dacă nu știe nimeni de ea, tu ești stăpânul. Numai tu poţi veni aici. E dreptul tău.

— Ce drept? Știam de ea, și-atât. Acum știi și tu. Vom veni amândoi; când vrem. Și-atunci, ce să vând?

— Dar eu vreau să fie a mea, înţelegi? *Numai a mea!* Tu să uiţi de ea, ai înţeles?

— Cum adică, să nu mai vin pe-aici? întrebă Witek cu voce schimbată, privindu-l în ochi pe Michal și așteptând în zadar ca acesta să nege.

— Dar tocmai pentru asta îţi plătesc! Cât vrei? O sută de zloţi? Ţi-i dau! Nu toţi odată, treptat, dar ţi-l dau. Zău, ţi-i dau! Crede-mă! Ce, nu mă crezi? Michal interpreta cu totul altfel schimbarea ce se citea pe faţa lui Witek.

— Te cred, dar nu vreau… nu se poate! izbucni Witek. N-am nimic de vânzare, înţelegi? Joziek m-a adus aici ca pe un prieten, fără niciun ban! La fel și eu pe tine! Ca pe un prieten! înţelegi? Ţi-am arătat ceva, *ca unui prieten!* repetă apăsat. Ţi-am arătat ceva ce nimeni nu știe în Varșovia! Și tu? Pentru niște bani îmi ceri să renunţ? Să nu mai calc pe-aici, asta vrei? Să uit pentru totdeauna de acest loc? Asta nu! Niciodată! Nici pentru o mie de zloţi!… Nici pentru o sută de mii!… Nu vreau, înţelegi?!

În primul moment, pe Michal îl miră mai mult izbucnirea lui Witek decât sensul cuvintelor lui. Până acum niciodată nu i s-a opus cu atâta hotărâre.

— Dacă nu, nu — dădu el din mâini. O sută de mii de zloţi! Ehei! Chiar și o mie! De unde să fac rost de-atâţia bani? Atunci, hai să plecăm. Să nu ne fure cineva coșul cu pământ, că abia atunci ai să vezi tu secret.

Luară coșul de toarte și, schimbându-se din când în când, căci pământul nu era de loc ușor, se îndreptară spre casă.

Tot drumul nu scoaseră un cuvânt, niciunul, nici celălalt. Abia în curte, când lăsară coșul jos, în faţa magaziei, Witek spuse, fără să zâmbească:

— Mulţumesc!

— N-ai pentru ce. Noroc! răspunse Michal la fel de rece și, lăsându-i pe Witek, ieși în stradă.

Witek însă continua să fiarbă. Era atât de furios, încât se făcuse roșu la faţă.

— Pământul e greu! De ce-aţi luat așa mult? Mai bine mergeaţi de două ori! se arătă mama îngrijorată, văzându-i obrajii aprinși.

— Nu-i chiar așa greu… poate pentru că am venit repede — se strădui Witek să iasă din încurcătură, luând cărţile în mână.

Dar numai la lecţii nu-i era gândul, deși avea destule, îi reveneau mereu în minte

cuvintele lui Michal: „Vreau ca grota să fie numai a mea! Tu să uiţi de ea!”… La ce-i trebuie?

Doar n-o să stea acolo de unul singur! Ce plăcere ar mai fi și asta? Așadar, cu cine? Cu Wieczorek? Cuzbyszek? N-am ce zice, frumos îmi răsplătește Michal prietenia…

Dacă Agnieszka ar fi intrat atunci în bucătărie, Witek i-ar fi povestit totul, pe îndelete! Să știe și ea cum este Michal în realitate! Că, a observat el, Agnieszka îi ia mereu apărarea lui Michal de câte ori e în încurcătură. Sau poate că nu-i ia apărarea, dar, oricum, încearcă să-l justifice: că așa, că pe dincolo… Oare cum ar explica atitudinea lui de-acum?… E de-a dreptul murdară! Murdară și respingătoare!…

Dar Agnieszka nu mai venea. Era ocupată, probabil, în camera ei… Sau poate nici nu-i acasă?

Witek reuși să se concentreze oarecum asupra exerciţiu lui de gramatică. De două ori comise aceeași greșeală. Se și miră că a putut să scrie așa ceva. Tăie, corectă… întreaga pagină era numai mizgălituri. Doamna Tolloczko numai pentru aspectul caietului i-ar fi trântit un doi.

În pragul bucătăriei apăru Michal. Cu mâinile în buzunar, se vedea cât de colo că n-are de gând să-și facă lecţiile aici.

Se așeză în colţul celălalt al mesei, fără să scoată o vorbă.

Aștepta poate ca Witek să înceapă discuţia. Dar Witek își vedea de treabă… sau măcar se străduia să dea impresia că-i ocupat și că n-are nimic de spus.

— Witek, ascultă — începu în cele din urmă Michal.

— Ce vrei? îl întrebă indiferent Witek, fără să ridice ochii din caiet.

— Ce te-ai umflat așa ca un caltaboș? încercă Michal să glumească, fără să obţină, însă, rezultatul așteptat. Ei bine — Michal se posomorî — voiam doar să-ţi spun că n-am nevoie de grota ta, mă auzi?

— Te aud.

— Atunci ascultă mai departe: nu știu ce mi-a venit să-ţi spun că vreau s-o cumpăr… Zău, mă simt prost, crede-mă!

Se vedea cât de colo că lui Michal nu-i este la îndemână să ceară scuze. Nici nu-mi dau seama ce m-a apucat…N-am nevoie… Ce să fac cu ea? Spune și tu!

— Știu eu? Dacă o voiai *numai pentru tine,* probabil că știi tu pentru ce.

— Nu știu nimic. Zău! Crede-mă! Nu m-am gândit la nimic! încercă Michal să-l asigure, cu toată convingerea. Nu crezi? Atunci să-ţi spun: poate nici nu mă mai întorc de-acasă. Știi?…

Witek își ridică, în sfârșit, privirea și se uită la Michal.

Auzea asta pentru întâia oară.

— Vreau să fiu mai aproape de mama… Și-așa nu-i ea prea sănătoasă… cine s-o ajute? Ăi mici nu-s încă în stare și, la urma urmei, e nevoie de putere. *Ăla,* când îl cauţi, e beat. Cine să-i ia apărarea mamei? Mă înţelegi, cred… Mie… mie mi-a plăcut totdeauna să gospodăresc, m-aș descurca… aș intra la lucru…

Witek dădu din cap:

— Și cu școala cum rămâne? înveţi tot acolo?

— Ei, asta-i mai prost! suspină Michal. Nu știu dacă mă primesc. Le-am făcut multe neplăceri. Mai ales profesoarei de polonă… Era și aia o răutate, ca și asta — arătă el peste umăr.

— Ce tot ai tu cu doamna Tolloczko? luă Witek apărarea profesoarei plecate în concediu de boală. Ce, că era pretenţioasă? Toţi sunt așa, și așa trebuie să fie… Ai văzut tu vreun profesor să fie altfel?

— N-am văzut — recunoscu Michal. Tocmai de-aia școala-i pentru mine un chin. Aș vrea să găsesc ceva de lucru.

— Nu te lasă mama ta. Și nici nu-i voie. Trebuie să termini.

— Asta e! Poate că va trebui totuși să mă întorc aici… nu știu ce să fac… — suspină Michal din nou. Oricum, însă, cu grota n-am ce să fac. N-o să mă duc niciodată pe-acolo și nici n-o să spun nimănui. Poţi să fii liniștit.

— Parcă mie-mi trebuie? se lepădă și Witek amărât. Pot și să uit de ea… chiar fără cei o sută de zloţi.

În vocea lui Witek era atâta amărăciune, încât Michal nu mai scoase niciun cuvânt. Își prinse capul între mâini și, privind pe fereastră, urmărea legănatul lin al crengilor de salcâm… S-a stricat ceva între ei… S-a spart parcă… O să se poată oare repara?…

Chiar în ziua următoare, doamna Koludzka aduse caietele.

Asta produse mirare în clasă, căci doamna Tolloczko nu aducea niciodată temele atât de curând. Se uitau cu neîncredere: poate n-a corectat toate caietele?…

Când Michal îşi văzu caietul deasupra teancului, iar după câteva clipe în mâna profesoarei, se încreţi pielea pe el.

„Am încurcat-o!” se gândi, și chiar apucă să-i spună asta lui Witek. Dar avea să se convingă curând că lucrurile stau cu totul altfel.

— Să vă citesc acum una din teme — începu doamna Koludzka.

— Cea mai bună? întrebă în silă Grażyna, văzând că nu-i nici caietul ei și nici al Dankăi.

— Nu-i cea mai bună.

— Cea mai proastă! trase concluzia Danka, triumfătoare, presupunând că-i vorba de-o nouă ispravă a lui Michal.

— Nu, nici cea mai proastă — râse profesoara. De ce nu mă lăsaţi să termin? Nu seamănă cu niciuna din celelalte compuneri, aşadar putem spune că-i originală…

— E originală pentru că și cel care a scris-o e un original — bombăni Danka. Ar putea fi prezentat la circ, cu intrare — auziră cei care se aflau mai aproape de ea.

— … Sunt aici câteva expresii formulate cu umor, pe care autorul le-o fi împrumutat probabil de la Wiech.

— Autor?!… Hm! Autor! Măscărici poate! zvârli Danka printre dinţi.

— De Kowalski e vorba! îi şopti la ureche prietenei, bucurându-se răutăcios, dar îndată observă că Grażyna ascultă cu multă atenţie spusele profesoarei,

înseninându-se din ce în ce la faţă.

— … în primul rând e de remarcat aici o încercare de gândire personală. Putem fi de acord sau nu cu ideile autorului, dar neîndoielnic găsești idei în această lucrare, judecăţi și concluzii personale, pe care autorul le-a enunţat sub impresia lecturii poeziei. Ascultaţi…

Profesoara începu să citească cu glas tare tema lui Michal.

Clasa izbucni în explozii de voie bună. Toţi râdeau în afară de Danka, roasă de invidie, precum și de Michal și Witek, prea surprinși de aprecierea pozitivă a profesoarei ca să le mai ardă de râs.

Sâmbătă, când Michal i-a citit lucrarea lui Witek, acesta nu știa cum să-i spună, ca să nu-și jignească prietenul, că lucrarea e tot atât de proastă ca și cealaltă, pentru care luase un „doi”; și pentru nota proastă în plus, pe care se așteptau s-o primească Michal, atât el cât și Agnieszka erau tare îngrijoraţi.

Lui Michal, tot gândindu-se și dându-și seama că mai mult nu poate să facă, ajunsese să-i fie indiferent ce notă va lua. Și deodată…

Trebuie să recunoaştem că multe perechi de ochi îl priveau pe Michal cu interes. Părerea profesoarei îl punea pe coleg într-o lumină cu totul nouă…

Numai Danka Majewska, pe coridor, când se pregăteau să plece acasă, îl privi cu răutate și-l întrebă:

— Michal, nu scrii cumva și versuri?

Eu, versuri? De unde ai mai scos-o și pe asta? Michal era evident mirat.

— Am întrebat numai așa. Păcat! Mare păcat — îl luă Danka peste picior. Pentru că dacă ai fi *autor* de versuri, și-ai ști cum „s-o întorci din condei ca să iasă rima”, te pomenești că ai ajunge și tu un mare bard…

Toţi cei care o auziră pe Danka izbucniră în râs. Michal vru, în primul moment, să se repeadă la ea, dar, schimbându-și repede intenţia, spuse:

— Și ce mare lucru! Totul e să vreau… Și despre tine aș putea să fac o poezie.

— Hai, încearcă — îl ispiti Danka.

— *Când te-oi lua de ciuf odată…*
Că tu, Danka, prea te crezi!…
Și te-oi da de toţi pereţii.
Pe Sobieski ai să-l vezi!

— Ce mai poezie! Ha, ha! Și mai departe cum e? continuă să-l sâcâie Danka, mulţumită că a atras atenţia generală asupra ei.

— Mai departe scrie-n carte! Amănuntele le citiţi mâine în presă. Witek, hai să mergem!…

Dăduseră primul colţ de stradă, când Danka îi ajunse din urmă.

— Ascultă, Michal — spuse ea, gâfâind — Graźyna… Graźyna zice că dacă îi faci și ei o poezie, te lasă să-i duci servieta… Chiar și acum dacă vrei…

— Eu? Eu să-i car servieta? Ce-aud?!

— Mă așteptam la asta… I-am și spus Grazynei, dar ea, nu și nu, că să-ţi spun, că precis o să te bucuri. Cuvântul *precis* Danka îl sublinie nu fără o satisfacţie ironică. Eu una mi-am făcut datoria. Deci, ce răspuns îi dau?

— Ce răspuns? Spune-i scurt: Streche-ntr-o ureche!

Danka o rupse la fugă înapoi spre școală, unde o aștepta prietena ei, iar Michal dădu din mâini:

— Auzi, să-i car eu servieta! Iote na… S-aștepte! Witek, hai să le jucăm o festă! Mâine te duci la Grażyna și-i spui din partea mea că, dacă vrea, îi dau voie să-mi ducă servieta până la poartă. Ne-am înţeles? îi spui?

— De ce tocmai eu? Să se ducă Wieczorek.

— Prostul ăla de Wieczorek?

— Prost, neprost, dar în toate recreaţiile te ascunzi cu el prin colţuri. Și cu Zbyszek la fel. V-aţi împăcat? Întrebă Witek plin de ironie.

— Mai întâi că nu ne-am supărat. În al doilea rând, nu vezi că toţi trag de mine? Ce-s eu de vină? rosti Michal plin de mândrie. Băieţii într-o parte, fetele într-alta… Ori vrei să spui că nu-i așa? Și profesoara m-a lăudat…pentru… cum a spus… pentru gândire originală, nu-i așa?

— Dacă compunerea ta intra pe mâna doamnei Tolloczko, era altfel, cu totul altfel…

Tocmai Witek spunea asta, Witek care îşi admira atât de mult prietenul!… Dar îi era Michal prieten?! încrederea lui Witek în prietenul său, ba chiar încrederea în prietenie îi fusese adânc zdruncinată.

— Mie îmi place profesoara asta — mărturisi Michal. E mai bună.

— Mai bună? De ce, pentru că nu ţi-a pus doi? Strecură Witek printre dinţi. E adevărat că doamna Tolloczko se mai supăra pe noi și se lega de te miri ce, dar asta numai spre binele nostru. Dacă nu era profesoară bună, n-o decorau. Știi că are decoraţii?

— Ei, și? Când intra în clasă parcă se făcea mai frig – nu se lăsă Michal convins.

— Ţi se pare. N-ai văzut cu ce cărţi frumoase venea totdeauna? Toate sunt ale ei, personale. Doamna Tolloczko mai bine nu mânca și nu-și cumpăra nimic de îmbrăcăminte, dar cărţi, numai de astea, în ediţii scumpe, cumpără. N-ai văzut câte are acasă, în raft?

— Bani aruncaţi… Parcă nu tot aia scrie! E mai bine cu asta, că nu-i așa acră, îi place să râdă și are dantură frumoasă.

— Să știi că nu dantura e totul — strecură Witek semnificativ — și după o clipă adăugă: Dar n-am nimic împotrivă. Dacă vrei să-ţi alegi prietenii după dinţi, n-ai decât alege-ţi-i.

— După dinţi? Cum vine asta?

— Wieczorek are dinţi frumoși. Și Zbyszek la fel. Ţi se potrivesc ca prieteni…

— Ha, ha, ha, caraghiosule! râse Michal cu gura larg deschisă, vrând parcă să-și arate propria-i dantură, într-adevăr frumoasă. Poate să aibă ei dinţi frumoși, dar dacă n-au minte…

— Poate le mai dai tu, de la tine!

— Eu? Nu mă amestec în treburile lor. Facă ce-or vrea! Am să fiu atunci departe.

— Ce spui? ridică Witek din sprâncene, dar nu mai insistă. Să zică pe-urmă

că-l descoase și că vrea să afle secretele lui cu Zbyszek și Wieczorek! Nu, asta nu, are și el ambiţia lui!

Michal, însă, și neîntrebat, era dispus să-l informeze. Îşi dădea el seama că Witek n-a uitat ziua de ieri și voia să-l îmbuneze.

— Am să-ţi spun, Witek… — privi în jur… dar dă-ţi cuvântul ca nu sufli o vorbă!

— Dacă n-ai încredere, nu-mi spune; n-am nevoie. Eu secretul meu ţi l-am destăinuit fără să-ţi cer cuvântul – rosti Witek cu mândrie, dar și cu amărăciune în glas.

— Bine, dar secretul ăla era numai *al tău,* nu se compară. Aici e vorba de ceva mult mai complicat. Totuși… hai să-ţi spun.

— Dacă vrei. Vocea lui Witek era încă indiferentă, deși urechile începuseră să i se rozească.

— Așadar, rămâne între noi: vor să facă o bandă.

— Bandă?! Acum și Witek îşi roti privirea în jur. Cum adică? Pentru ce?

— Deocamdată pentru nimic: se aleg. Vor să formeze o bandă clasa întâi. De-aia tot trag de mine. Vor să fie gangsteri.

— Gangsteri?! Adică hoţi, să fure?

— Da' de unde… ce-ţi veni. Gangsterii nu fură. Numai că-și cam fac de cap. Se ţin, adică, de pozne, ca să se distreze.

— Ba sunt hoţi! Și omoară oamenii din mașini. Tata a citit în ziar, și ne-a citit și nouă. Am auzit bine.

— Eşti copil. Nu știi că ziarele fac din ţânţar armăsar?

Altfel lumea nici n-ar citi. Wieczorek are totdeauna bani, face cinste la toţi. Wichan la fel, niciodată nu-i lefter…părinţii îi dau când vrea, nu se zgârcesc. De ce să mai fure?

— Eu, nici dacă m-ar ruga în genunchi, n-aș merge cu ei! Nici tu n-ar trebui să te înhăitezi cu ei, știi? Mi-am dat eu seama că Zbyszek e mare derbedeu, ca să nu mai vorbim de Wieczorek… E un măgar! Și tu vrei să faci gașcă cu ei?

— Nu ţi-e bine? Cine ţi-a spus că vreau? Tocmai că nu vreau, de-aia se tot ţin de capul meu. Ziceau să ne întâlnim sâmbătă, să mergem undeva, dar ei nici nu știu că mâine, phuit! mi-am luat valea — izbucni Michal în râs. Ehei. Sâmbătă ! Unde o să fiu eu atunci! La noi în grădină, sau mai știu eu unde! Că acasă mă așteaptă lucru, nu glumă!

— De ce nu le-ai spus, ca să te lase în pace!? Insistă Witek.

— La ce? Las să mă caute.

Da, mă rog, toţi *trag de tine!* aminti Witek cu satisfacţie. Te sfătuiesc să te ţii departe de ei!

— Mai departe de-atât? Mâine voi fi la o sută douăzeci de kilometri! Vai, Witek! De bucurie, Michal aruncă servieta în sus, şi-o prinse. Mama face niște caltaboși, de și-ar linge și regina Angliei degetele! Ţi-aduc și ţie să guști. Ai ceva împotrivă?

— Dacă aduci, am să gust, de ce nu? răspunse Witek amabil, dar fără entuziasm.

„Te ţii tare — gândi Michal, zâmbind. Dar te fac eu să fii cum ai fost".

Intrând în hol, o văzură pe Agnieszka; ducea ligheanul cu apă, iar în lighean o cârpă. La vederea lor, se grăbi să intre în camera ei. Purta o rochie veche și era legată la cap cu un batic colorat.

„Nu se mai satură de-atâta curăţenie!" gândi Michal, pregătindu-se chiar să trântească o răutate, dar îl împiedică apariţia doamnei Piotrowska.

— Unde-mi umblaţi?! strigă deschizând ușa spre hol.

S-a răcit mâncarea și vreau să plec în oraș… De-un ceas vă aștept! Nu ţi-e rușine, Witek?! Puţin obraz faţă de mama ta și de fratele tău!

Michal închise ușa după el: ce bine că unchiul nu-l bârâie atâta la cap!

Camera era scăldată în soare mai mult ca de obicei – primăvara aducea zi de zi mai multă căldură. Dincolo de geamuri, chiar pe pervazul ferestrei, un porumbel cenușiu îşi tot răsucea neliniștit capul, uitându-se ba cu un ochi, ba cu celălalt în cameră. Când se întorcea de la școală, Michal presăra totdeauna puţină pâine.

Și-acum la fel, deschise larg un canat al ferestrei. Porumbelul zbură o clipă pe balconul bătrânilor și, întorcându-se împreună cu alţii la fereastra lui Michal, îi ciuguli din mână și se lăsă chiar mângâiat.

— Cine a spălat geamul? Tu? întrebă unchiul când se întoarse de la lucru.

— Nu.

Michal, mirat, observă abia acum că geamurile, spălate, luceau lună. De-aceea i se păruse camera mai luminoasă ca oricând.

— Nu, nu eu — repetă. Probabil Agnieszka… îşi aminti de mutrișoara ei speriată când au intrat, și de ligheanul pe care-l ducea în mână.

— Toată ziua numai asta face: curăţenie.

— Acum odaia arată cu totul altfel. Trebuie să dăm jos păienjenii, că te ia groaza când vezi ce-i aici — îşi plimbă Czernik privirea pe pereţi. Ce-ai zice să scoatem și dușumeaua la lumină? Dar n-o să dovedesc — suspină el. Azi am de lucru în oraș până seara târziu, iar mâine plec. Cu autobuzul întreprinderii… l-au verificat, gata. E comod, o să călătorim în el ca într-un tren expres. Știi, Michal, pentru întâia oară călătoresc așa departe. E interesant… mai vezi lumea…

După ce mâncară, când Czernik se pregătea să plece, Michal se apropie de el.

— Unchiule, dă-mi bani să cumpăr benzină și ceară. Fac eu dușumeaua.

— Bine. Când ne-om întoarce, după sărbători, și mie și ţie ne va fi plăcut în casă curată. Dacă nu spăla geamul, nu mi-ar fi trecut asta prin minte. Curăţenia de la femeie se trage — râse el.

— Dar la Piotrowski, Witek și tatăl lui au făcut totul: au scuturat, au spălat ferestrele, au frecat podeaua încercă Michal să salveze onoarea bărbaţilor.

— Așa e. Dar dacă nu-i punea nevasta la treabă, Piotrowschi n-ar fi făcut nimic. Îl cunosc bine… de când nu era însurat. El… să citească ziarul… nu se prea omora cu cureţemia… dar după ce s-a însurat, s-a schimbat…

La nevoie, Michal era în stare să facă orice. Îl învăţase mama lui. Și-acum, rușinat într-o oarecare măsură de Agnieszka, se apucă serios de treabă. Dușumeaua era murdară rău, dar oricât de gros ar fi fost stratul de murdărie, nu

putea ţine piept benzinei și periei mânuite de o mână puternică.

Tocmai când freca Michal mai de zor, Agnieszka apăru în ușa deschisă.

— Ai s-o scoţi La capăt? întrebă ea. Să te-ajut?

— N-am nevoie! De ce-ai spălat geamurile? o făcu el pe supăratul. Ca să frec eu acum dușumeaua, că altfel nu merge!

— Păi tocmai de-aia le-am spălat — râse ea. Dar și pentru altceva. Michal, aș vrea să te rog ceva.

— Hai, spune!

— Nu mă ajuţi să aducem niște pământ? Singură nu pot.

Sunt niște ghivece în cămară și aș vrea să le scot pe balcon și să pun flori în ele… Doamna Piotrowska mi-a promis niște mușcate… Să-i fac o bucurie mătușii când s-o întoarce.

— Când s-o întoarce mătușa ta, o să bată la loc în cuie ușa de la balcon, ori poate vă mutaţi la bloc. N-ai văzut? Iar a fost comisia pe-aici. Ieri. S-au tot sfătuit de unde să înceapă cu demolarea. Dă-l naibii de pământ. La ce-ţi mai trebuie?

— Nu vrei să mă ajuţi? Pe faţa Agnieszkăi se putea citi părerea de rău și deziluzia.

— Ba te-ajut, ţi-am spus eu că nu? în jumătate de ceas sunt gata. Să dau cu ceară, și până se usucă mergem după pământ. Fă rost de un coș… Vezi că are Witek.

În timp ce umpleau coșul cu pământ, Michal simţi de câteva ori imboldul să-i arate și Agnieszkăi grota. Reuși totuși să se stăpânească: Witek și-așa e supărat pe el, să nu se supere mai tare.

— Michal… Agnieszka ar fi vrut să-i spună ceva, dar ezită.

— Spune !

— Am găsit șoriceii… după dormeză… se ascunseseră acolo, și-au fost striviţi. I-am găsit uscaţi, ca două fâșii de hârtie…

— Aoleu! Să vezi ce-o să mai iasă!…

— Nu! Nu trebuie să spunem nimănui… Ţi-am spus numai ţie… secret.

— Cum vrei - ridică Michal din umeri. Eu pot să nu spun.

Când se întorceau, văzură de departe, pe un teren de curând amenajat lângă bloc, aproape de casa lor, câteva automobile şi-o droaie de copii ţipând.

— Ce s-o fi întâmplat acolo? se întrebă Michal. Hai să vedem!

Copiii, bucuroși la culme, făceau o larmă de nedescris.

O șalupă veche, îngropată în nisip până la jumătate, purtând pe punte un ciorchine de copii, părea să fi pornit într-un ocol al lumii. Cine avea rău de mare putea, din câţiva pași, să schimbe mijlocul de locomoţie: un automobil uriaș pornise cam pe aceeași rută. Ca și barca, automobilul era o rablă de mult ieșită din uz, dar la ce-ar mai fi folosit atunci aripile imaginaţiei?

Băiatul de la volan răsucea de el cu atâta ardoare, încât și privitorul cel mai lipsit de fantezie și-ar fi dat seama cu ce viteză mare și pe ce drum accidentat gonește automobilul!

Înghesuiala cea mai mare era însă în jurul unei învârtitoare cu patru scaune.

Aici veghea asupra ordinii unui bărbat. Nu mai puţin entuziasmat decât micuţii amatori de dat în leagăn, indica ordinea, arăta cum trebuie să te ţii de mânerele scaunului ca să nu cazi și, ajutat de doi copii mai mari, dădea vânt scrânciobului orizontal să se învârtească mai repede. Fără grija și ajutorul lui, câmpul de joacă s-ar fi putut ușor transforma într-un câmp de bătaie.

Agnieszka și Michal priveau cu interes jocurile amenajate care… deși în mod precis erau destinate celor mai mici decât ei… reușeau totuși să-i atragă.

— În barca aceea, ce te-ai mai putea juca de-a piraţii! Nu-i așa? se aprinse Michal, și îndată se rușină. Spun și eu așa… Cred că mă înţelegi?…

— Te înţeleg — încuviinţă Agnieszka. Știi, Michal, seara, când se întunecă și nu mai e nimeni pe-aici, ce-ar fi să venim… Și-l luăm și pe Witek… Doar nu stă nimeni mai aproape ca noi. Ne dăm în legănuţ, da? Cred că încăpem în scaune, ce zici?

— Tu încapi, și Witek… Cred că încap și eu, mai înghesuit. Bine, venim chiar deseară!…

Cu pământul adus umplură numai jumătate din ghivecele pregătite.

Michal îi făgădui Agnieszkăi că mai merg și mâine după pământ. Apoi se apucă să dea lustru dușumelei.

După un ceas, o chemă pe Agnieszka să-i arate cum a ieșit. Totul lucea și, ceea ce era mai lăudabil, Michal nu se mulţumise să dea numai la mijloc; toată mobila veche fusese trasă de la locul ei. Mirosul de ceară îi atrase pe soţii Piotrowski și pe infirmieră. Ba chiar și doamna Leontina trecu pe acolo.

— Ce cameră frumoasă a fost asta! oftă ea, clătinând din cap. Aici ţineam biblioteca, iar aici se aflau două fotolii frumoase, legate în piele — arătă ea.

— Ai spălat și geamurile? se miră doamna Aniela. Asta, însă, e cazul să-l dăm jos, se apropie ea de perete și rupse afișul completat de Michal.

În locul afișului apăru o pată lăsată de apa prelinsa cândva din tavan…

— Am uitat de pata asta! îşi ceru scuze infirmiera. Dar nu-i nimic, și-așa n-o să mai staţi mult aici. Ceva îmi spune că în curând ne vom muta!

— Fie-ţi gura aurită! Și ceasul bun în care ai spus asta! Că nu mai am răbdare… Cred că primim apartamentul pe care l-am ales, la etajul doi… Și discuţia continuă în hol și pe coridor.

Numai Agnieszka rămase în cameră, pentru o clipă.

Privea pata murdară, în mod atât de neașteptat apărută de sub afișul rupt, și strâmbă din nas.

— Asta nu-mi place de loc, dar de loc! o imit a ea pe doamna Leontina, clătinând din cap ca bătrâna, și, stăpânindu-și râsul, duse degetul la gură. Dar lasă că o acoperim. Ai niște pioneze? întrebă după o clipă.

— De unde? Mi se pare însă că are Witek, am văzut la el.

— Du-te și cere-i! Fuga! Agnieszka avea azi chef să imite, de se minună și Michal — pentru întâia oară observa asta la ea.

Când intră cu vreo zece pioneze în mână, o găsi pe Agnieszka desfăcând un sul mare de hârtie.

— Niște afișe vechi, de la serbările școlare — explică ea. Mi le-a dat mătușa să-mi învelesc cărţile, dar n-am nevoie de toate. Alege câteva, care-ţi plac.

Găsiră împreună două mai frumoase. Deasupra patului unchiului, se vedea acum un drum de ţară străjuit de-o parte și de alta de sălcii bătrâne. Michal îşi alesese un alai de nuntă din Lowicz. Erau cam strident colorate, într-adevăr, dar acopereau în bună parte pereţii murdari, crăpaţi și pătaţi.

— Știi că-i frumos! îşi admiră Agnieszka opera, împreunând mâinile ca Piotrowska. Și râseră amândoi în taină.

Când se întoarse seara târziu, Czernik, văzând jocul culorilor de pe afiș în lumina puternică a becului din tavan, rămase în prag o clipă, ţintuit locului de mirare.

— Ce-i asta? Ai tapetat pereţii? întrebă, căutând, fără să-și dea seama, cu privirea afișul atât de binecunoscut lui.

— Ce-i, unchiule, nu-ţi place? Nu-i mai bine așa? Zâmbi Michal, văzând mirarea unchiului.

— Ba e mai bine… sigur că-i mai bine — răspunse mecanicul, puţin jenat și mulţumit în același timp.

Se întunecase de-a binelea când Agnieszka, Witek și Michal dădură fuga spre locul de joacă. Henio, somnoros, rămase acasă, nici nu bănuia măcar că a pierdut o asemenea distracţie. Încăpură în scaune. Chiar și Michal. Se învârtiră pe săturate. Ce plăcere!

Când să coboare, însă, Agnieszka și Witek abia-l putură scoate pe Michal din scaunul îngust de fier, proiectat pentru pasageri mai mici ca el.

Michal se tot suci în pat. Deși era obosit, mult timp nu putu să adoarmă. Mâine la ora asta va fi de mult acasă!

La școală, precis le va da drumul mai devreme, dar ce păcat că nu poate apuca trenul de dimineaţă! Cea mai grea așteptare este aceea când e vorba numai de ore… Cei de-acasă se gândesc desigur la el… Michal simte astă… Mama probabil că nu s-a culcat încă: sunt atâtea de făcut în ajunul sărbătorilor!… Nu cumva spală?… Cei mici desigur dorm, dar ziua precis și-au amintit de el… Ce-ar fi să-i aducă aici, să se dea și ei în legănuţ! O s-o roage pe mama să-i lase, acum, când sunt mici și nu plătesc la tren… Chiar mâine seară va vorbi cu mama… Și tot mâine seară le va povesti ălor mici cum e aici… Și le va da acadelele.

Mâine seară!… Mâine seară!… Mâine seară!… auzea în somn zgomotul cadenţat al roţilor de tren care-l duceau spre locul atât de mult dorit.

15

DIMINEAŢA SE TREZI MAI DEVREME CA DE obicei. Unchiul nu era în cameră, dar, aruncându-și privirea spre „ceapa” din perete, văzu că are timp

suficient. Michal nu mai putea sta în pat. Se scula, se îmbrăcă, dar nu ieși din cameră. Nu voia să-l vadă careva și să-l întrebe…sau chiar dacă nu-l întreabă, să ghicească ce anume i-a alungat somnul.

Avea totul pregătit pentru plecare: o legăturică nu prea mare cu rufe, mărunţișurile din servieta veche și ponosită.

Trebuia doar să-și cumpere biletul, pentru care unchiul îi dăduse banii aseară. Și a mai primit două sute de zloti pentru mama. „Să-și cumpere ceva… Să știe că are un frate care se gândește la ea", așa a spus unchiul. Dar Michal, la Łódź, n-o să-i dea banii mamei în mână. Că, știe el, intră-n ei și nu se alege cu nimic. Strechentr-o ureche! Va intra mai bine cu mama într-un magazin, să-și aleagă material pentru o rochiţă de vară, un material care să-i placă mamei, și o să-i spună că-i un cadou din partea unchiului pentru Piotrowska, și că a rugat-o unchiul să-și cumpere mama după gustul ei… Abia după ce va plăti, Michal o să-i spună: e pentru tine, mamă!…

O singură problemă îl frământa — tatăl vitreg. Dar Michal era hotărât: de la bun început, chiar de la ușă, se va strădui să se impună, încât tatăl vitreg să ţină seama de el. Casa e de la tata, lui i-a lăsat-o, lui Michal, nu tată lui vitreg!…

Dar dacă, în lipsă, tatăl vitreg a schimbat ceva în casă sau în curte?!… Michal încleştă fălcile până la durere.

Se uită la ceas. Ce-ar fi să dea fuga la gară și să ia trenul de dimineaţă? Dar nu… tot nu schimbă nimic, şi-o să se supere unchiul că a fugit… Să plece el întâi… și pe-urmă…

Din camera bătrânilor se auzea o discuţie. Din nou despre pachetul primit de la noră. Curios, cum pot unii să se gândească atâta la același lucru! Pachetul l-au primit ieri și-i mult mai mic în comparaţie cu pachetele dinainte, ceea ce era de așteptat. De ce să vorbească într-una de asta?…

— Numai două cutii de cafea…

— … și tutun de loc.

— Tare mă tem că n-o să ne mai trimită nimic. Asta nu-mi place de loc, dar de loc!

— Caută, Leontina dragă, adresa Helenkăi… Scrie-i…Poate ne răspunde.

— Bine, Franio… cum mă scol, o caut, îi scriu cum și ce. Nici arhanghelul din cer…

În casă începu forfota. Cineva trecu prin camera bătrânilor. S-au trezit și la Piotrowski… E timpul să-și pregătească ceva de mâncare…

Plecară toţi trei la școală. Pe drum, Agnieszka îi aminti lui Michal că mai au de adus pământ de flori.

— Bine, mergem…

— Eu ies mai devreme decât tine. Ne-a spus diriginta că facem azi numai trei ore.

— Ce spui! exclamă Witek cu invidie. Noi avem cinci. Asta nu-i drept.

— Witek, ce-ar fi s-o chiulim? îl îndemnă Michal. Și-așa nu mai am răbdare!

— Nu faceţi asta! îi mustră Agnieszka. Să lipsiţi la dirigenţiei? La ce bun?

Și-așa n-ai tren mai devreme.

— Aș vrea să meșteresc o cușcă pentru iepuri.

— Ţi-ajut eu — se oferi Witek. Dar la pământ nu pot să merg cu voi: trebuie să duc așternuturile la spălătorie. Abia după ce mă-ntorc voi fi liber.

— Iar după ce se-ntunecă, mergem iar la legănat? întrebă Agnieszka.

— Fără mine! Mă dau eu în scrânciob acasă! se bucură Michal, grăbind involuntar pasul.

Și clasa a șasea urma să facă numai trei ore. La polonă discutară mai mult despre proiectele de vacanţă, care unde pleacă și ce are de gând să citească. Doamna Koludzka anunţă că după sărbători le va da o compunere liberă. Nu vru să dea amănunte, dar când copiii argumentară că de sărbători au mai mult timp de gândire, cedă:

— Bine, tema va fi: „Mănușile verzi”.

— Verzi? Mănuși verzi? De ce? Cine poartă sau a purtat vreodată mănuși verzi? Să fie vorba de vreo personalitate istorică? Ori din lumea teatrului? se auzeau întrebări din toate părţile, până când profesoara îşi duse mâinile la urechi, de parcă s-ar fi apărat de un nor de ţânţari.

— Nu vă mai spun nimic! Niciun cuvânt! Daţi drumul fanteziei şi-o să vedem unde vă duce.

Chiar și lui Witek îi dădu de gândit această temă neobişnuită, iar când îşi mai reveni după prima impresie, îi spuse lui Michal:

— Ce zici de asta?

— Ce să zic? răspunse prietenul. Doar n-oi fi prost să-mi bat capul eu te miri ce mănuși verzi sau albastre. Acum mă interesează altceva, vin sărbătorile. Restul? Streche-ntr-o ureche, și punct.

Ultima oră, a treia, clasa a șasea avea biologia. Profesorul și elevii, părăsind clasa, porniră în întâmpinarea primăverii. Acţiunea primise numele de „cercetare a naturii”, dar numai un grup de elevi zeloși îl înconjurau pe profesor. Ceilalţi se tot împrăștiau sub diferite pretexte, se adunau din nou, la chemarea profesorului, ca după o clipă să-și expună obrajii și umerii soarelui și adierii vântului primăvăratic. Nicio forţă din lume nu-i putea face pe copii să uite că vacanţa de primăvară va începe peste câteva minute.

Agnieszka ţinea coșul de-o toartă, prefăcându-se că nu i se pare de loc greu. Trebuia Michal să-i propună, din când în când, să mai schimbe mâna.

— Ce faci cu atâta pământ? De-atâtea ghivece, vezi să nu cadă balconul! o sperie Michal.

— N-ai grijă, numai trei ghivece mai pun. Restul duc pe balconul dinspre grădină.

— La Szafrańiec? Michal se opri și puse coșul pe trotuar.

Și eu car coșul ca un prost pentru moș Tremurici! Tu n-ai minte, Agnieszka?!

— De ce vorbești așa? Știi doar bine că singura bucurie a domnului Szafrańiec este balconul. Trebuie să-l ajutăm.

— Ce mă interesează pe mine bucuria lui? o întrerupse Michal brutal. Puţin îmi

pasă! Szafrańcowa, dacă putea, nici nu mă lăsa să intru în casă ! Câteva săptămâni s-a uitat la mine de parcă eram… și doar i-am cerut… i-am spus (se bâlbâi, nevoind să-i trădeze Agnieszkăi clipa în care „s-a umilit" cerându-i iertare), am căutat s-o conving că n-are dreptate. Pentru orice fleac, fuga la unchiul!…

— De ce vorbești așa, Michal? repetă Agnieszka. Cum poate să fie cineva atât de rău?!

— Sunt rău? se înfurie Michal. Dacă-i vorba să fiu rău, atunci cară singură pământul! Eu nu slugăresc pe nimeni!

Spunând asta, dădu drumul coșului și, lăsând-o pe Agnieszka în mijlocul drumului, pomi înainte cu pași vioi.

Se uită înapoi o dată și încă o dată: Agnieszka ducea coșul cu ambele mâini, sprijinindu-l pe burtă; mergea câţiva pași, apoi se oprea să se mai odihnească. Nu-l chemă și nici nu încercă să-l oprească, măcar cu un gest, deși văzuse că s-a uitat spre ea.

Michal se întoarse brusc, luă coșul de toartă și din nou începu să arunce cuvinte pline de dispreţ:

— Ești o proastă! Să le cari pământul de pomană! Doar n-o să-ţi plătească!

— De unde știi? Ba îmi plătesc.

— Ei, atunci e altceva — se mai potoli Michal. De ce n-ai spus de la început? Cât îţi dă?

— Atât cât o să-mi ceri tu, ca să-ţi plătesc — spuse gâfâind. Cât vrei?

— Eu să iau bani de la tine? Dar n-a fost vorba de asta. Eu nu vreau nimic.

— Atunci și eu tot atât iau de la ei, nimic. O faci pe prostul, aia-i. Las că știu eu…

— Știi pe naiba! bombăni Michal, și o bună bucată de timp nu mai scoase niciun cuvânt. Abia la poartă se opri și spuse:

— Singură ai cărat pământul, ţine minte. Singură! Eu n-am niciun amestec în treaba asta. Streche-ntr-o ureche! Înţelegi?

Urcară scara și lăsară coșul în hol, lângă ușă.

— Ţine minte! repetă Michal. Eu nu știu nimic. Dacă scoţi un cuvânt, ai să vezi ce-ţi fac! și-i vârî pumnul sub nas.

Agnieszka, speriată, se trase înapoi și fugi în curte.

Unchiul plecă îndată după prânz. Mai avea de rezolvat unele treburi în cartierul Praga și nu-i mai rămânea timp să se întoarcă.

Îmbrăcat într-un costum bun, proaspăt bărbierit, cu ruksacul pe umeri, arăta mai tânăr ca de obicei. În zadar încerca să se stăpânească — se vedea bine că plecarea îl emoţionează. Îşi luă, pe rând, rămas bun de la toţi.

— Drum bun! Drum bun! îi ură doamna Aniela. Întoarceţi-vă mai repede din străinătăţile alea că o să vă simţim lipsa…

— … când s-o înfunda chiuveta ! termină Henio cu deplină convingere.

— Petrecere frumoasă! Și sănătate vă dorim, domnule Michal! Aveţi grijă să nu vă intoxicaţi cu ceva! îi strângeau ambele mâini bătrânii Szafrańiec.

— Să nu vă rămână inima pe undeva dincolo de munţi — glumi Piotrowska.

Cehoaicele, după cât se spune, sunt și frumoase, și gospodine, dar aţi avea necazuri cu adusul alesei în ţară!…

— O să mă mai gândesc. Ar fi o afacere bună… Doar așa să primesc și eu locuinţă mai mare — ripostă unchiul plin de voie bună.

Witek, Michal și Agnieszka îl conduseră pe mecanic până la staţia de autobuz.

— Noroc! Rămâneţi cu bine! Michal, transmite salutări tuturor a acasă! strigă unchiul de pe platforma autobuzului.

— Drum bun! Drum bun!…

Se întoarseră în fugă acasă. Michal uită să întrebe cât e ceasul („ceapa" o luase unchiul), dar cu siguranţă n-a mai rămas mult timp.

Aranjă sculele pe care unchiul, în grabă, le lăsase pe masă și îşi trase mai la îndemână bagajul. Se pregătea să treacă pe la Agnieszka s-o roage să aibă grijă de porumbei, când deodată, plină de voioșie, ea dădu buzna în cameră.

— Michal! Am primit scrisoare de la mătușa! Și tu ai un pachet… de-acasă, cred! Uite ce mare e! Ţine-l!

— Pachet, mie? se miră Michal. De-acasă?

Văzând că nu se grăbește să-i ia pachetul greu din mână.

Agnieszka, nerăbdătoare, îl lăsă pe masă și, apropiindu-se de fereastră, deschise febril propriu-i plic. Îşi luneca privirea peste rânduri, citind din loc în loc cu voce tare:

— Mătușa se simte bine… i-a scăzut temperatura… e mulţumită că are cameră bună și e încântată de peisajul de munte… A făcut și câteva mici plimbări, iar din fereastra ei admiră Giewontul… Auzi… Giewontul… dar, întorcându-se spre Michal, nu mai fu în stare să scoată niciun cuvânt.

Pe un colţ al mesei se afla pachetul pe jumătate desfăcut.

După hârtia cu pete mari de grăsime puteai citi cu ușurinţă conţinutul. Lângă pachet se afla un plic şi-o foaie de hârtie la fel de pătată.

Michal, rezemat de dulap, avea faţa palidă și buzele crispate…

— Ce-i cu tine, Michal? se repezi Agnieszka spre el. Ţi-e rău? Culcă-te! și-l condu-se cu grijă spre pat. Doamne! Precis din cauza pământului *pe* care l-am cărat! Cum o să mai pleci singur? Să nu ţi se sntâmple ceva pe drum! Cum să pleci?

— Nu mai plec… — cuvintele i se desprindeau greu de pe buze - nu mai plec…

— Da? Poate că-i mai bine. Îi scriu mamei tale să nu se neliniștească.

— Nu-i nevoie. Mama mi-a scris să nu vin — rosti Michal cu voce stranie, abia auzită, iar faţa lui începu să ia culoarea obișnuită. Mama nu vrea…

Se uită la Agnieszka de parcă acum o vedea întâia oară, sări din pat, privi într-o parte și-n alta și, până să intervină ea, ia-l de unde nu-i. Se auzi numai pocnetul ușii de ia intrare trântite, și în hol pașii locatarilor speriaţi, ieșiţi să vadă ce s-a întâmplat;

— Ce e? Ce-a bubuit așa? întrebă Piotrowska.

— Unde-i Michal? vru să afle Witek.

— Credeam că-mi cade tavanul în cap! suspină Szafrańcowa.

— Agnieszka, ai fost aici? Ce s-a întâmplat? Spune – o rugă blând, dar insistent doamna Aniela.

— Eram aici — începu fetiţa oarecum speriată. I-am adus lui Michal pachetul… Uite-l… arătă spre masă. Citeam scrisoarea mătușii, în timp ce el desfăcea pachetul.

Și… când m-am întors… eram aici, lângă fereastră… Michal, palid, de credeam că leșină. Dar n-a leșinat. Tot timpul a ţinut ochii deschiși. M-am speriat, îi spuneam că nu poate să plece singur la Łódź… Iar el… ciudat! spunea într-una: „Mama nu vrea să vin”… și a fugit…

— Ăsta-i pachetul? continuă să-l desfacă doamna Aniela.

Da, e de la mama lui. Au tăiat porcul… Uite și scrisoarea. Îndată, unde-mi sunt ochelarii? Să vedem ce-i scris…

Dragă fiule! citi ea cu glas tare. *Te rog rămâi de sărbători la unchiu'. Așa o să fie mai bine pentru toţi. Peste două săptămâni vin eu acolo să-ţi spun totul. Vă doresc sărbători fericite. A ta mamă, care te iubește.*

— Așa! Asta e… Doamna Aniela strânse la loc foaia de hârtie pe care, suspinând adânc, o vârî în plic. Ei, ce să-i faci I Câte nu se întâmplă în lumea asta!

Agnieszka se plimba prin cameră, neputându-și găsi locul. Să se apuce de învelit cărţile? Să-și ţeasă ciorapii?

Și nici balconul nu-i încă gata: balustrada de fier e ruginită, s-a scorojit vopseaua veche, într-un cuvânt, e urâtă; ce să-i facă, cum să-i mai schimbe aspectul?

Totuși nu la asta îi era gândul acum. Din ușa balconului, larg deschisă, fetiţa privea strada în ambele sensuri: poate va zări silueta robustă a lui Michal. Ar avea atâtea să-i spună, să-i explice, să-l consoleze, doar înţelegea foarte bine: nu-i chiar atât de ușor…

— Agnieszka! auzi în spate vocea lui Henio. A spus mama să vii la noi la masă. Avem colţunași cu smântână! îţi plac? Mie îmi plac foarte mult. Hai, vino!

— Nu s-a întors? întrebă scurt doamna Piotrowska. N-o fi cumva jos, în magazie?

În timpul mesei, nimeni nu aduse vorba de Michal, dar se vedea cât de colo că gândurile, spre el îndreptate, au întunecat buna dispoziţie din ajunul sărbătorilor.

Michal nu se afla în magazie. Ascunzătoarea de sub scară era și ea pustie.

— E în oraș — îi spuse Witek Agnieszkăi — că acasă n-avea rost să plece, nu-i așa?

— Nu, n-a plecat. Canadiana e pe spătarul scaunului, iar servieta și pachetul sunt în cameră. N-a plecat…

Târziu, cam pe la miezul nopţii, se auzi zgomotul discret al cheii în broască, apoi scârţâitul ușii închise cu grijă.

Agnieszka, trezindu-se, ieși în hol. Nu văzu lumină sub ușă, nici în gaura cheii. Abia când desluși scârţâitul patului de fier, se convinse că Michal s-a întors să înnopteze acasă.

— Nu, draga mea, nu! El nu știe să câștige simpatia oamenilor și cred că nimic nu-i de făcut în problema asta – îi spuse doamna Aniela Agnieszkăi. Azi-

dimineaţă… Azi-dimineaţă… să fi fost ora șase… mă pregăteam să plec la serviciu' la spital… Mă uit pe fereastră și pe cine văd? Pe Michal, dând târcoale magaziei. Mă gândeam: iar dispare ca ieri toată ziulica. Mi-era milă de el, e doar un copil, deși-i dezvoltat… Cobor deci în grabă și-i spun, ca unui om, să nu pună așa la inima, ca mama precis o fi având motivele ei. La urma urmei, o să vină şi-o să-i explice…" Iar el — cu ochi fioroși și cu faţa prelungă de parc-ar fi slăbit dintr-odată se uita la mine ca și cum i-aș fi făcut cine știe ce rău, și mă ia la sigur: „De unde ştiţi?!" Din scrisoarea de pe masă, îi răspund, doar nu-i niciun secret… Ei, să-l fi văzut cum a sunt și a început să ocărască! Până și Szafrańiec a ieșit pe balcon să vadă cine ţipă în balul ăsta. Îţi spun, mi-a părut rău că am intrat în vorbă cu el. Și-aveam de gând să-i dau o cafea… Rău mai e…

Joi seara, pe când Agnieszka, Witek și Henio vopseau ouă, infirmiera, impacientată, gâfâind și îmbujorată de alergătură, dădu buzna în bucătărie.

— Nu l-aţi văzut pe Pimpuś?! N-a fost pe-aici? întrebă, uitându-se în toate părţile. Nu l-aţi văzut prin curte?

— Nu. L-aţi luat la plimbare doar. Ce s-a întâmplat? vrură copiii să afle amănunte. S-a smuls din zgardă?

— I-am dat drumul pentru o clipă să mai zburde prin iarbă. Și m-am oprit puţin, că am întâlnit o cunoștinţă care s-a întors din sanatoriu. Două minute dacă am stat de vorbă…Mă uit: Pimpuś nicăieri. Parcă a intrat în pământ! L-am chemat, l-am căutat peste tot, dar nici urmă de el. Speram că-i aici… Doamne! Sigur mi l-a furat cineva! Un câine atât de frumos!…Doamna Aniela, cea atât de energică și curajoasă, care găsea de obicei soluţiile cele mai practice, tremura acum neputincioasă, fără să știe ce să mai facă, iar lacrimile i se prelungeau șiroaie pe obrajii îmbujoraţi.

Porniră toţi să-l caute — afară mai era încă lumină. Scotociră toate văgăunile și ascunzătorile, dar în zadar. Vorba doamnei Aniela: parcă intrase în pământ!

— Ce sărbători mai sunt astea pentru mine, doamnă Piotrowska? se plângea a doua zi infirmiera, amărâtă. Nicio bucurie nu mai am. Când intru în casă, am impresia că mi-a murit cineva! Și ieri, și azi mi-am aranjat să fiu de gardă la spital. Nu vreau să stau acasă! De niciun fel de pregătiri nu-mi arde! Muncind, cel puţin mai uit…

— Poate o să-l găsiţi pe Pimpuś — încercă Piotrowska s-o mângâie, deși nici ea nu mai credea într-o asemenea minune. Nici nu știe omul când îi cade necazul pe cap continuă ea. La fel și cu Michal ăsta… Dispare cu zilele și nimeni nu știe unde e… Ca ultimul derbedeu, vine plin de pete pe haine, dezmăţat, și murdar, și iar dispare. Măcar gândindu-ne la Czernik ar trebui să-l mai ţinem acasă.

Dar cine-l prinde? Mâine e prima zi de Paști. L-aș invita la masă… și pe el, și pe Agnieszka… să ciocnim un ou…

Dar cum să dau de el? Vine noaptea târziu, iar în zori o șterge…

ÎN ZIUA DE PAȘTI, DOBORÂT DE OBOSEALA hoinărelii din ajun, Michal dormi până târziu. Doamna Piotrowska, la capul patului, trase serios de el până îl trezi.

Apucându-i și scuturându-i de umăr, îi spunea:

— Michal, Michal, trezește-te! Sforăi de se aude până-n stradă!… Michal deschise ochii. Scoală-te, îmbracă-te și hai la noi, la masă.

— Nu merg! bombăni și se întoarse cu spatele. Neașteptându-se la ceva mai bun din partea lui, Piotrowska nu se supără.

— Hai, nu te mai lăsa atâta rugat. Suntem doar vecini. Dacă era unchiul aici, veneaţi împreună. Unchiul în fiecare an de Paști e invitatul nostru. Așteptă o clipă și adăugă: Îl trimit pe Witek să te ia.

După ce vecina ieși, Michal sări din pat ca ars, se îmbrăcă în grabă și strânse așternutul, gândindu-se cum să iasă neobservat din casă. Dar era prea târziu! În hol se tot învârtea Agnieszka, ţopăia și Henio pe coridor… Iar Piotrowski nu știu ce tot boscorodea prin curte…

Ce să facă? Nu, pentru nimic în lume nu se duce. N-avea chef să stea de vorbă cu ei. Nu vrea să vadă pe nimeni și nici să fie chemat la masă nu vrea…

Din discuţiile de ce auzeau dincolo de perete reieșea că infirmiera nu va fi acasă toată ziua, iar bătrânii se pregătesc să meargă în vizită la o cunoștinţă. Piotrowski, după prânz, e așteptat cu soţia și copiii la niște rude. Se pare că o vor lua și pe Agnieszka cu ei. Casa va rămâne pustie. Și va fi linişte. În sfârşit!!!

Witek bătu la ușă. Niciun răspuns. Apăsă pe clanţă, intră… înăuntru nimeni.

— A și fugit?! Agnieszka, Michal a fugit! Nu mai e aici !

— Nu mai e? Păcat că n-am venit la timp! regretă Agnieszka. Vezi — îi reproșa lui Witek. Ţi-am spus să venim mâi devreme! Dacă te-ai foit atâta!…

— Eu m-am foit? Eram gata, numai că… Nu înţeleg…Agnieszka, știi… — ezită Witek… Și astăzi să plece! Ce face el toată ziua printre străini?

— Da, adevărat… De sărbători fiecăruia i se cuvine o masă gustoasă, iar el…!

— Și nu numai asta… Cine știe dacă nu s-a înhăitat cu niște vagabonzi…

— Care vagabonzi?

— Ei, mai întrebi! Doar sunt atâţia vagabonzi în Varșovia… Huligani, gangsteri…

— Nu s-a înhăitat cu nimeni! refuză Agnieszka să creadă. Michal nu face așa ceva, poţi fi liniștit.

— Ești atât de sigură?

— Sunt! E băiat cu cap și-i prea practic ca să-l ducă cineva de nas. Un om cu aplicaţii pentru științele exacte, care are judecată precisă, concentrată, nu se lasă influenţat…

— Poate că ai dreptate — gândi Witek cu glas tare. Deseori îl auzi: „Ce-am din asta?” Da, nici eu nu cred… Și ce băiat capabil, îl invidiez. Să vezi că acum, dacă a prins mișcarea, o să aibă compunerile cele mai bune. Dar tu de ce îl lauzi atâta? Și ieri l-ai lăudat la tata, și astăzi…

— Ce-i cu voi de zăboviţi atâta? se supără Piotrowska. Unde-i Michal? Haideţi!
— Nu-i aici, mamă, a fugit!
— A fugit? Imposibil! L-aţi fi văzut…
— Dacă-l vedeam, îl opream — suspină Agnieszka. L-aș fi oprit, dar când am venit aici nu mai era.
— Păcat! Ce să-i fac… Haideţi mai iute că totul e gata.

Auzind că s-a închis ușa, Michal îşi mișcă mâna ţinută până atunci într-o poziţie incomodă. Bine că a făcut și sub pat curăţenie. Cât praf se adună acolo! Dacă începea să strănute sau să tușească, îl găseau!… Și Witek ăsta, ce gură spartă mai e! Cât p-aci să trădeze secretul!…

În schimb, slăbănoaga asta de Agnieszka nu-i atât de proastă! Are minte în cap! îl cunoaşte mai bine ca toţi! Nici el nu avea despre sine o impresie atât de bună. Și nu se poate spune că a încercat să-l flateze… Doar îl știau plecat… „Judecată concentrată!…” Cum vine asta? E mai bună decât neconcentrată? Nu se spune — un concentrat, soluţie concentrată?…

Agnieszka, trebuie să recunoaştem, s-a schimbat. Când a venit, acum câteva luni, era cu totul alta. S-a mai deşteptat și ea. Sigur! E acum mai înţeleaptă!…

Încet, cu băgare de seamă ca să nu facă zgomot, Michal ieși din ascunzătoare. De-acum nu mai intră nimeni. Se descălţă și se strecură sub pătură. Ar mai dormi…

Când se trezi a doua oară, de astă dată fără ajutorul nimănui, în toată casa domnea liniștea. Era cald, soarele dogorea prin fereastra întredeschisă, și Michal dădu pătura la o parte.

Să tot fie ora două după-amiază. Probabil au plecat toţi, de mult, dar pentru mai multă siguranţă, băiatul, se apropie de fereastră și privi cu atenţie. La bătrâni, balconul închis… semn că nu-s acasă. La doamna Aniela, oblonul tras la fereastră… același lucru. Nici porumbeii nu se văd, au zburat spre Vistula și s-or fi aciuat pe-acolo, pe undeva, la umbră.

Nici zgomotul cotidian al autobuzelor nu se mai aude, nici duduitul tramvaielor în preajma intrării în tunel… E doar sărbătoare… Foamea începuse să-l chinuie. Michal se duse în bucătărie și puse ceainicul la fiert.

În baie, se uită fără să vrea în oglindă și nu se mai recunoscu: „Eu sunt?”… Îmbăiat, piptănat, cu cămașa schimbată, se simţi mai bine. Își revenise. Scoase din pachet tot ce era de mâncare. Caltabosul i-a reușit și de astă dată mamei… Dar ce mult i-a trimis!… Probabil fără știrea tatălui vitreg: ori a știut şi a lăsat-o în pace, numai să nu-l vadă pe Michal…

Dar mama?… „Rămâi de sărbători la unchiu’, e mai bine”…La unchiu’!…

Curios! Oare mai are cineva parte de asemenea sărbători? Singur cuc!… Mai bine să nu se gândească la asta. „Stăpânește-te, băiete, că doar pe tine te poţi baza”… Când o să vină mama peste două săptămâni aici, n-o să-i spună niciun cuvânt. „Da; m-am distrat *bine,* și-aș vrea să rămân la unchiu’”… Şi-o să facă tot posibilul ca mama să nu rămână nicio clipă singură cu Piotrowska ori cu doamna Aniela. De faţă cu el, n-o să îndrăznească să-i spună nimic. Și nici mamei n-o să-i

treacă prin minte că tocmai de sărbători a stat singur aici, ca un câine!…

În tot timpul acestor meditaţii amare se plimba prin cameră. Uitându-se prin perdea în camera bătrânilor, zări pe dulap o farfurie cu ouă colorate. La Piotrowski masa era acoperită cu o faţă de masă albă, iar la mijloc un cozonac. La profesoară nimic deosebit, numai balconul larg deschis… Desigur, Agnieszka a uitat să-l închidă… Și ușa dinspre hol era descuiată.

Michal intră, se apropie de balcon, dar nu ieși, să nu-l vadă careva dintre vecini. Unii se întorceau de la plimbare.

Deși era o zi minunată, pe stradă lume puţină. Nici nu-i de mirare, e ora mesei…

— Zi de Paște! glăsui amărât Michal și deodată se retrase speriat, pentru că din greșeală lovi un scaun din care sări, speriată, Agnieszka.

— Ce m-am speriat! începu ea să râdă. Eram sigură că nu e nimeni în toată casa.

— Și eu credeam la fel — căută Michal, jenat, să se explice. Nu te supăra… mă uitam și eu afară…

— Da, de aici se vede o bună parte din malul Vistulei. Hai pe balcon. „Hai, vino, te rog. Poate îmi dai și un sfat: uite ce urâtă și ruginită e balustrada asta. Ce să fac? Cum s-o curăţ?

— S-o cureţi? se miră Michal. Poate ar trebui s-o freci cu șmirghel, dar e mult de lucru. Și la ce bun? Doar vă mutaţi curând, nu-i așa?

— Ne mutăm, dar pân' la toamnă sigur nu. Și-atunci? Cel puţin vara asta cu siguranţă o petrecem aici. Și până cresc mușcatele, să mai acopere, e urât…

— Sub scară, în curte, e o cutie cu vopsea crem… i-a rămas doamnei Aniela de când și-a renovat mobila… Poate dai pe balcon… acoperă și rugina.

— Minunată idee! se bucură Agnieszka. Balconul în crem e frumos. Numai de nu i-ar trebui vopseaua. S-o întreb…

— Dar să știi că nu ţine… După câteva ploi nu mai rămâne nici urmă…

— Oricum, până o spală ploaia o să fie frumos… Nu ţi-e foame? Doamna Piotrowska mi-a lăsat prăjituri și cozonac! Ia… te rog, ia și gustă!

Agnieszka discuta cu el atât de sincer și-l trata atât de firesc, încât Michal n-așteptă să mai fie rugat. Luă o felie de cozonac, câteva prăjiturele, și ieșind pentru o clipă din cameră, se întoarse cu o farfurie de caltaboș tăiat felii.

— Gustă și tu, te rog, e de acasă. O nebunie! Nu te-au luat Piotrowski cu ei? întrebă după o clipă. De ce?

— N-am vrut eu să merg. Ce să caut? Sunt acolo în familie, numai eu străină. Ce să fac? Am rămas aici să citesc… Am mai privit afară… E un timp așa de frumos! Am și aţipit puţin… N-am auzit când ai intrat…

— Dar… nu te plictisești singură? Michal, de fapt, gândise altceva: „nu te întristează singurătatea?"

— De loc. Chiar îmi place să fiu singură. Decât să știu că deranjez…

— Da, e adevărat — încuviinţă Michal, dar deodată o privi bănuitor.

— Eu… eu… de mine vorbeam… — îşi luă seama Agnieszka și se înroși la gândul că Michal ar fi putut s-o înţeleagă greșit. Știi, la Rzeszow, nu prea se sfiau

să-mi arate că-i deranjez.

— Nu stăteai la rude?

— Ba la rude, dar…

— De mult nu ai părinţi? riscă Michal.

— De mama nu-mi amintesc. O știu numai din fotografii. Bunica m-a crescut… Acum câţiva ani a murit și ea. Dar eram mare și ne descurcam cumva. Eu cu tata… O duceam chiar bine… Până când tata…

— S-a însurat?

— Nu… nu s-a însurat…

Agnieszka tăcu, iar Michal nu îndrăzni s-o mai întrebe.

Clipind din genele-i lungi, coborâte, ce-i aruncau o umbră pală pe faţă, ea îşi mușca buzele, luptându-se curajos să-și stăpânească emoţia. În cele din urmă, cu vocea stinsă și cu o oarecare ezitare, începu să povestească…

De mult se consideră că primul ceas al înserării, acel ceas al amurgului blând care, fără să se ascundă, șterge binevoitor expresia ochilor, tremurul buzelor și urmele în discrete ale lacrimilor, este cel mai prielnic mărturisirilor.

Și iată că pe balcon, în lumina caldă a serii, îmbrăţișându-și genunchii și sprijinindu-și bărbia în ei, Agnieszka îi povestea lui Michal, ghemuit alături, toate amărăciunile și necazurile de care se izbise prematur în viaţă.

Fraze scurte și neterminate, cuvinte, puţine… Iar Michal, acel Michal despre care nu demult se spunea că n-are imaginaţie și că-i necioplit, înţelegea totul, prindea din zbor și completa lot ce nu rostea ea până la capăt.

— Am rămas singură… s-au înstrăinat de mine… Dar nici eu nu-i mai suportam!… Cei la care am stat… mereu…Noroc că m-a luat mătușa…

Rămase apoi tăcută câteva clipe. Rezemat de perete, fără s-o privească, băiatul era mulţumit că și ea privește undeva departe… Așa e mai ușor…

După un timp, Agnieszka începu din nou să povestească. Se destăinuia, ca și mai înainte, dar părea mai liniștită.

Ce-a fost mai rău Michal aflase.

— Mi-ai spus odată: „Ești servitoare la mătușa ta!…”

Faţa lui Michal se îmbujora toată. În prima clipă m-a durul mult, dar după aceea mi-am spus: „Ei și? Spună ce-o vrea. Era mai rău dacă nu puteam să mă revanșez în niciun fel faţă de mătușă-mea… Ar fi fost mult mai rău”…

— Și eu aș vrea să lucrez, să-mi câștig existenţa — suspină Michal, înţelegând-o din ce în ce mai bine pe Agnieszka. Mi-ai spus și tu asta odată… mai ţii minte?

— Da. Mă voi strădui la anu’ să găsesc o meditaţie.

Mi-a promis domnul Grzybowski. Și tu ai putea la matematică…

— Nu, nu-i pentru mine. Ca să meditez, trebuie să te pricepi. Am să caut altceva. Poate la blocul nou se va găsi ceva de lucru pentru mine; să distribui laptele, de pildă. Sau pot să bat covoarele, să frec parchetul, să spăl geamurile… Pot să fac orice.

— Ei, vezi? se bucură Agnieszka. Se pot găsi soluţii. Am auzit că până în

toamnă blocul va fi gata. Ce crezi?

— Piotrowski cred că și-au și ales apartamentul. Tu ai fost înăuntru?

— Nu.

— Hai să mergem acum. Să vedem garsonierele. Unchiul va primi garsonieră.

— Și mătușă-mea la fel. Să mergem.

Nu-i chiar atât de ușor să pătrunzi pe un șantier de construcţii, mai cu seamă când trebuie să ocolești cabina paznicului. Stive de cărămizi, scânduri, saci de ciment constituie tot atâtea piedici. Michal însă știa să se strecoare și, învingând cu abilitate obstacolele, o conducea pe Agnieszka spre clădire.

La un moment dat deslușiră un scheunat slab.

— N-or fi șobolani!? se sperie Agnieszka.

— Șobolani? Cu ce să se hrănească aici, cu cărămizi? dădu Michal din mâini, ciulind totuși urechile: Stai!…

Ţipătul se repetă o dată, de două ori.

— Un căţel!…

— N-o fi Pimpuś?! strigă Agnieszka.

— Ce să caute Pimpuś aici? Precis sforăie acum sub patul doamnei Aniela.

— Nu știi că a dispărut? se miră Agnieszka.

— Nu. Atunci te pomenești că-i el… începu să-l strige pe nume, îndreptându-se spre locul de unde venea scheunatul.

Într-adevăr, Pimpuś era! Dar de nerecunoscut… Căzuse într-o groapă adâncă de var, nefolosită. După cele două zile de Post forţat, îi scăzuse burta cu care altă dată mătura pământul. Dădea din coadă și, văzându-și prietenii, slobozi un urlet prelung și plin de jale.

Abia îl putură scoate. Michal aduse o scândură, pe care o lăsă cu un capăt la fund și o rezemă cu capătul celălalt de marginea gropii, dar Pimpuś, cu toată truda și bună voinţa de care dădea dovadă, aluneca înapoi, neputincios.

Abia când Michal bătu pe scândură câteva stinghii transversale, Pimpuś, cățărându-se pe ele, izbuti să iasă.

— Are o frânghie de gât. Vezi? observă Agnieszka.

— Cred că l-a furat cineva… Uite, a ros legătura – cercetă Michal cu atenţie capătul frânghiei. Inteligent câine: a scăpat și fugea spre casă, dar probabil a alunecat și a căzut aici, sărmanul.

Pimpuś nu mai avea putere să meargă: făcea câţiva pași și se culca… până când Michal îl luă în braţe, neţinând seama de faptul că era murdar… Îl ducea spre casă, alintându-i ca pe un copil. Agnieszka n-ar fi crezut că Michal e capabil să pronunţe asemenea cuvinte mângâietoare.

Îl hrăniră cu lapte și pâine, iar la urmă el îi dădu și o felie de caltaboș, Agniezska încercă să-l cureţe de var.

Așa-i găsiră Witek și Henio, când se întoarseră din vizită.

— L-au găsit pe Pimpuś! strigau, fericiţi. Unde a fost? Ce făcea acolo?

— A căzut într-o groapă, pe șantier! începu Agnieszka să povestească. Michal abia l-a… Fără să asculte până la urmă, Witek fugi să ducă vestea mai departe.

— Ce tot vorbești?! strigă deodată Michal, furios, neţinând seama de prezenţa lui Henio. Tu l-ai găsit!… Te rog, spune ce vrei, dar nu că l-am scos eu de-acolo!

— Bine, Michal — încercă Agnieszka să-l potolească, dar nu-i nimic de rău! De ce?…

— Uite-așa, streche-ntr-o ureche! înţelegi?

— Nu înţeleg — începu ea să se agite — dar dacă vrei tu… Principalul e că doamna Aniela va fi fericită…

Între timp, aflând vestea, și părinţii lui Witek, și bătrânii Szafrańiec, întorși de curând acasă, discutau bucuroși.

Pe Pimpuś toţi îl îndrăgeau, că nu deranja pe nimeni, așa că și la necazul doamnei Aniela luaseră toţi parte, iar acum abia așteptau s-o vadă, să-i dea vestea cea bună. Witek nu-l slăbea din ochi pe Michal — măcar acum, seara, să stea la masă împreună și să ciocnească un ou…

După ce se sfătui cu doamna Piotrowska, Agnieszka așternu masa în camera ei. Piotrowski o întrebă unde l-au găsit pe Pimpuś și rămase oarecum mirat de răspunsurile cam echivoce ale Agnieszkăi. Întregul adevăr, însă, fu dat la iveală de Henio:

— Un băiat care stă aici, la noi, l-a găsit pe Pimpuś – îşi informă tatăl, în șoaptă. El l-a scos din groapă, la bloc, dar Agnieszka n-are voie să spună, că dacă spune, vai de ea!

„Tinerii" cinară în camera Agnieszkăi. Michal, de astă dată, nici nu încercă măcar să refuze. Aducând o bucată de caltaboș și două portocale, împărţi totul frăţește, în patru, căci în seara aceea sărbătorească și Henio, care aprecia din plin onoarea ce i se făcuse, fusese trecut în rândul tinerilor.

Doamna Aniela, sosită și ea de la spital, iar s-a pus pe plâns, de astă dată însă plângea de bucurie.

„De ce mi-o fi spus toate astea? De ce? se gândea Michal, pregătindu-se de culcare. Un noian de întrebări și gânduri îi mișunau prin cap. A vrut oare să-mi dea peste nas că atunci m-am comportat ca un…?"

Nu găsi o expresie mai tare ca să-și califice purtarea urâtă de atunci. Ciudat! Atunci s-a supărat pe Witek că i-a făcut observaţie. Că doar spusese „adevărul" despre Agnieszka, adevărul adevărat!…

Acum, însă, amintindu-și cele petrecute, simţea cum valul fierbinte al rușinii îl cuprinde tot mai mult… zvârli înciudat pătura deoparte. Ce se întâmplă cu el?

S-a schimbat într-adevăr ceva! Da, s-a schimbat! Acum situaţia e exact inversă. În pachet se mai afla o scrisoare, adresată unchiului! Mama îi mulţumea că suportă toate cheltuielile legate de întreţinerea lui Michal… De altfel, ea tot n-ar prea avea de unde să-i trimită bani…

Noroc că nimeni nu știe de asta! Dar așa o fi? La început el a scos din pachet o singură foaie de hârtie. N-o observase pe cealaltă. Și între timp a umblat doamna Aniela… Ar fi îngrozitor s-o audă într-o zi că-i spune: „Trăiești aici din mila unchiului!…"

La acest gând, Michal strânse pumnii și scrâşni din dinţi. Nici Agnieszka nu

dormea. Din ușa deschisă a balconului privea în noapte. Luminile de pe malul celălalt al Vistulei se oglindeau feeric în apa fluviului. Reclamele de neon străluceau. În depărtare se detașa printre celelalte lumini inscripţia roșie a grădinii zoologice, duduia din când în când tramvaiul trecând podul.

Agnieszka se gândea la sine și la ceilalţi. La început, când a venit în această locuinţă, se simţea ca într-un teatru.

Fiecare cameră o scenă, cu alţi actori… Atâtea impresii și observaţii noi! Și odată intrată în joc, și-a luat rolul în primire cu toată seriozitatea și bunăvoinţa.

Se simţea cu mult mai mare decât cei doi băieţi. Ce știau ei despre viaţă?… Witek i se părea copilăros și naiv. Arţăgosul și nemanieratul Michal i se părea ridicol. Se zbătea, vorba lui, „ca o balenă în agrafă”, și asta numai ca s-o facă pe grozavul, să se impună, ca nu cumva, ferească sfântul, să-și afirme ea superioritatea.

Mai târziu, când din cuvintele mătușii, ale infirmierei și ale doamnei Piotrowska și-a format o imagine a situaţiei lui Michal, pe Agnieszka au izbit-o unele analogii între viaţa ei și a lui Michal. În ajunul Paştelui a fost doar martora dezamăgirii prin care a trecut. Îl înţelegea pe Michal cum nimeni altul nu putea să-l înţeleagă.

Și-a mai înţeles că, în afara acestei dezamăgiri, trebuia să suporte și umilinţa: acum o să râdă toţi de el! Dorea atât de mult să se vadă acasă, și când colo… mama n-are nevoie de el!

Iar ea trecuse printr-o situaţie și mai penibilă…Dacă n-ar fi fugit la Varșovia, cine știe ce s-ar mai fi întâmplat!

De-aceea îl înţelegea pe Michal. Și tocmai pentru că l-a înţeles, ca să-l ajute, i-a povestit totul despre sine.

17

A DOUA ZI DE PAȘTI, TIMPUL SE ARĂTĂ schimbător. Dis-de-dimineaţă, credincios parcă vechiului obicei polonez, o ploaie torenţială udase bine orașul, după care iarba și tufele se făcură parcă mai verzi. Mugurii stă te-au pretutindeni să plesnească.

Domnul Szafrańiec fredona vesel, căci reușise s-o stropească pe doamna Aniela.

Witek și Henio, udaţi de tatăl lor încă în pat, îşi luară revanșa asupra Agnieszkăi, luată și ea prin surprindere.

Acum toţi trei îl pândeau, în spatele ușii, pe Michal. Acesta însă, bănuind ce-l așteaptă, se închisese în camera lui și trăgea cu urechea la zgomotele vagi, dar tocmai de aceea suspecte, de-afară. Când auzi pașii celor de-afară depărtându-se pe scări și pe Henio strigând în curte, descuie liniștit ușa să meargă la bucătărie, de unde i-ar fi putut el uda pe cei de jos!

Dar totul nu fusese decât o manevră bine pregătită: până să se dumerească Michal, Witek și Agnieszka aruncară cu apă deasupra lui. Iar pe coridor, când fugea, doamna Aniela izbuti și ea să-l stropească, râzând cu poftă de mutrișoara

lui Michal, care nu se mai aștepta să fie atacat și din partea aceea.

Toată dimineaţa domni în casă veselie și voie bună. Se stropea după datină, apoi ștergeau de pe jos urmele.

Numai doamnei Piotrowska, încă de dimineaţă, nu-i erau boii acasă. Văzând-o atât de posacă, doamna Aniela o întrebă cu neliniște:

— Nu cumva v-a făcut rău ceva din ce-aţi mâncat ieri în vizită?

— Aţi ghicit! îmi pare rău că m-am mai dus acolo. Toată noaptea m-a durut ficatul. Uite aicil Nu-i ficatul în partea asta?

— Mă mir! Totdeauna aţi spus că sora e bună gospodină și gătește grozav.

— Cum să nu fie! Când ai de toate!… Ce nu ne-a pus pe masă: curcan, șuncă, friptură… Și tort de ciocolată!… Ca de la cofetărie!…

— Ce mai! Masă ca la nuntă!

— Frumoasă nuntă! dădu Piotrowska din mână. Am mâncat cu noduri! M-am otrăvit, pur și simplu… Dar nu pentru că nu era bine gătit. Nuuu! M-a înnebunit cu văicărelile!

— S-a întâmplat ceva?

— Nu s-a întâmplat nimic. Ce să se întâmple? Așa sunt ei. Soţul meu mi-a și spus: „N-am niciun chef să merg…

Să vezi că iar încep să se plângă”. Dar de! Am și eu o singură soră, nici într-o zi ca asta să n-o văd? Ne-au invitat din toată inima. Și eram curioasă să le văd locuinţa, că acum au primit-o, de curând.

— Locuinţă nouă? Prin Spaţiul locativ? se interesă doamna Aniela.

— Nu, prin Cooperativa de construcţii. Cumnatul lucrează doar la construcţii, și câştigă foarte bine. Prime, ore suplimentare…

— Și-i frumoasă locuinţa?

— Minunată! Două camere, bucătărie mare, balcon spaţios… Chiar în faţa parcului. Ce n-aș da să primim și noi una la fel! Tare m-aș bucura!… Cumnatu-meu însă e acru ca oţetul. Mereu se plânge. Că o duc greu!…

— Greu? Cu mese atât de bogate?

— Nici eu n-am mai putut răbda: „După câte văd aici pe masă, nu s-ar zice că o duceţi greu”, le-am spus. Dar ţi-ai găsit! A început soră-mea: că nu se găsește nimic, că te omoară cozile, că e scumpete!… Ce să spun, mi-a stat toată mâncarea lor în gât!

— Ce oameni fără minte! Nu știu să se bucure de ce au! dădu din cap infirmiera.

— N-o mai înţeleg pe soră-mea! Copii sănătoși are, soţul câștigă bine, și nu-i risipitor, aduce acasă până la ultimul ban…

— Și tu ai copii sănătoși — interveni glumind Piotrowski — eu aduc plicul cu bani neatins acasă, iar locuinţă vom primi și noi curând. De ce să-i invidiez pe Andrzejczak?

— Ne putem noi compara cu ei? Vorbești și tu! Au mobilă nouă, televizor, frigider… — începu să înșire Piotrowska, neputând uita atât de ușor vizita făcută la sora ei înstărită.

— … și trotinetă cu roţi de cauciuc! adăugă Henio, adânc impresionat.

— Iar noi, băiete, în loc de trotinetă o să-i cumpărăm mamei o mașină de spălat rufe! Ai să tot învârţi la storcător, nu-i așa?

— Ce să ne facem vise! începu Piotrowska, dar soţul n-o lăsă să termine:

— Păi vise n-ai de ce să-ţi faci, că-i ca și cum ai avea-o în casă.

— Cum așa? De unde?…

— Ei, vezi? Deși nu lucrez în construcţii, primesc și eu din când în când câte o primă. E vorba de prima pentru cincisprezece ani de muncă. Ne-o dă la 1 Mai. Și-am și făcut comanda pentru mașina de rufe.

— Serios? se bucură Piotrowska, îmbujorându-se, dar îndată adăugă: Ne-ar trebui și un frigider! Fără frigider nu poţi să ţii nimic… să spună și doamna Aniela, viaţă e asta, fără frigider?

— Auziţi? râdea acum Piotrowski, împreună cu doamna Aniela. Iar când vei avea frigiderul, și-n el o găină friptă, abia atunci ai să începi să te plângi cu adevărat.

— Nu — protestă energic Piotrowska — atunci n-o să mai spun nimic. Nici acum nu mă plâng, deși aș avea de ce!… Doamna Aniela știe foarte bine cât de greu o scoatem la capăt!… Dar oricum, dacă te tângui nu te-alegi cu nimic…

— Decât doar cu vreo piatră la ficat — interveni infirmiera.

— Ptu, ptu, ptu, departe de noi! Sănătoși să fim, şi-om ieși noi cumva la liman…

După-amiază, cu încuviinţarea domnului Piotrowski. Agnieszka, Michal și Witek plecară la cinematograf.

„Viroaga albă” produse o puternică impresie asupra lor și cu toate că fiecare înţelese filmul în felul său, se declarară de acord că filmul a fost extraordinar. Michal îşi exprimă chiar intenţia de a-l mai vedea o dată.

Între timp, la părinţii lui Witek sosiseră oaspeţi. Mulţumit de o asemenea împrejurare, Witek intră la Michal. Agnieszka, văzându-i de pe balcon, îi chemă la ea.

Era o seară caldă, liniștită. După ploaia torenţială de dimineaţă, aerul era încărcat de miresmele primăverii.

Agnieszka se așeză pe scaun în poziţia ei preferată: ghemuită, cu bărbia sprijinită pe genunchi. Privind panglica albastră a Vișiniei, continua să se gândească la eroii filmului. Îi plăcuse foarte mult cealaltă fată: modestă, nu chiar atât de frumoasă și prezentabilă, dar…

Michal nu putea uita caii, nespus de frumoși, și vitele din film. Armăsarul acela pe care atât de greu îl puteai încăleca! Dar și ceilalţi! Iar vitele… imediat îţi dădeai seama că sunt de soi!

Witek, eliberându-se cel dintâi din magia filmului, începuse să se gândească la ale școlii.

— „Mănuși verzi”… Ce teamă! Nimic nu-mi trece prin minte.

— Vezi?… suspină Agnieszka. Trebuie să fie ceva legat de speranţă.

— De ce? întrebă Michal, nedumerit.

— Pentru că verdele este culoarea speranţei. Poate pentru că primăvara, când totul e verde, fără să vrei, numai la bine te gândești… Așa e omul. Fiecare speră

ceva mai bun, mai plăcut… dacă nu acum, la anu'…

— Da, mare lucru e speranţa! interveni și Michal. Unchiu' mereu spune că dacă n-ar fi sperat să capete locuinţă nouă, n-ar mai fi pus el bani la CEC…

— Fiecare om poartă în el o speranţă — rosti rar Agnieszka, îndreptându-și gândurile din nou la film. Ştiţi, îmi pare rău de cowboy-ul acela care a lucrat atâţia ani la fermă… Cât s-a străduit, săracul, și asta numai pentru că spera să-i fie soţie fata cea frumoasă…

— Ea nu l-a vrut! constată Michal. Iar pe urmă, când Gregory Peck a părăsit-o, s-ar fi mulţumit și cu cel urât!… Parcă ce dacă era urât… Și el era curajos, nu-i așa?

— Numai Peck putea să încalece pe diavolul ăla! își aminti Witek.

— Fugi, că era prost! La toţi le spunea să nu scoată o vorbă… se miră Michal. Și. Pentru ce? Eu n-aș fi rezistat. Aș fi venit călare chiar sub balcon. Și fata cât era ea de logodită, l-ar fi văzut cu alţi ochi. Da' el — nimic! Și când l-a bătut pe celălalt, tot așa nimeni n-a aflat nimic! La ce-i mai folosea tot ce făcea?

— Poate… poate că pentru el era mai important ce gândea el însuși despre el — declară sentenţios Agnieszka.

— Aiurea, e mai important! se grăbi Michal să obiecteze.

Pentru o vreme în balcon se lasă tăcerea.

Apoi discuţia fu reluată pe cu totul alte teme, nelegate de „Viroaga albă", dar în momentul când se pregăteau să părăsească balconul, Michal trase concluzia unică despre speranţă și eroul din film:

— Speranţă! Speranţă! Se tot gândea, trăgea nădejde, și deodată totul s-a năruit! A primit o lovitură de a văzut stele verzi! Streche-ntr-o ureche cu speranţa asta! Punct.

Și cum Agnieszka se întoarse brusc spre el, se grăbi să adauge:

— Vorbeam de film, mă înţelegi? De cowboy-ul acela cu speranţa lui. Cu ce s-a ales din asta? Zero virgulă zero! Cred că ești de acord cu mine, nu-i așa?

Agnieszka nu-i răspunse. Îl privi doar în ochi și clătină din cap.

Agnieszka călărea pe un cal aidoma celui nărăvaș din film. Și abia se mai putea ţine de coama lui! Deși n-o vedea la faţă, Michal îşi dădea seama că fata e înspăimântată…

Împreună cu Witek goneau s-o salveze, dar caii lor nu puteau ajunge din urmă calul Agnieszkăi.

Mai iute! mai iute! Dacă n-o ajung, dacă nu reușesc să strunească armăsarul nărăvaș, acesta va zvârli fata de pietrele și stâncile pe care tropotesc potcoavele celor trei cai!

Și-atunci…

— Ţine-te! Ţine-te de coamă! strigă Michal din toate puterile, deși îşi dădea seama că are de-a face cu o forţă diabolică… într-adevăr, chiar în clipa următoare, o mare greutate i se prăvăli pe umăr, trântindu-l din șa.

— Ţine-te! mai strigă o dată, cu voce răgușită și sugrumată, deschizând ochii.

— Michal! Trezește-te! Mama sta aplecată deasupra patului. Ce-ai visat? A

trebuit să te zgâlţâi ca să te trezești.

Băiatul mamei!

Abia acum lui Michal i se păru că visează. De unde a apărut mama aici? Cum a intrat în cameră? Era doar atât de devreme! În toată casa domnea o tăcere deplină, iar ceasul unchiului, pe care îl mutase deasupra patului său, arăta ora cinci.

— Cine ţi-a deschis, mamă? întrebă el, clipind.

— Dormiţi tun! Mama îşi scoase haina, apoi pantofii, care probabil o strângeau, căci o expresie de ușurare îi lumină faţa când luă papucii unchiului în picioare. Am bătut și-am tot bătut, până mi-a deschis o fetișcană din camera învăţătoarei. Unde-i unchiul? N-a venit noaptea asta acasă?

— Nu — răspunse scurt Michal, ca să se mai necăjească și mama.

— Doamne, Doamne! Iar s-o fi încurcat la chef cu colegii? Și mi-a promis că n-o să mai bea! Ia te uită! Ce face băutura din oameni! se tângui mama cu voce stinsă, privind când spre ușa bătrânilor, când spre cea dinspre hol.

— Nu-i vorba de nicio băutură. Ce-ai cu omul?

— Nu-i la băutură? Atunci unde-o fi? Că-i prea devreme să fi plecat la lucru. Și zici că n-a fost noaptea asta acasă?

— Nu, pentru că e plecat în excursie. În Cehoslovacia.

— În Ceho… Cehoslovacia? Mirarea mamei, amestecată cu o doză de spaimă, îi produse o mare satisfacţie lui Michal. Când a plecat?

— Miercuri, în săptămâna mare — răspunse chipurile indiferent, ba chiar închise și ochii, dând parcă de înţeles că ar vrea să mai doarmă.

Pentru o clipă se așternu tăcerea. Vădit surprinsă, mama începu apoi să povestească repede, cu jumătate de glas:

— Și-am vrut eu să vin înainte de sărbători. Ceva mă trăgea: pleacă și pleacă! Dar știi câtă treabă e înainte de sărbători… El mă ajută, nu pot să spun. Că după nenorocirea aceea…

— Ce nenorocire? o întrerupse Michal.

— Păi accidentul de tramvai! îndată după ce-ai plecat tu. Nu ţi-a spus unchiul? Am scris într-o scrisoare… pesemne n-a vrut să te amărască… Vai, ce greu mi-a fost o vreme!

Totul pe capul meu. Câteva luni n-a lucrat. Acum e portar la un bloc, nu departe de noi. Ne-au ajutat oamenii. Și parcă s-a mai schimbat și el: nu mai bea. Vede de-ale casei, deretică, lucrează grădina… parcă-i altul.

Michal se întoarse brusc, de scârţâi patul.

— Iepurii ce mai fac?

— Ce să mai vorbim! dădu mama din mână. Câţi au scăpat de îngheţ i-am mâncat. Fetiţele au slăbit de tot, sunt străvezii. Ce-am putut face singură pentru patru guri?!…

Că n-a primit niciun ajutor: cu câteva zile înainte de accidentul acela l-au dat afară din cauza beţiei… Vai, greu am mai dus-o iarna asta! Singura mea bucurie e că tu erat rostuit aici, la unchiul…

— Trăiesc din mila lui! interveni Michal.

— Cum din milă? Mi-e doar frate bun, singurul frate.

Au fost vremuri când și eu l-am ajutat, acum m-ajută și el pe mine. Mi-a și scris atunci să nu-ţi duc grija, că ia totul asupra lui. Ba de câteva ori mi-a trimis și bani. E un om bun… Și-acum, dacă am sărit hopul, ne e puţin mai ușor…

Spuse „am sărit hopul”, dar suspină adânc. Michal observă aceasta.

— … Dar de sărbători n-a vrut să vii. Cât l-am rugat, cât i-am explicat, alea mici au plâns. El nu și nu!… „Ori el, ori eu!” o ţinea una și bună.

— Ori el, ori eu! repetă Michal, scrâșnind răzbunător, cu gândul la cuștile goale, poate chiar distruse, ale iepurilor, la „gospodăria” intrată pe mâna tatălui vitreg…

— Înţelegi acum? N-am fi avut sărbători tihnite. M-a amenințat că se duce să bea. Și s-ar fi dus, dacă vă certaţi. Iar voi, fără ceartă!… După ce a dat tramvaiul peste el a stat la spital; acum șchiopătează. Și i-e rușine. N-a spus, dar știu eu: îi e teamă de limba ta. Nu te lăsai tu până nu spune-ai ceva, și-ar fi fost un adevărat iad de sărbători! El s-ar fi îmbătat, te pomenești că-l mai dădea afară și din slujba asta și cine ar fi tras? Doar ești mare, înţelegi…

— Înţeleg, înţeleg — repetă Michal ironic, nestrăduindu-se câtuși de puţin să înţeleagă ceva. Așa, ai avut și mata liniște de sărbători.

— Liniște, pe naiba! suspină mama. Tot timpul m-am perpelit, mă gândeam la tine, și noapte de noapte… Doamne, ce vise urâte!… Dacă eram liniștită, nu veneam ca o proastă noaptea, fără să dorm, numai ca să te văd. Doar deseară trebuie să fiu la fabrică… intru în schimbul de noapte.

— N-avea rost să vii, mamă — zvârli Michal cu toată cruzimea. La ce bun?

Abia acum îşi dădu ea seama cum îi vorbește băiatul: ce cuvinte îi ies din gură, și pe ce ton le rostește.

— Michal, ce-i cu tine?!… Credeam că ești buimac de somn, dar acum văd că te-ai trezit de-a binelea și tot buimac vorbești. Ce ai? Nu ţi-e-bine, băiete?

Și din nou neliniștită, îi puse mâna pe frunte.

— N-am nimic, sunt sănătos — bombăni respingând mâna mamei.

— Și ce-ai făcut de sărbători? Te-a invitat doamna Piotrowska la masă?… Că mi-nchipui, singur, fără unchiu’…

— Și ce dacă am fost singur?… Doar nu era să mă bag peste ei. Într-o asemenea zi fiecăruia îi place să fie printre ai lui — rosti apăsat, insinuant. Mama însă se gândea la cu totul altceva.

— Te-or fi chemat să ciocnești un ou cu ei… la o felie de cozonac? Unchiul totdeauna…

— Treaba lui ce făcea unchiul! Michal se ridică brusc din pat. Ce-ai vrea, să faci din mine un cerșetor? N-am nevoie de mila nimănui! Nu-mi trebuie nimic! Nu vreau pe nimeni! Pe nimeni! Mă înţelegi, mamă?

În urma acestei izbucniri, Michal se întoarse pe o parte și nemaiputând suporta faţa palidă și speriată a mamei, îşi acoperi ochii cu mâna.

N-a văzut-o câteva luni doar și cât s-a schimbat! A slăbit, a încărunţit, s-a gârbovit…

Ce-o să facă acum? O să-l ia acasă? Sau pleacă singură?

La acest ultim gând simţi cum i se strânge inima de durere.

Nu, să nu plece încă! Dacă s-a supărat, să-l certe, dar să mai rămână, măcar puţin!…

Auzi un foșnet. Michal dădu cotul la o parte, gata să sară din pat și să-i taie drumul spre ușă.

Dar ea se apropie de fereastră și se lăsă greu pe scaun. Puse mâinile pe pervaz şi-şi sprijini capul. Trebuie că-i tare obosită. N-a dormit toată noaptea. Și de sărbători n-a avut o clipă liberă. Michal știa prea bine cât de pline de treburi sunt zilele „de sărbători" ale mamei !

Iar la noapte va lucra în fabrică. Două nopţi nedormite, două călătorii grele, chinuitoare, și asta numai ca să-l vadă, să se convingă că nu i s-a întâmplat nimic și să stea cu el câteva ore…

„Băiatul mamei!" îi sună din nou în ureche, ca un ecou, cuvintele mamei auzite când s-a trezit. Ori le-a repetat ea?

Nu, în zadar îşi încorda Michal auzul. Se auzea doar gânguritul porumbeilor din curte. A adormit?

Atent, în liniște, se sculă și se apropie de fereastră. O luă pe mama în braţe (cât de ușoară e! Desigur, a mai slăbit, și o așeză binișor în patul unchiului. Să se odihnească.

Până la tren mai sunt câteva ore. Puse pătura pe ea. Dimineţile sunt încă răcoroase, să se încălzească. O înveli cu grijă, cum se pricepu mai bine.

Și deodată mâna slaba îl luă de gât, iar faţa plânsă și fierbinte se lipi de obrajii lui…

Când, după câteva ore, doamna Jadzia deschise ochii, îşi văzu fiul trebăluind în jurul mesei. Pregătise demâncare și pusese în farfurii tot ce-avea în casă și ce-i mai adusese mama. De unde a luat faţa de masa? Fratele ei n-a avut niciodată o faţă de masă ! Dezlegă enigma când apăru în ușă fetiţa care i-a deschis la sosire. Adusese o solniţă.

— Michal — şopti ea — pune-o la mijloc. Aduc şi-o glastră.

— De ce? Doar nu-i mâncare!

— Dar e mai frumos.

— Adu primula aceea înflorită.

Michal observă că mama a deschis ochii.

— Poţi să te scoli, mămico, masa e gata.

„Să fie același Michal? Același e, dar s-a mai schimbat. A crescut, e aproape bărbat acum, mai serios, dar nu numai asta… Ce s-a schimbat în el? Ce?…" Cât timp mâncară, apoi în drum spre gara, ba chiar și la fereastra trenului gata să plece, mama îşi privea cu atenţie fiul, căutând parca în expresia lui răspuns neliniștii ce-o încerca. Și pentru nu știu a cita oară întrebă:

— Spune-mi drept, cum te simţi la unchiu'?

— O, Doamne! îşi pierdu Michal cumpătul. Cum să mă simt? Bine, gata…

— Te-ai făcut un adevărat varșovian — constată mama, cântărindu-l cu privirea.

— Păi dar cum? Să fiu altfel decât ceilalţi? Hainele de la Łódź nu mai sunt la modă. Dă-le-ncolo! Astea îmi vin mai bine, mamă, nu-i așa? Am crezut că tu mi-ai trimis banii… Dar am să-i plătesc eu unchiului, să n-ai grijă…fii liniștită!…

Mama mai avea ceva de spus, deși trenul se pusese în mișcare. Michal fugea pe lângă vagon, amintindu-i:

— Ţine minte, cei două sute de zloţi sunt numai pentru tine! Numai! Dacă îi cumperi ceva lui, atunci…

Mama probabil nu auzea ce-i spune băiatul, dar din strălucirea bruscă și îndârjită a ochilor lui, din amenințarea pumnilor strânși, văzu că-i același Michal de totdeauna, violent, dur, dar grijuliu cu ea, gata s-o apere, ca nu cumva s-o nedreptăţească cineva, gata să-i amintească, ei — cea cu gândul la alţii — să nu uite de sine.

18

AGNIESZKA ARĂTA VECINILOR BALCONUL curat, proaspăt vopsit.

— E frumos, deși vopseaua n-o să ţină… oricum însă, până ne mutăm, ai aranjat foarte bine — spuse doamna Aniela.

— Îmi place cum ai asortat panselele — o lăudă domnul Szafrańiec. Când vor crește, în fiecare ghiveci o să ai un colţ de grădină…

— Ce grădină!… În ghivece! Cât poate să crească într-un ghiveci?! se arătă neîncrezătoare doamna Leontina. Înainte de război aveam niște lădiţe aici. Iar grădinarul schimba în fiecare an pământul. Balconul arăta într-adevăr ca un mare buchet. Oricine trecea mă invidia. Mai ţii minte, Franio? în zilele de arșiţă îţi plăcea să stai aici, la umbră. Și-aoum…

— Acum e mai sănătos pentru domnul Franciszek să stea la soare, în balconul din curte — se grăbi doamna Aniela s-o întrerupă. Fată dragă, cât pământ ai mai cărat!…

— Mi-a ajutat Michal!

— Michal!? se miră Szafrańcowa. Desigur nu pe gratis.

— Ba pe gratis.

— Zău? se miră, bucurându-se și doamna Aniela. Doar părerea lui, totdeauna, a fost că numai proștii muncesc de pomană — adăugă infirmiera.

— Spune și el așa — îi luă apărarea Agnieszka. În fond, însă, e cu totul altul!…

— Da, e mai serios de-o bucată de vreme-observă Piotrowska. Dar tu, Agnieszka, meriţi toate laudele: e curat și ordine în fiecare colţișor. Îţi place curăţenia: am observat de mult asta.

Pe stradă, îndreptându-se spre poartă, apăru poștașul fluturând un plic.

— O scrisoare pentru familia Szafrańiec!

Bătrânii ieșiră grăbiţi. Îi urmă și Piotrowska. În balcon rămase numai infirmiera cu Agnieszka.

— Luaţi loc o clipă — o invită fata.

— Dar numai o clipă — o preveni doamna Aniela, aşezându-se cu graţie pe-un scaun, în ciuda corpolenţei sale.

Totdeauna îmi spun, când am zi liberă, să fac câte și mai câte. Și niciodată n-apuc. N-am timp. Nu știi, de ce-a plecat mama lui Michal așa repede?

— Se grăbea. Trebuia să ajungă la timp, că intră în schimbul de noapte.

— Mă și mir că s-a încumetat să vină numai așa, pentru o clipă! Ce să-i faci, e mamă. Michal ţi-a povestit cum a fost revederea?

— Nu prea. De altfel, în general de când a primit scrisoarea și pachetul acela parcă s-a schimbat, s-a mai potolit.

— Piotrowska zicea că l-ai ajutat să pregătească dejunul.

— Puţin. Michal voia ca totul să fie gata când s-o trezi.

— Îmi place că ţine la mama lui. Și într-adevăr s-a mai potolit. A observat și Piotrowska. Dar n-o să-l ţină mult. Ai să vezi.

— Eu cred că s-a schimbat definitiv…

— Draga mea, cine n-ar vrea asta? Să mai fie liniște și la noi. Poate l-aș ierta chiar că nu-l poate suferi pe Pimpuś, deși câinele nu deranjează pe nimeni…

— Michal nu-l poate suferi pe Pimpuś?

— Păi n-a spus că-i bun de tăiat pentru untură!? Și cred că nu-i străin nici de această ultimă aventură! Are ce are cu mine. Dar cu câinele? Numai un om fără pic de conștiinţă poate să chinuiască un biet animali…

— Nu, nu! încerca Agnieszka s-o întrerupă. Cum puteţi spune asta? Doar el l-a găsit și l-a adus acasă în braţe. Mi-a interzis să spun, dar… să-l fi văzut cum îl mângâia…și cât i-a părut de rău că a slăbit…

— Așa-i, a slăbit!… Nici nu mai seamănă cu ce-a fost, bietul de el! se înduioșa doamna Aniela.

— Iar ieri am văzut eu cum îi băga coji de salam pe sub ușă, și-l alinta… dar cum m-a văzut, a și zbughit-o – continuă Agnieszka.

— Zău? se miră infirmiera. Spui drept? și se cufundă în meditaţie. Poate… Te pomenești că nu-i chiar așa de rău…

Witek și Michal luară autobuzul spre cartierul Mokotow. Michal proiectase în trei această excursie până la capătul celălalt al Varșoviei. Cu părere de rău, însă, Agnieszka l-a refuzat. Apucase să promită unei colege că după amiază va trece pe la ea și nu se făcea s-o lase să aștepte.

Iar Michal, neavând la îndemână niciun motiv plauzibil, n-a putut amina excursia pentru o altă zi când va fi liberă și Agnieszka. I-a fost rușine.

O luară pe una din străzile liniștite ale Mokotowului. Pe ambele părţi se înșirau grădini mici sau mari, dar toate foarte bine îngrijite. Dincolo de garduri cu plasă de sârmă și de straturile cu flori se zăreau mai adesea vile singuratice.

— Frumos e aici! nu se mai sătura Witek să privească. Dar unde mergem?

— Ai să vezi.

Se opriră lângă un asemenea gard din plasă de sârmă, năpădită de verdeaţă. Michal mai fusese desigur pe-aici, pentru că se îndreptă exact spre un loc de unde,

prin ramurile mai puţin dese, se zărea o mare parte din grădina bine întreţinută.

— Vezi copacul acela? E o salcie plângătoare… Așa se numește, plângătoare, pentru că are crengile aplecate până la pământ. Vezi ce frumos e? O fi îngrijit-o cineva anume.

Poţi să stai sub ea ca într-un chioșc. Nu plouă. Sunt bănci în jurul tulpinii… Uite, văd că au adus și-un fotoliu…

— Ai mai fost pe-aici? întrebă Witek și, fără să aștepte răspuns, adăugă ironic: Vreo mătușă, probabil…

— Ai ghicit. Am mai fost pe-aici. Numai că nu-i vorba de-o mătușă, ci de un unchi, și nu al meu, ci al lui Zbyszek…Și nu stă aici, ci tocmai la capătul străzii, dar când am trecut pe-aici, Zbyszek mi-a arătat… și într-adevăr, ai ce privi.

Uite acolo, la stânga, chiar în faţa casei, vezi? Un elește. Cresc în el tot felul de flori ca într-un lac adevărat, vezi?

Cu gâtul întins, Witek privea plantele pe care i le arăta Michal.

— Acum vino lângă poartă. De acolo se vede și mai bine.

Casă e ca o cutie de chibrituri. Poţi să treci fără s-o observi. În faţa ușii stă totdeauna un câine. Uite-l, îl vezi? O fi tare bătrân. Nu se mai mișcă de loc. Cât la zădărât Zbyszek! L-a chemat, l-a aţâtat, iar câinele nici n-a lătrat măcar. Curios câine, nu-i așa? Seamănă mai mult a urs. Aici… lângă ușă… e un ienupăr… Aaa! Ia te uită! E ars!…Avea câteva ramuri uscate, dar de ce să-i dea foc? Era atât de rămuros! Tâmpită idee…

— Ai dreptate — răspunse deodată o voce în spatele lor. Dar cui i-a trăsnit prin cap asemenea idee?

Se întoarseră amândoi și văzură un miliţian cu cureluța sub bărbie — era deci în post. Witek se sperie: poate nu-i voie să privești în grădină!… Dar n-au făcut nimic rău…

— Pe noi ne întrebaţi? Michal nu-și pierduse cumpătul.

— Păi, dar pe cine? Nu știţi cui i-a venit ideea să dea foc acestui arbust?

— De unde să știm noi — ridică Michal din umeri. Întrebaţi-i pe locatari… pe proprietarul casei. Noi nu locuim aici.

— Dar unde?

— Departe! răspunse nepăsător Michal, iar miliţianul, iritat, repetă pe un ton mai ridicat:

— Unde staţi, vă întreb I

„S-a prostit de tot Michal ăsta! Cu miliţianul și-a găsit să se certe?!” gândi Witek și la repezeală luă hotărârea să salveze situaţia:

— În Powisle, domnule. Strada Bolesc 24.

— Amândoi în aceeași casă?

— Da. În același apartament chiar. Adică, la noi casa are un singur apartament. Noi stăm într-o cameră… eu cu părinţii… el cu unchiul lui în alta.

— Și ce căutaţi aici?

— Da’ ce, n-avem voie să ne plimbăm pe strada asta? Începu din nou Michal. N-am văzut nicio inscripţie care să interzică asta…

— Michal, potolește-te! încerca Witek să-și liniștească prietenul. Am venit să-mi arate câinele și grădina. Colegul meu a fost pe-aici și i-a plăcut chioșcul de sub salcie și câinele…

— Aţi fost aici sâmbătă, acum?… în noaptea învierii?

— Nu! răspunse categoric Michal.

— Precis? repetă miliţianul și apăsă pe butonul de la poartă.

Ușa casei se deschise și apăru în ea o bătrânică legată cu basma. Văzând-o, în timp ce se apropia de poartă, Michal se cam strâmbă și aruncă priviri neliniștite spre un capăt și spre celălalt al străzii. Miliţianul, dând dovadă de bune reflexe profesionale, înfipse puternic mâna în umărul lui Witek, iar cu cealaltă îl opri pe Michal.

— Ușurel, cetăţeni. Fără prostii. Îndată lămurim totul.

Doamnă, îi cunoaşteţi pe băieţi?

Bătrânică îşi trase basmaua mai pe frunte și-i măsură atent pe cei doi.

— Știu eu?… rosti ea încet, șuierat, pentru că-i lipseau dinţii. Pe ăsta mic parcă nu l-am văzut. Erau băieţi mari, aproape oameni în toată firea. Ca ăsta… Parcă l-am văzut prin perdea. S-au legat de câine… au aruncat cu nisip în el.

Dar câinele a fost mai înţelept, nici n-a lătrat măcar… s-a sculat și a trecut în spatele casei, iar eu, domnule, am deschis ușa și i-am ocărit… le-am spus că nu-i frumos să facă asta. Dar ţi-ai găsit! Ce să-ţi ceară scuze! Unul din ei, mare, așa, ca ăsta… și-a băgat degetele în gură și-a început să fluiere. Nu știu, poate-i ăsta, poate nu… nu-s sigură. Am vederea slabă — suspină bătrâna. Nu-s ca atunci când eram tânără…

— N-am fluierat eu — protestă Michal.

— Atunci cine? nu-l slăbi miliţianul.

— De unde să știu? Dumneaei, chiar dacă vedea bine, ca-n tinereţe, tot n-avea cum să mă vadă. Streche-ntr-o ureche! N-am fost sâmbătă aici și punct. Vă rog să-mi daţi drumul — spuse și se strădui să se smulgă din mâna miliţianului. Prinsoarea era însă ca de fier.

— Sâmbătă au dat foc ienupărului și-au fugit! suspină din nou bătrânica. N-am auzit nimic, până a strigat cineva din stradă. Deschid și, când colo, ienupărul ardea ca o lumânare!… Maica Domnului! Credeam că pic jos. M-au ajutat oamenii, au chemat pompierii. Putea să ardă și casa!…

Băieţii bănuiau cine a putut da foc. Pe Witek, de teamă, îl trecură sudorile. Michal simţi cum i se încreţește carnea pe el, dar continuă să se apere:

— Dacă au fugit, de unde știi matale că sunt aceeași care au zădărât câinele?

— Tot ăia sunt! dădu din cap bătrânica. Nu i-am văzut eu, dar un băieţel care stă aici, pe-aproape, mi-a spus că i-a văzut. Tot cel care s-a legat de câine a aruncat chibrituri aprinse în grădină…

— Vă mulţumesc — o întrerupse miliţianul. Și, fixându-i cu privirea pe băieţi îi lăsă în voie:

— Așadar, sâmbătă n-aţi fost pe-aici?

— Nu.

— Nici nu ştiţi nimic de asta?

— Nimic.

— Şi nu bănuiţi cui putea să-i treacă prin cap o asemenea idee?

— Nu! răspunse scurt Michal, dar Witek ezită:

— Michal, poate că Zby…

— Care „Zby", ce „Zby"? se răsti Michal. De unde ştii? Ai fost aici? Ai văzut tu? Parcă eşti căzut în cap!…

— Nu… am vrut numai să… — începu să se bâlbâie Witek, speriat de ieşirea prietenului său. Am vrut să spun că poate ştie Zbyszek ceva, poate tocmai trecea atunci…

— Cum să treacă, prostule, cap sec! Ce te bagi?! se în furie Michal de-a binelea — dar miliţianul îl potoli repede:

— Fără asemenea epitete, tinere! Cine-i Zbyszek? Vreun coleg? întrebarea îi fu adresată lui Witek.

— Da, un coleg — bombăni Witek fără să se uite la Michal.

— Bine. Puteţi pleca. Lămurim noi totul. Dacă-i nevoie, vă mai întrebăm.

Băieţii porniră fără grabă. Witek avea impresia că picioarele îi sunt de plumb. Michal simţea privirea miliţianului aţintită asupra lui. Se întoarse. Într-adevăr, miliţianul, sprijinit cu o mână de gardul de sârmă şi discutând cu bătrâna, continua să se uite după el.

Aşteptară autobuzul mult timp. Michal nu înceta să se agite:

— Eşti un prost! Crede-mă, n-am văzut un dobitoc mai mare ca tine! Să-i cânţi miliţianului totul, ca pe note!

— Ia n-o face pe deşteptul! se apără Witek. De ce să nu spun? M-a întrebat, i-am spus. Şi ce-i cu asta?…

— Cum, „ce-i cu asta"? I-ai pus firul în mână, acum o să dea de ghem şi să te văd!…

— Ce ghem?! Ce-o să fie? Cel mult o să vină la şcoală.

— Atât ne-ar mai trebui! Bine că n-ai spus şi şcoala.

— Trebuia să spun? Dar ce, miliţianul nu mi-a văzut matricola?

— Asta ne mai trebuia! O, Doamne! Dacă-ţi spun că eşti prost! Trebuie neapărat să porţi matricola!? Băieţii deştepţi o scot după ce ies de la şcoală. L-ai văzut tu pe Zbyszek ori pe Marek cu matricolă? Niciodată!…

— Eu nu dau foc grădinilor străine, aşa că pot să port matricola — prinse curaj Witek. Ţi-am spus să nu te bagi în gaşca lor !

— De unde ştii că au fost ei? N-ai de unde să ştii — o ţinea morţiş Michal, fără să mai fie însă nici el singur convins.

— Ai jura că n-au fost ei? insistă Witek.

— Să jur? Ce, sunt nebun? Am mai păţit-o! Aşa că nu mai jur pentru nimeni, ştii asta! Şi să-ţi mai spun ceva: chiar dacă au fost ei, eu nu-s turnător, şi cu asta punct!

— Va să zică aşa? Pradă pe cineva sau îl omoară sub ochii tăi şi tu taci? N-aude, n-a vede, aşa-i? se indignă Witek. Îi laşi pe bandiţi să fugă, ca să facă şi în altă parte acelaşi lucru? Poate-i şi ajuţi!

— 0! 0! Ai luat-o cam repede. Ţi-am spus doar că n-au fost ei. Într-adevăr, m-au chemat să ne întâlnim, dar vineri nu sâmbătă. Marek zicea că aduce pocnitori cu silitră…

— Atunci unde ai fost sâmbătă?

— Ce-ţi pasă ţie?! N-o face pe miliţianul cu mine !! Nu-ţi merge. Treaba mea unde am fost! se zbirii Michal.

Witek tăcu, nevrând să mai discute despre lucruri atât de puţin plăcute pentru prietenul său. Adăugă doar:

— Să vezi că miliţianul o să vină acasă!

— Dacă ești prost și dai adresa!

— Altfel ne lua la comisariat…

— Pe mine!? Streche-ntr-o ureche! Dacă ne lua, fugeam pe drum.

— Fuge numai acela care are conștiinţa încărcată. Eu n-aș fi fugit. De ce să fug?

— Valeu! Unde mi-a fost mintea când m-am gândit să te iau cu mine în Mokotow!

— Dacă-ţi place mai mult să umbli cu derbedeii care dau foc, n-ai decât! replică Witek.

— Nu se știe nimic. Nu-i nimic sigur…

— Atunci de ce-ai sărit ca ars când am pomenit de Zbyszek?

— Din principiu: miliţiei niciodată să nu-i spui totul. Știi asta? Dacă veneam aici cu Agnieszka, ar fi fost cu totul altfel. Ea precis n-ar fi trăncănit ca tine. E fată cu cap!

— Agnieszka n-ar fi minţit. Ea nu minte niciodată!…

— Gata! Ce-are una cu alta?… dădu Michal din umeri și nu mai scoase apoi, niciun cuvânt tot restul drumului.

În piaţa Palatului, lângă columnă, o zăriră pe Agnieszka…se plimba cu un băiat înalt și slab. Michal o văzu cel dintâi.

— Uite-o și pe Agnieszka, cea care „nu minte niciodată”. Cică-i la o colegă! Vezi ce fel de colegă?…

— Îl cunosc pe băiatul ăsta. Îi duce Agnieszkăi servieta…

— Deci e limpede, aveau întâlnire, iar nouă ne-a spus că a plecat la o colegă. Mincinoasa!…

Acasă, pe scări, Witek şopti:

— Eu îi povestesc totul tatii. Că dacă vine miliţianul, cine știe ce-i spune, și-i vai de pielea mea!… Nu-i mai bine așa?

— Bate toba! Bate! Michal se înfurie. Mă mir că nu transmiţi și prin radio!… Treaba ta, fă ce vrei! Dar a doua oară am să fiu mai deștept.

Ascultându-i pe Witek, doamna Piotrowska începu să-și frângă mâinile.

— Miliţia ne mai lipsea! Și unde ziceţi că aţi fost, tocmai la Mokotow? Pentru ce?

— Nu te enerva, Irenko. Băieţii mai umblă, e normal. Când să cunoască orașul dacă nu acum, că-s în vacanţă? Doar n-au făcut nimic rău. Iar miliţia vrea să pună

mâna pe huligani. Foarte bine! Ţin casa sub observaţie, până dau de urma lor. Și precis îi prind.

— Dar Michal? El știe pe unde a umblat în ajunul sărbătorilor! Nici de Paști dimineaţa n-a stat acasă! Dacă a fost și el cu huliganii ăia? Dacă e amestecat în asta?! Of, de s-ar întoarce odată Czernik!…

Nemairezistând, a doua zi Piotrowska îi mărturisi infirmierei cât e de îngrijorată pentru Michal, iar de la infirmieră aflară apoi bătrânii.

— Auzi, să nu lase niciun câine în pace! Ţ! ţ! ţ! Ce-s copiii din ziua de azi! se plânse Szafrańcowa. Dar să arunci chibrituri aprinse prin gard? Asta întrece orice imaginaţie! Ce fac părinţii? De ce n-au grijă de copiii lor?…

— Poate că nu copiii au făcut asta! interveni domnul Franciszek.

— Stăpâna casei spunea că i-a văzut: niște copii mai mari, ca Michal — îl informă doamna Aniela. Sâmbătă noaptea, înainte de înviere…

— Sâmbăta mare Michal n-a fost acasă ! rosti semnificativ doamna Leontina. L-am auzit eu când a venit… Târziu de tot… Mie asta nu-mi place…

— Tocmai! exclamă, îngrijorată infirmiera și, fără să știe, repetă, vorbele doamnei Piotrowska: De s-ar întoarce odată Czernik!…

În seara aceea copiii se adunară la bucătărie. Trebuiau să-și mai arunce ochii pe cărţi. A doua zi începea școala.

Când se așezară la masă, Michal o întrebă nevinovat pe Agnieszka:

— Ei, cum ai petrecut la colega ta, duminică?

— Ce să petrecem, n-am petrecut de loc. Ne-a invitat la un ceai, dar n-a ieșit nimic. I-au sosit pe neașteptate niște rude din Lowicz. Ce mai puteam să facem? Ne-am împrăștiat care încotro, și punct, cum spui tu. Câţiva au mers în grup la cinema, dar eu n-aveam bani.

— Și n-ai găsit tu un coleg să-ţi plătească biletul? întrebă insinuant Michal.

— Ba da, au vrut — răspunse calm Agnieszka — dar n-am primit eu. Nu-mi place să mi se plătească.

— Și atunci te-a condus colegul, pe gratis, până acasă, nu?

— Nu, numai până la scările rulante. Și-am mai stat puţin de vorbă în faţa Palatului. Mi-a spus că va fi restaurată acea parte a orașului. Știe de la tatăl lui. Reconstrucţia Palatului a fost amânată, știaţi?…

— Bucuria doamnei Szafrańcowa, că făcea zâmbre, săraca interveni — Witek. Îi călca pe nervi…

— Nervii Szafrancowei! Grija asta duci tu? Parcă n-ai avea la ce să te gândești? zâmbi Michal ironic.

— Ce-i cu voi? Aveţi un aer ciudat astăzi! se neliniști Agnieszka.

— Nimic… Numai că nici nouă nu ne-a prea reușit excursia…

Și Witek începu să povestească pe îndelete ce-au păţit la Mokotow.

Pe Angnieszka o indispuse acest incident. Nu voia să arate, dar băieţii simţiră, îndeosebi Witek, pentru că Michal era preocupat de un singur gând:

— Spune tu, Agni, i-ai turna așa pe niște colegi ai tăi? Ai spune miliţianului cine sunt? Convins că i se va da dreptate, se uită dojenitor la Witek.

Agnieszka însă nu se grăbi să răspundă. Medita.

— Michal, tu nu-l cunoști pe Zbyszek — se apără Witek. Nu știi ce sunt în stare să facă el și Wieczorek! Eu îi am colegi de câţiva ani, am văzut atâtea…

— Poţi să ne spui și nouă ceva despre ei, lui Michal și mie, ca să ne dăm seama mai bine? întrebă Agnieszka.

— Cum să nu! De exemplu, într-o acţiune de strângere a fierului vechi, anul trecut. Eram în întrecere: care aduce la școală mai multe kilograme. Într-o zi, doi puștani au găsit o bucată de șină. Era grea. Abia o târau. În faţa școlii.

Zbyszek și Wieczorek le-au luat șina și i-au amenințat că dacă suflă o vorbă, îşi adună dinţii de pe jos!…

— Ce măgari! izbucni Michal.

— Și n-au spus? se înfurie Agnieszka.

— „Cum să-i pârâm?” spuneau mulţi, exact ca Michal!…

Altora le era frică. Iar după câtva timp, când i-am amintit eu lui Zbyszek de asta, m-a bătut de ţin minte și astăzi.

— De ce nu te-ai dus să-l spui?

— M-am gândit eu, dar… tot degeaba ar fi fost. El știa să se descurce și-ntotdeauna iese pe-a lui. Cine se încumetă să-l înfrunte-o păţește. Parcă mătușa ta… N-aţi auzit-o, de atâtea ori: „Ce-aveţi cu Zbyszek? E un băiat manierat, cu educaţie bună!”… Manierat! De ce? Pentru că totdeauna are caietele învelite în hârtie lăcuită, și salută cu eleganţă! Auzi! Manierat!

— De data asta n-o să-i mai meargă. Dacă miliţia a intrat pe fir, nu scapă ușor…

— Spune, Agnieszka, tu ai fi în stare să-ţi trădezi colegii?! stărui din nou Michal.

— Ascultă, Michal — explică Agnieszka. E neplăcut să-ţi pârăști colegii, știu. Dar dacă sunt în stare de asemenea potlogării, cum poţi să-i tolerezi?! Și de ce le merge mereu? Pentru că nimeni nu spune! Dacă știi că ei au provocat acest incident, dacă ai dovezi, ar trebui să spui! Frică, nefrică…

— Nicio frică! se răsti Michal.

— Asta-i — suspină Witek. Li s-a-nfundat!

— Witek — dădu buzna Henio. Unde-i foarfecă? O caută mama. Unde-ai pus-o? Vino iute!…

Witek se ridică greoi, iar când nu i se mai auziră pașii în hol, Agnieszka întrebă scurt:

— Unde-ai fost sâmbătă?

— M-a întrebat și Witek — dădu Michal din mână. Nu i-am spus! De-al naibii! Știi tu cum îl apucă pe om uneori!…Ţie ţi-aș spune… poate… dar… nu acum. Mai târziu.

— Nu te întreb din curiozitate. E în interesul tău — încercă Agnieszka să-l convingă. Dacă miliţia are unele bănuieli? Dacă s-ar isca unele neînţelegeri? Atunci va trebui să spui. Asta se numește alibi, și e un lucru foarte important…

— Nu mă tem de nimic. N-am fost acolo. N-am făcut nimic, așa că n-am ce să răspund. Ori tu nu mă crezi?

Nu, ea îl credea…

Se uitau în caiete, răsfoiau cărţile, dar continuau să se gândească, și ei doi, și Witek, la același lucru. Iar când soneria de la intrare răsună strident, săriră toţi trei ca arși și se refugiară în hol.

— Miliţianul! şopti speriat Witek.

Același gând le trecuse prin minte și celorlalţi. De peste tot apărură: infirmiera, bătrânii și părinţii lui Witek…Piotrowski, ajuns cel dintâi lângă ușă, deschise…

În prag se afla Czernik, bronzat și zâmbitor.

— Știaţi că sunt eu? Ce plăcere! Mă așteptaţi toţi!…spuse și dându-și jos ruksacul, strânse pe rând mâna fiecăruia. Frumos a mai fost în excursie!… Dar abia așteptam să ajung acasă. Nicăieri nu e mai bun somnul ca în patul tău!… Să mă spăl și eu, că-s plin de praf de pe drum. Michal, aș bea ceva fierbinte!…

În timp ce mânca unchiul, Michal îi povesti pe scurt și indiferent cum și-a petrecut sărbătorile la Varșovia și-i spuse că mama „a fost pe-aici”. Apoi unchiul începu să-și desfacă ruksacul.

Pe Michal îl uluise cadoul primit. Nu era obișnuit cu asemenea surprize. Cu ochii strălucind de bucurie, cerceta elegantă servietă maron cu fermoar.

— Ia spune, îţi place?

— E minunată! Ce bine te-ai gândit, unchiule! Servieta mea e atât de ruptă. Mulţumesc!

— Hai şi la vecini acum.

Unchiul nu uitase pe nimeni. Fiecăruia îi adusese câte ceva, o amintire… Nu lucruri scumpe, dar fiecare se bucura că n-a fost uitat. Câtă plăcere i-a făcut Agnieszkăi șiragul de mărgele!… Și se asortau atât de bine la ochii ei negri și cu acele „așa niște”…

Se adunaseră toţi la Piotrowski. Unchiul povesti cam vreo două ore ce-a văzut în excursie, ce i-a plăcut mai mult în Cehoslovacia și ce-i „mai bine pe la noi”. Până când îşi aruncă doamna Piotrowska, fără să vrea, privirea spre ceas și strigă, înspăimântată, că-i apucă miezul nopţii.

Pe întuneric, după ce auzi Michal că unchiul s-a aranjat comod în pat, începu cu voce stinsă:

— Știi, unchiule, de ce erau toţi în hol când ai sunat?

— De ce? întrebă la rândul lui, somnoros, unchiul.

— Credeau că-i miliţia.

— Miliţia!? La cine? se trezi unchiul de-a binelea și ridicându-se în capul oaselor, aprinse lumina. S-a întâmplat ceva?! De ce nu mi-a spus nimeni nimic?

— Ai fi aflat mâine, dis-de-dimineaţă, n-avea grijă! Dacă nu infirmiera, ar fi avut bătrânii grijă să-ţi spună. Dar eu vreau să spun singur cum și ce a fost, ca să știi și matale.

Ţinând seama de oboseala unchiului, îi povesti pe scurt despre plimbarea cu Witek la Mokotow și întâlnirea cu miliţianul…

Liniștit, mecanicul se culcă din nou și, în timp ce stingea lumina, spuse:

— Credeam că-i ceva mai grav. Tu n-ai fost acolo deci n-ai de ce să te temi.

Putem dormi liniștiţi. Iar ăia de-au făcut-o sunt huligani sadea.

— Nu-i chiar așa. Colegii pe care a căzut vina par băieţi de treabă. Dacă i-ai vedea, n-ai crede că sunt în stare de așa ceva. Poate n-au fost ei.

— Witek ce zice?

— Susţine că ei au făcut asta. Cică-i cunoaşte mai bine.

— Agnieszka știe?

— Știe. Părerea ei este că n-ar trebui să-i cruţăm.

— Are dreptate. Derbedeii nu trebuie cruţaţi. Dacă acum nu-i scutură nimeni ca lumea, ajung la sigur tâlhari. Să-și primească pedeapsa! Știe miliţia…

Restul cuvintelor nu le mai auzi. Se topiră într-un ușor sforăit.

19

MICHAL ȘI WITEK ÎȘI SCHIMBAU ÎNCĂLŢĂMINTEA în vestiar, când deodată apăru Wichan, iar în urma lui, gâfâind, Wieczorek. Amândoi erau bine dispuși. Văzându-i pe Michal, se apropiară zgomotos.

— Ce mai faci, Michal? Cum ai petrecut? căută să afle Zbyszek.

— Poţi să regreţi că n-ai fost cu noi sâmbătă seara! Strigă Wieczorek. Am aprins un foc de artificii clasa întâi! Ce n-a văzut Parisul! Crede-mă!

În spatele lui Wieczorek, de prin paltoane apărură pe neașteptate două capete — erau Danka și Graźyna.

— Zbyszek! îi reproșa Graźyna. Nouă de ce nu ne-ai spus? Să fi venit și noi. Am fi privit cu plăcere.

— Ce tot spuneţi? Despre ce-i vorba? se prefăcea Zbyszek ca nu înţelegea, uitându-se chiondârâș spre Wieczorek.

— Păi n-a spus Jurek că aţi aprins un foc de art… — începu Danka, dar nu mai termină, pentru că Wieczorek întinse spre ea pumnii lui mari.

— Ce-am spus? Eu?! Ce-am spus? înaintă el amenințător. Ia vezi, când ţi-oi da una, ai să vezi stele verzi! Nu ţi-e rușine să tragi cu urechea?

Surprinse de faptul că Zbyszek, care în asemenea situaţii totdeauna le lua apărarea, de data aceasta nu interveni prefăcându-se că-și scutură pantalonii de praf, fetele părăsiră în panică vestiarul.

— Îl învăţ eu minte! bombăni Graźyna, jignită. Să mai poftească el să-i dau servieta să mi-o ducă sau să-mi ceară bani împrumut…

— Și de la tine a împrumutat? o întrerupse mirată, Danka. Nu mi-ai spus niciodată!…

— Nici tu nu mi-ai spus! ripostă Graźyna.

— Pentru că m-a rugat să nu spun nimănui.

— Și pe mine la fel! Dacă nu mă supăra acum…

— Vezi?! Mie are să-mi dea cincisprezece zloţi.

— Mie douăzeci și doi. Și mereu mă amână…

— Da, promite că-i aduce, pe-urmă zice că a uitat. Dar de-acum nu-i mai dau cinci groși! amenință Danka. De ce tot umblă cu Wieczorek ăla?

În acest timp, în vestiar Witek se uită cu coada ochiului la Michal, care, după ce-și legă tenișii, își îndreptă spatele și, uitându-se drept în ochii lui Jurek, strecură printre dinți:

— Nu-mi plac focurile de artificii idioate.

— Cum idioate?! se repezi Wieczorek. Ai fost acolo ca să spui așa?

— Dă-te la o parte! se răsti Michal, ridicându-se de pe bancă. Ori vrei să-ți urez „noapte bună”?

— Ai înnebunit? râse în silă Zbyszek. Noapte bună acum, de dimineață? își exprimă Wieczorek nedumerirea.

— Da. Pentru că dacă-ți dau una, faci nani!

Clopoțelul îi chemă în clasă.

În ultima oră, care se tot lungea la infinit, întocmai ca liniile paralele trase insistent pe tablă de profesorul de desen, se auzi un ciocănit slab și în ușa întredeschisă apăru mai întâi capul, apoi întreaga statură masivă a directorului școlii.

Elevii se ridicară, dar la gestul scurt al celui ce intrase se așezară din nou. Somnolență generală se topi ca prin farmec. Era ceva cu totul neprevăzut: directorul intra de obicei cu profesorul, și niciodată la mijlocul orei, cu atât mai puțin spre sfârșit, ca acum!

— Cât mai e? îl întrebă prin semne unul din băieți pe Wichan, iar acesta răspunse, ridicând degetele răsfirate: mai sunt trei minute!

Directorul îi făcu profesorului o comunicare, desigur neobișnuită, căci acesta ridică sprâncenele, vrând parcă să răspundă ori să întrebe ceva, dar n-apucă, deoarece directorul se și îndrepta spre ușă. Înainte de a ieși, aruncă o privire atentă prin clasă, iar lui Witek i se păru că ochii scrutători zăboviră mai îndelung asupra băncii lor.

— Auleu! îi șopti lui Michal. Ce se pregătește aici?

— Tâmpită întrebare. Ce să se petreacă? Cel mult o să ne ureze poftă bună la masă — răspunse Michal, uitându-se pe rândul din mijloc la Wieczorek care, în acest timp, cu o satisfacție de nedescris, muia în călimară cozile blonde ale Alinei Czuperska, colega din față lui.

„O să-și murdărească toată bluza!” îi trecu lui Michal prin minte, dar înainte de a apuca să-și ducă planul la capăt, îl trezi sunetul strident al soneriei: în sfârșit, puteau să plece acasă!

— Vă rog rămâneți pe loc! le ceru profesorul, ridicând mâna într-un gest atât de energic, de parcă ar fi vrut să oprească cine știe ce stihii. Și poate că în alte situații gestul ar fi fost necesar, de data aceasta, însă, elevii încremeniră la locurile lor: în clasă intră directorul însoțit de data aceasta de un milițian și de un puști.

— Ce s-a întâmplat? Cine-i ăsta? se porni un murmur prin bănci. Dar nimeni nu era în stare să dea un răspuns.

Numai Wieczorek, citai clipi, se lăsă sub bancă. De obicei făcea asta cu mare abilitate, aproape ca scamatorii. Nu o dată s-a salvat în acest fel de situații dificile. Astăzi, însă, cine știe din ce pricină, dădu greș. Atingând pupitrul, îl mișcă, iar Alinka

se întoarse brusc să vadă ce se petrece în spate. Coada ei din dreapta, zburând deasupra umărului, stropi cu cerneală banca și caietul, apoi, aterizând, împroșcă pete negre de cerneală pe bluza imaculată.

— Vai! strigă fata, speriată. Bluza nouă! Ce-o să spună mama?

Din doi pași, directorul ajunse lângă Alinka și, strecurând mâna lui puternică, îl înșfăca de umăr pe Wieczorek care, roșu ca sfecla, în zadar opunea rezistenţă.

— El e! El mi-a luat banii! strigă deodată băieţelul, făcând câţiva pași spre Wieczorek, dar, oprindu-se la fel de repede, se întoarse la locul lui de mai înainte, lângă miliţian.

Ţinându-i pe Wieczorek de guler, directorul îl aduse în faţa clasei.

— Uită-te bine — se adresă puștiului. Precis e el?

— El e! Numai că nu era așa roșu.

— Mă!… amenință Wieczorek. Mă cunoști tu pe mine? M-ai văzut vreodată? Ai visat!

— Ce să visez! Sâmbăta trecută, seara, nu mi-ai luat tu banii? Și puștiul se lipi mai tare de miliţian. El era! Și încă doi… Erau trei. Uite! Acela, domnule, acela de lângă fereastră! Chiar el! îl cunosc bine. Numai că nu era așa palid…

— Arătă puștiul în direcţia lui Zbyszek Wichan, care într-adevăr se albise ca hârtia la faţă.

— Ieși aici, afară! porunci scurt directorul și Wichan veni, codindu-se, lângă Wieczorek.

— Au fost trei deci. Nu-l vezi pe-al treilea? întrebă miliţianul.

— Al treilea cred că era o fată. Numai că purta pantaloni verzi ca iarba și un pulover negru.

Băieţelul îşi plimbă atent privirea pe feţele băieţilor și fetelor din clasă.

Toţi simţeau că li se taie răsuflarea. Dacă băiatul greșește? Dacă face o confuzie? Putea să-l arate pe oricare…Dar nu arătă pe nimeni. Pe cel de-al treilea, fata în pantaloni verzi, nu-l găsi.

— Nu, nu-i aici — spuse puștiul. Dacă era, o arătam…A strigat la ei. Îi ruga să se lase păgubași, că s-ar putea sfârși rău, dar ei n-au vrut s-o asculte.

— Mă, mincinosule! Mincinosule!! scrâșni Wieczorek, înnebunit de furie. Wichan, în schimb, reușind să se mai calmeze, încercă să se apere:

— Domnule director! Vă dau cuvântul că nu știu ce tot îndrugă băiatul ăsta. Acum îl văd prima oară. Și dacă nu m-ar aștepta mama, care-i bolnavă de inimă, atunci…

— Mama ta e bolnavă? interveni directorul.

— Da, domnule director, grav bolnavă… Vocea lui Wichan tremura de emoţie, iar dinţii frumoși mușcau din când în când buza inferioară. De câteva săptămâni nu s-a dat jos din pat. Chiar acum trebuia să trec pe la farmacie…

Deodată se auzi pocnetul sec al unui scaun. Grażyna Suzikowna, ridicând mâna, ceru să i se dea cuvântul.

— Domnule director! Aș vrea să spun… știu eu ceva!

Băieţelul acesta poate să greșească! Poate n-a văzut bine. Și mama mea e

bolnavă de inimă. Eu înţeleg neliniștea lui Zbyszek…

— Parcă voiai să spui ceva. Despre fapta lor știi ceva? o aduse la ordine directorul.

— Da, domnule director. Adică nu, nu știu precis, dar sâmbăta trecută, sunt sigură, sâmbătă seară n-au făcut nimic rău. Precis!

— De unde știi?

— Azi-dimineaţă, domnule director… eram cu Danka, şi-am auzit discuţia lor. Kowalski — arătă cu mâna spre Michal — a intrat în vestiar, iar Wieczorek i-a spus: „Poţi să regreţi că n-ai fost cu noi sâmbătă seara. Am aprins un loc de artificii clasa întâi!" Eu cu Danka, domnule director, i-am întrebat de ce nu ne-au invitat și pe noi, iar ei s-au rușinat, ba chiar s-au înfuriat pe noi… Dar n-au fost la biserică! Au aprins focuri de artificii… Nu-i nimic rău în asta, nu-i așa? De-aia zic, n-au fost ei, precis.

Graźyna se așeză, plină de simţământul datoriei împlinite: prin mărturia ei ajutase să iasă adevărul la lumină.

Chiar dacă a supărat-o colegul, ea i-a luat apărarea… doar are mama bolnavă!…

Sub impresia propriei mărturii, nu observase că, în timp ce vorbea, Zbyszek a pălit din nou, iar Wieczorek s-a făcut roșu ca racul.

Directorul porunci ambilor elevi să-l urmeze în cancelarie. După ei ieși miliţianul și băieţelul care, pentru mai multă siguranţă, îl apucase pe miliţian de mână.

Când profesorul de desen părăsi și el în grabă clasa, se sparse liniștea păstrată până în acel moment.

— Ce-au făcut?

— Cum „ce-au făcut"! N-ai auzit?

— Vă spun eu, mucosul ăsta minte. Wichan e băiat de treabă! Totdeauna îmi dă să copiez temele.

— De treabă! Dar atunci, ţii minte?!…

— Și Wicczorek… Lasă că-i neserios! Din cauza lui…

Începură să curgă din toate părţile imputări mai mari și mai mici.

În această atmosferă încărcată, nimeni nu observă că Marek Galicz tăcea, ştergându-și mereu sudoarea de pe frunte.

— Ce ai? Ţi-e cald? îl întrebă vecinul de bancă. Ori ai fost cumva cu ei?

— N-am fost! răspunse, speriat, Galicz. De vineri am plecat la unchiul. Abia azi m-am întors.

— Poate știi ceva? Spune! Ai? Ce ești așa fiert?

— Nu știu. Nu știu nimic — se apăra Marek, șergându-și din nou fruntea. Fiindu-i milă de el, Michal îi luă apărarea.

— Daţi-i pace! Și eu am simţit cum mă furnica pe spinare… Mucosul ăla putea să mă arate și pe mine.

— Sau pe oricare! Poate a visat!…

— Nu pe oricare, că n-au fost toţi la Mokotow — ripostă Michal.

— La Mokotow? De unde știi?

— Ai fost și tu acolo? îl luară colegii în focuri.

— Am fost duminică. Și-am vorbit cu miliţianul. Tot acesta era.

— Nu te-a recunoscut?

— Ba m-a recunoscut. S-a uitat la mine când Graźyna mi-a creat alibiul…

— Alibi? Ce-i ăla? Ce ţi-a creat? curgeau întrebările.

Clasa a șasea număra aproape patruzeci de elevi. Părea imposibil ca atâţia elevi să înconjoare o singură banca, cea în care se aflau Michal și Witck. Totuși așa se întâmplă. Unii se urcau pe umerii celorlalţi, îşi virau capetele pe sub mâini, printre coate, pe unde puteau. În fiecare clipă cădea câte cineva, alunecând pe spinarea altuia. Fetele ţipau, dar nu se lăsau mai prejos. Witek se răsti la ei, plângându-se că nu mai are aer.

Michal fu nevoit să spună tot ce a văzut și tot ce știa. De fapt, nici nu s-a lăsat prea mult rugat.

Copiii erau de-a dreptul impresionaţi. Bănuiau de la o vreme că Wieczorek și Wichan s-au apucat de rele. Jadrek Przezdziecki recunoscu acum că Wichan l-a îndemnat să intre într-o cârciumă, dar, neputându-i suferi pe murdarul de Wieczorek, l-a refuzat. Ieși de asemenea la iveală și faptul că Wichan era dator bani multor alţi colegi. Constatară acest lucru cu mirare și spaimă:

— Mie mi-a spus că a pierdut banii cu care trebuia să-i cumpere medicamente mamei, și s-a jurat că mi-i dă înapoi — spuse Alinka.

— Mama grav bolnavă ! Ce mincinos! se strâmba Danka. Chiar azi am văzut-o pe stradă. Venea de la piaţă și era sănătoasă.

— Ce spui? sări, intrigată, Graźyna. Auzi! Și mie, când am auzit că e bolnavă mama lui, mi s-a făcut milă!…Mincinosul!

— Ce-o să-i facă acum? întrebă cineva cu teamă.

Întrebarea rămase fără răspuns.

Încet, încet începură să se împrăștie pe la casele lor. Pe coridor, ceasul școlii arăta că peste câteva minute soneria va anunţa sfârșitul celei de-a șasea ore. Au stat de vorbă aproape un ceas!

— Vai I strigă Witek. Și trebuia să merg repede acasă. Mama pleacă în oraș! Hai, fuga!…

— Du-te tu. Eu mai am o problemă de rezolvat — explică vag Michal.

— Atunci vii cu Agnieszka, ea are azi șase ore.

— Să văd. Poate… — zvârli Michal într-o doară, deși „problema" pe care o avea de rezolvat nu era altceva decât dorinţa de a o întâlni pe Agnieszka, pentru a-i povesti cele întâmplate azi.

— Witek, îi știi pe lunganul ăla care umblă mereu cu Agnieszka?

— Mereu?… De unde știi?

— De unde? Stupidă întrebare. Și azi l-am văzut. O prăjină de întins rufe!…

— Ce-i cu el?

— Nimic. Să-l vezi cum îi cară servieta și nu scoate o vorbă. Merge cu ea și tace…

— Tace și ea?

— Și ea. Cel puţin eu n-am auzit nimic.

— Poate vorbeau încet. Pentru că, vezi bine, de la școală până la noi e o bună bucată de drum. Dacă n-au nimic de vorbit, la ce-i mai cară servieta?

— Păi eu ce spun? Merge mutul pe lângă ea și nu zice nici pâs. Nici ei nu-i place asta. O dată s-a oprit chiar și a vrut să-i ia servieta. Dar el nu i-a dat-o decât aici, lângă poartă.

— Te-au văzut?

— M-au văzut. Mergeam în urma lor, iar când s-au oprit în faţa casei, a trebuit să trec pe lângă ei. Agnieszka a roșit. Probabil i-a fost rușine că umblă cu un găligan ca ăsta.

— Iar el?

— El? S-a uitat la mine, dar când l-am măsurat o dată din cap până-n picioare, s-a întors cu spatele.

— Hm! mormăi Witek, neștiind ce să mai spună. „De ce l-o fi interesând pe Michal atâta prăjina aia?”

— Ce „hm!” Niciun „hm!” Trebuie să-l punem la punct!

— Bine, dar cum?

— Tu, Witek, ai minte de cocoș.

— De cocoș? Cum vine asta?

— Adică gândești greu. Ai înţeles? Cum admiţi tu să-ţi ia totul de sub nas?! Te-a ajutat Agnieszka? Nu ea te-a săltat la matematică? Așa e? Și-atunci? De ce să nu-i cari tu servieta?

— *Eu?!* Dar…

— Niciun „dar”! Ascultă aici ce-ţi spun: de mâine îi facem vânt prăjinei. Streche-ntr-o ureche și punct! îi ducem noi servieta Agnieszkăi !

— Noi? Adică și tu?

— Da, și eu! Bineînţeles, numai așa, pentru tine, că dacă tu ai încerca singur să-i tai calea găliganului, mi-e să nu se termine rău pentru tine. Așa e? Dar când m-o vedea pe mine, n-o să îndrăznească… Ai să vezi!…

— Dar… Parcă spuneai că e o prostie să cari servieta…

— Vorbeam de Grażyna. Nici unei fete din clasa noastră nu i-aș duce-o. Înţelegi? Agnieszka însă e cu totul altceva.

Locuiește împreună cu noi. Și-i fată bună, ne-a ajutat și la lecţii… pentru că dacă te-a ajutat pe tine, iar tu ești prietenul meu, e ca și cum m-ar fi ajutat și pe mine. Înţelegi?

— Înţeleg, dar văd că ţi-ai schimbat părerea… Atunci spuneai că numai proștii…

— Fie și-așa. Mă rog, mi-am schimbat părerea. Și ce-i cu asta? Ce-s eu, vacă? Numai vacile nu-și schimbă părerea. Totdeauna le place mai mult trifoiul vecinului. Cu omul e cu totul altceva. Și-i vorba aici de onoarea noastră, îţi dai seama?

— Da, așa e… Asta cam așa e — încercă Witek să se convingă.

A doua zi o așteptară pe Agnieszka în faţa școlii, iar când ea ieși, Michal, cu o mișcare hotărâtă, îi luă servieta din mână de parcă ar fi făcut cel mai obișnuit lucru, și porni alături de ea, arătând prietenului, cu o mișcare din cap, să treacă de partea cealaltă a fetei mută de mirare.

Witek se uită înapoi o dată, apoi încă o dată, să vadă dacă nu apare de undeva concurentul, dar „prăjina" nu se zărea nicăieri. Numai câteva colege nu-și putură stăpâni râsul, iar una din ele spuse cu răutate:

— Ce succes are Agnieszka !

— Spală-te în fiecare zi cu apă rece — îi ripostă Michal — și-ţi trece sigur invidia.

— Michal ! Potolește-te-interveni, nemulţumită, Agniesz ka. Iar începi?

— Eu? Dar n-ai auzit? Ea a început. Eu i-am răspuns doar. Cine-i ăla de ieri?

— De cine vorbești? se prefăcu Agnieszka a nu înţelege, deși obrajii îmbujoraţi într-o clipă trădau cu totul altceva.

— Ăla care ţi-a dus servieta.

— Aaa, acela I E Olek, fratele Bozenei din clasa noastră. E la liceu într-a nouă.

— Într-a noua? Credeam că e într-a unsprezecea. Ce prăjină!

— Are abia șaisprezece ani, dar face sport.

— E sportiv, zici? făcu Michal, neplăcut surprins. Probabil campion la trotinete, așa e?

— Campion la trotinete? zâmbi Agnieszka. Nu știu, n-am auzit, dar știu că are caiac. Mi-a promis că mă plimbă și pe mine într-o duminică.

— Minte ca un câine! se înfurie Michal. Ai face bine să renunţi la plimbarea cu caiacul.

— De ce?

— Că poate nici nu are caiac… sau te mai înecă…

— Are. Are caiac. Mi l-a arătat. Și de înecat, nu mă pot îneca fiindcă știu să înot. Iar el, cel puţin, înoată ca un pește.

— L-ai văzut?

— Mi-a spus Božena.

— Și dacă spune, tu, gata, crezi? Azi ce s-a întâmplat cu el? Frica?

— Ce tot îndrugi? De ce să-i fie frică?

— Atunci de ce n-a venit să te-aștepte?

— A plecat cu clasa lor în excursie, la Kazimierz.

— Așa? se miră Michal. Ei bine, vedem noi!

Nu știu cum s-a întâmplat, dar în următoarele câteva zile băieţii n-au mai condus-o pe Agnieszka acasă. Vineri ea termina școala mai devreme, sâmbătă, mergând la expoziţie cu clasa, Michal și Witek nu s-au mai întors pe la școală, a fost și duminica la mijloc, iar luni Witek s-a înfuriat și n-a mai vrut să stea un ceas în faţa școlii, până să iasă Agnieszka.

— Rămâi tu dacă vrei! dădu el din mâini, căutând să scape de insistenţele colegului.

— Dar nu înţelegi că pentru tine fac asta?

— Pentru mine? Witek nu părea prea convins.

— Pentru tine! Te ajut cât pot, și tu nici atâta nu-ţi dai osteneala, să observi lucrul acesta. Vrei să rămâi puști? Mă mir că nu te joci cu Henio sau că nu desenezi semnul lui Zorro pe garduri! Ești un ţânc, aia-i… Nu-ţi dai seama că noi — eu, tu, Agnieszka — am intrat în rândul tineretului?

— Eu și cu tine n-ajunge?…

— Nu prea! Și la radio a spus că-i firesc ca tinerii să se intereseze de fete. Și așa e. N-ai văzut și tu la prăjina aia cum se interesează de Agnieszka? Și-atunci? Noi să ne lăsăm mai prejos? Numai pentru că el e într-a noua?

— Hm! Witek începuse să priceapă sensul spuselor lui Michal. Dar dacă el… dacă Agnieszka… Atunci am putea duce servieta unei alte fete. Parcă puţine sunt? Abia aşteaptă.

— Să aștepte sănătoase! îl întrerupse Michal. Tu, Witek, nu ești de loc practic. De ce să cari servieta uneia care stă cine știe unde, în altă parte? Cu ce te-alegi din asta? Când ajungi la masă? Așa, o conduci și-ajungi acasă. Și-apoi. Agnieszka e fată deșteaptă ! Ascultă ce-ţi spun eu! Cu fetele oricum o scoţi greu la capăt, știi bine. Dar dacă mai nimereşti și una proastă? Să te ferească Dumnezeu… Afară de asta, Agnieszka are ceas, și-n orice clipă poţi s-o întrebi cât e ora. N-ai grijă, a știut prăjina ce-alege!…

20

TIMP ÎNDELUNGAT CLASA A ȘASEA SE FRĂMÂNTĂ, scoasă din făgașul ei normal de această întâmplare ne obișnuită. Contrar vechiului dicton școlăresc: „Nici mort nu spune acasă ce se întâmplă la școală”, vestea ajunse la părinţi. Alarmaţi veneau la școală să se intereseze. Fu convocată și o ședinţă cu părinţii. Apoi cele discutate la ședinţă dădură naștere în clasă unor noi comentarii.

Seara, soţii Piotrowski se cam ciondăniră:

— Nu-l mai las un pas afară din casă! amenință doamna Irena după ce se întoarse de la ședinţă. Ce-am auzit!… Ce derbedei, Doamne, Doamne! Și părinţii? îi știau la cercuri, la școală, iar ei umblau haimana și se ţineau de golănii!…

— Witek nu-i din ăia — luă Piotrowski apărarea fiului. Nu-i nevoie să-l ţii lângă fusta ta. Ce vrei să faci din el, o muiere?

— Și ce, e așa de rău să fii muiere? Ce v-aţi face voi toţi fără femei? se repezi Piotrowska. Nu vreau ca băiatul meu să înveţe să mintă sau să se înhăiteze cu cine știe cine!

— Nu te enerva. A minţit vreodată până acum? Când ne spunea că merge la cerc, acolo mergea. Când a vrut să iasă în oraș, la fel, ne-a spus, n-a umblat cu minciuni.

Băieţii, la Agnieszka, ascultau muzică la radio. Abia se terminase emisiunea „melodia preferată”, când Agnieszka închise radioul, vocile de dincolo de perete se auziră clar.

Witek roși, Michal se prefăcea că nu aude, iar Agnieszka, cu gândul la ale ei, nu auzea într-adevăr nimic. Deodată spuse:

— Peste două săptămâni vine mătușa acasă!

— Auleu! exclamă Michal. Iar începe.

— Ce începe? întoarse Agnieszka ochii spre el, neînţelegând în prima clipă la ce se referă.

— Ei!… încep iar discuţiile cu Szafrańcowa. Nu mai ţii minte?

— Se întoarce sănătoasă, odihnită. Atunci avea nervi. Nu înţelegi?

— Nu înţeleg — recunoscu Michal. Toţi avem nervi. Dar omul se mai stăpânește. Spui: n-o să mă mai enervez și gata. Ar trebui și mătușa ta…

— Crezi că-i așa ușor? întrebă cu seriozitate Agnieszka.

În clipa aceea, ca un răspuns, auzi vocea enervată peste măsură a maniei lui Witek.

— Lasă că-l iau eu în primire, să-nveţe minte! Nu să plângem mai târziu!… Ce-ai vrea, să faci și tu un atac de inimă din cauza dracilor ăștia?! Nu vezi că numai prostii le trec prin cap!? Să observ ceva numai, și bat la el ca la fasole! Nu mă uit. Nu vreau să păţesc asemenea rușine!!…

— Cine a avut un atac de inimă? întrebă încet Agnieszka.

— Tatăl lui Wichan — răspunse în șoaptă Witek.

— Iar Wieczorek — începu Michal cu voce tare – ce bătaie a mâncat! Exact cum spune mama lui Witek: ca la fasole!

— De unde știţi voi toate astea? se miră Agnieszka. Auzeam că mama lui Wichan e grav bolnavă…

— Streche-ntr-o ureche! De unde bolnavă? Zbyszek minţea cu nerușinare! E sănătoasă tun. De unde știm? Așa, pe calea undelor… Păi în fiecare recreaţie, până la pauza mare, ce treabă au fetele decât să-și povestească la ureche, în mare taină, ce-a păţit ăla și ăla?… Bineînţeles sub jurământ. Iar după pauza mare știe toată clasa și se vorbește chiar în ore.

— Iar ăia… Wichan și celălalt… ce spun? Au încercat să ne explice?

— Wieczorek n-a venit încă — o informă Michal. Iar Zbyszek? S-a dezumflat! încercă și el să salveze aparenţele, dar nu se prinde! Să vezi ce cuminţel s-a făcut! Aproape că nici nu se aude în clasă.

— Și ce mai făcea pe grozavul! îşi aminti Witek. Că nu și nu! şi se jura… Până când l-a prelucrat domnul director pe Galicz…

— Cum adică l-a prelucrat? întrebă nedumerită Agnieszka.

— L-a făcut să spună tot! Că Galicz stă aproape de Wichan și știa ce face. A spus totul și plângea ca un prunc flămând – explică Michal. Am văzut cu ochii mei. M-au chemat și pe mine la cancelarie.

— Directorul nostru știe să scoată adevărul la lumină ! Încheie cu admiraţie Witek.

— Și-al treilea cine a fost? Galicz?

— Nu. O fată. Fiica unchiului lui Zbyszek. O zvăpăiată ! interveni din nou Michal.

Până la focul de artificii, Zbyszek Wichan trecea drept unul din fruntașii clasei. Învăţa destul de bine, dar, mai mult decât atât, calităţile înnăscute, familia și lectura l-au ajutat nu o dată să dea răspunsuri strălucite și să se impună prin cunoștinţele sale care depășeau nivelul clasei. Frumos, de statură atletică, era simpatizat de

colegele lui, faţă de care totdeauna se arăta amabil. Și colegilor se impunea, acestora însă prin forţa fizică și prin capacitatea de bun organizator care, în nebuniile de la școală și în salvarea din laţul întins de profesori, se dovedeau adesea foarte necesare.

Îşi schimba des prietenii apropiaţi. Aceștia, dezamăgiţi, susţineau că oricine îl cunoaşte mai bine pe Zbyszek se îndepărtează singur de el. Se șoptea despre unele isprăvi ale lui care nu-i făceau cinste. Dar numai se șoptea. Martori nu erau, și chiar dacă erau, de frica pumnului lui Zbyszek preferau să tacă.

Și deodată, „focul de artificii a făcut ca totul să se schimbe. Nu s-ar fi putut a spun că Zbyszek și-a pierdut din popularitate. Nu, ba dimpotrivă. Numai că popularitatea lui era acum de cu totul altă natură. Toţi îl arătau cu degetul I De nenumărate ori pe sală, pe terenul de sport sau pe stradă îi ajungeau la ureche cuvintele: „Uite-l! Ăsta-i incendiatorul! Ăsta!" Iar când îşi întorcea privirea în direcţia de unde auzea vocile, de cele mai multe ori zărea numai spatele colegilor, care-l tratau cu dispreţ.

În clasă se îndepărtaseră toţi de el. Wieczorek nu mai venea la școală, iar Marek Galicz se ferea de Zbyszek ca de foc. Se spunea că tatăl lui Galicz a venit la școală să verifice dacă fiul său nu stă prea aproape de Wichan.

În comparaţie cu Wieczorek, Zbyszek era mult mai abil. Wieczorek îl asculta orbește. Pe prostul, murdarul şi neglijentul Wieczorek îl încânta prietenia cu un coleg elegant și-i îndeplinea toate ordinele… Cine știe câte au făcut ei dacă tatăl lui Zbyszek, când a aflat a suferit un atac de cord!

Iar acum, întreaga clasă suporta consecinţele: părinţii și-au luat angajamentul că vor supraveghea cum îşi petrec copiii timpul liber. Îi vor întreba și-i vor verifica de câte ori vor ieși din casă. Da, de fiecare dată!…

Mulţi copii aveau mici păcate pe conștiinţă: câte filme, câte întâlniri cu colegii și colegele n-au fost acoperite prin cuvintele magice: „avem cerc la școală"! Profesorii care conduceau diferitele cercuri au rămas uimiţi de numărul sedinţelor inventate. Iar părinţii credeau!

Adică au crezut până acum. De acum n-o să mai creadă.Viaţa băieţilor și fetelor cărora nu le prea plăcea să stea acasă se complica nespus de mult!

Și întreaga răspundere pentru această stare de lucruri cădea asupra lui Zbyszek. De-aceea asupra lui se revărsa aversiunea și nemulţumirea tuturora.

Îl ocoleau toţi ostentativ, se uitau la el pieziș, ba uneori îi aruncau vorbe de ocară.

Și-adevărat minune! Wichan — care mai înainte, neadmiţând nicio observaţie cât de mică la adresa lui, dădea mereu replici usturătoare ori sărea la bătaie — acum, prefăcându-se că nu vede și nici n-aude, nu se mai lua cu nimeni la harţă.

Era în recreaţia mare. Elevii dintr-a șasea, ca și ceilalţi de altfel, ieșiseră în curte, să se mai destindă. Fetele, câte două sau trei, se plimbau ţinându-se de braţ, băieţii alergau, se luau la trântă și, în lipsa unei mingi, goneau prin curte lovind cu piciorul într-o cutie de carton. În apropierea intrării principale, mai mulţi băieţi dintr-a șasea discutau ceva. Vorbeau tare, se contraziceau, gesticulau vioi. Wichan, care tocmai

ieșea, văzându-și colegii, se îndreptă spre ei.

Discuţia se întrerupse și, înainte de a se apropia Zbyszek de grup, câţiva plecară.

— O șterg când mă văd de parcă aș fi ciumat! spuse cu o voce plină de amărăciune.

— Ar trebui să înţelegi… — începu Jadrek.

— Înţeleg — îl întrerupse Wichan. Nu-i nevoie să te mai ostenești. A ieșit prost, ce mai! Cine ar fi crezut că o să ardă în halul ăsta? Și totul numai din cauza câinelui! De când sunt n-am văzut un câine așa de enervant. Nu voia de loc să se miște! Parcă era împăiat!

— Nu zău? Câinele-i de vină, nu tu? întrebă Michal ironic.

— Parcă tu ești sfânt! riposta Zbyszek. N-ai fost de faţă când Wieczorek ţi-a propus să intri în gașca noastră? Ai fost și tu, și Jadrek. Jadrek, ce-i drept, a spus că nu vrea, dar tu n-ai spus nimic. N-ai spus că nu ești de acord. Ba ai insistat să-l luăm și pe Witek. Ce, ori nu-i așa?

— Ba așa e. La început așa a fost — recunoscu Michal.

— La început sau la sfârşit, ce importanţă are? Ne-am vorbit să ne întâlnim în Mokotow?

— Dar n-am venit.

— Pentru că ai plecat la Łódź. Dacă nu erat plecat, veneai tu, și n-o făceai acum pe nebunul!

— Michal a rămas de sărbători la Varșovia — interveni Witek — dar prietenul îl întrerupse.

— Stai. Taci din gură. Poate aș fi venit. Și chiar îmi pare rău că n-am venit. V-aș fi făcut un bine ţie și lui Wieczorek. Nu v-aș fi lăsat să vă jucaţi cu chibriturile, ca ţâncii fără minte!…

— Da… Proastă treabă… Pe Wieczorek numai banii l-au dus de râpă. Pentru bani e în stare de orice.

— Și tu nu? interveni Jedrek.

— Eu? Eu pentru bani? se strâmbă Zbyszek dispreţuitor. Eu n-am nevoie de bani. Îmi dă mama în fiecare săptămână cât îmi trebuie.

— Cât? întrebă indiscret Michal.

— Douăzeci și cinci de zloţi.

— Phui, phuil fluieră cei trei băieţi deodată, de parcă s-ar fi vorbit.

— În fiecare săptămână? Atunci de ce mai faci datorii? se miră Witek.

— Datorii? Ce, ești căzut în cap din sputnik? Vocea lui Zbyszek trăda cea mai puternică mirare. Nici n-așteptă să i se răspundă. Auzind soneria de intrare, se întoarse și o luă încet spre clasă.

Colegii se priviră fără să mai scoată o vorbă. Abia în bancă, scoţând caietul cu teme şi deschizându-i, Michal strecură prin colţul gurii ca ventrilogii:

— Umblă cu cioara vopsită! Streche-ntr-o ureche!!

Witek nu prea înţelese despre ce-i vorba, dar, observând sprâncenele amenințătoare ale profesorului de matematică îndreptate spre banca lor, nu întrebă

nimic.

— Câte ore aţi avut astăzi? îşi luă Piotrowska fiul la întrebări, încă de la uşă.

— Cinci, dar am mai avut treabă…

— Ce treabă?! Te rog să-mi spui imediat!

— Dar ce? Crezi că noi suntem… L-am judecat puţin pe Wichan cel care împreună cu Wieczorek…

— Care „noi”?

— Noi, eu, Michal…

— De ce vă băgaţi? Nu-i treaba voastră! Pentru asta sunt profesorii, directorul.

— Era o problemă mai delicată. Trebuia s-o rezolvăm noi între noi… Și-așa clasa întreagă a fost luată în focuri. Wichan avea datorii mari.

— Datorii? Un copil să aibă datorii? Doamne, Dumnezeule! Şi ce face acum!? De unde ia banii să-și achite datoriile?

— Are de unde. Îi dă mama lui douăzeci și cinci de zloţi un fiecare săptămână. Pe rând, o să dea banii înapoi la toţi. Am făcut şi-o listă, şi-o să avem grijă de asta, pentru binele lui, să vezi, mămico…

— Și cine a avut ideea asta?

— Michal. Lui i-a trecut prin minte, și eu l-am ajutat.

— Dar de ce tocmai voi? Are să-i dea și lui Michal bani? Ori ţie?

— Mie? Glumești! De unde am eu să împrumut? Cu cei câţiva zloţi pe care mi-i dai nu știu ce să fac mai întâi. Mai degrabă avea el de unde să-mi împrumute mie.

— Vai de capul tău! Să încerci numai să împrumuţi

— Știu: m-ai bate măr… Știu. Dar nu mi-i dator nici mie, nici lui Michal. Ne-am ocupat noi de asta pentru că cineva trebuia să se ocupe, nu-i așa? Wichan încerca să scape, spunea că nu-i adevărat, dar Michal l-a silit să recunoască! O, Michal știe cum să-l ia! Să fi auzit cum i-a trântit-o în faţă!… Iar în jur s-au strâns toţi, și fetele, de la fete împrumuta cel mai mult. La început ele credeau că n-o să iasă nimic din asta, că o să promită cum a mai promis, dar pe urmă…

Când veni Agnieszka, Witek povesti pentru a doua oară, cu toate amănuntele, cele întâmplate.

Agnieszka se bucură împreună cu el. Din expresia feţei, din felul cum asculta, se vedea clar că apreciază și ideea lui Michal, și modul cum au procedat… Nu ca mama!

Witek credea că mama va fi încântată, că îl va lăuda, și când colo, l-a luat la întrebări: De ce? Pentru ce?

— … Ce se amestecă ei? îi spunea doamna Pietrowska tatălui, cu jumătate de glas, crezând că Witek a adormit.

— Mie îmi place asta — răspunse tată la fel de încet. Lasă, să-și încerce și ei forţele, să se simtă răspunzători pentru ceea ce se întâmplă sub ochii lor…

— Dar dacă avem neplăceri din cauza asta? Dacă băiatul se plânge maică-sii?

— Mă îndoiesc! Deși ai dreptate, în viaţă se întâmplă uneori așa: iei apărarea

cuiva şi-o încasezi tu…

— Ei, vezi?

— Văd. Dar și tu, de câte ori îmi spui: „N-ai putut să iei atitudine? Să le spui în faţă, să se facă ordine odată! Cineva trebuie să înceapă”.

— La oamenii mari e cu totul altceva.

— Da, la ei și problemele sunt mari. Dar să nu crezi că dacă la școală copiii au probleme mai mici, pe măsura lor, ele nu-s la fel de importante. Lasă, să se obișnuiască.

Scrisoarea primită de bătrâni era răspunsul verișoarei Helena Loskot, cea care locuia undeva departe, la ţară, și al cărei nume doamna Leontina nu prea putea să-l ţină minte.

— Witek, ia ghici! Cine se mută mai întâi din colhozul nostru? îl întrebă într-o zi Michal.

— Ce să mai ghicesc? De câte ori a fost pe-aici, comisia a recunoscut că noi o ducem cel mai greu: patru persoane într-o cameră!

— Vezi că n-ai ghicit?

— Cum așa! Ce știi tu! Voi sunteţi doi, și tu nici nu intri la socoteală, pentru că ești flotant. La doamna Tolloczko. la fel: Agnieszka stă acum ca o regină. Infirmiera e o a două regină, iar bătrânii…

— Atunci ciulește bine urechile — îl întrerupse Michal – și ascultă aici: Moș Tremurici și băbuţa lui pleacă înaintea tuturora.

— De unde știi? se neliniști Witek, dar îndată îşi reveni. Ah, le dă garsoniera aceea de la parter! E gata?

— Nu. Pleacă la o verișoară a lui tocmai lângă Szczecin. Numai ei pleacă, fără mobilă, cu niște valize doar. Szafrańcowa numai de asta vorbește, zi și noapte…

— Iar tu tragi cu urechea! se indignă Witek.

— Ce să fac? Să-mi bag vată în urechi? Vorbesc tare. Szafrańiec nu prea aude…

Într-adevăr, doamna Leontina se afla într-o mare dilemă.

— Cum să lași totul la bătrâneţe? se plângea ea infirmierei. Helenka ne scrie să nu luăm nimic, numai lucrurile personale, că vom avea o cameră frumos mobilată. Dar nu-i păcat?… un bufet atât de frumos! Și comoda!

— Ce să vă pară rău după niște vechituri! interveni cu imprudenţă doamna Aniela. Dacă acolo aveţi tot ce vă trebuie…

— Vai de mine! Furnir ca la comoda noastră nu se mai găsește astăzi!… Și ce cristal la bufet! Veritabil. Apoi dulapul!… Doamna Leontina ar mai fi avut multe de înșirat, dacă nu intervenea domnul Franciszek.

— Leontina, sănătatea este lucrul cel mai de preţ! Acolo e pădure de brazi… și ce aer! Ca un balsam.

— Pădure? Nu-i la oraș?

— Orașul nu-i departe, dar casa e în pădure, chiar casa pădurarului — povestea domnul Franciszek — pentru că Helenka s-a căsătorit cu un pădurar. Au grădină și

livadă lângă casă. Le mai dau și eu o mână de ajutor.

— Eu nu m-aș grăbi! clătină din cap Szafrańcowa. Nu toate îmi plac în scrisoare. La bătrâneţe să ajung să dădăcesc copii străini!…

— Au copii? întrebă infirmiera.

— Doi. Băiatul doisprezece ani, fata cinci. Verișoară-mea a găsit serviciu, are legătură bună cu orașul, dar n-are cu cine lăsa fetiţa, că-i mică… S-.ar bucura tare mult, ne invită atât de călduros! Locuinţa, ne scrie ea, e mare, confortabilă, mâncare din belșug, numai de-aţi veni mai iute! reluă domnul Franciszek, vădit mulţumit de această propunere.

— Mare răbdare are tatăl tău! îl admiră Michal. Dacă-mi propunea mie Szafrańcowa să cumpăr dulapul, apăi îi spuneam în faţă că nici degeaba de mi l-ar da…

— Parcă mamei cât a lipsit să-și iasă din fire? Dar tata a luat-o deoparte și-a început să-i explice că n-a mai rămas mult, că nu trebuie să ne necăjim… Să ne despărţim așa cum se cuvine.

— Uite scârţ! Doar n-o să meargă la ei în vizită! Dacă pleacă, nici nu-i mai vede vreodată!…

— Și ce dacă nu-i mai vede? ridică Agnieszka ochii de pe carte. Domnul Piotrowski este un om bun. Bun și-nţelept — adăugă fără să se uite la Michal care totuși, contrar obiceiului, de astă dată tăcu, neștiind ce să răspundă. Abia după câteva clipe bombăni:

— Le iei partea pentru că Szafrańiec ţi-a dat un oleandru.

— Și tu de ce o faci pe grozavul? Pentru că nu ţi-au dat nimic? i-o tăie pe loc, de se uită și Witek mirat. Dar îndată acesta interveni:

— O să primească și el ceva. Toţi! Precis. Să vezi că până la urmă îi dă mamei dulapul, fără bani, doamnei Aniela oglinda cea mare, mătușii tale fotoliul cel vechi…

— O, ce cadouri grozave! sări Michal, ironic. Sunt curios cine o să ia colivia cu Macius.

— Pe Macius îl iau cu ei — îi informă infirmiera care se oprise de câtva timp în prag. Iar tu, Michal, de ce nu ești înţelegător? Și de mobilă te poţi atașa, de orice lucrușor. E tot ce le-a mai rămas din anii tinereţii. Trebuie să ţii seama de asta… Nu știu însă cum vor reuși să ia trenul cu atâtea bagaje! Acolo, la gară, o să-i întâmpine cineva, dar aici? reflectă ea cu glas tare. Două valize, un coș, sacul cu lenjerie… patru! Plus plasa și pachete mai mici, de două ori cât pot lua. Dar colivia cu canarul, umbrelele, geanta… Ce să vă spun! Și trenul pleacă la două după-masă… Eu, din păcate, am să fiu la spital… Bărbaţii sunt la serviciu…

— La două? Păi la unu terminăm noi! strigă Agnieszka. Depinde în ce zi pleacă. Poimâine? Perfect. Rog eu pe un coleg mai mare să-mi ajute…

— De ce să-l rogi? o întrerupse Michal. Noi nu suntem aici? Duc eu valizele, tu cu Witek luaţi pachetele mai ușoare și gata. Știi doar că doamnei Szafrańcowa nu-i plac străinii. Și n-ai spus tu să ne despărţim frumos? Nu mai chema pe nimeni! Ne descurcăm noi. Totul o să fie bine…

Doamnei Aniela nu-i venea să-și creadă urechilor. Nici nu găsea cuvinte să

spună ceva.

Într-o frumoasă zi de mai, bătrânii Szafrańiec părăseau Varșovia. Doamna Leontina se străduia să-și ascundă lacrimile. Dădea vina pe guturaiul căpătat, după cum zicea ea, peste noapte, din cauza ușii de la balcon, rămasă deschisă.

În schimb, domnul Franciszek era plin de vervă, nutrind cele mai bune speranţe de viitor.

— Să vezi, Leontina, ce bine o să fie! Și mai suntem și noi de folos cuiva. Ai să vezi !

Doamna Piotrowska, Witek și Michal au stat pe peron până la plecarea trenului… Agnieszka n-a mai venit la gară. A rămas cu Henio acasă.

După-amiază târziu se apucară să facă ordine în camera rămasă goală. Piotrowski și mecanicul mutară din drum bufetul cel greu și dulapul, apoi cărară în cămara de sub scară toate vechiturile ce nu-și mai găseau întrebuinţare.

Agnieszka mătură bine podeaua pe care se distingeau clar urmele paravanului abia desfiinţat, ca și urmele pașilor spre bucătărie.

— Ce salon! S-ar putea dansa acum — spuse doamna Aniela.

— Hai să dansăm! Haide! insistă Henio agăţându-se de mâinile Agnieszkăi. Agnieszka nu scăpă, până nu făcu câteva piruete cu el.

Ce mult loc se făcuse, într-adevăr! De pe balcon, îţi atrăgeau privirea micsandrele îmbobocite și viţa sălbatică. În lăzi începuseră să înflorească panseluţele și se zăreau câteva ghivece de mușcată cu frunze mici, catifelate. Acest întreg „paradis” fusese lăsat de domnul Franciszek în grija Agnieszkăi. Ea nu uita niciodată să ude florile. Și-o mai ajuta, cu multă plăcere, Henio, singurul căruia îi plăcea să stea în soare în acest balcon. Zicea că face plajă. Veneau și ceilalţi, e adevărat, pe balconul însorit, dar foarte repede se retrăgeau în camerele lor.

— Parcă-i mai trist aici — constată într-o zi doamna Aniela. E mai mult spaţiu, într-adevăr — dar e pustiu. Nu se mai aude Macius, nici pe domnul Franciszek nu-l mai aud fredonând kujawiakul, ba chiar și arhanghelului, mereu prezent pe buzele doamnei Szafrańcowa, îi duc lipsa.

— Mie nu mi-e dor de ei — bombăni Michal în bucătărie, auzind aceste cuvinte. Szafrańiec, săracul, nu era om rău… Începuse să i se perinde prin minte cum l-a trezit domnul Szafrańiec odată când a adormit cu capul pe masa, în bucătărie, cum venea la patul lui când era bolnav!… în schimb ea! Brrr! Toată ziua se văicărea. Nimic nu-i era pe plac.

— Dar ce elegant ţi-ai luat rămas bun, ca un conte — îi aminti Witek, zâmbind. Doamna Leontina se uita la tine și nu-i venea să creadă. Să nu te recunoască, nu altceva…

Să-l fi văzut, doamnă Aniela… ne-a lăsat cu bagajele și s-a repezit primul în tren, a găsit locuri la fereastră, pe-urmă le-a aranjat valizele, le-a dat canarul pe fereastră, și s-a repezit să-i cumpere ziare domnului Szafrańiec. E un varșovian în toată regula…

— Ce mare lucru! Crezi că nu-s în stare? Când trebuie, toate le fac iute, cum îi place doamnei Aniela. Dar dacă nu-i zor, atunci la ce să mă grăbesc? Streche-ntr-o ureche şi punct!…

21

IATĂ-L PE WITEK, CÂND SE AȘTEPTA MAI puţin, ajuns eroul zilei! După ce citi cu glas tare tema dată pentru acasă, înapoindu-i caietul, profesoara de polonă adăugă, zâmbind:

— Te exprimi în scris cu multă uşurinţă. Cine știe, poate zac în tine calităţile unui viitor literat…

Întorcându-se în bancă, Witek se străduia să-și ascundă mulţumirea, dar urechile roșii trădau starea sa sufletească.

Michal nu-și invidia prietenul. Aștepta să primească la rândul lui caietul, împreună cu laudele cuvenite pentru ce-a scris el despre „mănușile verzi”. Din păcate, însă, nu auzi decât:

— Cum de ţi-au venit în minte asemenea idei *macabre*?

— Știu eu? răspunse Michal, surprins de cuvântul pe care-l auzea pentru întâia oară. Și se întoarse spre Witek: Ce-a vrut să spună? îşi iscodi prietenul. De bine sau de rău?

— De bine? Nu cred. N-ai auzit cum te-a întrebat? „Ce ţi-a venit?” Parc-ar fi vrut să spună „Doamne ferește!”

— Dar n-a spus așa — se apără Michal.

— Nu chiar așa, dar cam pe-acolo…

În drum spre casă, când Michal îi mărturisi Agnieszkăi nesiguranţa în privinţa temei, ea îl întrebă:

— Ai scris ceva cumplit, înspăimântător?…

— Da’ de unde! Ceva cu speranţa… Crede-mă. Staţi să vă citesc.

Și, scoţând caietul, Michal citi despre un călău care, pregătindu-se pentru execuţie, îşi trăgea pe mâini niște mănuși verzi…

— Aoleu! strigă Witek. Asta ai putea să și vezi!!!

— Chiar așa. Te trec fiorii! Cum de ţi-a trăsnit așa ceva prin cap? — întrebă și Agnieszka, speriată. Parcă… Dar Michal n-o lăsă să termine.

— Am citit într-o carte despre un călău care avea mănuși roșii. Și-atunci ce m-am gândit? Dacă ar avea mănuși verzi, condamnatului i-ar fi făcut mai multă plăcere, nu-i așa? Spuneai doar că verdele înseamnă speranţă. Dar, mă rog, se înţelege — adăugă răutăcios — Olek ar fi scris mai interesant!

— Chiar așa. Olek scrie frumos și știe tare multe.

— Știe pe dracu’ ghem! zvârli Michal, furios. Dacă știe atât de multe, ar avea ce discuta, n-ar tăcea ca un mut. Fugi că-i prost!

— Prost?! Nu vorbește cât vorbești tu, e adevărat, dar asta pentru că-i puţin timid.

— Timid? Înseamnă că are ceva pe conștiinţă! se agăţa Michal de cuvânt.

Totdeauna când făceam vreo boacănă eram timid din cale-afară. Îţi spun eu, Agnieszka, păzeşte-te! De la început mi s-a părut suspect. E macabru…

— Prostii! râse Agnieszka. Olek e băiat bun, bine educat…și capabil! E un sportiv și — coborî vocea — vă mai spun ceva, dar rămâne între noi: scrie versuri! Toţi îl iubesc, puteţi să vă interesaţi!

— Da' ce, pe noi nu ne iubește nimeni? gândi Michal cu glas tare când rămase singur cu Witek. Szafrańcowa nu mă înghiţea… Adică asta la început, pentru că la urmă, ai văzut, nu? Pimpuś mă iubește! Și parcă noi nu suntem capabili? Când o să-mi vadă Agnieszka carnetul meu de note, o să facă ochii mari! Pe cuvântul meu! Și ce mare lucru e să faci versuri? Nimic mai ușor! N-am dreptate?

— Mda… — începu Witek nesigur.

— Witek, ascultă ce-ţi spun eu: nu-i mare lucru. Ai uitat cum într-o clipă i-am făcut o poezie Dankăi? Și ce, era rea? Și la Łódź am scris o poezie. Stai… cum începea…

„Înger scump, umplut cu paie"… Nu mai ţin minte, dar dacă vreau, acum o termin. Ce crede ea, că noi nu suntem în stare?… Că numai Olek al ei?… Streche-ntr-o ureche!

— Știu eu? tot se mai codea Witek. Ce versuri pot să fie astea? Un poet adevărat când scrie se consumă, suspină, trăiește… nu așa, cât ai bate din palme.

— Dacă nu-i în stare, sigur că se căznește și suspină. Olek de-atâta suspinat a slăbit. Ia spune, cum să fac să-i trag o mamă de bătaie? Agnieszka s-ar uita cu alţi ochi la noi. Știi, fetelor le place când văd că ești puternic…

— Știe Agnieszka că ești voinic. S-a convins atunci când cu roabele.

— Nu-i ce trebuie. Îţi spun, ce i-aș mai trage o bătaie prăjinei ăleia! Mă și mănâncă palma. Ce tot îi ia apărarea?…

— Poate-i place de el. Și-atunci, ce vrei tu? E normal.

— Normal? De ce?

— Pentru că e în clasa a noua… De deștept ce ești, nu înţelegi atâta lucru? Fetele privesc numai în sus, n-ai observat? Grażyna și Danka mor de ciudă când văd că Alina umblă cu unul dintr-a șaptea.

— Care Alina? Aia cu cozi?

Witek încuviinţă, iar Michal se uită mai atent ca de obicei la prietenul său care, de la un timp încoace, îşi permite să exprime păreri cu totul personale!…

De câteva zile Agnieszka nu-și mai făcea lecţiile în bucătărie. Se pregătea împreună cu o colegă pentru examenul de sfârșit de an. Ieșeau pe un balcon sau pe celălalt, și repetau materia din cursul anului, îşi puneau întrebări…

Pentru a doua oară în săptămâna aceea veni la ele „un coleg mai mare", care nu era altul decât prăjina de Olek. Învăţau toţi trei în camera Agnieszkăi.

Dar nici Witek și Michal nu prea mai veneau la bucătărie să înveţe. Masa, cândva măr al discordiei, acum totdeauna curată, în zadar îi aștepta. Michal ajunsese la concluzia că în bucătărie e prea cald, și nici pentru ochi nu era prea sănătos: soarele lumina aici prea tare. Învăţa la el când Agnieszka era în cameră, ori în fosta odaie a bătrânilor, când fetele învăţau în balconul din curte.

— Știi, Witek — spuse Michal trăgând cu urechea și cu coada ochiului spre camera profesoarei, care se vedea prin ușa întredeschisă — eu nu-l înţeleg pe slăbănogul ăsta. Cică-i deștept, că-i într-a nouă. Dar vine prostul aici pentru a doua oară. De ce? Doar nu dă el examen. Și unde crezi că stă? Tocmai în Zakroczymska!

— Are o bucată de drum, nu glumă! îl aprobă Witek.

— Pierdere de timp! înţelegi tu?

— Poate l-au rugat fetele.

— Ce nevoie au? Putea să mă roage pe mine sau pe tine. Mă uitam în carte și le întrebam, nu-i așa?

— Poate că le explică. E cu două clase mai mare, știe mai multe!

— Mă îndoiesc. N-arată să fie priceput. E adevărat, a început și el să vorbească, dar de-ai ști cu ce-i impuie capul Agnieszkăi, ai muri de râs!…

— Cu ce? întrebă curios Witek.

— Îi vorbește de păpuși! Am auzit cu urechile mele, crede-mă! I-a tot povestit de-o păpușă, până când ea, plictisită probabil, l-a întrerupt și i-a spus că mai mult îi place de Wokulski!…

— Wokulski?

— Da, da. Am auzit bine, așa a spus: Wokulski. N-ai idee cine e? Nici eu n-am auzit. Cred că nu-i din școala noastră. Și-atunci prăjina a început să turbe… gelos, sigur!… Dă-i și dă-i, făcea spume la gură, explicându-i că Wokulschi e așa și pe dincolo, că lui nu-i place! Și iar despre păpușa aia. Spune tu, are minte?…

— Wokulski?… Wokulski… Stai! îşi aduse aminte Witek. Păpușa?… Știu acum. Tata a adus de la bibliotecă un roman, și-i citea și mamei seara. În cartea aia e vorba de un Wokulski!… Și de-o păpușă! Chiar așa îi spune cărţii: „Păpușa”[4] … Precis despre cartea aceea discutau!

— Zău? se schimbă Michal la faţă. Poate. N-am auzit prea bine…

Timp de zece minute se auzi doar foșnetul foilor întoarse…și scârţâitul stilourilor pe hârtie.

— Cât privește pe Agnieszka… — ridică Michal capul din caiet — cred că-ţi dai seama că s-a schimbat, nu-i așa?

— Ţi se pare.

— Cum mi se pare? Ce, eu dorm? Am ochi buni și aud bine! Spune, te mai ajută la matematică? Nu!

— De ce să m-ajute? Mă descruc și singur. Uite, problemele mi le fac una după alta… le-am făcut pe toate… Hai să verificăm, să vezi că ne-a dat la fel.

— Nu, îţi spun eu, nu mai e ea. S-a schimbat! A venit măcar să te-ntrebe cum te descurci? Dacă te-apuci de-o treabă, n-o lași așa, încurcată…

Ca un răspuns parcă, la aceste cuvinte, ușa de vizavi se deschise și apăru în prag Agnieszka, însoţită de băiatul cel înalt și slab.

---

[4] E vorba de romanul „Păpușa” al scriitorului polonez Bolesław Pruss.

— La revedere, Agnisia. Pe mâine.

— La revedere. Mâine am șase ore.

Până să apuce Michal și Witek să schimbe o privire. Agnieszka intră la ei.

— Ce ne chinuim cu Malgosia! Ceva de speriat! Mi se învârtește capul.

— Nu se cunoaşte — mormăi neîncrezător Michal. Văd că ești veselă.

— Atâta am râs de Olek! E nebun de legat.

— Te-ai convins, în sfârșit! se bucură Michal.

— A văzut fotografia mamei, ştiţi, cea care atârnă de asupra divanului, și mi-a spus că semăn cu ea. Cum să nu râd? Mama era frumoasă, cum poate să spună asemenea prostii? îi lipsește o doagă! Ei, băieţi, spor la-nvăţătură!

Plec, că mai am atâta de lucru!!! Și Agnieszka, răsucindu-se pe călcâie, o zbughi în camera ei. În clipa când se închidea ușa, îi mai zăriră faţa luminată de zâmbet.

— „E nebun de legat!” o imită Michal. Atunci de ce se bucură de parcă ar fi în al nouălea cer?

— Nu ţi-am spus? A venit astăzi cu un buchet frumos de flori.

— Ai văzut tu? Michal dădu la o parte caietul.

— Am văzut, sigur c-am văzut. Tocmai ne aflam în hol, când aud că vine cineva pe scări. Credeam că ești tu. Deschid, și când colo ce văd: îşi dă ochii peste cap și-mi întinde mâna în care ţinea violetele. Se aștepta probabil să-i deschidă ea. Ce să-ţi spun, s-a fâstâcit și a dus repede bucheţelul de flori la spate. Agnieszka a apărut imediat în hol, probabil că se afla pe balcon, dar am apucat să văd…

— Idiotul! Cu flori la o fată? Apăi chiar că nu-i cu picioarele pe pământ…

Considerând discuţia încheiată, Witek se întoarse la lecţiile sale. Michal, de asemeni, trase caietul mai aproape.se uită în carte, dar se vedea că n-are chef de treabă. Schiţa într-una pe-o hârtie cerculeţe și pătrate cărora, după ce le unea în niște piramide bizare, le făcea mustăţi și ochi. Deodată, zvârli creionul pe masă și mărturisi, scuturând din cap:

— Nu! Toate astea nu-mi plac de loc, dar de loc!

Witek pufni în râs.

— Ce râzi? îl întrebă Michal ameninţător.

— Pentru că ai spus și-ai dat din cap întocmai ca doamna Szafrańcowa.

— Și dacă ţi-oi spune acum ceva să-ţi treacă râsul?

— Spune. Ce? ciuli Witek urechile.

— Poţi să-i pui cruce Agnieszkăi. Îţi spun eu. Adio!

— Și tu nu?

— Eu? Eu m-am orientat de mult în această privinţa. N-ai observat că i-am dat voie prăjinei să-i care servieta Agnieszkăi?

— Credeam c-a fost o-ntâmplare…

— Să nu mai crezi! Eu am îngăduit. Dacă vrea, n-are decât să-i care Olek servieta. Mă rog! Și nici tu să nu te bagi. Trebuie să avem ambiţie, înţelegi?

— Mie-mi spui să nu mă bag? Tu te-ai băgat!

— Nu m-aș fi amestecat, dar îmi părea rău de mama lui: în fiecare lună o nouă pereche de pingele băiatului! Ai idee cât costă asta? Agnieszka probabil că nu-și

dă seama. Îmi pare rău de ea, zău! Până n-a apărut ăsta, era fată serioasă, ce mai, clasa întâi. Acum vezi și tu cu ce umblă: cu flori, panseluţe, viorele, păpușele… nu, așa ceva nu-i pentru noi…

— Mai rău e că-i mai mare ca noi — spuse Witek.

— Ai nimerit-o! Ce să-ţi spun! Și la urma urmei, ce ne pasă nouă?

— Chiar așa. Și la noi în clasă sunt fete bune… De exemplu Suzikowna…

— Am observat… Tonul era semnificativ.

— Ce? Că ieri i-am dus servieta? întrebă Witek, simţindu-se vizat.

— De-aia te grăbeai ieri!

— I-am dus servieta și ieri și astăzi — se lăudă Witek. Ei, și? Mai bine ai observa că Graźyna-i fată deșteaptă, mai deșteaptă decât celelalte, crede-mă. Mi-a cerut compunerea s-o citească, l-a plăcut foarte mult.

— A auzit că te-a lăudat profesoara, și-atunci, hop și ea!

— Ba nu-i chiar așa — se zbârli Writek. Mi-a spus ceva ce n-am mai auzit niciodată…

— Mare minune! Multe n-ai auzit tu încă!

— Poate, dar ce mi-a spus!…

— Crezi că nu știu?

— Ai tras cu urechea? întrebă Witek impacientat.

— Cum o să trag cu urechea! Dar o cunosc mai bine ca tine. Ce putea să-ţi spună decât ce mi-a spus și mie… odată?…

— Nu există!

— Atunci spune, ce?

— Aha! S-o crezi tu! Pe-urmă să te lauzi că și ţie ţi-a spus același lucru!

— Bine, atunci să-ţi spun eu mai întâi. Odată, nu demult, discutam cu ea diferite probleme, și deodată a început: „Vai, ce expresie gânditoare ai! mai ales din profil…”

— O, Doamne! suspină Witek. Iar eu care credeam că…

— Și eu am crezut. Dar chiar în ziua aceea am aflat de la Zbyszek că și lui…

— Și lui i-ai spus?

— De ce să-i spun? Ce interes am să-i deschid ochii? Cu tine e altceva… La urma urmei, ţi-am mai spus: dacă ne lăsăm duși de fete, ne topim ca săpunul în apă! Ţi-aduci aminte…

Witek tăcea abătut. Trăia prima dezamăgire: se lăsase prins de niște cuvinte frumoase.

Michal se prefăcea că nu observă nimic.

— Strânge-ţi cărţile și hai până sus! Să vezi cum arată acum grota *noastră.* N-o mai recunoști.

— Ai mai fost pe-acolo? Când?

— Atunci… în toate zilele acelea… înainte de sărbători. Dar să nu spui nimănui.

Ieșiră în fugă, dar la poartă mai să se izbească de Czernik. Mecanicul sucea capul, privind în toate părţile sus, spre acoperișul distrus și spre coșurile casei ruinate.

— Ce-i, unchiule? Faci și dumneata parte din comisie? începu Michal.

— Dă-le-ncolo de comisii ! M-am săturat! Paște, murgule…Mă uitam și eu să văd unde-aș putea instala antena televizorului. Dacă îşi iau ai tăi, Witek, mașină de spălat rufe, de ce nu ne-am lua și noi televizor? Nu-i așa, Michal? M-am și interesat. Se dă în rate. Atunci o să bateţi mai puţin străzile…

Lui Witek și lui Michal nu le venea să-și creadă urechilor! Televizor! Voiau tocmai să întrebe, să ceară amănunte, dar deodată atenţia le fu atrasă de altceva mai interesant.

În colţul străzii apăruseră soţii Piotrowski. Și văzându-i, doamna Irena, fericită începu să fluture un petic de hârtie. Soţul abia putea ţine pasul după ea.

— Locuinţa! strigă ea. Ne-a dat repartiţia! Aveţi și dumneavoastră, și doamna Aniela! Agnieszka! arătă hârtia și spre balcon. Și voi aveţi repartiţie! Mâine le puteţi ridica !

Într-o săptămână ne mutăm!…

ÎN ROMÂNEȘTE DE D. MANU ȘI V. JEGLINSKI